

Zakoni državni, zarada “Narodnim novinama”

Ovih dana javljaju nam se brojni građani s načelnim prigovorom - da bi država morala svojim građanima omogućiti besplatno upoznavanje s donesenim zakonima kako bi se oni, građani, mogli vladati po njihovim odredbama. I kolege novinari nam se javljaju s molbom da im pročitamo pokoju odredbu Ustava ili saborskog Poslovnika jer su njihove redakcije, zbog mogućnosti služenja internet stranicom “Narodnih novina”, otkazale državni službeni list. Tako smo mi “zaostali”, “papirnati”, koji nemamo mogućnosti pristupa Internetu, već ljubomorno čuvamo svoje papire, u žalosnoj prednosti.

Doista, je li država dužna omogućiti svim zainteresiranim građanima da se besplatno upoznaju s njezinim propisima? Pa, to nikada nije bilo besplatno, “Narodne novine” su se uvijek prodavale i nitko nije prigovarao. Građani su, naime, razumjeli da tiskanje i distribuciju službenog lista nužno prate troškovi. S tekstom na internet stranici sasvim je drugačija situacija. Konačan tekst zakona “proizvodi” Hrvatski sabor, troškovi stavljanja na Internet, s obzirom na postojeći nepraktičan način pretraživanja (zaključujem to po upitima u kojem broju “NN” je objavljen određeni zakon;) neveliki su, a cijena - odnosno zarada - od 800 kn godišnje po korisniku, poprilična.

Građani negodovanje upućuju Hrvatskom saboru jer od njega “Narodne novine” dobivaju zakonske tekstove. Sabor se (ne računajući sa zakonskom intervencijom) ne bi mogao uplitati u poslovnu politiku bilo kojeg dioničkog društva, pa tako ni “Narodnih novina”.

No, mogao bi učiniti nešto drugo. Primjerice, prije ustupanja zakonskog teksta “Narodnim novinama”, staviti ga na svoju internet stranicu. Ali sudeći po postojećem stanju i činjenici da u ovom trenutku Sabor nema ni umrežene postojeće kompjutore (različite kvalitete i starosti, od kojih dobar dio i nije moguće priključiti na internet), ni ljude koji bi taj posao obavljali, a ni novac kojim bi to riješio, korisnici će na tu mogućnost morati poprilično počekati. Za sada, uglavnom kod pojedinih zastupnika, napose članova Odbora za informiranje, informatizaciju i medije (osnovan prije nekoliko mjeseci i u međuvremenu ostao bez predsjednika) postoji ideja da bi što prije na saborskoj internet stranici trebali biti svi zakonski prijedlozi koji ulaze u saborsku proceduru, stajališta radnih tijela, amandmani, zaključci, prijenos sjednica...

M.K.

strana

- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavensko-komunističke vladavine	3
- Prijedlog zakona o Hrvatskom Crvenom križu	17
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o osiguranju	18
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o slobodnoj trgovini između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine	19
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zadrugama; Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o zadrugama	19
- Konačni prijedlog zakona o carinskoj službi	23
- Izvješće Odbora za zakonodavstvo o poticaju za davanje vjerodostojnog tumačenja odredbe članka 17. stavka 1, podstavka 2, 8. i 21. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji	25
- Rasprava o proceduri	26
- Zahtjev za glasovanje o povjerenju Vladi Republike Hrvatske	31

PRIKAZ RADA:

- 13. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 19, 20, 21, 27, 28, 29. LIPNJA TE 4, 5, 6, 11, 12, 13. I 15. SRPNJA 2001.
- 14 - IZVANREDNE - SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 16. I 17. SRPNJA 2001.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NAKNADI ZA IMOVINU ODUZETU ZA VRIJEME JUGOSLAVENSKO-KOMUNISTIČKE VLADAVINE

Usklađivanje s Ustavom, pojašnjenje i preciziranje

Ustavni sud Republike Hrvatske 21. travnja 1999. ukinuo je u cijelosti ili djelomično odredbe Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavensko-komunističke vladavine koje se odnose na nepriznavanje svojstava ovlaštenika stranim fizičkim osobama te na institut prava prvokupa u korist prijašnjeg vlasnika otkupljenog nacionaliziranog stana. Vlada je stoga, ispunjavajući obvezu podnošenja novih rješenja vezano uz navedenu problematiku te otklanjanje drugih pravnih nedostataka, predložila izmjene i dopune predmetnog Zakona u cilju njegove jasnoće i učinkovitije primjene. Predložena zakonska rješenja zastupnici su, u prvom čitanju, prihvatili većinom glasova.

O PRIJEDLOGU

U obrazloženju uz zakonski tekst predlagatelj navodi da je nakon uspostave samostalne i neovisne Republike Hrvatske bio cilj srediti zatečeno stanje složenih vlasničkih odnosa, te ispraviti nepravde učinjene prijašnjim vlasnicima kojima je imovina prisilno oduzeta. Sabor je 1996. godine donio "Zakon o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine".

Navedeni Zakon posljedica je opredjeljenja zakonodavca za povrat imovine, odnosno davanja naknade u nekom drugom obliku gdje naturalna restitucija nije moguća.

Radi zaštite prava prijašnjih vlasnika donijet je Zakon o zabrani

prijenosa prava raspolaganja i korištenja određenih nekretnina u društvenom vlasništvu na druge korisnike" a prethodila su mu dva manja ali značajna zahvata u području denacionalizacije. Zakonom i izmjenama i dopunama Zakona o građevinskom zemljištu bivšim je vlasnicima trebalo biti vraćeno podruštvovljeno zemljište koje nije privedeno namjeni, a bilo je podruštvovljeno nakon 22. travnja 1974. godine.

Zakonom o preuzimanju zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima izvršena je reprivatizacija i denacionalizacija izgrađenog građevinskog zemljišta u društvenom vlasništvu ako je na njemu bila izgrađena zgrada u skladu sa zakonom.

Vlada Republike Hrvatske donijela je i Uredbu o evidenciji prijašnjih vlasnika i oduzete imovine kojom su pozvani svi prijašnji vlasnici odnosno njihovi nasljednici da podnesu prijave radi evidentiranja prijašnjih vlasnika i oduzete imovine.

Odlukom i rješenjem Ustavnog suda RH u travnju 1999. godine ukinute su, djelomično ili u cijelosti, odredbe a odnosile su se na nepriznavanje svojstva ovlaštenika stranim fizičkim osobama i institut prava prvokupa u korist prijašnjeg vlasnika otkupljenoga nacionaliziranoga stana (krajnji rok za donošenje novih odredbi bio je travanj 2000. godine).

Zbog ocjene da u zadanom roku nije moguće obaviti postupanje po obvezi i ocjene da je potrebno otkloniti i druge pravne nedostatke, predloženo je Ustavnom sudu da produži rok do prosinca 2000. godine, a onda je uslijedilo i novo produženje do ožujka

2001. godine, pa treća do 15. srpnja 2001. godine.

Slijedom navedenoga sastavljen je prijedlog ovog zakona, kaže predlagatelj, a svrha mu je urediti: povrat imovine oduzete stranim državljanima; povrat oduzetog neizgrađenog građevinskog zemljišta; naknada za oduzeto izgrađeno građevinsko zemljište; davanje u vlasništvo drugoga odgovarajućeg poljoprivrednog zemljišta, šuma i šumskog zemljišta; pravo prvokupa u korist prijašnjeg vlasnika; propisivanje zakonske nemogućnosti prava zadržavanja zakupnika i nositelja prava korištenja i raspolaganja nekretnine koja se vraća; troškove postupka; upravni nadzor; mogućnost predlaganja privremene mjere zabrane raspolaganja za sve stranke u postupku; pravo vlasništva Republike Hrvatske; dodatne rokove za podnošenje zahtjeva za povrat imovine, odnosno utvrđivanje prava na naknadu; ustrojavanje prava vlasništva Republike Hrvatske; dodatne rokove za podnošenje zahtjeva za povrat imovine odnosno utvrđivanje prava na naknadu; ustrojavanje jedinstvene evidencije o svim podnesenim zahtjevima, predmetima i rješenjima o naknadi za oduzetu imovinu.

Za provedbu ovog zakona predlagatelj ocjenjuje da će biti potrebno osigurati dodatna sredstva u Državnom proračunu, a temelji se na podacima Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave da je u zakonskom roku zaprimljeno 46.309 zahtjeva za naknadu - vraćanje

oduzete imovine, od kojih se velik broj odnosi na više oduzetih nekretnina. Uvažavajući činjenicu da je od 1997. godine do sada doneseno 8.500 prvostupanjskih rješenja, može se očekivati je da će se povrat imovine voditi još deset godina (radi se o složenim postupcima), navodi predlagatelj u obrazloženju.

RADNA TIJELA

Predloženi zakonski tekst razmotrila su saborska radna tijela. **Odbor za zakonodavstvo** podupro je donošenje zakona i na tekst uputio primjedbe. Na članak 2. u nastavku 1. predlaže se izostaviti riječi "konfiskacijom, nacionalizacijom, agrarnom reformom i drugim propisima i načinima navedenim u ovom Zakonu" ili izmijeniti na način da se izričaj odnosi na postupke provedene na temelju propisa navedenih u ovom Zakonu. U stavku 2. predlaže se preispitati da li se naknada za imovinu oduzetu prijašnjim vlasnicima, odnosno davanje u naravi (ako je moguće) odnosi na sve slučajeve predviđene u članku 2. ovoga Zakona jer bi navedena norma bila u suprotnosti s člankom 22. ovog zakona. Nadalje, predlaže se preispitati odnosi li se davanje u naravi na davanje u vlasništvo stana prijašnjem vlasniku oduzetog samo na temelju propisa o konfiskaciji, te odluka i akata iz članka 2. stavka 2. ovog zakona donesenih na temelju propisa o konfiskaciji ili se odnosi i na davanje u vlasništvo stana oduzetog na temelju propisa o oduzimanju ratne dobiti s obzirom na to da je Zakon o oduzimanju ratne dobiti stečene za vrijeme neprijateljske okupacije poseban zakon te u praksi dolazi do različitog tumačenja i primjene članka 32. u svezi s ovim zakonom. U primjedbi na članak 5. predlaže se preispitati rješenje predloženo u stavku 2. jer se pretpostavlja da se bračnom drugu daje povrat naslijeđene imovine u cijelosti.

Odbor je predložio uskladiti predložena rješenja. **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav**, raspravljao je o Prijedlogu kao matično radno tijelo i drži da je odredbe trebalo uskladiti, osim s rješenjima o odluci Ustavnog suda RH kojom su ukinute pojedine odredbe važećeg zakona, i s odredbama Ustava Republike Hrvat-

ske. Ukazao je na to da se predlagatelj, mijenjajući ukinute odredbe, u nekim slučajevima pridržavao stajališta Ustavnog suda a u nekima nije. Odbor drži da je trebao sadržavati i izmjenu odredbe važećeg zakona koje su zbog svoje nejasnoće otežavale provedbu zakona.

Odbor je iznio primjedbe, prijedloge i mišljenja. Podržao je naturalnu restituciju kao prvenstveni oblik naknade za oduzetu imovinu, te drži da bi se taj princip trebao odgovarajuće razraditi. Odbor drži da je Prijedlogom zakona trebalo obuhvatiti izmjenu članka 4. važećeg zakona koji propisuje pravo na naknadu za imovinu osobama, kojima je temeljem sudske presude u razdoblju od 15. svibnja 1945. do 25. lipnja 1991. godine za kazneno djelo izvršeno zlorabom prava ili političke moći, izrečena kazna konfiskacije imovine. Tom odredbom se također propisuje da se pravo na naknadu može ostvariti i za imovinu konfisciranu prije 15. svibnja 1945. godine na temelju presude ili drugih odluka jugoslavenskih ili komunističkih vlasti. Odbor smatra da je rečena odredba nejasna jer nije razvidno odnosi li se na i na odluke ZAVNOH-a koji je bio tijelo Republike Hrvatske, a ne jugoslavenske komunističke vlasti. Odbor također drži da je zloraba političke moći teško dokaziva.

Rečena odredba važećeg zakona također propisuje da će se imovina vratiti u postupku pred županijskim uredom na temelju pribavljenog mišljenja Državnog odvjetnika Republike Hrvatske te smatra da je ovom odredbom povrijeđen članak 3. Ustava koji kao jednu od najvećih vrednota ustavnog poretka utvrđuje vladavinu prava.

Po mišljenju Odbora sudska odluka ne može se derogirati aktom tijela državne uprave već samo presudom u obnovljenom sudskom postupku u kojem će osobe kojima je suđeno, dobiti, osim materijalne i moralnu satisfakciju. Pored rečenog, Odbor smatra neodgovarajućom odredbu kojom je propisano davanje mišljenja Državnog odvjetnika u postupku povrata imovine jer je on bio jedna od stranaka u postupku u kojem je imovina oduzeta, posebno stoga što je prigodom davanja mišljenja dopuštena diskreciona ocjena Državnog odvjetnika da li će dati pozitivno ili negativno mišljenje, jer zakonom nisu za to precizirani kriteriji.

Odbor drži da nije jasno zbog čega se člankom 4. prijedloga predlaže brisanje odredbe članka 8. važećeg zakona jer smatra da treba podržati eventualni dogovor prijašnjeg vlasnika i obveznika vraćanja imovine.

Odbor drži da bi odredbu članka 6. prijedloga zakona trebalo precizirati, u protivnom nije jasno da li se u skladu sa sporazumom SFRJ iz 1945. i 1955. godine koji se odnose na tzv. njemačke zemlje, prijedlogom zakona dopušta zahtjev za povrat imovine "Podunavskim Švabama", te da li je dopušten povrat imovine na području Istre, Republici Italiji ili povrat imovine Karadorđevićima ako se između Republike Hrvatske i Srbije utvrdi reciprocitet. S tim u svezi Odbor predlaže da se u prijelaznim i završnim odredbama propiše da RH u skladu s pravnim kontinuitetom, treba poštivati razriješena pitanja koja su uređena međunarodnim ugovorima koji su na snazi ili koje je RH preuzela kao pravni sljednik SFRJ.

Odbor drži da bi se člankom 7. prijedloga zakona trebalo predvidjeti da pravo na naknadu za oduzetu imovinu, osim pravnih osoba imaju i vjerske zajednice koje nisu pravne osobe. Pritom treba prigodom utvrđivanja visine naknade voditi računa o opterećenjima imovine koje nije platio prijašnji vlasnik nego RH u proteklom razdoblju.

Odbor smatra da će rješenje po kojem se prijašnjem vlasniku umjesto oduzete imovine daje u vlasništvo odgovarajuće zemljište ili šuma podjednake vrijednosti na području županije otežati korištenje imovine zbog moguće velike udaljenosti, te predlaže da se propiše vraćanje odgovarajućeg zemljišta na području iste katastarske općine.

Predlaže da se preispita potreba da se (člankom 21.) Prijedloga propiše drukčiji način obračunavanja naknade prijašnjem vlasniku u vezi s utvrđivanjem građevinske vrijednosti stana.

Drži da predloženi rok (članak 22.) od 15 godina u kojem prijašnji vlasnik ima pravo prvokupa prigodom prodaje stana, zbog nepovoljnih uvjeta za vlasnika, neće ubrzati promet nekretninama, niti ostvariti cilj zakonske norme - osiguranje vladavine prava, što je bila intencija Ustavnog suda Republike Hrvatske prigodom ukidanja rečene odredbe u važećem Zakonu, te predlaže da se utvrdi rok od pet godina.

Potrebno je pojasniti odredbu članka 54. važećeg Zakona kojom se propisuje da se ne može vratiti imovina koja je kulturna i prirodna baština kako se ova odredba ne bi mogla zloupotrijebiti proglašavanjem kulturnom i prirodnom baštinom i onoga što nije.

Odbor drži da članak 52. prijedloga zakona treba preformulirati posebice stavak 2. kojim je propisano da će nadležni županijski ured odlučiti o snošenju troškova postupka ovisno o vrijednosti nekretnine. Odbor to drži neodgovarajućim.

Oredba podstavka 4. članka 59. Prijedloga zakona nejasna je jer pravne osobe zabranjene ili brisane iz sudskog registra više ne postoje te ne mogu podnijeti zahtjev za naknadu oduzete imovine. Predlaže da se odredba preformulira tako da zahtjev mogu podnijeti fizičke ili pravne osobe koje imaju pravni interes u vezi s naprijed rečenim pravnim osobama.

Odbor smatra da se, temeljem prava vlasništva, utvrđenog kao ustavna kategorija i u odnosima temeljenim na tržišnom gospodarstvu, u Prijedlog zakona treba ugraditi odredba prema kojoj naknadu za imovinu mogu tražiti i osobe koje su tu imovinu naslijedile na temelju oporuke.

Opravdano je rješenje da se Prijedlogom zakona uredi pravo na povrat imovine zemljišnih zajednica.

Predlaže da se u prijelaznim i završnim odredbama propiše da osobe u postupku vraćanja nekretnina nemaju pravo tužbe za naknadu štete zbog propusta državnih upravnih tijela.

U raspravi **Odbora za pravosuđe** naglašena je nužnost donošenja predloženih izmjena i dopuna Zakona - zbog teškoća i nedorečenosti odredbi, u primjeni, silom odluka Ustavnog suda koji je ukinuo pojedine odredbe zakona te višestrukog produljivanja odgoda prestanka važenja odredbi.

Primijećeno je da su predložene izmjene i dopune Zakona brojne s obzirom da predloženi Zakon pa se postavlja i pitanje o mogućoj potrebi donošenja cjelovitog Zakona koji bi obuhvatio sve predložene promjene predlagatelja kao i sve primjedbe i prijedloge koji bi se pojavili tijekom eventualne javne rasprave.

Predloženi materijal ocijenjen je napretkom u odnosu na temeljni zakon te da pri donošenju i primjeni treba voditi računa da se

ispravljanjem starih nepravdi ne naprave nove.

Od predloženih je rješenja naročito podržan povrat u naturi tamo gdje god je to moguće jer je najpravedniji. Rečeno je da bi možda ovaj institut trebalo primjenjivati i u više slučajeva, racionalno i na dulji rok kako bi se izbjegli mogući uzgredni negativni učinci.

Konkretne primjedbe i prijedlozi Odbora - predložena izmjena naziva Zakona s obzirom na vremensko razdoblje koje obuhvaća drži se nedovoljno preciznom i preširokom, a nužno je precizirati točnim navođenjem vremena, odnosno perioda na koji se Zakon odnosi, odnosno subjekata koji su provodili postupke oduzimanja.

Osim usklađivanja rješenja, predloženom tekstu zakona Odbor smatra da je uvjet državljanstva nužan a nije nužno zahtijevati reciprocitet u povratu imovine.

U Odboru je izraženo mišljenje da treba odrediti imperativnu obvezu Vlade Republike Hrvatske za povratom zemljišta i mišljenje da bi se u razumnom roku, uz izbjegavanje potresa koji bi mogli zahvatiti današnje gospodarske subjekte i vlasnike, mogao izvršiti naturalni povratak zemljišta jer je gotovo 90 posto moguće identificirati na temelju odgovarajućih isprava.

Između ostaloga, podržano je stajalište prema kojem prijašnji vlasnik koji je otkupom stekao pravo vlasništva na stanu koji je bio u društvenom vlasništvu ne bi trebao biti izuzet od prava na povrat konfisciranih stanova jer se time nanosi nepravda i stvara nerazmjer u pravima.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina razmotrio je Prijedlog kao zainteresirano radno tijelo. Ocjenjuje primjerenim promjenu naziva zakona budući da se time proširuje opseg njegova djelovanja, ne samo u vremenskom smislu nego se proširuje krug aktivno legitimiranih odnosno potencijalnih ovlaštenika prava na naknadu. Time će se, ocjenjuje Odbor, postići pravednost ili barem ublažiti posljedice nepravdi, počinjene na ovim prostorima, prema vlasnicima koji su imovinu morali napustiti u toku okupacije ili im je oduzeta od okupatora za vrijeme II. svjetskog rata kao i imovine koja je na bilo koji način postala društveno vlasništvo.

U raspravi je istaknuto da bi, zbog ozbiljnosti i složenosti problematike bolje bilo izraditi cjelovit tekst te je upozorio da se proširuje krug aktivno legitimiranih ovlaštenika na naknadu te se ne može procijeniti broj i vrsta imovine kao ni oblik u kojem bi naknada trebala biti data. Odbor upozorava kako se ispravljanjem starih ne smiju načiniti nove nepravde, te da se pri utvrđivanju pretpostavki za utvrđivanje prava na naknadu trebaju imati u vidu i drugi propisi kojima se uređuju vlasničko-pravni odnosi, kao i međunarodni ugovori.

U raspravi je upozoreno na pravo na povrat imovine pripadnicima nacionalnih manjina, osobito austrijske i njemačke nacionalne manjine, s obzirom na činjenicu da je velik broj Austrijanaca i Nijemaca, ali i Židova, napustio ove prostore ne svojom voljom ili je bio deportiran i smješten u logore. Stoga treba precizirati odgovarajuće odredbe Prijedloga zakona kako bi se ovim kategorijama odnosno njihovim nasljednicima omogućilo istraživanje prava na povrat imovine. Nažalost, u nekim slučajevima, pravo neće biti realizirano pa će se raditi samo o satisfakciji. Republika Hrvatska ovima pitanjima treba posvetiti osobitu pažnju ne samo zbog ugleda koji kao pravna država uživa u međunarodnom smislu, nego prije svega zbog ljudi koji su živjeli na ovim prostorima. Prema procjenama radi se od oko 150.000 osoba odnosno njihovih pravnih sljednika, koji bi bili aktivno legitimirani kao ovlaštenici na povrat imovine odnosno na naknadu. U raspravi je upozoreno na nedostatnost termina "jugoslavenski državljanin", kao apstraktnog pojma s kojim raspolaže Prijedlog zakona, budući da su knjige državljanstva uspostavljene tek 1947. godine, a stjecanje prava veže se na 1944. godinu. u prilog tome je i činjenica da je u Drugom svjetskom ratu teritorij Republike Hrvatske ima tri državno-pravna statusa - Nezavisna Država Hrvatska, Kraljevina Mađarska koja je obuhvaćala Baranju i Međimurje i Kraljevina Italija, koja je između ostaloga obuhvaćala Istru i dio Dalmacije.

Glede odredbi članaka 5. i 6. Prijedloga zakona bilo je mišljenja da se radi o diskriminaciji po osnovi državljanstva. Slijedom toga predloženo je da se odredba članka 6. stavka 1. preformulira na način da se

pravo stranoj fizičkoj osobi priznaje alternativno, dakle ili temeljem državljanstva ili temeljem prebivališta ili čak štoviše, samo temeljem prebivališta, a ne državljanstva. Prema istom stajalištu potrebno je isključiti uvjet uzajamnosti u odredbi članka 6. stavka 2., prema kojoj strana fizička osoba ima pravo na naknadu samo ako je to pravo priznato hrvatskim državljanima u državi čiji je državljanin ovlaštenik. Potrebno je brisati institut prava prvokupa kako bi se spriječila mogućnost simuliranja pravnih poslova odnosno prevare. Upozoreno je i na poseban aspekt glede ostvarivanja prava na povrat imovine odnosno prava na naknadu i u slučajevima kad je to uređeno međunarodnim ugovorom kao npr. s Republikom Italijom. Predlaže se respektiranje prvenstveno naturalne restitucije, s time da države pitanje međusobnih obveza, koje iz toga proizidu, međusobno sporazumno urede.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu je podržao donošenje zakona, kao i **Odbor za poljoprivredu i šumarstvo**.

Odbor za financije i Državni proračun dao je podršku predloženim rješenjima kojima se otklanjaju dvojbe glede preciznije formulacije o bračnom drugu kao ovlašteniku naknade. Vrlo je značajna i dopuna članka 17. kojim se preciznije definira što se smatra pripremom za izgradnju na određenoj parceli kao jednim od bitnih uvjeta za povrat (neizgrađenog) građevinskog zemljišta. Pozitivno je ocijenjeno i rješenje kojim se utvrđuje pravo na naknadu za izgrađeno građevinsko zemljište koje se ne vraća prijašnjem vlasniku, kao i mogućnost da se prijašnjem vlasniku poljoprivrednog zemljišta, šuma i šumskog zemljišta koji su izuzeti davanja u vlasništvo dodijeli drugo odgovarajuće zemljište, šume ili šumsko zemljište.

Konstatirao je, kako je teško raspravljati i podržati donošenje nekog zakona kada nije moguće predvidjeti visinu sredstava koja bi trebalo osigurati u proračunu za provođenje. Odbor drži potrebnim preispitati odredbu članka 27. Prijedloga zakona za koju smatra da će prouzročiti ozbiljne probleme u poslovanju gospodarskih subjekata, današnjih zakupnika poslovnih prostora, jer bi u kratkom roku morali napustiti poslovni prostor i

dugotrajnim sudskim postupcima tražiti naknadu za izvršena ulaganja.

Odbor predlaže da se članak 42. Prijedloga izmijeni tako da Vlada Republike Hrvatske donosi mjerila za utvrđivanje vrijednosti imovine koja je predmet povrata na prijedlog resornih ministara, a ne da to čine sami ministri posebnim propisima kao što je utvrđeno u članku 63. važećeg Zakona.

RASPRAVA

Predlagatelj korak dalje

Prije početka same rasprave, zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)** je predložio da se ona odgodi jer prestaje televizijski prijenos, a tema je toliko važna da to ne bi bilo dobro. Podsjetio je da su u raspravi koja je o važećem zakonu provedena 1996. godine oporbeni zastupnici tražili da bude prenošena.

Zakonodavac se opredjeljuje za povrat imovine, odnosno davanje naknade u nekom drugom obliku gdje naturalna restitucija nije moguća.

Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** je ustvrdio da se zbog oduljenih rasprava nije stiglo raspraviti za trajanja prijenosa pa je pozvao predstavnike klubova zastupnika da razmotre prijedlog zastupnika Šeksa. Oni su se, međutim, izjasnili za nastavak rasprave, unatoč tome što će prijenos biti prekinut.

Usljedila je rasprava o zakonskom prijedlogu. Uvodno je o Prijedlogu govorio ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave dr. **Stjepan Ivanišević**.

Izmjene i dopune zakona uslijedile su nakon odluke Ustavnog suda da se ukinu određene odredbe važećeg zakona. Odnose se na pitanja ostvarivanja prava stranih fizičkih osoba, te na pravo prvokupa. Uz to moralo se voditi računa o već stečenim pravima. Predlagatelj je otišao korak dalje pa je predložio izmjenu odredbi koje su se pokazale nejasnima ili nedorečenima.

Predložena je promjena naziva zakona tako da glasi; - "Zakon o naknadi za oduzetu imovinu". Bila bi uzeta u obzir imovina oduzeta i prije 1941. godine.

Predložena je izmjena načela pri povratu imovine pa se kao vrsta naknade predlaže naturalna restitucija (uvijek kada je to moguće), a ne novčana naknada.

Priznalo bi se pravo na naknadu svim fizičkim osobama koje su imale hrvatsko državljanstvo (važeći zakon priznaje pravo na naknadu prijašnjem vlasniku odnosno zakonskom nasljedniku ako su na dan donošenja zakona 11. listopada 1996. godine imali hrvatsko državljanstvo). Na ovo je rješenje Ustavni sud imao primjedbu ocijenivši da je razlikovanje vlasnika prema njegovoj pravnoj vezi s državom oblik diskriminacije. Zatražio je da se prizna pravo naknade svim hrvatskim državljanima, odnosno, ne pravi razlika glede veze s hrvatskim državljanstvom. Smatra da se to ne može opravdati zaštitom nekog drugog važnog Ustavnog ili drugog prava.

Uvažavajući odluku Ustavnog suda predlagatelj je u svome rješenju priznao pravo onim hrvatskim državljanima koji taj status nisu imali primjenom spomenutog datuma.

Zakonom bi se priznalo pravo na naknadu određenim kategorijama stranih fizičkih osoba. Formulirano je da se pravo na naknadu priznaje stranoj fizičkoj osobi, prijašnjem vlasniku, koja je na dan oduzimanja imovine bila jugoslavenski državljanin i u to vrijeme imala prebivalište na današnjem teritoriju Republike Hrvatske, dakle prijašnjem vlasniku, njegovom bračnom drugu, zakonskom nasljedniku prvog nasljednog reda, pod uvjetom uzajamnosti (to se odnosi samo na strane fizičke osobe, a ne na pravne osobe).

Prijedlogom se točno definira pojam neizgrađenog građevinskog zemljišta koje se naturalno vraća (taj je pojam u dosadašnjoj dikciji zakona prilično neodređen).

Predviđena je mogućnost davanja drugog odgovarajućeg poljoprivrednog i šumskog zemljišta, odnosno šuma, podjednake vrijednosti na području iste županije. Tek potom dolazi u obzir naknada u vrijednosnim papirima (po važećem Zakonu ako se zemljište nije moglo vratiti bila je predviđena naknada u vrijednosnim papirima).

Pojašnjavaju se pretpostavke za ostvarivanje prava prvokupa i određuje rok važenja prava prvokupa. To je jedna od objeakcija Ustavnog suda i u tom dijelu je i zakon ukinut.

U skladu s odlukom Ustavnog suda, predlagatelj se opredijelio za novu normu kojom je pravo prvokupa ograničeno na 15 godina od sklapanja ugovora o otkupu stana, te precizirano da se isti odnosi na prodaju, darovanje i zamjenu otkupljenog stana osobi koja nije vlasnikov braćni drug ili srodnik u prvj liniji.

Poboljšati položaj prijašnjih vlasnika

Propisano je određivanje cijene zakupnine u slučajevima kada se imovina, koja se koristi za obavljanje poslova u tijelima državne vlasti i jedinice lokalne i područne samouprave daje prijašnjem vlasniku. Važeća zakonska odredba je zlorabljena jer je bila nedorečena na način da su prijašnji vlasnici, nakon što im je imovina vraćena, bili obvezni s gore navedenim tijelima sklopiti ugovor o zakupu, tražili nerealno visoke cijene tih zakupnina. Sada se predlaže da ta cijena ne može biti veća od tržišne cijene zakupnine.

Daje se mogućnost odabira prijašnjem vlasniku konfisciranog stana da umjesto prava na povrat stana ostvaruje pravo na naknadu u novcu ili vrijednosnim papirima, što u važećem zakonu nije bilo predviđeno.

Izričito se propisuje da zakupnik, nema pravo zadržanja te da je poslovni prostor dužan predati u posjed vlasniku istekom roka. Naime, dosadašnjom zakonskom odredbom je predviđena mogućnost zadržanja, korištenja, a zlorabljena je na štetu prijašnjih vlasnika. Ovom se izmjenom postiže poboljšanje položaja prijašnjih vlasnika kojima se vraćaju u vlasništvo poslovni prostori, kaže ministar, a istodobno se novim stavcima propisuje način rješavanja naknada zakupnika za učinjena ulaganja, te mogućnost određivanja privremene mjere zabrane otuđenja i opterećenja vraćenog poslovnog prostora radi zaštite zakupnika koji učini vjerojatnim da su njegova ulaganja znatna.

Predlaže se brisanje odredbe koja nalaže podmirenje dugovanja nastalih s naslova hipoteke a koja su postojala u vrijeme oduzimanja nekretnine. To je iz razloga što se radi o izvorima koji nisu značajni a posebno iz razloga što su po zakonu o zemljišnim knjigama u ovim slučajevima ispunjeni uvjeti za amortizaciju dugovanja.

Brisala bi se odredba koja propisuje obvezu obavljanja prethodnog nadzora. U postupku za utvrđivanje naknade, odnosno vraćanja vlasništva, predviđena je bila institucija prethodnog nadzora u kojem smislu je služba za imovinsko-pravne odnose u okviru Ministarstva pravosuđa, provodila prethodni nadzor prije donošenja, odnosno dostavljanja rješenja onome koji je tražitelj naknade. To je uvjetovalo da su postupci bili dugotrajni pa i suvišni jer se zapravo povodom žalbe na prvostupanjsko rješenje moglo sanirati sve one eventualne nedostatke koje se ovim prethodnim nadzorom nastojali umanjiti. Predlagatelj je mišljenja da bi se ukidanjem prethodnog nadzora značajno ubrzali postupci koji se provode po ovom Zakonu.

Predlaže se stjecanje prava vlasništva općina, gradova i županija na onim nekretninama koje su one stekle po Zakonu o lokalnoj samoupravi i upravi a glede kojih zahtjev nije podnesen ili je pravomoćno odbijen, odnosno odbačen.

Predlaže se ustrojavanje jedinstvene evidencije o povratu oduzete imovine (sada je nema).

Novi rokovi za prošireni krug ovlaštenika

Ministar je na kraju svoga uvodnog izlaganja rekao kako nije bilo lako uputiti zakon koji zadire u interese ljudi s kojim bi svi bili zadovoljni.

Pozitivna je intencija ovog Prijedloga da se ovlaštenicima naknade vrate oduzete nekretnine u naturalnom obliku.

Napominjemo da je na kraju uvodnog izlaganja rekao kako, budući da se radi o prvom čitanju, očekuje da će biti vremena za primjenu korisniku primjedbi, i pri tome voditi računa da se ne povrijedi stečeno pravo.

Pohvala za naturalnu restituciju

U nastavku rasprave, u ime Odbora za pravosuđe govorio je **Luka Trconić**. U ime Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina zastupnik **Furio Radin**. Na ovo je izlaganje replicirao **Vladimir Šeks**. Upozorio je na dio izvješća Odbora u kojem se, kako reče,

spominje povrat imovine uređenih međunarodnim ugovorima, a predsjednik Odbora je apostrofirao Republiku Italiju.

U svezi s tim rekao je da je 1995. godine zaključen Osimski sporazum prema kojem se bivša Jugoslavija obvezala na ime globalnog duga i paušalnog obeštećenja Italiji isplatiti za talijansku imovinu, oduzetu po različitim osnovama, 110 milijuna američkih dolara u 13 jednakih rata, uz to izvjesnu svotu dolara koji su stavljani na slobodno raspolaganje, odnosilo se na zonu B koja obuhvaća bivše općine Buje i Koper u Sloveniji.

S Austrijom je bivša SFRJ sklopila sporazum prema kojem je Jugoslavija mogla praktički konfiscirati svu austrijsku imovinu i ugovor kojim je SFRJ isplatila 2 milijuna i 400 tisuća austrijskih šilinga na ime globalne paušalne odštete Austriji. Sa SAD, odnosno njezinim državljanima, razriješeno je tako što se Vlada bivše SFRJ obvezala isplatiti Vladi SAD, na ime štete za oduzetu imovinu, a radilo se uglavnom o Židovima koji su postali američki državljani.

Republika Hrvatska svojim je Ustavom postala pravni sukcesor pa i drugi imaju obveze isplatiti te državljane, rekao je.

U odgovoru na repliku **Furio Radin** je rekao da gospodin Šeks brani ugovore koje je Jugoslavija sklopila s drugim zemljama poslije Drugog svjetskog rata. Dodao je da je kao predstavnik Odbora morao prenijeti njegov stav.

Vladimir Šeks je uzvratio da ne brani ugovore bivše Jugoslavije nego da je Republika Hrvatska kao pravni sukcesor prihvatila sve ugovore koje je bila zaključila bivša država. Stoga poziva na tu ustavnu činjenicu koja je od 1990. godine dio pravnog poretka Republike Hrvatske.

Dr. **Furio Radin** je upozorio na povredu Poslovnika, prosvjedujući da je zastupnik Šeks osporavao stavove iznijete u ime Odbora.

U ime Kluba zastupnika HSS-a **Ljubica Lalić** je rekla da se izmjenama i dopunama zakona vrše određena poboljšanja ali unatoč tome, smatraju da se radi o kozmetičkim intervencijama. Napomenula je da je važeći zakon 1996. legalizirao sva ranija otimanja privatne imovine, a priznao minimalne mogućnosti ostvarenja naknade ili povrata oduzete imovine.

Hrvatska seljačka stranka od početka je bila protiv minimalističkog rješavanja problema otete imovine do

kojeg je došlo isključivo iz ideoloških, a ne gospodarskih razloga.

Takvo rješavanje problema naknade ili povrata oduzete imovine pravim vlasnicima, omogućilo je legaliziranu nezapamćenu pljačku nacionalnog bogatstva do koje je došlo u postupku tzv. pretvorbe i privatizacije. Ona je nelogično i nedopustivo prethodila postupku denacionalizacije, pa je za povrat imovine ranijim vlasnicima ostalo malo ili ništa od oduzete imovine.

Klub stoga vrlo pozitivnom ocjenjuje intenciju ovog Prijedloga da se ovlaštenicima naknade, vrate oduzete nekretnine u naturalnom obliku. Međutim, odstupanje vidi u članku 21. temeljnog zakona koji se bitno ne mijenja, a ne može se iščitati jamstvo da će se zemljišnim zajednicama i krajiškim općinama imovina vratiti, u naturalnom obliku, oduzeto poljoprivredno i šumsko zemljište, te šume. Naime, navedeni članak kaže da Vlada može donijeti odluke kada se to zemljište prenosi na općine i gradove. Po tome zastupnica zaključuje da neće biti naturalnog povrata. Podsjetila je da je imovina zemljišnih zajednica, prema ranijem zakonu bila priznata kao privatno vlasništvo, te je posebno navedeno da je to imovina ovlaštenika zemljišnih zajednica a ne općina.

Nedopustivo je da se ta imovina prenosi općinama ili gradovima jer se time još jednom provodi novo oduzimanje privatne imovine, što je protivno Ustavu Republike Hrvatske koji građanima jamči privatno vlasništvo.

Pitanje kako će se obračunavati naknada i u kojoj vrijednosti dionice ili udjeli prenositi prijašnjem vlasniku.

Izmjena članka 9. kako to predviđa članak 5. predstavlja pomak u pozitivnom smislu za građane oštećene oduzimanjem imovine, ustvrdila je, ali, smatra da je velikom dijelu građana i dalje onemogućeno da ostvare pravo na naknadu jer rješenje priznaje samo pravo zakonskim nasljednicima prvog nasljednog reda. Ne priznaje se ni pravo raspolaganja oporukom, te takva rješenja drži protivnima Ustavu Republike Hrvatske koji svima priznaje pravo nasljeđivanja na način kako je utvrđeno Zakonom o nasljeđivanju.

Osim toga, protivna su međunarodnim konvencijama kojih je potpisnik i Republika Hrvatska.

Dati prioritet oporučnom nasljeđivanju

Zalaže se za nužnu izmjenu spomenutog zakona usuglašavajući ga s Ustavom i međunarodnim konvencijama. Naime, smatra da su osobe izvan prvog nasljednog reda diskriminirane jer Zakon o nasljeđivanju priznaje pravo nasljedstva do 6. nasljednog reda. Odredba povređuje temeljno pravo građana na jednakost pred zakonom jer, premda ih i Zakon o naknadi smatra nasljednicima, ne priznaje im se pravo na naknadu.

Nedopustivim smatra da se ne prihvaća pravo na oporuku kao temelj za naknadu, a ona je po svojoj snazi iznad prvog nasljednog reda, dok je Zakon o nasljeđivanju prihvaća kao osnovu za nasljeđivanje izvan zakonskog.

Osim toga, Hrvatska s više zemalja ima potpisane konvencije o oporučnom nasljeđivanju pa s nizom država priznaje prioritet oporučnog nasljeđivanja.

Stranka, u čije ime govori, vrlo pozitivnim ocjenjuje odredbu prema kojoj će se za poljoprivredno zemljište, šume i šumsko zemljište, izuzeto od davanja u vlasništvo prijašnjem vlasniku, dati drugo odgovarajuće podjednake vrijednosti. Međutim, lošim ocjenjuje prijedlog da se ta zamjena daje u županiji u kojoj se nalazi oduzeta imovina. Daleko bi bolje bilo rješenje da se u zamjenu daje zemljište u katastarskoj općini u kojoj se oduzeta nekretnina nalazi.

Također, smatra kako još valja razmotriti rješenje u članku 22. kojim se regulira povrat oduzetih stanova, pri čemu se od povrata izuzimaju stanovi na kojima postoji stanarsko pravo kao i stanovi na kojima je zasnovan odnos zaštićenog najma. Naime, dolazi do ograničavanja vlasništva.

Zaključak je Kluba - ako smo se odlučili na zaštitu vlasništva tada ga istinski moramo štiti. Budući da su prijašnji vlasnici žrtve zloporaba političke moći, smatra kako nema opravdanih razloga za uskraćivanje povrata njihove imovine.

Pretvorba i privatizacija nisu smjeli prethoditi decentralizaciji

Nadalje, prema članku 29. Prijedloga izrijekom se propisuje da se prijašnjem vlasniku ne vraćaju, u pretvorbi oduzeta poduzeća, što predlagatelj obrazlaže da se time otvara mogućnost da prijašnji vlasnik, čija imovina nije procijenjena i unesena u društveni kapital, ostvari pravo na naknadu a moguće i naturalni povrat. Što se toga tiče, zastupnica je uzvratila da je teško naći poduzeće koje nije procijenjeno i uneseno u društveni kapital. Moglo bi se zaključiti da se oduzeta poduzeća neće vraćati vlasnicima nego da će, na ime naknade, biti dodijeljene dionice ili udjeli u društvima u kojima se nalazi imovina poduzeća oduzetog prijašnjem vlasniku.

Budući da su društva kapitala najvećim dijelom obezvrijeđena, postavlja se pitanje, rekla je, kako će se obračunavati naknada i u kojoj vrijednosti dionice ili udjeli prenositi prijašnjem vlasniku. Smatra da se u ovom slučaju ne može govoriti o pravednoj nadoknadi oštećenih žrtava zloupotreba političke moći.

Prema mišljenju Kluba, u predloženim izmjenama i dopunama, ne odgovara se na pitanje - na koji način oštećeni prijašnje vlasnike poduzeća čija je imovina ušla u društveni kapital, a ona su nakon privatizacije i neuspješnih stečajeva završila u likvidacijama. Pitanje je također, kako će se naknaditi bivšim vlasnicima za koje su bile rezervirane dionice za povrat, ali ih je Hrvatski fond za privatizaciju prodao, zane-marujući vlastita rješenja.

Zbog niza pitanja proizlazi zaključak - pretvorba i privatizacija nisu smjele prethoditi denacionalizaciji jer je očito da bivši vlasnici neće biti pravedno naknadeni, osim ako greške i grubosti jedne vlasti ne budu plaćali i njihovi unuci.

Nedopustivo je, smatra Klub, rješenje u članku 33. kojim se propisuje da sadašnji vlasnik nema pravo zadržavanja nekretnine nego da ju je dužan predati u posjed prijašnjem vlasniku. Time se štiti prijašnjeg vlasnika, a nositelja prava korištenja i raspolaganja upućuje da, radi naknade za ulaganja, koja su znatna, traži od nadležnog suda privremenu mjeru zabrane otuđenja vraćene nekretnine. Pravednije je da se, radi osiguranja prava na naknadu,

sadašnjem vlasniku dade pravo zadržavanja nekretnine do naknađivanja učinjenih ulaganja. Identična se nepravda pojavljuje glede poslovnog prostora, rekla je zastupnica.

Prijedlog je Kluba da se, kod ugovora o zakupu poslovnog prostora sklopljenog na neodređeno vrijeme, od vlasnika ne može tražiti ispražnjenje i predaja prostora prije isteka roka od 5 godina, računajući od dana pravomoćnosti rješenja o utvrđivanju prava vlasništva. Vlasniku bi prostor bio vraćen, a zakupac zaštićen jer je u njega godinama ulagao. Bilo bi dobro predvidjeti obvezu za bivšeg vlasnika, da je u slučaju prodaje prostora, ponudi pod istim uvjetima, sadašnjem vlasniku.

Što se tiče troškova postupka iz članka 52. Prijedloga nedopustivo je, ovlasti o određivanju troškova, povjeriti županijskom uredu jer drži da ova materija zahtijeva potpuno jasno i precizno uređenje. Predlaže da se detaljnije izvrši analiza troškova, te predloži rješenje usklađeno s pravnom praksom.

U ime Kluba zastupnica je rekla podržati predložena rješenja jer su bolja za bivše vlasnike. Ujedno od predlagatelja očekuje da razmotri iznijete primjedbe i donese još bolja rješenja.

Nije pošteno limitirati nasljedni red

U ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin** je izrazio zadovoljstvo promjenom naziva zakona na što je njegova stranka ukazivala u vrijeme donošenja važećeg Zakona, te zbog obuhvata razdoblja od 1941. godine. Time se ispravlja povijesna nepravda načinjena u razdoblju NDH, pogrom koji je doživio židovski i ostali narodi u tom razdoblju.

Ocijenio je da se prijedlogom ispravlja nelogičnost da strani državljanin nema pravo na povrat svoje imovine, te nas približava zajednici civiliziranih zemalja.

Pitanja na koja bi trebalo znati odgovor tiču se rokova izvršenja vlasničkih promjena, te kolika će biti cijena provedbe ovog zakona. Žalosti procjena da će se pojedini postupci povrata imovine voditi još najmanje 10 godina i sa žaljenjem konstatira da mnogi neće doživjeti tu satisfakciju.

To se posebno odnosi na židovsku imovinu, no zbog odredbe koja

limitira nasljedni red, što, smatra nije "pošteno", Hrvatska će imati daleko više problema s tzv. milosrdnim udrugama, zakladama, židovskim općinama.

Prijedlogom se ispravlja nelogičnost da strani državljanin nema pravo na povrat svoje imovine, te nas približava zajednici civiliziranih zemalja.

Zabrinutost izražava zbog ocjene da će država, zbog nemogućnosti provedbe naturalne restitucije morati izdati nekoliko stotina milijuna državnih obveznica, te zbog problema nacionalizirane imovine u Istri, provedene 1947. i 1954. godine odnosno 1975. godine kada je integrirana zona B. Naime, zakon ne uzima u obzir vlasnike koji još nisu bili postali vlasnici SFRJ pa ne bi imali pravo na povrat imovine. Zastupnik je predlagatelja upozorio na imovinu onih koji su odbili otpust iz državljanstva SFRJ te na pitanje uzajamnosti, pogotovo jer je poznato da je većina odselila u države u kojima ne postoji oduzeta imovina te se reciprocitet može uspostaviti samo sa bivšim socijalističkim državama.

U tom smislu zastupnik je predložio korekcije, to više što je prema podacima, pitanje nacionalizacije u Istri daleko veći problem nego u ostatku države. U državnom je vlasništvu 35 posto zemlje a u ostalim krajevima od 6 do 7 posto. Na području Bujštine i dijelu slobodnog teritorija Trsta čak 55,16 posto. Radi ravnopravnog tretiranja građana Istre s ostalima, ove primjedbe valja uvažiti, rekao je zastupnik Kajin.

No, najveći problem zastupnik vidi u području rješavanja stambenih problema te je spomenuo brojku od 20 tisuća. Primjećuje kako je država od vremena otkad upriličuje od prodaje stanova mogla riješiti i ova pitanja.

Međutim, ovaj zakonski prijedlog unatoč primjedbama smatra korakom naprijed te pozdravlja njegovo donošenje.

Pravi su nasljednici oduzete imovine opet žrtve

Replicirao je **Ante Beljo (HDZ)** na onaj dio Kajinova izlaganja u kojem je ovaj pozdravio zakonski prijedlog

čije se odredbe protežu i na razdoblje od 6. travnja 1941. godine. Između brojnih zakona, uredbi i odluka objavljenih u zakoniku iz rujna 1945. zastupnik Beljo je izdvojio Odluke o prijelazu neprijateljske imovine u državno vlasništvo i o državnoj imovini nad imovinom neprisutnih osoba. Također i odluku o sekvestraciji imovine koju su okupatorske vlasti prisilno otuđile, odnosno odluku kojom se ništavnim proglašavaju svi pravni poslovi zaključeni od 6. travnja 1941. godine pa nadalje. Na kraju je citirao onaj dio odluke po kojoj do sudske odluke o poništenju takvih pravnih poslova imovinom upravlja državna uprava narodnih dobara, a prijelazom imovine u vlasništvo države, odnosno pod njezinu upravu prestaje pravo raspolaganja dotadašnjih vlasnika, odnosno posjednika.

Replicirajući Kajinu zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)** je rekao da Republika Hrvatska nije pravna sljednica Nezavisne Države Hrvatske, te podsjetio na božićni Ustav iz 1990. godine koji jasno govori o karakteru naše države. Reagirao je zatim na Kajinovu tvrdnju o pritisku Simona Wiesenthala na Hrvatsku da Židovima vrati imovinu koja im je oduzeta u vrijeme NDH-a. Nezavisna Država Hrvatska doista je oduzela imovinu i Židovima u Hrvatskoj. Prema zakonu iz 1945. godine - Zakon o postupanju s imovinom koju su vlasnici morali napustiti tijekom okupacije ili im je oduzeta od okupatora i njihovih pomagača, takva se imovina trebala vratiti vlasnicima pa tako i Židovima. To se, međutim, nije u potpunosti dogodilo, kaže Šeks. Jednom dijelu vlasniku imovina nije vraćena nego je prešla u državno vlasništvo i to u slučaju "ako je takvo vraćanje imovine bilo štetno za interese narodne privrede, obnovu zemlje ili vojne sigurnosti". Isto se odnosilo i na imovinu državljana Jugoslavije koji su boravili u inozemstvu, a nisu se registrirali kod predstavništva FNRJ ili se nisu odazvali pozivu da se vrate u Jugoslaviju. Nezavisna Država Hrvatska je oduzela imovinu nekim vlasnicima pa tako i Židovima, Jugoslavija ju je 1945. godine pravno vratila da bi odmah nakon toga brojnim mjerama i zakonima ponovno od bivših vlasnika oduzela imovinu, zaključio je zastupnik Šeks.

U ponovnom istupu zastupnik **Damir Kajin (IDS)** zaniijekao je da je rekao kako je Republika Hrvatska

pravna sljednica NDH-a te dodao: "i ne daj bože kada bi ona to bila". Činjenica je, međutim, da je NDH na temelju rasnih zakona oduzela Židovima na tisuće stanova i poslovnih prostora i u besćenje prodavala arijevcima da bi komunistička vlast tu imovinu konfiscirala, i umjesto da se ta imovina nakon 1990. godine vrati prvotnim vlasnicima vraćena je onima koji su je kupili 1941. ili 1945. godine. Jednako tako kako ne podržava oduzimanje imovine koja se događala nakon 6. travnja 1941. godine, tako ni nakon 15. svibnja 1945. godine, odgovorio je Kajin zastupniku Belji.

Više primjedbi na predloženi tekst Zakona iznio je u ime Kluba zastupnika HZLS-a **dr. Vilim Herman**, a mi izdvajamo tek neke. Po mišljenju Kluba ponovno je sporan povrat imovine oduzete u razdoblju od 1941. do 1945. godine. S tim u vezi Klub traži unošenje odredbe po kojoj se prijašnjem vlasniku utvrđuje pravo na naknadu i za imovinu oduzetu presudama, odlukama, rješenjima i drugim aktima što su ih izdala vojna i civilna tijela, kao i na naknadu imovine oduzete bez pravne osnove nakon 6. travnja 1941. godine ako ta imovina nije vraćena na temelju kasnije donesenih propisa. Takav zahtjev, kaže, ima opravdanja u izjavi naših najviših dužnosnika prvo Predsjednika Republike Hrvatske data u muzeju Holokausta u SAD-u da će se vratiti imovina žrtvama rasnog zakona, a napose izjavama dr. Gorana Granića prilikom posjeta Izraelu.

Slijedeća se primjedba odnosila na krug ovlaštenika prava na naknadu oduzete imovine (članak 5.). Klub predlaže da se prava iz ovog Zakona priznaju: "fizičkoj osobi, prijašnjem vlasniku, odnosno njegovim zakonskim nasljednicima prema Zakonu o nasljeđivanju (u daljnjem tekstu prijašnji vlasnik koji ima hrvatsko državljanstvo, ako ovim Zakonom nije drukčije propisano)". Predlaže, također, da se predloženi stavak 2. članka 5. briše. Ocjena je Kluba, naime, da Vladino rješenje u spomenutom članku 5. Prijedloga dovodi u pitanje članak 48. Ustava i derogira Zakon o nasljeđivanju. Sa žaljenjem konstatira da zakonodavac nije našao za shodno unijeti u predloženi tekst zakona proširenje nasljednog reda već i dalje stoji na stajalištu da se prava iz ovoga Zakona priznaju fizičkoj osobi, odnosno prijašnjem vlasniku i njegovim nasljednicima iz prvog nasljed-

nog reda. Zakonodavac očito nije htio uzeti u obzir činjenicu da je na velikom dijelu oduzete imovine vlasništvo bilo uspostavljeno na suvlasničkim odnosima pa se tako moglo smatrati obiteljskim vlasništvom, upozorava ovaj zastupnik. Prema Zakonu o naknadi za oduzetu imovinu ako jedan od suvlasnika nema nasljednika prvog nasljednog reda njegov dio prelazi u vlasništvo države bez obzira o kolikom se dijelu imovine radi. Na taj način država koja od 1991. provodi cijeli niz pretvorbi i privatizacije kako bi se riješila imovine sada opet postaje vlasnikom imovine i to najčešće one u suvlasništvu, podvlači Herman, a pravi nasljednici ponovno postaju žrtve, ali ovaj put demokratske vlasti i ne mogu naslijediti svoju djedovinu ili obiteljsku stečevinu. S druge pak strane bračni drug vlasnika te imovine bez nasljednika prvog nasljednog reda može prema Prijedlogu dobiti oduzetu imovinu, a naslijediti ga može njegov zakoniti nasljednik bez obzira na nasljedni red ili jednostavno oporučni nasljednik prema Zakonu o nasljeđivanju. Jednostavno rečeno oduzeta imovina prema ovom Zakonu može hipotetski prijeći u ruke bilo koga dok su krvni nasljednici isključeni, naglašava dr. Herman. Predložena odredba još je zlokobnija glede imovine hrvatskih građana koji su stradali u holokaustu, i koje može naslijediti samo nasljednik drugog i trećeg nasljednog reda jer su nasljednici prvog nasljednog reda u najvećem broju slučajeva također stradali.

Sporan je naziv zakona

Prema zakonskom prijedlogu prava iz ovoga zakona priznaju se stranoj fizičkoj osobi - prijašnjem vlasniku koji je na dan oduzimanja imovine bila jugoslavenski državljanin i u to vrijeme imale prebivalište na današnjem teritoriju Republike Hrvatske. To je, kaže Herman, neodrživ uvjet budući da je mnogima oduzeta imovina upravo stoga što su pobjegli iz Jugoslavije poslije 1941. odnosno 1945. godine. Uz to, takav prijedlog ne slijedi odredbe Ustava. Stoga Klub sugerira njegovu promjenu kojom bi se preciziralo da se prava iz ovog Zakona priznaju i stranoj fizičkoj osobi kojoj je imovina oduzeta u razdoblju od 6. travnja 1941. do 15. svibnja 1945. godine ili je oduzeta na temelju zakona iz članka 2. od 15.

svibnja 1945. a koja osoba je na dan oduzimanja imovine smatrana hrvatskim državljaninom, odnosno od tog dana imala zavičajnost ili općinsku pripadnost današnjem teritoriju Republike Hrvatske. Pretpostavka za ostvarivanje prava po ovom Zakonu bilo bi i poštivanje načela uzajamnosti, dodaje Herman. Ukoliko takva strana fizička osoba nije više na životu, prava iz ovog zakona priznala bi se njegovim zakonitim nasljednicima koji su strani državljanji, a po principu reciprociteta. Vrijedi razmisliti, kaže, i o prijedlogu kojeg je pripremio u dogovoru s udrugom vlasnika oduzete imovine. Smisao je - priznati prava stranoj fizičkoj osobi koja je na dan 8. studenoga 1991. godine bila državljanin SFRJ, ili je bila državljanin DFJ odnosno FNRJ kada joj je oduzeta imovina koja se nalazila na području Republike Hrvatske, a sada živi u novonastalim državama koje u svojim zakonima imaju istovjetnu klauzulu o povratu oduzete imovine bivšim građanima Jugoslavije.

Vraćanje imovine oduzete u vrijeme NDH-a moglo se provesti još temeljem jugoslavenskih zakona i propisa.

U ime Kluba zastupnika HSP-a / HKDU-a **dr. Boris Kandare (HSP)** usprotivio se Vladinom prijedlogu promjene naziva Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine u Zakon o naknadi za oduzetu imovinu. Još prije podnošenja zakonskog prijedloga bio je sporan njegov naslov, tvrdi zastupnik, i podsjeća na postupak koji se vodio pred Ustavnim sudom Hrvatske, a glede ocjene ustavnosti Zakona jer se navodno nije odnosio na oduzimanje imovine za vrijeme tzv. fašističke vladavine. Odlukom iz 1999. godine Sud je odbio takav zahtjev smatrajući da se vraćanje imovine oduzete za vrijeme NDH-a moglo provesti još temeljem tada važećih jugoslavenskih zakona i propisa na koje se uostalom poziva sada važeći Zakon o naknadi za oduzetu imovinu, podvlači Kandare. Takvu je imovinu jugoslavenski režim u pravilu nacionalizirao ili konfiscirao odnosno prenosio u svoju tzv. općenarodnu imovinu koja je imala pravni status tzv. društvenog vlasništva, napominje ovaj zastupnik.

Sljedeći način razmišljanja Ustavnog suda Republike Hrvatske, Klub smatra da nije bilo nikakvih pravnih zapreka da se već postojeći Zakon o naknadi za oduzetu imovinu primijeni i na vrijeme prije 15. svibnja 1945. godine.

Ostaje, međutim, otvorenim pitanje naknade za nasilno oduzetu imovinu za vrijeme započeto zločinačkom velikosrpskom agresijom na čije je nasilje hrvatski narod odgovorio u Domovinskom ratu. Ocjena je Kluba da bi i ovo razdoblje trebalo obuhvatiti ovako široko koncipiranim Zakonom o povratu nasilno oduzete imovine i odlučno se za to zalaže smatrajući takav prijedlog posve opravdanim.

S obzirom na sve izneseno Klub predlaže promjenu naziva zakona u Zakon o povratu nasilno oduzete nepokretne imovine. Brisanjem riječi "naknada" iz naslova zakona i uvođenjem riječi "povrat" izbjegla bi se mogućnost iznošenja prigovora zastare, jer se za podnošenje zahtjeva za povrat vlasništva oduzete imovine ne može s uspjehom istaći prigovor zastare što se kod podnošenja zahtjeva za isplatu naknade za oduzetu imovinu ne može sa sigurnošću tvrditi, objašnjava ovaj zastupnik.

Riječju "nasilno" u nazivu zakona Klub zapravo želi pobliže odrediti oblik i način akta o oduzimanju imovine. Isto tako u naslovu zakona moralo bi se istaći vraćanje samo nasilno oduzete nepokretne imovine jer se ona ne može prenositi na neko drugo mjesto, a da se pritom temeljno ne promijeni njezina svrha, pojašnjava Kandare. U nepokretnu imovinu najprije bi trebalo ući sve ono što se pod tim pojmom uobičajeno smatra (zemljište, zgrade, ograde, bunari, brane, mostovi, tuneli), ali i predmeti koji su trajno pričvršćeni u samoj zgradi npr. (vodovodne cijevi, električni vodovi, gromobrani, stolarija, uređaji za grijanje i hlađenje). Konačno u nepokretnu imovinu trebalo bi osim navedenih klasičnih oblika nekretnina ubrojiti i sve pokretne koje se smatraju nekretninama po svrsi korištenja i načinu prenošenja vlasničkih prava (automobili, poljoprivredni inventar, brodovi).

Klub je imao primjedbu i na članak 5. Prijedloga zakona kojim Vlada predlaže da se riječi: "koji na dan donošenje ovoga Zakona imaju hrvatsko državljanstvo" zamijeni riječima: "koji imaju hrvatsko državljanstvo, ako ovim Zakonom nije drukčije

propisano". Navedene riječi koje se sada predlažu kao zamjena uopće ne postoje u sada važećem tekstu zakona jer su ukinute odlukom Ustavnog suda Hrvatske od 21. travnja 1999. godine, podvlači Kandare, a kako ih u normativnom smislu nema ne mogu se niti zamijeniti.

Spomenuti članak 5. zastupnik dovodi u vezu sa člankom 59. Prijedloga zakona kojim se predviđa prekluzivni rok od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, u kojem zahtjev za naknadu oduzete imovine mogu podnijeti prijašnji vlasnici koji to dosad nisu učinili ili im je zahtjev pravomoćno odbijen, odnosno odbačen. Ukoliko bi Hrvatski sabor prihvatio predloženi uvjet o postojanju hrvatskoga državljanstva iz članka 5. Prijedloga odnosno predloženi rok iz članka 59. mogla bi nastati "svojevrsna trka" za brzim stjecanjem hrvatskoga državljanstva kako bi novoprmljeni hrvatski državljani mogli pravovremeno, dakle, u roku od šest mjeseci, podnijeti zahtjev za vraćanjem oduzete imovine, upozorava Kandare. Zbog otvaranja mogućnosti za provođenje nečasnih manipulacija ne bi trebalo prihvatiti predloženo rješenje već nasuprot tome status hrvatskog državljanstva uopće ne bi trebao biti zakonski uvjet ostvarenja povrata oduzete imovine, podvlači zastupnik Kandare. Uostalom, još je Ustavni sud Hrvatske smatrao da ne treba razlikovati prijašnje vlasnike s obzirom na njihovo državljanstvo jer bi se moglo dogoditi da se jednim prizna, a drugima ne pravo na naknadu oduzete imovine.

Prema zakonskom prijedlogu prava iz ovoga zakona priznaju se stranoj fizičkoj osobi - prijašnjem vlasniku koja je na dan oduzimanja imovine bila jugoslavenski državljanin i u to vrijeme imala prebivalište na današnjem teritoriju RH, odnosno njegovom bračnom drugu i zakonskim nasljednicima prvoga nasljednog reda. Klub smatra da prijašnjim vlasnicima ne bi trebalo u ovom postupku utvrđivati postojanje tadašnjeg jugoslavenskog državljanstva jer je u pravilu značilo pripadanje Jugoslaviji tj. državi koja je stekla epitet tamnice hrvatskog naroda, podvlači Kandare. Jednako tako ne bi trebalo kao uvjet navoditi "prebivalište na današnjem teritoriju RH". Na takav zahtjev, kaže, upućuje činjenica da je često u kaznenom smislu oduzimano i prethodno

stečeno jugoslavensko državljanstvo pa su takve osobe u pravilu bile prisiljene otići iz mjesta svog prebivališta kako bi spasile barem goli život, zaključio je Kandare.

Glasnogovornik Kluba zastupnika nacionalnih manjina **Borislav Graljuk (zastupnik pripadnika austrijske, njemačke, rusinske, ukrajinske i židovske nacionalne manjine)** pozdravio je pokretanje postupka donošenja ovoga Zakona očekujući pravedna rješenja za sve one koji su izgubili svoju imovinu u vrijeme totalitarnih režima (NDH-a i komunizma). S obzirom na očite propuste dosadašnjeg zakona nužna je promjena srži ovoga Zakona - kaže Graljuk.

Učiniti zakon provedivim

Na temelju rasnih zakona u vrijeme NDH-a podržavana je imovina Židova i ona je postalo vlasništvo te države, da bi nešto kasnije u vrijeme Demokratske Federativne Republike Jugoslavije bile donesene odluke o prijelazu u državno vlasništvo neprijateljske imovine (sva imovina Njemačkog Reicha i njegovih državljana koja se nalazila na području Jugoslavije, osoba njemačke narodnosti, osim Nijemaca koji su se borili u redovima NOV-a i partizanskih odreda Jugoslavije ili su bili podanici neutralnih država, a nisu se držali neprijateljski za vrijeme okupacije). Zakoni ovih dvaju političkih sustava obušili su se na ekonomski i gospodarski najmoćnije nacionalne manjine na našem prostoru, podvlači Graljuk. Nasilje nad osobama kojima je oduzeta imovina počelo je upadom njemačke vojske na ovaj prostor Europe 6. travnja 1941. godine, a posebno je došlo do izražaja nakon uspostave fašističkog režima NDH-a, nastavlja Graljuk. Da je 1945. tadašnja demokratska vlast Hrvatske postupala u skladu sa zakonima i odlukama koje je donijela (Deklaracija o osnovnim pravima naroda i građana Hrvatske donesene na zasjedanju ZAVNOH-a u Topuskom 1944, Odluka o ukidanju i nevažnosti svih pravnih propisa koje je donio okupator i njegovi pomagači, te Odluka o zaštiti nacionalne časti Hrvata i Srba u Hrvatskoj iz travnja 1945. godine) ne bi bilo pitanja glede povrata imovine žrtvama fašističkog terora i osuđenim u političkim komunističkim procesima. Ne samo da vlast tako nije postupala nego je

nastavila s nasiljem bez pravne osnove, a posljedica svega je zloupotreba moći, posebno političke, tadašnje jugoslavenske komunističke vlasti. Mnoge žrtve fašističkog režima ali i kasnije političkih procesa nisu do dana današnjeg ostvarile svoje pravo na povrat imovine.

Glede zakonskog prijedloga dodaje da bi trebalo precizirati vrijeme na koje se zakon odnosi pa s tim u svezi Klub predlaže da se jasno precizira kako je riječ o Zakonu o povratu i naknadi imovine oduzete u vrijeme fašističke i komunističke vladavine ili režima. Prema prijedlogu Kluba prava iz ovoga zakona priznala bi se stranoj fizičkoj osobi - prijašnjem vlasniku koja je na dan oduzimanja imovine bila upisana u zemljišnim knjigama kao vlasnik te imovine, odnosno njegovom bračnom drugu i zakonskim nasljednicima prvog nasljednog reda. Glede predloženog uvjeta za koji se vezuje priznavanje prava iz ovog zakonskog prijedloga ("jugoslavenski državljanin") kaže da je apstraktan pojam jer kako dokazati to državljanstvo kada 1944. i 1945. nije postojalo niti je bilo definirano. Neodrživa je i formulacija "da su u to vrijeme takve osobe imale prebivalište na današnjem teritoriju RH" jer je u kaosu potkraj rata Drugog svjetskog rata veliki dio Nijemaca i Austrijanaca privremeno napustio svoja stoljetna prebivališta u nadi da će se po okončanju rata vratiti u sigurnost svog doma i prebivališta. No, opće je poznata činjenica da su savezničke vlasti prisilno vraćale takve osobe u "slobodnu Jugoslaviju" a jugoslavenske su im vlasti po prelasku granice oduzimale svu pokretnu imovinu i odmah ih stavljali u konclogore, kaže Graljuk.

U želji da ispravi nepravdu koja je nastala tijekom niza godina kada se provodila nacionalizacija i konfiskacija imovine bivša je vlast predložila, a Hrvatski sabor donio Zakon o naknadi za oduzetu imovinu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, prisjetila se **Marina Matulović-Dropulić (HDZ)**. U predloženim izmjenama i dopuna Zakona valja zadržati isto načelo tj. vratiti oduzeto i ispraviti nepravde, ali i nastojati ne učiniti nove nepravde, rekla je zastupnica istupajući u ime Kluba zastupnika HDZ-a. Kaže kako ovaj zakonski akt ne rješava određena pitanja, ali postavlja nova pa je upitno koliko sredstava valja osigurati u državnom proračunu ako se prihvate

nove obveze, i od kuda ih namaknuti kada nema dovoljno sredstava da se ispune pravomoćno donesena rješenja.

Dobrim je ocijenila načelno rješenje koje kao prvenstveni oblik naknade za oduzetu imovinu utvrđuje naturalnu restituciju iako je većina svjesna da u većini slučajeva to nije moguće provesti.

Ovo bi trebao biti Zakon o povratu nasilno oduzete nepokretne imovine.

U nastavku izlaganja zastupnica je upozorila na primjedbe Kluba glede ponuđenih rješenja iz zakona, od kojih za ovu priliku izdvajamo tek neke. Primijetila je npr. da odredbe članaka 3. i 12. Prijedloga zakona ne stavljaju u isti položaj sve bivše vlasnike nekretnina glede povrata imovine te da se predloženim zakonom nedovoljno štite interesi jedinica lokalne samouprave, županija, gradova i općina u odnosu na fizičke i pravne osobe. Zastupnica je tu imala u vidu članke 33. i 50. Prijedloga po kojima sadašnji vlasnik, odnosno nositelj prava korištenja i raspolaganja nekretninom nema pravo zadržati nekretninu nakon pravomoćnosti rješenja o utvrđivanju prava vlasništva. Takva se nekretnina mora odmah vratiti bez obzira koliko je u nju uloženo, a sudskim putem tražiti novčanu naknadu za učinjena ulaganja, kaže zastupnica i podsjeća na dugotrajnost sudskog postupka te opasnost da se u međuvremenu otuđi ta imovina. Doduše, jedinice lokalne samouprave mogu po ovom Prijedlogu zatražiti od suda izdavanje privremene mjere zabrane raspolaganja vraćenom imovinom, ako imaju takva saznanja, ali kako to pred sudom i dokazati, pita ova zastupnica? Uz to, postavlja se pitanje učinka privremene mjere zabrane raspolaganja kada se uzme u obzir neažurno stanje u zemljišnim knjigama u kojima takvu mjeru na nekretninama valja upisati. Sve u svemu zastupnica drži da će se zbog tako predloženih rješenja u ovom zakonskom aktu sudovi još više zatrpati predmetima. Rješenje vidi u tome da se ovim Zakonom omogućiti zadržavanje nekretnina u posjedu lokalne samouprave sve dok se ne sklope sporazumi u pogledu ulaganja u vraćenu nekretninu, odnosno dok sud o tome pravomoćno ne odluči. A u slučaju da se stranke ne dogovore

zakonom treba propisati obvezu sadašnjeg vlasnika, odnosno nositelja prava korištenja i raspolaganja nekretninom da u roku 30 dana od dana podnošenja prijedloga za određivanje privremene mjere pokrene sudski postupak utvrđivanja visine naknade.

Zastupnica je također predložila da se u zakonski prijedlog unese i odredba koja će omogućiti županijama, gradovima i općinama podnošenje zahtjeva za povrat imovine koju su stekli temeljem Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakona o Gradu Zagrebu, a za koju su izdata rješenja o određivanju Republike Hrvatske vlasnikom.

Bez obzira na dobru intenciju ovoga Zakona da se ovlaštenicima naknade vrate oduzete nekretnine u naturalnom obliku i poveća krug ovlaštenika naknade sada nije moguće predvidjeti visinu sredstava koja bi se trebala osigurati u proračunu Republike Hrvatske za provedbu ovoga Zakona. Zbog toga Klub drži da do drugog čitanja zakona valja pomno proučiti sve primjedbe i prijedloge kako se ne bi učinile veće nepravde nego su učinjene dosad i preuzele financijske obveze koje će ovaj zakon učiniti neprovedivim, zaključila je ova zastupnica.

Uz sve nedostatke predloženi je zakon ipak korak naprijed u pozitivnim nastojanjima da se pravedno riješi pitanje naknada oduzete imovine u prijašnjim nedemokratskim sistemima, kazala je **Vesna Škare-Ožbolt** istupajući u ime Kluba zastupnika DC-a. Sam postupak davanja naknade trebao bi biti mnogo učinkovitiji jer je njegova provedba jedan od kriterija kojem Hrvatska mora udovoljiti na putu ka europskim integracijama. Koliko je ovo pitanje osjetljivo pokazuje i broj zainteresiranih i često sukobljenih strana u samom postupku davanja naknade, a sve skupa opterećeno je nedostatnim sredstvima i sporom procedurom.

Klub pozitivnim ocjenjuje uvođenje mogućnosti naturalnog povratka poljoprivrednog i šumskog zemljišta koju je vlast bivše Jugoslavije oduzela od pravih vlasnika. Dobar primjer za to je susjedna Slovenija koja je, kaže zastupnica, najdalje odmakla u ovom procesu, ali se već javlja denacionalizacijski deficit koji bi mogao dovesti do sloma cijele koncepcije. Imajući sve to u vidu trebalo bi

poticati prethodne dogovore između prijašnjih vlasnika i obveznika naknade, ali i otkup stanova jer je to glavno sredstvo financiranja Fonda za naknadu oduzete imovine.

Iako izražava načelnu suglasnost s predloženim rješenjima glede kruga ovlaštenika prava na naknadu, u Klubu su mišljenja da krug nasljednika valja uskladiti sa Zakonom o nasljeđivanju i svakako ga proširiti na drugi i treći nasljedni red. U Zagrebu je ostalo još uvijek neotkupljenih 1500 stanova iako je Zakonom određeno da ako stanar ne podnese zahtjev za sklapanje ugovora o prodaji stana u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovoga zakona, stan se protokom roka po sili zakona daje u vlasništvo prijašnjem vlasniku. U slučaju da se takav vlasnik ne javi trebalo bi uvesti mjere kojima bi se ovisno o konkretnom slučaju potaknuo otkup stanova, kaže zastupnica. Predloženo rješenje kojim se ukida rok u kojem bi Fond bio dužan sklopiti ugovor o prodaji stana nakon što je podnesen zahtjev za otkup usporit će proces otkupa stanova, mišljenja je ova zastupnica. Pozitivnim drži rješenje kojim se zadržava pravo prijašnjih vlasnika na prvotkup stana u slučaju prodaje uz ograničavajući rok od petnaest godina.

Osim pravnih osoba pravo naknade treba dati i vjerskim zajednicama, ako to nije utvrđeno posebnim sporazumima te zemljišnim zajednicama čije pitanje dosad nije riješeno, a radi se o oko 400.000 zainteresiranih građana, tvrdi ova zastupnica. Upozorila je i na provedbu ugovora između Republike Hrvatske i Svete stolice o povratu imovine Katoličkoj crkvi. S tim u svezi, zastupnica podsjeća da je resorno ministarstvo još krajem studenoga 1999. godine izdalo naputak kako da se provede prirodni povrat zemljišta koje nije izgrađeno i isplati naknada za imovinu koju nije moguće tako vratiti, ali županijski uredi koji provode postupak naknade za oduzetu imovinu nemaju nikakve upute kako da provedu spomenuti ugovor, upozorava ova zastupnica.

Osvrćući se na otkup stanova kazala je kako ostaje nejasno kako će se odrediti visina naknade za stanove koje su kupili stanari na temelju ovoga Zakona. Zanima je također kako će se riješiti problem objekata koji su vraćeni njihovim vlasnicima ali ih ovi nisu preuzeli jer nije riješeno

pitanje smještaja ustanova koje se u takvim objektima nalaze. Zaključujući raspravu zastupnica **Škare-Ožbolt** je rekla da će Klub podržati predloženi zakon, te kako vjeruje da će do slijedećeg čitanja zakonodavac uzvratiti primjedbe Kluba.

Nakon istupa glasnogovornika klubova zastupnika uslijedila je pojedinačna rasprava.

Krug ovlaštenika prava na naknadu valja uskladiti sa Zakonom o nasljeđivanju i proširiti ga na nasljednike drugog i trećeg reda.

Ako već ulazimo u izmjene i dopune ovog Zakona, trebalo bi uložiti doista primjeren trud, mišljenja je **dr. Ante Simonić (HSS)**. Iznio je potom i konkretne primjedbe. Prva se odnosila na članak 5a. koji regulira prava odnosno krug nasljednika. Smatra da bi tim člankom trebalo promijeniti postojeće ograničenje kojim se naknada odnosno povrat imovine priznaje samo zakonskim nasljednicima prvog nasljednog reda dok se to pravo ne priznaje ostalim zakonskim nasljednicima, a ne priznaje se ni pravo raspolaganja oporukom. Zastupnik je mišljenja da takvo rješenje nije u skladu s Ustavom. Sukladno iznijetom, predložio je i izmjenu postojećeg članka 9. kako bi se izjednačili zakonski nasljednici u svim nasljednim redovima. Komentirao je i članak 12. koji regulira pitanje neizgrađenog oduzetog građevinskog zemljišta. Drži kako je članak, kao i postojeće zakonske odredbe nedopustivo restriktivan uz odnosu na ranije vlasnike neizgrađenog građevinskog zemljišta te predlaže da se učini napor kako bi se tim ljudima što više izašlo ususret. Vezano uz članak 16. rekao je da postojeći Zakon nije išao za rekonstrukcijom zemljišnih zajednica nego za utvrđivanjem režima koji će na što jednostavniji način prilagođen odgovarajućem normativnom okruženju postizati dio svrhe i zadaće nekadašnje središnje zajednice. Stoga je predložio da se umjesto postojećeg članka 21. stavi odredba koja glasi: "povrat ili naknada za imovinu zemljišnih i njima sličnih zajednica te krajišnih imovina općina riješit će se posebnim zakonom". Predložio je također da se brišu članci 58. i 59,

budući da oni ograničavaju iznos naknade za oduzetu imovinu na 3 milijuna i 700 tisuća kuna, što je diskriminatorna i kao takva protuustavna odredba. Drži dalje da bi se zahtjev za određivanje privremene mjere zabrane raspolaganja imovinom koji je predmetom postupka u naknadi ubuduće pokretao po službenoj dužnosti, a ne tek na zahtjev zainteresiranih fizičkih osoba. Na kraju izlaganja iskazao je nadu u to da će u drugom čitanju ovo biti mnogo kvalitetniji Zakon.

Denacionalizacija je pravni, politički i gospodarski proces kojim se nakon tranzicijskih promjena u državama bivšeg socijalizma nastoji vratiti imovina koja je oduzeta bez tržišne naknade u postupcima koji nisu bili pravični.

Denacionalizacija je pravni, politički i gospodarski proces kojim se nakon tranzicijskih promjena u državama bivšeg socijalizma nastoji vratiti imovina koja je oduzeta bez tržišne naknade u postupcima koji nisu bili pravični, smatra **Dario Vukić (HDZ)**. Do sada je, kaže, podneseno 46 tisuća zahtjeva, a samo osam i pol tisuća ih je riješeno u prvom stupnju, te se opravdanim postavlja pitanje je li država poduzela sve potrebno da ovaj proces ne bi bio samo bacanje prašine u oči o lažnom obećanju. Naglasio je da se po dvije godine čeka odluka Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave po žalbi protiv prvostupanjskog rješenja, budući da na tom poslu radi samo nekoliko djelatnika. U tim uvjetima, ako se dodaju još zahtjevi stranih državljana, proces denacionalizacije trajat će 20 godina, zaključuje zastupnik. Posebno zabrinjavajuće visokim je ocijenio projekciju troškova za rad Fonda za naknadu oduzete imovine u razdoblju od 2001. do 2003. godine od 24 milijuna kuna. Smatra kako bi bilo korisnije da se taj novac dao Ministarstvu pravosuđa i županijskim uredima koji su mogli osigurati kadrove za postupanje po ovim predmetima. Osvrnuo se na članak 5. u kojem se postavlja pitanje izvora sredstava koja bi trebala biti izdvojena iz Proračuna. S jedne strane, kaže, proširuje se krug

ovlaštenika za povrat imovine, dok se u Proračunu za 2001. godinu nije osiguralo dodatnih sredstava. Predložio je tada da u tom članku postoji odredba temeljem koje bi se prava na povrat imovine priznala i osobama koje su s prijašnjim vlasnikom sklopila sporazum o doživotnom ili dosmrtnom uživanju. Mišljenja je dalje kako bi trebalo preciznije urediti u kojim to vrijednosnim papirima se daje naknada, dionicama, obveznicama ili u nekim trećim. Drži da bi mjerila i visinu naknade trebao određivati Hrvatski sabor, a ne ministri koji mijenjaju ta mjerila po potrebi svakog slučaja denacionalizacije. Mjerila, kaže, moraju biti pretočena u zakon te svaki Proračun mora u tu svrhu osiguravati sredstva. Nepotrebno je ocijenio odredbu da Hrvatski fond za privatizaciju ne smije raspolagati dionicama rezerviranim za ranije vlasnike, jer to Fond nije nikada niti smio. Usprotivio se prijedlogu da se raniji vlasnik mora u postupku pri županijskom uredu izjasniti prihvaća li naknadu u dionicama ili obveznicama, jer, izvršenje u pravilu nastupa nakon dvije godine, do kada se bitno može promijeniti vrijednost dionica. Smatra da ranijem vlasniku treba omogućiti da se o tome izjasni po pravomoćnosti rješenja. Dodao je kako je upitno hoće li promjenom članka 55. jedinice lokalne samouprave participirati u isplati naknade. Zadnje na što je ukazao je potreba za produljenjem roka za podnošenjem zahtjeva za povrat imovine. Smatra kako je netko mogao biti u izgnanstvu u Americi i do njega obavijest o podnošenju takvog zahtjeva nije do sada došla. Kada već proširujemo krug ovlaštenika koji mogu dobiti povrat imovine, mišljenja je da bi i na taj način trebalo ispraviti učinjenu nepravdu.

Stare nepravde ne smije se ispravljati stvaranjem novih

Kao osnovna vodilja pri donošenju ovakvih zakona treba biti da ispravci starih nepravdi nemaju za posljedicu višestruko umnožene nepravde pogotovo prema onima koji nisu imali udjela u stvaranju tih starih nepravdi, drži **Ante Beljo (HDZ)**. Tu je posebno ukazao na to da se rok od kada će se imovina vraćati proširuje na sve hrvatske odnosno jugoslavenske državljane. Misli kako bi se time

otvorila Pandorina kutija koju, boji se, naša mlada država ne bi mogla više zatvoriti. Predložio je stoga da naziv Zakona i krug korisnika ostaje kako je u postojećem Zakonu, budući da je 15. rujna 1945. donesena i provedena odluka o poništenju prava posjedovanja vlasništva koje je uzeto u vrijeme NDH-a. Proširivanjem primjene Zakona na dulji rok od 1945., drži kako će se Hrvatska naći u situaciji da generacija iza nas neće više imati ništa od suvereniteta nad svojom državom.

Kada se uzme u obzir stipulacija članka 2. ovog zakonskog prijedloga očito je da nema potrebe mijenjati naziv Zakona jer se neposredno radi o uređivanju pretpostavki i postupka naknade za imovinu koja je prenesena u opće narodnu, državnu, društvenu i zajedničko vlasništvo, smatra **Vladimir Šeks (HDZ)**. Drži dalje da se Zakon odnosi na kategorije vlasništva koje su nakon 15. travnja 1945. godine unijete u pravni poredak. Drugo što je napomenuo je da ne vidi razloga za brisanje stavka 3. u članku 1. koji kaže da se iz razloga obrane ili nacionalne sigurnosti zemlje osobi koja ima pravo na naknadu imovine može dati druga imovina. Ponovno se vratio na vremenski rok na koji se Zakon odnosi te rekao kako je nužno precizirati to vrijeme, jer su u protivnom moguće različite interpretacije. Prigovor je uputio i na izmjenju članka 12. koji se odnosi na pravne osobe i njihove pravne sljednice kojima je imovina oduzeta temeljem raznih propisa. Tu je naveo organizacije kao Hrvatska žena, Hrvatsko križarsko bratstvo i Matica Hrvatska. Temeljem predloženih izmjena, kaže, kako će te udruge biti izjednačene s pročetničkim orijunaškim organizacijama.

I **Anto Kovačević (HKDU)** je mišljenja kako je najgori način ispravljanja nepravdi pri tome činiti druge. Tu se osvrnuo na članak 41. postojećeg Zakona kojim se pokušalo zaštititi korisnike poslovnih prostora a da pritom ne budu oštećeni i vlasnici tih prostora. Korisnik odnosno obrtnik, je, kaže, bio obvezan napustiti poslovni prostor do trenutka isplate odštete za ulaganje u taj prostor, a čak i Ustavni sud nije taj članak proglasio neustavnim. Sada se predlaže da je zakupnik prostora dužan predati poslovni prostor u posjed vlasniku po proteku godine dana od pravomoćnosti rješenja o

povratu u vlasništvo, a obrtnik odnosno zakupnik naknadu za učinjena ulaganja ostvaruje kasnije što znači nakon izlaska iz prostora i to po sudskom nalogu, pojašnjava zastupnik te dodaje kako je to princip: "Prvo na ulicu, pa onda po pravicu". Naglasio je da se u Zagrebu nalazi oko 6 tisuća takvih poslovnih jedinica, a bez poslovnog prostora bi u prvoj fazi provedbe Zakona ostalo 3300 obrtnika koji zapošljavaju 8 tisuća radnika. Smatra da se ne smije zaboraviti kako su se obrtnici nekada udruživali u cehove, gilde i bratovštine, stvarali gradove te se po njima još i danas zovu ulice i bilo bi tragično da te ulice ostanu bez onih po kojima su nazvane. Rekao je da je i razgovarao s obrtnicima te je došao do zaključka kako oni poštuju pravo vlasništva, ali žele zaštititi svoj posao, radna mjesta i uloženi novac. Predloženim izmjenama sada ih ponovno želimo vratiti u pepeo i vraćanjem jednog vlasništva uništavati drugo, drži gospodin Kovačević.

Seljaku se mora vratiti ono što mu je oduzeto

Totalitarni režimi koji su hrvatskom zemljom dugo vladali sustavno su kršili temeljna ljudska i građanska prava, rekao je **dr. Josip Torbar (HSS)**. Konstatirao je da je to iza sebe ostavilo čitav niz neriješenih nepravdi koje današnja demokratska vlast u Hrvatskoj treba ispravljati naknadom za oduzetu imovinu. Postoji, kaže, opća suglasnost europskih zemalja, koje su takvim režimima bile podvrgnute, da privatno vlasništvo bude priznato kao jedan od temelja društvenog uređenja i samo takvim rješavanjem vlasničkih prava otvara se i Hrvatskoj pristup u euroatlantske asocijacije. Način na koji se to traži rješenje je preko naturalnog povrata oduzete imovine tamo gdje je to moguće, zamjenom državnim imovinom iste tržišne vrijednosti ili pak odgovarajućom novčanom kompenzacijom, pojašnjava zastupnik. Kaže dalje, da nacionalizacijom i konfiskacijom te inim zlorabama privilegija vlasti zaplijenjena dobra prelazila su u društvenu imovinu koja je predstavljala nasilno podržavljenje bez naknade s očitim ciljem da se uništi ekonomska osnova prethodnog gospodarskog sustava. I klasni i rasni zakoni imali su služiti takvim svrhama, a sve je to uključivalo i

seljaka kao klasnog neprijatelja, ističe zastupnik. Stoga je zatražio da se seljaku vrati ono što mu je oduzeto, a to se posebno odnosi na zemljišne zajednice kao tradicionalni oblik gospodarenja šumama u Hrvatskoj na temelju pojedinačnog vlasništva i zajedničkog upravljanja. Time bi, smatra, lokalna samouprava dobila novi poticaj a seljak nove nade da se stare nepravde ispravljaju što je put da se u Hrvatskoj stvori bolje uvjete za napredak zadovoljnog i efikasnog proizvođača zdrave hrane za koju će biti i adekvatno plaćen. Vlasništvo, kaže, treba zaštititi, jer tu se radi o desecima milijardi njemačkih maraka u prvom redu zemljišta i šuma, dok oduzete stambene zgrade i 3 tisuća stanova s vrijednosti od oko 3 milijarde predstavljaju manji dio. Zakon koji će biti donesen, naglašava gospodin Torbar, ne smije kršiti ničija prava te bi njegova pravedna primjena trebala spriječiti da daljnja parničenja dođu do Europskog suda za ljudska prava što bi još više povećalo troškove.

Totalitarni režimi koji su hrvatskom zemljom dugo vladali sustavno su kršili temeljna ljudska i građanska prava, a to je iza sebe ostavilo čitav niz neriješenih nepravdi koje današnja demokratska vlast u Hrvatskoj treba ispravljati naknadom za oduzetu imovinu.

Denacionalizacija je uistinu težak problem, to je kisela jabuka u koju je teško zagristi, smatra **Nenad Stazić (SDP)**. U nastavku rasprave osvrtno se na članak 22. kojim je regulirano pravo prvokupa. To ograničenje, kaže, mora biti u skladu s ciljem zbog kojeg se uvodi te pita što će se postići uvođenjem roka od 15 godina? Tvrdi da ni jedan stanar nije još bivšim vlasnicima prodao stan po pravu prvokupa, jer nitko pametan ne bi za 10 tisuća njemačkih maraka prodao nešto što vrijedi 100 tisuća. Drži da ukoliko se prihvati taj rok od petnaest godina u kojem se mora riješiti otkup, time se samo u tom razdoblju neće ostvarivati promet s tom nekretninom i država neće ubirati porez. Stoga je predložio da se taj rok smanji na pet godina, smatrajući kako je to razuman rok u kojem se bivši i sadašnji vlasnik

mogu dogovoriti o kupoprodaji po pravu prvokupa. Drugo na što je ukazao je članak 33. koji govori o povratu poslovnog prostora. Pita, također koja će se svrha postići ovim rješenjem? Obrtnika ćemo istjerati, vratiti prostor bivšem vlasniku koji se ne bavi obrtom te će na taj način obrt biti uništen, zaključuje zastupnik te dodaje kako bi trebalo zadržati rješenje prema kojem bi prijašnji vlasnik morao nadoknaditi uloženi novac u nekretninu.

Ovim Zakonom nitko neće biti zadovoljan

Pred sobom imamo prijedlog izmjena i dopuna Zakona s kojim nitko neće biti zadovoljan, drži **dr. Petar Turčinović (IDS)** i dodaje kako je tu ustvari vidljiv pravni problem s obzirom na odredbe koje su neustavne. Pojasnio je potom u čemu se sastoji neustavnost ovih izmjena. Rekao je da i sam predlagatelj priznaje kako je Zakon neustavan kada kaže: "Neminovno će se postaviti pitanje ustavnosti odredbi o upravnim tijelima koje vode postupke po ovom Zakonu umjesto da to radi redovni sud". Pozvao se i na Rezoluciju Vijeća Europe koja govori o tome da će se odluke o prigovorima i konfliktima koji nastaju s obzirom na obnavljanje prava vlasništva donositi na redovnim, a ne upravnim sudovima. Naglasio je da je takve iste odredbe Ustavni sud već poništio kada se radilo o Zakonu o izvlaštenju. Smatra da predlagatelj svjesno ostavlja te odredbe neustavnim kako bi ustavni sud još jednom donio istu odluku. Druga potencijalna neustavnost, kaže, proizlazi iz rješenja koje je Ustavni sud dao vezano za odredbu o pravu prvokupa proglasivši je neustavnim, budući da predstavlja preveliko ograničenje prava vlasnika. Sada se, zaključuje, daje prijedlog da vlasnik stana 15 godina ne smije taj stan prodati, darovati, popraviti ili ga staviti na hipoteku. Mišljenja je da se tu moglo dati i drugo rješenje te se porezom kontrolirati ekstra dobit koju bi tu netko mogao ostvariti, čime bi se ostvarila dvostruka korist. Kritizirao je i članke 58. i 59. za koje predlaže da se brišu, jer uključuju formulu različite nadoknade različitim vlasnicima. Smatra da se nadoknada mora vršiti prema stvarnoj vrijednosti imovine, a ne po formuli koja umanjuje tu vrijednost.

Nejasnom je ocijenio odredbu članka 11. koja kaže: "Prava iz ovog Zakona priznaju se stranoj fizičkoj osobi prijašnjem vlasniku koja je na dan oduzimanja imovine bila jugoslavenski državljanin i u to vrijeme je imala prebivalište na današnjem teritoriju Republike Hrvatske". Upitao je, kako se jugoslavensko državljanstvo može definirati samo u odnosu na prebivalište na području RH, kada je u to doba netko mogao biti državljanin SFRJ s prebivalištem izvan Hrvatske. Na kraju izlaganja ukazao je na ono, kaže, što ga najviše smeta, a to je primjena Zakona i njegova efikasnost. Zaključio je da će trebati 21 godina kako bi se riješili do sada zaprimljeni predmeti, a za rješenje ukupne problematike trebalo bi 273 godine.

Koliko će koštati provedba Zakona?

Romano Meštrović (SDP) je mišljenja da se radi o do sada najtežem zakonu za donošenje te iako se u ovim izmjenama vidi određeni napredak, s njime će ipak biti nezadovoljni svi. Nezadovoljni će, kaže, biti i naši unuci, jer ne može se procijeniti koliko će provedba ovog zakona koštati državu i koliki će biti teret poreznim obveznicima. Stoga je predložio da se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavensko komunističke vladavine još jednom temeljito prouči te, ako je potrebno napravi i novi. Istaknuo je da su sličan Zakon donijeli i Poljaci, ali je njihov predsjednik na njega stavio veto jer bi trošak koji bi izazvao doveo državu do bankrota. Smatra kako bi Zakon trebalo realizirati više kao moralni umjesto materijalni čin, jer je očito da mnogo slučajeva neće biti riješeno. Uputio je kritiku stavu gospodina Turčinovića te, kaže, da ako bi kriterij povrata imovine bilo i jugoslavensko državljanstvo, onda bi Karadževići trebali postati vlasnici znatnog dijela hrvatske zemlje. Drži da će Zakon imati i međunarodne reperkusije jer pravni odnosi među državama nisu riješeni do kraja. Ukazao je i na problem neriješenih zemljišnih i katastarskih knjiga te se temeljem njih ne može utvrditi stvarni vlasnik.

Netočni navod ispravio je **dr. Petar Turčinović**. Rekao je kako je najprije citirao članak 11. te ga je ocijenio

lošim jer je, kaže, netko mogao biti državljanin Socijalističke Republike Hrvatske, živjeti u Sloveniji, a imati u toj Hrvatskoj nekretnine. Predloženim Zakonom tim se ljudima ne daje pravo na povrat imovine i predlagatelj bi to morao uzeti u obzir, pojasnio je zastupnik te dodao kako na Karadorđeviče u svom izlaganju nije ni pomislio.

Trebat će 21 godina kako bi se riješili do sada zaprimljeni predmeti, a za rješenje ukupne problematike bit će potrebne 273 godine.

Za ispravak netočnog navoda javio se i **Romano Meštrović**. Rekao je da koliko mu je poznato hrvatsko državljanstvo nije postojalo i zato se u Zakonu spominje jugoslavensko, a to državljanstvo imali su i Karadorđeviči.

Netočni navod ponovno je ispravio **dr. Petar Turčinović**. Naglasio je da je u Jugoslaviji postojalo hrvatsko državljanstvo i netko je mogao biti državljanin SRH, a imati prebivalište izvan SRH.

Mr. Ivan Štajduhar (SDP) u svom izlaganju osvrnuo se na problematiku povrata konfisciranih stanova. Rekao je da se člankom 4. definira da će osobama kojima je imovina oduzeta na temelju sudske presude za kazneno djelo u kojoj je izrečena i kazna konfiskacije imovine, ta imovina dati ponovo u vlasništvo ta imovina ili adekvatna naknada. Nažalost, kaže, županijski uredi za imovinskopravne poslove kao prvo stupanjsko tijelo ne poštuju tu odredbu, budući da ne pribavljaju mišljenje Državnog odvjetnika Republike Hrvatske kako bi se utvrdilo je li u konkretnom slučaju došlo do ispunjenja uvjeta iz navedenog članka. Što se promjena članka tiče, smatra kako bi trebalo razmisliti o promjeni stavka 1. koji uz politička djela, kao razlog vraćanja imovine spominje i to što se imovina oduzimala na temelju drugih kaznenih djela. Pita, koja su to druga kaznena djela, te predlaže da se to izbací iz članka kako bi jedini razlog povrata imovine bili slučajevi kada je imovina oduzimana putem političkih ili politički motiviranih kaznenih djela. S tim u skladu drži da bi se trebali vraćati konfiscirani stanovi, a prijašnjem najomprimcu omogućiti pravo na njegov otkup. Založio se i za promjenu članka 32. u kojem predlaže da se riječi "daje se u vlasništvo stan"

zamijeni riječima "daje se naknada za stan ili stan u vlasništvu" kako bi se u slučajevima nemogućnosti povrata imovine ljudima dala adekvatna naknada.

Otklonit će se niz nedorečenosti

Mišljenje **Josipa Golubića (HSS)** je da će predloženim izmjenama i dopunama biti uklonjeno niz nedorečenosti odnosno pravnih koje su otežavale praktičnu primjenu tog Zakona. Kao primjer za to naveo je to što prijašnji vlasnici imaju pravo na naknadu i za izgrađeno zemljište što je postojećim Zakonom bilo nedorečeno, definiranim je pojam zemljišta privedenog namjeni te je precizirano tko snosi troškove postupka. Smatra, međutim, da će zamjena oduzetog poljoprivrednog ili šumskog zemljišta poskupjeti i zakomplicirati ionako složene postupke utvrđivanja prava na povrat iz razloga što ne postoji nikakva evidencija pravno sredenog poljoprivrednog i šumskog zemljišta koje bi se moglo nuditi kao zamjensko. Kao nužno istaknuo je i precizno definiranje koje pretpostavke je potrebno ispuniti da bi se određeno poljoprivredno zemljište moglo dati u zamjenu. Također je predložio da bi mišljenje je li neka građevinska parcela pripremljena za izgradnju trebao davati nadležni ured za graditeljstvo u kojem su zaposleni građevinski stručnjaci, a ne ured za imovinsko-pravne poslove.

Klub zastupnika IDS-a centralnim pitanjem ovog zakona drži njegovu ustavnost, jer i sam predlagatelj sumnja u ustavnost vlastitih odredbi, rekao je u zaključnoj riječi u ime Kluba **Petar Turčinović**. Moglo bi se, kaže, postaviti i zločesto pitanje te reći, je li možda namjera da se na taj način "kupi" vrijeme, budući da se neustavni zakon neće moći primjenjivati.

Potpuno je jasno kako se radi o konceptualno novom Zakonu koji osim promjene samog naziva mijenja i prioritete poput načina nadoknade imovine, smatra u ime Kluba zastupnika HKDU-a i HSP-a **dr. Anto Kovačević (HKDU)**. Naglasio je da je člankom 2. dosadašnja naravna nadoknada u iznimnim slučajevima postala najprihvatljiviji prioritetni oblik naknade za oduzetu imovinu. Ovakve izmjene ne mogu biti prihvaćene već je potrebno izraditi novi jasniji i prije svega određeniji Zakon koji će ispraviti poteškoće u primjeni postojećeg, zaključio je zastupnik.

Realizacija Zakona zahtijeva više zaposlenih

Riječ je tada dobio ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **dr. Stjepan Ivanišević**. Rekao je kako je teško odgovoriti na sva postavljena pitanja te se osvrnuo samo na ona koja smatra da su ipak načelna. Jedno se pitanje, kaže, odnosilo na dobno važenje Zakona. Odgovorio je da je vremensko važenje od 6. travnja 1941. i tu Zakon nikako ne bi smio biti sporan. Što se tiče širenja kruga ovlaštenika, pojasnio je da je to rezultat odluke Ustavnog suda te je ono bilo neophodno. Osvrnuo se i na pitanje obrtnika i prostora u kojima obavljaju svoju djelatnost te je objasnio kako se Zakonom u prvom redu želi štittiti bivše vlasnike, a ne one koji se tim prostorima koriste - zakupnike. Tu se, kaže, radi o sukobu interesa i to bi se prvo moralo riješiti. Što se tiče troškova realizacije predloženog Zakona istaknuo je da odgovora na to nema, budući da je

Centralno pitanje ovog Zakona je njegova ustavnost, što je i sam predlagatelj rekao, te bi se moglo postaviti pitanje je li možda namjera da se na taj način "kupi" vrijeme, budući da se neustavni zakon neće moći primjenjivati.

vrlo teško napraviti ukupnu financijsku konstrukciju. Dodao je kako neki pokazatelji, kao dinamika rješavanja slučajeva, kako je netko rekao, kaže, 127 godina, u tome može mnogo pomoći. Na kraju izlaganja ukazao je na najveći problem s kojim se susreću Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave i županijski imovinsko-pravni uredi, a to je nedostatak ljudi koji rade na tim poslovima te naglasio kako će se nešto po tom pitanju morati napraviti.

Netočni navod ispravio je **dr. Petar Turčinović**. Nadoknada imovine trajat će 273, a ne 127 godina, s obzirom na to da se rješava 14 zahtjeva mjesečno a zahtjeva je ukupno 46.309, objasnio je zastupnik.

Većinom glasova (65 "za" i 26 "protiv") zastupnici su u prvom čitanju prihvatili Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavensko-komunističke vladavine.

M.P.; J.Š.; M.S.

PRIJEDLOG ZAKONA O HRVATSKOM CRVENOM KRIŽU

Učinkovitije ostvarivanje ciljeva i zadaća

Hrvatski je sabor prihvatio Prijedlog zakona o Hrvatskom Crvenom križu prema kojem je Hrvatski crveni križ nacionalni, humanitarni i dobrovoljni savez zajednica udruga županijskih društava Crvenog križa i udruga gradskih i općinskih društava te djeluje na osnovi načela međunarodnih pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca i uživa posebnu zaštitu i skrb Republike Hrvatske. Obavlja javne ovlasti i poslove utvrđene ovim zakonom i drugim propisima a sredstva za ostvarivanje svojih ciljeva stječe od članarine, iz državnog proračuna te iz proračuna svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Predlagatelj ovog zakona je Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav Hrvatskog sabora. Ističe da uređivanje ustroja i djelovanja Hrvatskoga Crvenog križa sukladno važećim propisima RH iziskuje potrebu donošenja ovog zakona koji će pridonijeti učinkovitijem ostvarivanju ciljeva i zadaća ove humanitarne udruge.

O PRIJEDLOGU

Sukladno utvrđenim načelima djelovanja društava Crvenog križa ovim se Prijedlogom zakona određuju ciljevi i zadaće Hrvatskog crvenog križa. Tako su ti osnovni ciljevi ublažavanje ljudskih patnji, posebno onih izazvanih velikim prirodnim, ekološkim i drugim nesrećama s posljedicama masovnih stradanja, epidemijama te oružanim sukobima, doprinos unapređenju i zaštiti zdravlja, prevenciji bolesti i podizanje zdravstvene i ekološke kulture građana, poticanje i unapređenje solidarnosti i međusobnog pomaganja kao i socijalna sigurnost građana.

U skladu s tim ciljevima Prijedlogom ovog zakona utvrđuju se i zadaće Hrvatskog Crvenog križa na

području zaštite i unapređenja zdravlja, socijalne skrbi, zdravstvenoga i humanitarnog odgoja. Posebno se uređuju njegove obveze u situacijama velikih prirodnih, ekoloških i drugih nesreća s posljedicama masovnog stradanja, epidemija i u oružanim sukobima. U tom okviru Hrvatski Crveni križ surađuje, razvija i održava odnose s međunarodnim institucijama međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca kao i s drugim međunarodnim i nacionalnim humanitarnim, karitativnim, zdravstvenim i socijalnim organizacijama. Djeluje u skladu s odredbama ženevskih konvencija o zaštiti žrtava rata (1949. g.) te njihovim dopunskim protokolima iz 1977. godine.

U skladu s utvrđenim zadaćama Hrvatskog Crvenog križa određuju se i njegove javne ovlasti (obveze iz spomenutih konvencija - služba traženja) među kojima su i osposobljavanje građana za pružanje prve pomoći, javna ovlast u organiziranju službe spašavanja života na vodi i ekološke zaštite priobalja te prihvata, smještaja i zbrinjavanja nastradalog pučanstva.

Uz već spomenute izvore sredstava Prijedlogom zakona propisuju se izdvajanja u visini jedan posto iz uplaćenih boravišnih pristojbi za službe spašavanja života na vodi i ekološku zaštitu priobalja, jedan posto iz obveznog godišnjeg osiguranja vozila (za unapređenje djelatnosti pružanja prve pomoći u cilju smanjenja prometnih nesreća), 51 posto iz dijela sredstava koji Hrvatska lutrija raspoređuje i izdvaja za humanitarnu potporu te druga izdvajanja.

Za fizičke i pravne osobe koje potpomažu Hrvatskom Crvenom križu dobrima s novčanom vrijednošću predviđaju se porezne olakšice.

Za provedbu ovog zakona, čijim stupanjem na snagu prestaje važiti važeći Zakon o Hrvatskom Crvenom križu iz 1991. godine, potrebno je

osigurati 3,9 milijuna kuna u državnom proračunu.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona a na predloženi tekst nije imao primjedbi.

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo raspravio je predloženi zakon kao zainteresirano radno tijelo. Posebnu pozornost članova Odbora izazvao je članak 11. koji definira zadaće i poslove Hrvatskog Crvenog križa. Protivno postojećim zakonskim odredbama drži predloženo rješenje prema kojem Crveni križ organizira tečajeve za stjecanje osnovnog znanja o zdravstvenoj ispravnosti namirnica i osobnoj higijeni za osobe koje na radnim mjestima dolaze u dodir s namirnicama. Prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti zdravstveni odgoj tih osoba mogu organizirati i provoditi samo zdravstvene ustanove registrirane prema Zakonu i koje imaju ovlaštenje ministra zdravstva, pa bi tu odredbu trebalo brisati iz Prijedloga zakona, mišljenje je članova Odbora. Ističu da je Hrvatski Crveni križ dobrotvorni humanitarni savez udruga a ne zdravstvena ustanova registrirana za provođenje protuepidemijskih mjera.

Nakon rasprave članovi ovog Odbora jednoglasno su odlučili predložiti Hrvatskom saboru prihvaćanje ovog Prijedloga zakona a da se sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja dostave predlagatelju radi izrade Konačnog prijedloga zakona.

RASPRAVA

Na sjednici Hrvatskog sabora prvi je riječ dobio mr. **Andro Vlahušić (HSL)** u ime Kluba zastupnika HSL-a, koji će podržati predloženi zakon u prvom i drugom čitanju. Nada se da

će do drugog čitanja biti uvažena primjedba Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo te mišljenje ovog Kluba da se dopune odredbe (članak 9.- javne ovlasti Crvenog križa) na način da Crveni križ provodi trajno zdravstveno prosvjeđivanje i upoznavanje pučanstva, posebno mladih s opasnostima i štetnim posljedicama uporabe droge, alkohola i pušenja.

Definirati financijsku kontrolu

Dr. **Ivica Kostović (HDZ)** iznio je više primjedaba na predloženi zakon u ime Kluba zastupnika HDZ-a. Ovaj je zakon bitan jer se golema proračunska sredstva i dio međunarodnih obveza Hrvatske predaje Hrvatskom Crvenom križu koji više nije društvena organizacija već zajednica saveza društava Crvenog križa. Temeljem ovog zakona ukida se postojeći i preporučamo, kazao je, da se pročita taj važeći jer je predloženi bitno drugačiji čak i nekonvencionalno pisan. Pojedini su članci nepregledni s različitim ovlastima koje zadiru u sve sfere hrvatskoga života a izvori financiranja su takvi kakve nema nijedna institucija u Hrvatskoj.

Po svemu sudeći to je poluvladina udruga jer preuzima dio zadaća temeljem konvencija u ime hrvatske države i stalne izvore financiranja ima iz državnog proračuna i treba pažljivo do drugog čitanja provjeriti što to znači za njene predviđene ovlasti. Tijekom Domovinskog rata Hrvatski Crveni križ pretvorio se od jedne pretežit birokratske ustanove u moćan savez koji pomaže ljudima u nevolji i obavlja silne humanitarne zadatke, istaknuo je zastupnik.

U pojedinim člancima dosta je stvari upitno i preopširno, primjerice, što znači suradnja s diplomatskim predstavništvima u okviru međudržavnih ugovora, a posebno je upitan glomazan članak 9. (javne ovlasti) u kojem ima svega, od izdavanja diploma, edukacije nastavnika do zadataka i ovlasti iz područja higijensko-epidemiološke zaštite koje obavljaju zdravstvene ustanove po posebnim propisima.

Ako bi se ostvarilo predviđeno financiranje onda bi se u Crveni križ slila golema sredstva, a kako se radi i o sredstvima državnog proračuna i lokalne samouprave, potreban je njihov strogi nadzor i financijska kontrola odnosno precizirati tko će tu kontrolu obavljati, rekao je, među ostalim zastupnik. Ako se ove bitne stvari ne preciziraju ili ne poprave nećemo moći bezrezervno podržati ovaj zakon, dodao je na kraju.

Iznesenim opaskama na predloženi zakon priklonio se i dr. **Tibor Santo (zast. pripadnika mađ. nac. manjine)** u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina. Na početku svog javljanja rekao je da kad bi htio biti zločest da bi onda rekao da predloženi zakon treba dati prvo Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja i pod antimonopolističke propise. Takve i tolike pogodnosti jedne humanitarne organizacije s takvim izvorima prihoda i za naše uvjete kao da su pisali predsjednik i potpredsjednik Crvenog križa a ne Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, rekao je. Ako se predloženo ostvari (odredbe suprotne postojećim propisima o zaštiti pučanstva do zaraznih bolesti) dobit ćemo zakon koji protežira honorarni rad jer za te ovlasti Crveni križ mora

angažirati profesionalce i taj je dio apsolutno neprihvatljiv, naglasio je. Zašto se onda ne bi i Ligi za borbu protiv raka dale silne mogućnosti a koja izuzetno teško dolazi i do doplatnih poštanskih maraka, pitao je upozoravajući da se u ovom zakonskom prijedlogu automatski propisuju obveze financiranja Crvenog križa lokalnoj samoupravi čime se zadire u autonomnost odlučivanja o lokalnim proračunima, koji ionako imaju poteškoća zadovoljiti zakonskoj obvezi od pet posto izdvajanja sredstava za socijalne namjene.

Treba se zadržati na klasičnim zadacima Crvenog križa, počevši od službe traženja osoba do humanitarne pomoći a ne da bude surogat za neke poslove, rekao je, među ostalim, smatrajući da treba pozdraviti nastojanja da se suvremeno urede pitanja koja obuhvaća ovaj zakon ali i da se ipak radi o udruzi koja se osniva po istom Zakonu i funkcionira kao i 19.000 ostalih, znači nije javna institucija pa treba biti oprezan s javnim ovlastima.

Mr. **Mato Arlović**, potpredsjednik Hrvatskog sabora i predsjedatelj rekao je da su očito granice do kojih se išlo ovim zakonom preskromne za Hrvatski Crveni križ u odnosu na ono što, primjerice, ima Crveni križ Njemačke ili Švedske. Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor jednoglasno (95 glasova "za") prihvatio Prijedlog zakona o Hrvatskom Crvenom križu te zaključio da se sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja upute predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

Đ.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O OSIGURANJU

Hrvatski sabor prihvatio je ovaj zakonski prijedlog većinom glasova i bez rasprave, odlučivši, na prijedlog predlagatelja - Vlade Republike Hrvatske, koja je uvažila sugestiju Odbora za financije i Državni proračun da ovo bude tek prvo čitanje.

Prijedlogom se briše odredba Zakona prema kojoj članovi Uprave društva trebaju poznavati hrvatski jezik. Razlog - usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa Smjernicama Europske unije glede tretmana stranih osoba pri osnivanju društava za osiguranje u Republici

Hrvatskoj. Drugom se izmjenom predviđa da uzajamno društvo za osiguranje mogu osnovati i strane, uz domaće osobe. Radi istog tretmana odnosno nastupa na domaćem tržištu iz važećeg zakona predloženim je izostavljen uvjet da će strano društvo u podružnici zaposliti najmanje dvije osobe s prebivalištem ili boravištem u Republici Hrvatskoj, od kojih najmanje jedna poznaje hrvatski jezik.

Odbor za financije i Državni proračun ocijenio je da ne postoje posebno opravdani razlozi za

donošenje zakona hitnim postupkom, osobito kad se zna da će Vlada u saborsku proceduru uputiti uskoro novi Zakon o bankama, kojim će se, uz ostalo, regulirati i potreba uvjetovanja poznavanja hrvatskog jezika članova uprave banaka. Znači, na isti način trebalo bi regulirati potrebu poznavanja hrvatskog jezika i članova uprave stranih banaka i članova uprave stranih društava za osiguranje.

U raspravi u Odboru predloženo je da se zadrži podstavak 9. stavka 4. članka 31a. Prevladalo je mišljenje da

strano društvo za osiguranje u svojoj podružnici treba zaposliti najmanje dvije osobe koje imaju prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj, - od kojih najmanje jedna poznaje hrvatski jezik - i imaju ovlast osnivača za vođenje poslova u podružnici, upravljanje podružnicom i zastupanje stranog društva u poslovima koje osnivač obavlja preko podružnice. Spomenutu odredbu treba zadržati posebno zato što je istim člankom,

stavak 1, utvrđeno da strano društvo za osiguranje koje u zemlji svojega sjedišta ima odobrenje za obavljanje poslova osiguranja, odnosno poslova reosiguranja, može u Republici Hrvatskoj osnovati podružnicu pod uvjetom uzajamnosti, rečeno je.

Odbor je također zaključio da bi do drugog čitanja Vlada trebala prezentirati podatke kako su u pojedinim zemljama Europske unije

zakonski regulirane odredbe iz članaka 1. i 3. Prijedloga zakona.

Odbor za zakonodavstvo podržao je zakonski prijedlog uz jedan amandman (primjedbu) pravno-tehničke naravi.

S prijedlogom Vlade zastupnike je upoznao ministar financija, dr. Mato Crkvenac. Prijedlog su, u prvom čitanju, podržala 63 zastupnika, 20 ih je bilo protiv, a jedan suzdržan.

J.R.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA O SLOBODNOJ TRGOVINI IZMEĐU REPUBLIKE HRVATSKE I BOSNE I HERCEGOVINE

Sabor je, bez rasprave, jednoglasno (97 glasova) prihvatio predloženi zakon, a predlagatelj bio suglasan s podnijetim amandmanima Odbora za zakonodavstvo, koji su postali sastavnim dijelom teksta donijetog hitnim postupkom.

Ugovorom o slobodnoj trgovini između RH i BiH uspostavlja se područje slobodne trgovine koje u prijelaznom razdoblju završava 31. prosinca 2003. godine, za sve industrijske i poljoprivredne proizvode.

Bitni elementi ovog Ugovora polaze od načela uzajamnosti i otvorenosti u međusobnoj trgovini robama. Ovaj Ugovor odnosi se na cijeli teritorij ugovornih stranaka (obuhvaćena su oba entiteta BiH entiteta), kaže se u obrazloženju.

Sklapanjem Ugovora stvoreni su temeljni uvjeti za rast robne razmjene između dviju zemalja te za povećanje konkurentnosti hrvatskih poduzeća na bosanskohercegovačkom tržištu. Također će se postupno otklanjati ograničenja u međusobnoj trgovini, sukladno odredbama općeg Sporazuma o carinama i trgovini i Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.

Razlog hitnosti donošenja je u stvaranju pretpostavki za stupanje na snagu Ugovora kojim se uređuju uvjeti za odvijanje slobodne trgovine između dviju zemalja.

Naime, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, od 1999. godine bilježi se stalni pad trgovine a razlog je u suspenziji Ugovora o gospo-

darskoj suradnji, sklopljenog između republika 1993. godine.

Vidljiv je uzajamni interes poduzeća za nastavak poslovnih veza, ostvarivanje kvalitetnije suradnje i povećanje trgovinske razmjene, a na načelima tržišnog gospodarstva i slobodne trgovine.

Interes Republike Hrvatske je u tome da se poveća dosadašnja razina ukupne robne razmjene, odnosno da se izvozom omogući još veća zastupljenost na bosanskohercegovačkom tržištu.

To je osobito važno stoga što zaključivanjem Ugovora hrvatski proizvodi na tom tržištu dobivaju povoljniji tretman, u odnosu na druge zemlje, kaže se u tekstu koji predlagatelj donosi uz tekst ovog Ugovora.

M.P.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZADRUGAMA; PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O ZADRUGAMA

U očekivanju obuhvatnijih promjena otklonjena pravna praznina

Saborski su zastupnici većinom glasova prihvatili prijedlog Odbora za zakonodavstvo da predloženi tekst zakona koji je uputila Vlada "ide u treće čitanje". Prihvatili su i zakonski

prijedlog koji je u proceduru uputio Odbor za zakonodavstvo. Izmjene koje se odnose na zakon o zadrugama tiču se prestanka primjene tog zakona koju je utvrdio Ustavni sud

proglašivši ga protuustavnim pa bi se prihvatanjem ovog Prijedloga spriječilo nastajanje pravne praznine. O predloženom se zakonu na traženje

zastupnika Ante Đapića, glasovalo poimenično.

O PRIJEDLOZIMA

... O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZADRUGAMA...

Zakon o zadrugama donijet je 1995. godine radi revitalizacije zadruga i povrata ugleda zadrugarstva koje ima dugu tradiciju i zadruge uživaju ugled u razvijenim zemljama. Zadrugarstvo u Hrvatskoj ima tradiciju; još 1862. godine osnovana je prva zadruha. Težište je na štednim i kreditnim zadrugama a od kraja prošlog stoljeća osnovano je više zadruga za nabavu i plasman zadržnih proizvoda.

Međutim, analize djelovanja u 1998. godini, upozoravaju na loš status zadruga, posebice među poljoprivrednicima i obrtnicima, premali broj novoosnovanih zadruga, manjkavost Zakona o zadrugama, slabu informiranost, nepostojanje kontrole provedbe zadržnih načela i organiziranja zadruga, nepostojanje zadržnog saveza kao krovne organizacije zadržnog organiziranja u Hrvatskoj, nepostojanje institucije koja će poticati i promovirati međunarodna poslovna partnerstva zadrugara, neusklađenost s pravilima zadržnog organiziranja koja vrijede u zemljama članicama Europske unije.

Zakonom koji se predlaže postao bi krovnim za sve zadruge, bez obzira na djelatnost, te omogućio strukovno povezivanje.

Omogućit će se prilagodba za ulazak u međunarodne gospodarske tokove temeljene na zadržnim načelima EU; transformirati Hrvatski zadržni savez (postaje krovna institucija kojoj se dodjeljuju javne ovlasti u dijelu zadržnog nadzora); osigurati primjena zadržnih načela na sve zadruge bez obzira na djelatnosti; pravnim osobama omogućiti da budu osnivači; omogućiti bolja izobrazba zadrugara i zadržnih upravitelja, formirati efikasnija kontrola ekonomičnosti poslovanja i zaštite interesa; sačuvati imovina zadruga ostvarena generacijama.

Ustanovljavanjem Suda časti omogućava se da zadrugari, zadržni savezi i građani zaštite interes (za koji smatraju da je povrijeđen).

Propisuje - ukoliko se u roku jedne godine u kojoj je općina bila dužna preostalu imovinu zadruge nakon podmirjenja vjerovnicima i povrata uloga zadrugara (bila joj je dodijeljena) ne dodijeli novoosnovanoj zadrugi iste djelatnosti na tom području, ona postaje državno vlasništvo. Ostavlja se mogućnost da uvjeti za obavljanje nekih djelatnosti mogu biti propisani posebnim zakonom.

... O IZMJENI ZAKONA O ZADRUGAMA

Zakon predlaže Odbor za zakonodavstvo kako ne bi došlo do pravne praznine uslijed prestanka važenja zakona kojega je Ustavni sud proglasio nevažećim ocijenivši neke njegove odredbe neustavnim. U ovom je prijedlogu zatraženo brisanje riječi stambene zadruge u članku 1. Zakona o zadrugama a u članku 2. stoji da su osnovane na temelju zakona o stambenim zadrugama i da nastavljaju s radom od dana primjene ovog zakona prema odredbama Zakona o zadrugama. Utvrđuje se da su dužne uskladiti svoje opće akte i poslovanje s odredbama zakona o zadrugama u roku 6 mjeseci od dana primjene ovog zakona a ona koja to ne učini prestaje s radom. Predlaže se da se primjenjuje danom objave u "Narodnim novinama" i primjenjuje od 15. srpnja 2001. godine.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje izmjena i dopuna Zakona u drugom čitanju, a na tekst imao brojne primjedbe i prijedloge. Zbog toga je predložio Saboru da se o tekstu provede treće čitanje.

Među načelnim primjedbama i prijedlozima Odbor navodi da su pojedine odredbe u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske jer akti tijela koja imaju javne ovlasti moraju biti utemeljeni na zakonu te mora biti zajamčena sudska kontrola zakonitosti pojedinačnih akata što nije slučaj glede akata ovlaštene osobe u obavljanju zadržnog nadzora iz stavka 4. članka 26j. Neprihvatljivo je određenje da nepridržavanje zadržnih načela može predstavljati prekršajnu radnju koja nije utvrđena materijalnim odredbama ali je zapriječena novčana kazna.

Tekst prijedloga ne sadržava odredbe prema kojima postojeći Hrvatski zadržni savez može nastaviti s radom i svoje djelovanje uskladiti s prijedlogom. Ima primjera da su odredbe međusobno u suprotnosti a ne predlažu se mijenjati. Nadalje, utvrđuju se pravni instituti kao što su zadržni nadzor i kontrola a nisu određena tijela koja bi ih provodila a nedopustivo je stavljati ih u nadležnost ministarstva.

Odbor je uputio primjedbe i prijedloge te predlaže dopuniti odredbu u stavku 1. članka 1. i definirati pojam zadruge sukladno temeljnim načelima zadrugarstva - samopomoć, gospodarska suradnja, dobrovoljno udruživanje.

Odbor je primijetio da u slijedećim stavcima istog članka treba urediti: - ne radi se o upisu novih zadrugara nego o pristupanju; - u materijalnim i kaznenim odredbama nije navedena mjera isključivanja nego je za nepridržavanje načela zapriječena prekršajna kazna; - ne radi se o sporazumnom raspoređivanju dobiti jer o tome odlučuje skupština zadruge ili je to već prethodno utvrđeno ugovorom o osnivanju zadruge; nedopustivo je rješenje prema kojem zadrugar koji posluje u okviru obavljanja svoje djelatnosti bit će isključen iz zadruge ako ne omogući nadzor članovima zadruge nad tim svojim poslovanjem, i imati na umu da temeljem ovog zakona sve pravne osobe mogu biti zadrugari; - neprihvatljivo je rješenje da u slučaju kada zadruge ne ostvaruje dobit kao i u slučaju kada skupština zadrugara ne utvrdi dio dobiti za izobrazbu i osposobljavanje zadrugara mogu izobrazbu izvršiti sami i to na račun zadruge; ukazuje se da je utvrđeno kako se zbog neučvršćivanja zadrugarstva suradnjom utvrđuje obveza nadoknade štete drugoj zadrugi u zemlji i inozemstvu pri čemu u navedenim odredbama nije utvrđen postupak moguće gospodarske suradnje niti postupak i način utvrđivanja štete; neprihvatljivo je rješenje prema kojem se zbog nebrige o zajedništvu zadrugara sa zadrugom i drugim zadrugama zadruge ne mogu koristiti prednostima koje se osiguravaju u okviru zadržnog sustava suglasno odluci zadržnog nadzora pri čemu nijednom odredbom nije utvrđeno o kakvim se prednostima radi kao ni o kakvoj se odluci zadržnog nadzora radi pa ni to što je to zadržni nadzor (tijelo ili postupak).

U odnosu na članak 2. - brisati riječ "novi" u uvodnoj rečenici, u članku 3. ne radi se o organiziranju nego o osnivanju zadruga.

Odredbu u stavku 1. u članku 4. nužno je doraditi jer se radi o zadrugi kao dobrovoljnom udruženju a ne o obveznoj zastupljenosti određene vrste osnivača. U stavku 2. treba utvrditi da se prava i obveze zadrugara koja nisu utvrđena ugovorom o osnivanju zadruga utvrđuju statutom i pravilima zadruga.

U stavku 1. članka 5. izričaj valja urediti tako da članski ulog može biti u novcu, stvarima i pravima izraženim u kunskoj protuvrijednosti i uskladiti druge odredbe jer se radi o vrijednosti uloga. Neprihvatljivo je da svaka zadruga svojim pravilima određuje mjerila i kriterije za obračun vrijednosti jer postoje međunarodni standardi za utvrđivanje vrijednosti.

Odbor ukazuje na potrebu usklađenja predloženih odredbi s odredbama važećeg zakona te se predlaže preispitati rješenje iz podstavka 2. dodanog članka 16a. jer je upitna mogućnost otuđenja i opterećenja pokretne i nepokretne imovine zadruga jer se radi o vlasničkim pravima zadrugara na udjelima odnosno članskim ulozima koji čine imovinu zadruga. Također je neprihvatljivo rješenje iz odredbe podstavka 5. jer se ne može raditi o privremenom razrješavanju članova uprave već o privremenoj obustavi izvršenja odluka i radnji članova uprave.

Valja naglasiti (članak 15, podstavak 4.) da se u udjel zadrugara uračunava samo dio imovine zadruga koja je stečena za vrijeme njegova članstva.

Osim traženja da se preispitaju neka rješenja i međusobno usklade te se navodi da je neprihvatljivo određivanje novčane kazne za nepridržavanje zadržanih načela a zadaća je Hrvatskog zadržanog saveza samo promicanje načela.

Imajući u vidu predloženo o provedbi trećeg čitanja u postupku donošenja ovog zakona Odbor napominje da će utvrditi Prijedlog zakona o izmjeni Zakona o zadrugama u dijelu koji se odnosi na stambene zadruga kako je to namjeravano odredbama članka 26. Konačnog prijedloga da ne bi došlo do pravne praznine budući da 15. srpnja 2001. godine prestaje važiti Zakon o stambenim zadrugama temeljem

odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske.

Članovi Odbora raspolagali su s nacrtom mogućih amandmana predlagatelja te utvrđuju da nisu u cijelosti otklonjene manjkavosti te u svome zaključku ovlašćuje predsjednika Odbora da povuče prijedlog zaključaka o provedbi trećeg čitanja i povuče Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o zadrugama koji je podnio ovaj Odbor iz postupka njegova donošenja ako predlagatelj do okončanja rasprave u drugom čitanju svojim amandmanima otkloni sve manjkavosti na koje je ukazao.

RASPRAVA

Dobra podloga

Zastupnicima se obratio zamjenik ministra za obrt, malo i srednje poduzetništvo **Ivan Knok**, i obrazložio rješenja u predloženim odredbama.

Usljedilo je izjašnjavaње u ime Kluba zastupnika SDP-a. mr. **Mato Arlović** je rekao da podržava prijedlog Odbora za zakonodavstvo da se o zakonskom prijedlogu provede treće čitanje. Prijedlog ima dobru podlogu za izradu konačnog teksta ali zbog čitavog niza pitanja koja treba razraditi - utvrđivanja prava, obveze i odgovornosti pravnih subjekata zadrugara; od osnivanja i uclanjivanja do organiziranja i djelovanja u različitim drugim oblicima uključivo i zadržani savez samih zadrugara i njihovog odnosa, potrebno je provesti treće čitanje.

Primijetio je da su neka pitanja, nažalost, ostala samo na razini načela. Ono nije razrađeno te bi bilo teško donijeti zakon koji bi proizveo posljedice kada bi se interpretirala načela kao pravo i izazvala štetu zadržarima i zadrugama što nije namjera predlagatelja ni koncept zakona.

U ime Kluba zastupnika HSLS-a **Baltazar Jalšovec** je rekao da podržava primjedbe koje je iznio mr. Arlović, te se zauzeo da zadržarstvo obuhvati sve društvene djelatnosti.

Iskazao je potrebu za uspostavom djelovanja u zadrugama kako su to organizirali na zapadu, jer je primjerice vinarstvo kao grana usitnjeno pa imamo negativne posljedice, u prometu i potrošnji.

Zadržarstvo bi krenulo kada bi zadržari ocijenili da mogu ostvariti

svoje interese. U sadašnjoj situaciji postoje slučajevi neplanske proizvodnje i pojave zagašenog tržišta. U posljednje vrijeme primjerice, meso noja je jeftinije od svinjetine a proizvođači gljiva - jer ne postoji prateća prerađivača industrija - bacaju urod koji ne prodaju.

Sporna izmjena zakona

U raspravi u trajanju 10 minuta **Ivo Lončar (nezavisni)** je utvrdio da je Odbor za zakonodavstvo zbog brojnih manjkavosti u prijedlogu predložio treće čitanje te donošenje Prijedloga u hitnom postupku da ne dode do pravne praznine. Međutim, misli da štetne posljedice nastaju i donošenjem predloženog zakona Odbora jer će rješenja omogućiti daljnje postojanje i rad stambenih zadruga. Tvrdi da se donošenjem s četiri članka (i jednim u predloženim izmjenama) ne može riješiti problem stambenih zadruga. Izrazio je nevjericu u to da će se zakon koji je Ustavni sud proglasio protuustavnim na ovakav način uskladiti s hrvatskim zakonodavstvom. Podsjeća da je Ustavni sud svojim odlukama (u tri navrata) proglasio Zakon o stambenim zadrugama protuustavnim te kao konačni rok za prestanak važenja 31. srpnja ove godine, a prije toga Vlada je tražila odgodu da stigne sačiniti Prijedlog zakona o izmjenama i dopuna Zakona o zadrugama kojim bi riješila pitanje stambenog zadržarstva. Prema važećem zakonu stambene zadruga neprofitne su organizacije, njome upravljaju članovi zadruga, nisu mogle biti registrirane za prodaju nekretnina i građevinskog materijala, a novčana sredstva mogle su koristiti samo za namjene zbog kojih su udružene. S vremenom je poslovanje stambenih zadruga postalo upitno (to se navodi u obrazloženju odluke Ustavnog suda). Nastavljale su postojati iako su imale manje od 20 članova, direktori nisu obavljali samo administrativne poslove nego su postali vlasnicima tih zadruga.

Budući da su dobivale građevinsko zemljište jeftinije nego bi to bilo na licitaciji postale su zanimljive građevinskim poduzećima. One su u tim poslovima uzimale provizije, za ukupnu investiciju 2-3 posto.

Budući da skupština zadruga više nije postojala sredstva su se trošila nenamjenski, najčešće u privatne svrhe. Pojedine su zadruga "pljačkom, prevarama o čemu postoje dokazi"

stekle respektabilnu imovinu (stanove, urede, poslovne prostore, čitave objekte). Istovremeno, a nikome nije morala polagati račune jer je neprofitna organizacija. Postoji podatak da je jedna "neprofitna organizacija" stekla (riječi su jednog njezinog direktora) imovinu vrijednu više od 15 i pol milijuna DEM.

Tome unatoč Vlada, a posebno Ministarstvo obrta, malog i srednjeg poduzetništva umjesto da izvrši reviziju poslovanja stambenih zadruga (u proteklih deset godina) i utvrdi nezakonito stečenu imovinu, te odmah započne s likvidacijom stambenih zadruga poduzme akciju za legaliziranu pljačku i predlaže donošenje zakona kojim rješava pitanje stambenog zadrugarstva u Hrvatskoj.

Gospodin Lončar traži od Vlade, Ministarstva, Odbora za zakonodavstvo da odustanu od zakonskih prijedloga i započnu postupak likvidacije stambenih zadruga, a imovina (kojom raspolažu) vrati njihovim stvarnim vlasnicima. Dio imovine kod koje se ne može utvrditi vlasništvo treba predati u vlasništvo lokalnoj upravi i samoupravi. Pod time podrazumijeva, da se protiv direktora stambenih zadruga pokrenu kaznene prijave ukoliko se utvrdi protuzakonito poslovanje a bilo ih je, tvrdi zastupnik Lončar.

Ujedno je zamolio kolege iz SDP-a koji su osjetljivi na socijalnu sigurnost (to im stoji u načelima) kako se ne bi dogodila pljačka te predlaže pojedinačno glasovanje. Predsjedniku Sabora kao građevinaru obratio se očekujući da je upoznat s opisanom stanjem u zadrugama. Spomenuo je gospodina Valentića koji je svojevremeno bio direktor jedne zadruga i zakonom uredio da se uzima porez na promet.

Zamolio je zastupnike da o predloženom zakonu o svemu dobro razmisle, jer se u protivnom neće imati što prigovoriti HDZ-ovom Zakonu o pretvorbi i privatizaciji. I ovim bi se, naime, dopustila nevjerovatna legalizacija pljačke u proteklih 10 godina.

Pravni postupci Odbora

Na ovo je izlaganje replicirao zastupnik **Mladen Godek (HSL)**, s indignacijom odbacujući tvrdnje gospodina Lončara da je Odbor za zakonodavstvo svojim prijedlogom radio na tome da se legalizira pljačka

ili do predloženog trećeg čitanja još neko vrijeme omogući pljačka (ako ona postoji).

U situaciji kada na 29 članaka Odbor ima 26 primjedbi a nomotehničkih na cijeli tekst Mladen Godek smatra da je učinio jedino što je mogao - dao primjedbe na predloženi zakon koji bi poslužio kao prenosnica da ne dođe do pravnog vakuma.

U odgovoru na repliku **Ivo Lončar** je rekao da se cijeli život borio protiv nepravilnosti da je mafija međusobno povezana, da je i sam u sudskom postupku te znađe imena 70-tak opljačkanih ljudi. U prvom čitanju svoj je govor dao u pisanom obliku a oni su ipak do njega došli. Kazao je da može navesti imena ljudi zaduženih za obranu ovog zakona te da su ga ovih dana salijetali tražeći da o tome ne govori.

Zastupniku Godeku je prigovorio što u odredbi upotrebljava termin samoupravne interesne zajednice, samoupravno sporazumijevanje, radni ljudi i građani, udruživanje radi i sredstava, udruženi rad, čega nema u pravnom poretku Republike Hrvatske. Zanimalo ga je zašto je Ustavni sud tri puta poništavao odluku, te je konstatirao da sama činjenica da je zakon protustavan od 31. prosinca 1997. godine dovoljno govori o moći stambenih lobija.

Mladen Godek je opetovao da je Odbor za zakonodavstvo podnio veliki broj amandmana ocijenivši da je neprihvatljiv i predložio treće čitanje. Što se tiče možebitne pljačke ne može se izjasniti, i dodao kako sluti da je u proteklom razdoblju bilo jako puno pljački. Rekao je da nitko od "mafije" na njega nije pokušao vršiti utjecaj. U nastojanju da ne dođe do pravnog vakuma Odbor je predložio donošenje Zakona o izmjeni Zakona o zadrugama, međutim, spomenuta "pljačka" nije u njegovoj domeni.

Predlagatelj kaže da se Zakon o zadrugama ne odnosi na štedno-kreditne zadruge i stambene. Sva pitanja koja se odnose na stambeno zadrugarstvo uređena su Zakonom o stambenim zadrugama (donio ga je Sabor bivše Socijalističke Republike Hrvatske 1986. godine, a izmjene i dopune u samostalnoj Republici Hrvatskoj).

Odredbe toga Zakona nisu usklađene s Ustavom, Ustavni sud utvrdio je nesuglasnost te je donio Odluku o prestanku važenja ali je uvažavajući razloge Vlade utvrdio

odgodu roka. Ocijenivši da bi prestankom mogla nastupiti znatna materijalna šteta te uvažavajući činjenice da su u pripremi izmjene i dopune Zakona o zadrugama, Ustavni sud je produljio rok prestanka važenja Zakona o stambenim zadrugama. Odbor za zakonodavstvo predložio je izmjenu zakona donijeti u hitnom postupku, kako 15. srpnja 2001. godine (prestaje važiti) ne bi došlo do pravne praznine.

Hitnost je potrebna da bi se spriječile moguće štetne posljedice prestankom važenja Zakona.

Predstavnik Odbora za zakonodavstvo smatra da je s pravne strane postupio ispravno rekavši a zastupniku Lončaru da oko navedenih podataka podnese krivičnu prijavu.

Ivo Lončara je zanimalo s obzirom na to da je rok produžavan već tri puta što je u to vrijeme radio Odbor. Također je želio znati kako je njegovo izlaganje iz prvog čitanja dospjelo do zadruga. Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić**, obećao je odgovoriti kada ga sazna u Tajništvu Sabora. (Mi smo odgovor objavili u IHS-u, broj 305, od 26. srpnja na str. 20.).

Nakon rasprave o Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zadrugama, većinom je glasova (124 "za", 1 "suzdržan") prihvaćen prijedlog Odbora za zakonodavstvo da se o njemu provede treće čitanje.

Prešlo se na glasovanje o Konačnom prijedlogu zakona o izmjeni Zakona o zadrugama u hitnom postupku u vezi s čime je zastupnik **Anto Đapić**, zatražio da se provede poimenično glasovanje.

Predstavnik predlagatelja mr. **Mato Arlović** je zatražio da se izvrši korekcija datuma i primjena započne 31. srpnja 2001. ako zakon bude izglasan.

U pojedinačnom glasovanju svoj glas "za" donošenje zakona dali su : Ingrid Antičević-Marinović (SDP), mr. Mato Arlović (SDP), Branka Baletić (SDP), Marko Baričević (HSL), Snježana Biga-Friganović (SDP), Sonja Borovčak (SDP), Viktor Brož (HSL), Dijana Čizmadija (SDP), Lucija Debeljuh (SDP), Stjepan Dehin (HSS), Mirjana Didović (SDP), Mirjana Ferić-Vac (SDP), Zdenko Franić (SDP), Miroslav Furdek (HSS), Zrinjka Glovacki-Bernardi (HSL), Mladen Godek (HSL), Josip Golubić (HSS), Vilim Herman (HSL), Dubravka Horvat (SDP), Baltazar Jalšovec (HSL), Marin Jurjević (SDP), Pavle

Kalinić (SDP), Jadranka Katarinčić-Škrlj (HSL), Slavko Kojić (SDP), Ivan Kolar (HSS), Miroslav Korenika (SDP), Krešo Kovačiček (SDP), Franjo Kučar (SDP), Ljiljana Kuhta (SDP), Vedran Lendić (SDP), Marija Lugarić (SDP), željko Malević (SDP), Romano Meštrović (SDP), Dragutin Novina (SDP), Milanka Opačić (SDP), Vesna Pusić (HNS), Stjepan Radić (HSS), Jadranka Reihl-Kir (SDP), Katica Sedmak (SDP), Ante Simonić (HSS), Gordana Sobol (SDP), Nenad Stazić (SDP), Zlatko Šešelj (SDP), Ivan Štajduhar (SDP), Zdravko Tomac (SDP), Zlatko Tomčić (HSS), Zorko Vidiček (SDP), Dragutin Vrus (SDP), Dragutin Vukušić (SDP), Petar Žitnik (HSS), Tonči Žuvela (SDP).

Izjasnili su se "protiv": Ljubo Česić-Rojs (HDZ), Dino Debeljuh (IDS), Đuro Dečak (HDZ), Anto Đapić (HSP), Krunoslav Gašparić (HDZ), Branimir

Glavaš (HDZ), Damir Kajin (IDS), Božidar Kalmeta (HDZ), Krunoslav Kordić (HDZ), Milan Kovač (HDZ), Anto Kovačević (HKDU), Željko Krapljan (HDZ), Ivan Lončar (nezavisni), Pavao Miljavac (DC), Ivan Penić (HDZ), Velimir Pleša (HDZ), Josip Sesar (HDZ), Nevio Šetić (HDZ), Vesna Škare-Ožbolt (DC), Ivan Šuker (HDZ), Ivica Tafra (HDZ), Petar Turčinović (IDS), Dario Vukić (HDZ).

Suzdržani su bili Ivo Baica (HDZ), Marija Bajt (HDZ), Luka Bebić (HDZ), Zdravka Bušić (HDZ), Karmela Caparin (HDZ), Zdenka Čuhnil (HSS), Milan Đukić (SNS), Željko Glavan (HSL), Ante Grabovac (HSL), Borislav Graljuk (zast. pripadnika austr. njem. rusinske, ukrain. žid. nac. manj), Ivan Jarnjak (HDZ), Mate Jukić (HDZ), Jadranka Kosor (HDZ), Ivica Kostović (HDZ), Mario Kovač (HSL), Vlatko Pavletić (HDZ), Jure

Radić (HDZ), Ivo Sanader (HDZ), Dubravka Šuica (HDZ).

Odsutni su bili Đurđa Adlešić (HSL), Valter Drandić (IDS), Nikola Ivaniš (PGS), Želimir Janjić (HSL), Vlado Jukić (HSP), Damir Jurić (SBHS), Boris Kandare (HSP), Joško Kontić (HSL), Drago Krpina (HDZ), Marijan Maršić (HSS), Zlatko Mateša (HDZ), Đuro Njavro (DC), Luka Roić (HSS), Tibor Santo (zast. pripadnika mađ. nac. manj.), Darko Šantić (HNS), Ivo Šlaus (SDP), Berislav Šmit (HDZ), Tonči Tadić (HSP), Branislav Tušek (SDP), Dario Vasilić (PGS), Hrvoje Vojvoda (HDZ).

Rezultat - većinom glasova, 74 glasa "za" 29 "protiv" i 27 "suzdržanih" glasova donijet je Zakon o izmjeni Zakona o zadrugama u predloženom tekstu.

M.P.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O CARINSKOJ SLUŽBI

Uređeno ustrojstvo i djelokrug Službe

Hrvatski je sabor većinom glasova donio Zakon o carinskoj službi prema kojem poslove carinske službe obavlja Carinska uprava Republike Hrvatske kao upravna organizacija u sastavu Ministarstva financija.

Vlada Republike Hrvatske bila je predlagatelj ovog zakona, a napominjemo da smo Prijedlog ovog zakona i raspravu u prvom čitanju prikazali u "Lzvješćima", broj 300. od 22. svibnja 2001. na stranici 20. pod naslovom: "Potpuniji obuhvat prekograničnog prometa".

Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje važiti Zakon o carinskoj službi iz 1991./93.

O PRIJEDLOGU

U ovom Konačnom prijedlogu popravljene su u sadržajnom i nomotehničkom smislu mnoge odredbe, osobito kojima se ovlašćuju ovlašteni carinski službenici da

primjenjujući mjere carinskog nadzora i radnje carinske provjere, radi sprječavanja i otkrivanja

Pojašnjene su odredbe prema kojima ovlašteni carinski službenici, obavljajući carinske provjere (identifikacija, pregled i pretraživanje osoba, prijevoznih sredstava i robe) mogu privremeno zadržavati osobe sudionike carinskog postupka uz obavezu da o tome bez odlaganja (odmah) obavijeste nadležnu policijsku upravu.

carinskih i trošarinskih prekršaja i kaznenih djela, koriste posebnu tehničku opremu, službena vozila s uporabom svjetlosnih i zvučnih

signala te posebno obučene službene pse (radi otkrivanja droge, eksploziva), navodi predlagatelj.

Propisuje se da ovlašteni carinski službenici mogu nositi (samo) kratko vatreno oružje i to samo dok poslove obavljaju u službenoj carinskoj odori, na području carinarnice, a na ostalom dijelu carinskog područja RH samo prilikom obavljanja naknadnog carinskog nadzora, ako su za to posebno osposobljeni, te smiju upotrijebiti vatreno oružje i druga sredstva prisile samo u ovim Zakonom propisanim slučajevima.

Sukladno primjedbama iz prvog čitanja pojašnjene su odredbe prema kojima ovlašteni carinski službenici, obavljajući carinske provjere (identifikacija, pregled i pretraživanje osoba, prijevoznih sredstava i robe) mogu privremeno zadržavati osobe sudionike carinskog postupka uz obavezu da o tome bez odlaganja (odmah) obavijeste nadležnu policijsku upravu.

Pojašnjene su i odredbe prema kojima su ovlaštene carinski službenici dužni čuvati ugled, čast i dostojanstvo osoba na koje se odnosi carinska radnja, vodeći računa o zaštiti Ustavom i zakonom zajamčenih prava i sloboda, te o obvezi ovlaštenog carinskog službenika da upozori nadređenu sobu ako je njen nalog za carinskim postupanjem protivan zakonu i pravu da odbije izvršiti nalog ako bi time počinio kazneno djelo, te odredba prema kojoj RH odgovara za štetu koju carinski službenik počinio trećim osobama, osim ako se pokaže da je postupao sukladno propisima.

Nije prihvaćeno više mišljenja i prijedloga iz prvog čitanja, pa tako ni ono da građansku polemiku i brojna pitanja izaziva rješenje da će carinici moći obavljati svoj posao na cijelom području RH. Carinski je zakon sukladno propisima koji važe na području EU carinskim područjem odredio cijelo područje RH pa je time propisana ne samo mogućnost već i obveza da Carinska uprava mjere carinskog nadzora i radnje carinske provjere obavlja na cijelom carinskom području a zakon o carinskoj službi propisuje pod kojim uvjetima to čini, kada, na koji način i kojim sredstvima.

Odredbe iz ovog predloženog zakona odgovarajuće su odredbama o carinskim službama u zakonima Republike Slovenije, Republike Austrije, Republike Mađarske, koji su pregledani prilikom izrade predloženog zakona.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona a s tri amandmana (prihvaćeni) traži nomotehničko uređivanje teksta (članak 84. - prijelazne i završne odredbe) te brisanje odredbi (članci 86. i 87. carinsko-prekršajni postupak, ovlasti Carinske uprave). Naime, u vezi s ovim potonjim Odbor navodi da će se posebnim zakonom o prekršajima i prijestupima odrediti, ako to bude sadržaj tog zakona, na koji način odnosno tko će voditi carinsko-prekršajni postupak pa će na odgovarajući način biti riješena i njegova primjena na carinske prekršaje a suvišna je i odredba (članak 87.) jer je u članku 3. Konačnog prijedloga zakona utvrđeno da Carinska uprava obavlja

i druge poslove koji su joj carinskim i drugim propisima stavljeni u nadležnost. Trećim amandmanom traži dopunu (iza članka 88. - vođenje drugostupanjskih upravnih postupaka u prijelaznom razdoblju) na način da su osobe koji su predsjednici tijela koja vode prekršajne postupke za carinske prekršaje (Komisija za carinske prekršaje, Središnja komisija) dužne u roku od godine dana položiti (ako ga nemaju) pravosudni ispit, a ako ga ne polože rasporedit će se na druge poslove u Carinskoj upravi.

Odbor je predložio, s obzirom na to da je i ovim zakonom propisano da tijela državne uprave provode i drugostupanjski i prekršajni postupak, da Hrvatski sabor donese zaključak kojim se obvezuje Vlada RH da bez odgode podnese Konačni prijedlog zakona o prijestupima i prekršajima odnosno da u roku od 60 dana podnese novi prijedlog tog zakona ili prijedloge izmjena i dopuna Zakona o prekršajima i Zakona o privrednim prijestupima kako bi nadležnost tijela za vođenje postupka za prekršaje i prijestupe bila propisana u skladu s Pismom namjere EU.

Odbor za financije i Državni proračun jednoglasno je i bez rasprave, a nakon obrazloženja predstavnice predlagatelja i navoda da je većina primjedbi iz prvog čitanja ovog zakona prihvaćena, odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje ovog zakona.

AMANDMANI ZASTUPNIKA

Na Konačni prijedlog ovog zakona **Dragutin Novina (SDP)** podnio je amandman (na članak 24. - pregled i pretraga koje mogu obavljati ovlaštene carinski službenici) kojim želi zaštititi vlasnike prijevoznih sredstava od mogućih šteta na vozilima ili poslovnih gubitaka a koji nisu uzrokovani njihovom krivnjom (amandman djelomično prihvaćen).

Vesna Škare-Ožbolt (DC) podnijela je pet amandmana koji se odnose na jasnije definiranje poslova carinarnice (članak 11.- djelomično prihvaćen), na neprihvatljivost omogućavanja carinskom službeniku da "zadržava" zaposlenje makar se utvrdi da je koristio svoja ovlaštenja u suprotnosti s ovim Zakonom te, među ostalim, da se briše odredba (članak 55.) prema

kojoj se zabrana članstva carinskih službenika u upravi i nadzornim odborima trgovačkih društava ne odnosi na službenike koje u ta tijela imenuje država kao svoje predstavnike (amandmani nisu prihvaćeni).

RASPRAVA

Temeljita rekonstrukcija

Na sjednici Hrvatskog sabora uvodno je o predloženom zakonu govorio zamjenik ministra financija mr. **Damir Kuštrak** naglasivši da je možda najviše rasprave i polemika izazvalo rješenje da carinici svoj posao mogu obavljati na cijelom području RH. To je praksa u čitavoj Europi, a u EU iako u formalnom smislu ne postoje granični prijelazi nisu ukinute carinske službe niti carine. S obzirom na to da smo tranzitna zemlja i da se taj tranzit svakim danom pojačava te s obzirom na naš geografski oblik, potrebno je temeljito rekonstruirati ovu Službu.

Ovaj će zakon zajedno s carinskim zakonom bitno pridonijeti mijenjanju carinskih postupaka, omogućavanju raznih tipova carinskih skladišta, primjerice kod pravnih osoba koje se bave izvozom i ta se praksa svakim danom širi. U Republici Hrvatskoj već imamo 60 tvrtki koje se koriste tom povlasticom i time ćemo s vremenom doći do toga da carina djeluje na cijelom području RH i djelotvornije sprječava šverc i prijevaru, rekao je zamjenik ministra.

Zatim je u ime Kluba zastupnika HSLS-a, koji će glasovati za donošenje ovog zakona, govorila **Jadranka Katarinčić-Škrlić (HSLS)**. U drugom čitanju ovaj je zakon dosta izmijenjen na osnovi uvažениh primjedbi, pa i ovog Kluba zastupnika, a to se prije svega odnosi na djelokrug carinske službe, ovlasti carinskih službenika i njihovu nadležnost. Nakon rasprava o tome treba li Carinsku upravu možda organizirati kao jedinstvenu i samostalnu upravnu organizaciju HSLS smatra da to nije potrebno i podržava predloženo rješenje da se Carinska uprava ustrojava kao upravna organizacija u sastavu Ministarstva financija.

Vesna Škare-Ožbolt (DC) rekla je da je Klub zastupnika DC-a zadovoljan izmjenama u predloženom zakonu u odnosu na prvo čitanje jer su u

cijelosti prihvaćene njegove primjedbe. No očito zbog tih značajnih promjena u obrazloženju Konačnog prijedloga zakona nisu jasnije navedene razlike rješenja u odnosu na prvo čitanje a ni obrazloženja neprihvatanja svih mišljenja i prijedloga. Stoga Klub zastupnika DC-a prihvaća Konačni prijedlog zakona ali i podnosi amandmane (iste koje je zastupnica pisane podnijela u svoje ime) naglašavajući da je nejasno kojim bi to postupcima carinarnica izravno ili putem ustrojstvenih

jedinica mogla nadzirati i provjeravati uporabu robe koja je bila oslobođena plaćanja carine, poreza na dodanu vrijednost, trošarine i drugih davanja koja se naplaćuju sukladno carinskim i posebnim propisima.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor nakon izjašnjavanja zamjenika ministra financija o podnesenim amandmanima većinom glasova donio Zakon o carinskoj službi (85 "za", 37 "protiv") zajedno s prihvaćenim amandmanima (vidjeti prikaz amandmana).

Donesen je i sljedeći zaključak: obvezuje se Vlada RH da bez odgode podnese Konačni prijedlog zakona o prijestupima i prekršajima odnosno da u roku od 60 dana podnese novi prijedlog tog zakona ili prijedloge izmjena i dopuna Zakona o o prekršajima i Zakona o privrednim prijestupima kako bi nadležnost tijela za vođenje postupka za prekršaje i prijestupe bila propisana u skladu s Pismom namjere Europske unije.

Đ.K.

IZVJEŠĆE ODBORA ZA ZAKONODAVSTVO O POTICAJU ZA DAVANJE VJERODOSTOJNOG TUMAČENJA ODREDBE ČLANKA 17. STAVKA 1, PODSTAVAKA 2, 8. I 21. ZAKONA O HRVATSKOJ RADIOTELEVIZIJI

Većinom glasova (65 "za", 1 "protiv" i 31 "suzdržan" Hrvatski sabor odbio je dati traženo vjerodostojno tumačenje članka 17. što ga je od Odbora za zakonodavstvo zatražio ministar kulture Antun Vujić, a Hrvatskom saboru, uz negativno mišljenje, uputio Odbor za zakonodavstvo.

Ministar kulture Vujić dao je poticaj za vjerodostojno tumačenje uz obrazloženje da ne može, kao ministar kulture, utvrditi je li postupak imenovanja članova Vijeća HRT-a proveden u skladu sa zakonom zbog nedorečenosti članka 17. (stavak 1, alineje 2, 8. i 12.) U prvom stavku njemu spornog članka određeno je da jednog člana imenuje Zajednica sveučilišta, a ona pravno više ne postoji. Temeljem te odredbe imenovanje jednog člana obavio je Rektorski zbor visokih učilišta Republike Hrvatske, pa s obzirom na sadržaj odredbe nije moguće utvrditi zakonitost provedenog imenovanja - prvo je upozorenje ministra.

Prema 8. alineji stavka 1. članka 17. jednog člana Vijeća HRT-a imenuju nacionalne manjine, ali nije precizirano tko se može smatrati njihovim legitimnim predstavnikom,

ovlaštenim za imenovanje, a posao imenovanja obavilo je Vijeće za nacionalne manjine, drugo je njegovo upozorenje.

Tu je i treće - nije jasna alineja 21. stavka 1. članka 17. kojom je propisano da pravo imenovanja člana Vijeća HRT-a imaju udruge mladih. Nije razvidno, stoji u obrazloženju Poticaja, misli li se na udruge osnovane radi promicanja interesa mladih ili pak one čije je članstvo određene životne dobi (do 27 godina, sukladno aktima Vijeća Europe).

Poticaj za vjerodostojno tumačenje dat je i zato da bi se mogle pravilno provesti i druge zakonske odredbe čije provođenje ovisi o sadržaju i učinku spomenutih odredbi.

Ocijenivši da poticaj nije osnovan, Odbor za zakonodavstvo predložio je Hrvatskom saboru da ne daje traženo vjerodostojno tumačenje. U obrazloženju Odbora stoji da nije dvojbeno kako je ministar kulture ovlašten, po prethodno pribavljenom mišljenju ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, svojom odlukom utvrditi postupak, način izbora i imenovanja predstavnika u Vijeću HRT-a koje imenuju jedna ili više udruga. Na temelju toga ministar

je mogao, a može i nadalje, donijeti potrebnu odluku.

Budući da su prava i obveze ministra kulture utvrđene odredbama stavka 3. i 5. članka 17. ovoga zakona razvidne Odbor je predložio Hrvatskom saboru da ne daje njihovo vjerodostojno tumačenje.

Uvažio je pritom mišljenje Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, koji je zaključio da iz članka 17. Zakona o HRT-u jasno proizlazi tko imenuje članove u Vijeće HRT-a pa da ne treba dati traženo vjerodostojno tumačenje. Teškoće u provedbi Zakona javljaju se zbog postojanja tijela neutemeljenih na zakonu koja se javljaju kao predlagatelji imenovanja - ocijenjeno je u tom radnom tijelu. S obzirom na to da na temelju stavka 3. članka 17. Zakona o HRT-u ministar kulture po prethodno pribavljenom mišljenju ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave svojom odlukom utvrđuje postupak, način izbora i imenovanja predstavnika u Vijeću HRT-a koje imenuju dvije ili više udruga Odbor je predložio ministru da - ukoliko to ocijeni potrebnim - donese rečenu odluku.

J.R.

ODNOSI S HAAŠKIM SUDOM; ZAHTJEV ZA RASPISIVANJE REFERENDUMA; IZJAŠNJAVANJE O POVJERENJU VLADI

Višesatna rasprava o proceduri

Oporbni zastupnici nisu prihvatili prijedlog da se objedini rasprava o povjerenju Vladi i o odnosima Hrvatske s Haaškim sudom jer smatraju da te dvije teme nisu usko povezane i da se na taj način odgađa prijeko potrebna rasprava o suradnji s Haagom.

Nakon rasprave Hrvatski je sabor na 14. izvanrednoj sjednici 16. srpnja iskazao povjerenje Vladi RH. Zahtjev za glasovanje o tom povjerenju uputio je predsjednik Vlade Ivica Račan na temelju članka 115. stavka 2. Ustava RH.

Polemike o proceduri

Nakon što je 13. srpnja navečer sjednica Hrvatskog sabora otvorena za javnost, zastupnici su potrošili poprilično vremena na dogovaranje oko proceduralnih pitanja. Budući da se oporbni zastupnici nisu složili s tim da se u nedjelju provede objedinjena rasprava o odnosima Republike Hrvatske s Haaškim sudom te o Zahtjevu za glasovanje o povjerenju Vladi, klubovi zastupnika vladajuće koalicije su na kraju odustali od tog prijedloga. Pođimo redom.

Prije početka rada predsjednik Hrvatskog sabora **Zlatko Tomčić** izvijestio je da je ovaj dio sjednice otvoren za javnost. Naime, zastupnici su se glasovanjem izjasnili za to da se skine tajnost s točke dnevnog reda pod nazivom: "**Prijedlog zaključaka o odnosima Republike Hrvatske i Međunarodnog kaznenog suda u Haagu**", kako bi se u javnosti demistificiralo ono što se događa u Hrvatskom saboru. Ponovio je svoj prijedlog da se rasprava o toj točki dnevnog reda objedini s onom o Zahtjevu za glasovanje o povjerenju Vladi RH, budući da je stav o povjerenju Vladi usko vezan uz problematiku suradnje s Haaškim sudom. Potom je dao riječ **dr. Ivi Sanaderu** koji je informirao zastupnike o zaključcima Kluba zastupnika HDZ-a. Napomenuo je da je njegovim stranačkim kolegama u interesu da se pred hrvatskom

javnošću rasprave problemi koji se tiču odnosa Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom, ali da su isprva prihvatili prijedlog da se rasprava vodi na zatvorenoj sjednici, očekujući da će predsjednik Vlade izvijestiti o sadržaju svojih prigovora na haaške optužnice. Budući da nemaju nikakve politikantske namjere, pristaju, kaže, i na otvorenu raspravu o točkama dnevnog reda koje su predložili - odnosu Hrvatske s Haaškim tribunalom te raspisivanju državnog referenduma, na temelju 400 tisuća prikupljenih potpisa, o izjednačavanju tretmana hrvatskih branitelja s borcima antifašističke koalicije.

Podsjetio je na činjenicu da su zastupnici HDZ-a, odmah čim se saznalo za postojanje dviju tajnih i zapečaćenih optužnica za dva hrvatska generala te za prigovor što ga je premijer u pisanom obliku uputio Haaškom tužiteljstvu, zatražili da se o tome provede rasprava u Hrvatskom saboru. On osobno prenio je na informativnom sastanku s premijerom sugestiju HDZ-a da donošenje odluke o tome hoće li postupiti po haškim optužnicama ili ne Vlada odgodi nakon rasprave u ovom visokom domu. Vlada je, međutim, odlučila prihvatiti taj nalog i donijela je odluku o izručenju dvojice hrvatskih generala Haaškom sudu.

Nakon toga je u Saboru zajednički dogovoreno (u utorak) da će se o spomenutim dvjema točkama raspravljati u petak, dok je zahtjev za glasovanje o povjerenju Vladi uvršten u dnevni red sjednice planirane za nedjelju. Kako reče, hadezeovci i dalje inzistiraju na tome da se o odnosima s Haaškim sudom i o državnom referendumu raspravlja odvojeno od zahtjeva Vlade, jer bi objedinjavanje

rasprave značilo da se minoriziraju razlozi zbog kojih su zatražili da se navedene teme uvrste u dnevni red. Naime, HDZ-u nije važno hoće li ova Vlada i koalicija opstati ili ne, već im je važna budućnost Hrvatske koja se može temeljiti isključivo na povijesnoj istini o Domovinskom ratu te na obrani časti i ugleda onih ljudi koji su je obranili.

Povijesnu istinu braniti u Saboru a ne u Haagu

Želja im, kaže, da postizanjem konsenzusa ovdje u Saboru olakšaju rad Vladi koja u odnosima s Haagom ima vrlo tešku zadaću, da obrani povijesnu istinu i da ne dopusti da netko diskvalificira Domovinski rat, a time i Hrvatsku. Smatraju da se povijesna istina mora braniti ovdje u Saboru, u prigodi predaje optužnica, a ne u Haagu, kao što misli premijer. Mišljenja su, naime, da samo prihvaćanje optužnica koje bi sadržavale (a sve upućuje na to) neprihvatljive elemente te postupanje po njima itekako mijenja sutrašnju poziciju Hrvatske u Međunarodnoj zajednici. Zbog toga i dalje inzistiraju na odvojenoj raspravi o povjerenju Vladi (riječ je o njenoj inicijativi) te o ovim dvjema temama koje je predložio Klub zastupnika HDZ-a, a za koje je zacijelo zainteresirana cjelokupna hrvatska javnost.

Dr. Sanader je, među ostalim, prigovorio da su višekratnim odgađanjem početka sjednice (bila je zakazana za 9 sati a počela je u 17.30) saborski zastupnici i javnost na vrlo nekorektan način "povučeni za nos". U međuvremenu se, kaže pojavilo i priopćenje Vlade u kojem se na vrlo grub način optužuje HDZ da putem beogradskog radija B92 podmeće hrvatskoj javnosti da dvije haške

optužnice sadrže imena petorice hrvatskih građana. S indignacijom odbacujemo ovakvu jeftinu političku taktiku s trikovima poznatim iz prošlosti, naglasio je Sanader.

Zastupnicima HDZ-a nije važno hoće li ova Vlada i koalicija opstati ili ne, već im je važna budućnost Hrvatske koja se može temeljiti isključivo na povijesnoj istini o Domovinskom ratu te na obrani časti i ugleda onih ljudi koji su je obranili.

Predsjednik Tomčić je izjavio da mu nije poznato Vladino priopćenje koje spominje zastupnik. Kako reče, uvažava važnost tema koje su na dnevnom redu, ali smatra da su stavovi pojedinih zastupnika i stranaka o suradnji Hrvatske s Haaškim sudom te njihova stajališta o povjerenju Vladi usko povezani, pogotovo imaju li se u vidu razlozi zbog kojih je Vlada zatražila da se o tome glasuje. Zbog toga bi bilo racionalno da se rasprava o njima objedini i to pred očima javnosti, zaključio je.

Dr. Mate Granić (DC) prenio je neslaganje svojih stranačkih kolega današnjim događanjima u Saboru. Konstatirao je da je prijedlogom o objedinjavanju rasprave, zapravo, razvrgnut međustranački dogovor te priopćio da zastupnici DC-a ne prihvaćaju taj prijedlog.

Ivu Lončara (nezavisni) zanimalo je li točno da je danas između 16,00 i 17,00 sati uručena optužnica generalu Ademiju. Ako je to točno, ona u tom trenutku prestaje biti tajnom, konstatirao je zastupnik, uz opasku nije li se zbog toga cijeli dan odugovlačilo s raspravom. Predsjednik Tomčić je izjavio da nema nikakve informacije o tome, ali da pouzdano zna da je general Ademi bio u Vladi te potpisao izjavu da će se, u slučaju dizanja optužnice protiv njega, dragovoljno prijaviti Haaškom sudu (ta je informacija već objavljena u medijima).

Dubravka Šuica (HDZ) je informirala zastupnike da je prva vijest u "Dnevniku" bila da je gospodin Ademi danas poslijepodne upoznat s optužnicom.

Objedinjavanje rasprave neprihvatljivo

Vladimir Šeks (HDZ) je također ocijenio neprihvatljivim objedinjavanje rasprave, budući da je prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a daleko širi i nema nikakvu uzročnu vezu s iskazivanjem (ne)povjerenja Vladi. Kako reče, u njihovu prijedlogu zaključaka stoji da treba pristupiti izmjenama Ustavnog zakona o suradnji s Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu, u skladu s hrvatskim Ustavom. Svrha - isključiti primjenu objektivne zapovijedne odgovornosti i utvrđivanje odgovornosti bez krivnje na temelju nevjerodostojnih i nezakonito pribavljenih dokaza. Pojasnio je, nadalje, da se predloženim zaključcima obvezuje Vladu RH da odmah obustavi provedbu svoje odluke u svezi s ovim dvjema optužnicama. To znači da bi bilo bespredmetno o svemu tome raspravljati u nedjelju, kada će odluka Vlade već biti realizirana.

Ova taktika odugovlačenja, uključujući i predloženo objedinjavanje rasprave za nedjelju, nije ništa drugo nego pokušaj da se izbjegne rasprava o bitnim stvarima koje se tiču hrvatske prošlosti, ali i budućnosti.

Predsjednik Tomčić ga je upozorio da interpretiranjem sadržaja jednog i drugog prijedloga ulazi u meritum stvari, a sada nije riječ o tome, već o načinu vođenja rasprave.

Dr. Sanader je zahtijevao da predsjednik, u ime vladajuće koalicije, navede iz kojih razloga se odustalo od dogovora da će se o ove dvije točke raspravljati u petak, a o povjerenju Vladi u nedjelju. Zanimalo ga je što se to u međuvremenu dogodilo i zbog čega su zastupnici morali čekati sve do predvečer, kada im je napokon predloženo da se objedinjena rasprava odgodi za nedjelju. Kako reče, zastupnici HDZ-a smatraju da bi zbog trenutnih okolnosti i političke situacije u zemlji raspravu trebalo provesti danas, i to posebno o odnosima Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom (gdje samo na periferan način dolazi do izražaja i ovo što se dogodilo u odnosima koalicijskih partnera zbog Vladine

odluke da se izruče generali). Ova taktika odugovlačenja, uključujući i predloženo objedinjavanje rasprave za nedjelju, nije ništa drugo nego pokušaj da se izbjegne rasprava o bitnim stvarima koje se tiču hrvatske prošlosti, ali i budućnosti i da se sve svede pod kišobran rasprave o tome hoće li ova koalicija preživjeti ili ne. Nama nije u prvom planu to, već obrana Hrvatske i onih ljudi koji su branili Hrvatsku, ponovio je Sanader. Najavio je, također, da će njegovi stranački kolege zatražiti da se skine tajnost i s druge točke dnevnog reda koju su predložili za raspravu (raspisivanje referendum a o tretmanu hrvatskih branitelja).

Predsjednik Tomčić je izrazio uvjerenje da nema nikakve zapreke za to. Potaknut zastupnikovom optužbom o svojevrsnom parlamentarnom nasilju, napomenuo je da se s raspravom odgadal o zbog neprestanih konzultacija predsjednika stranaka i klubova zastupnika te da se on zbog toga zastupnicima pristojno ispričao. Kako reče, pamti i neka druga vremena u ovoj sabornici kada su se događale slične, pa i gore stvari, za koje se nitko nikada nije ispričao. **Dr. Ljerkica Mintas-Hodak (HDZ)** zahtijevala je da precizira kada su saborski zastupnici 10 sati čekali predstavnika Vlade da se udostoji doći i govoriti o točki dnevnog reda koja je odavno bila najavljena i uvrštena u dnevni red. Predsjednik Tomčić je obećao da će putem saborskih službi pribaviti te podatke. Ujedno je podsjetio zastupnicu da se do 11 sati glasovalo o točkama dnevnog reda koje su obrađene prethodnog dana.

Za ispravak krivog navoda javio se i **mr. Zlatko Mateša**, napomenom da je više od četiri godine bio predsjednik hrvatske Vlade, ali da ga saborski zastupnici nikada nisu čekali. Točno je - kaže **Petar Žitnik** - da nikad nismo toliko dugo čekali, ali se zato često događalo da resorni ministar, pa čak i predsjednik Vlade, uopće ne dođu na raspravu. Zbog izostanka predstavnika predlagatelja pojedine točke skidane su s dnevnog reda, a da se i ne govori o odgodama rasprave zbog "konzultacija" s VONS-om.

Sabor je mogao spriječiti izručenje generala

Drago Krpina (HDZ) apelirao je na predsjednika da ne inzistira na restriktivnosti u ovoj raspravi, budući

da je riječ o neobično važnom trenutku za našu zemlju. To potvrđuje i činjenica da je sazvana izvanredna sjednica Vlade, koja je s prekidima trajala cijeli dan. Svjesni i svoje odgovornosti za razvoj događaja u Hrvatskoj zastupnici HDZ-a su, kaže, prije dva dana pristali na međustranačke razgovore kako bi se postigla međustranačka suglasnost i nacionalni konsenzus o problemima s kojima smo suočeni. Želeći dati svoj doprinos traženju rješenja pristali su na prijedlog stranaka koalicije da se o njihovu prijedlogu zaključaka o odnosima s Haagom te o održavanju državnog referenduma raspravlja na zatvorenoj sjednici. Naime, uvažili su razloge premijera da ima obvezu čuvanja tajnosti sadržaja optužnica a i njegovih prigovora na te optužnice). Kako reče, očekivali su puno od današnje rasprave u Saboru, ali su neugodno iznenađeni činjenicom da im je nakon 6 sati čekanja predočen prijedlog da se vodi objedinjena rasprava i to u nedjelju. Zbog toga se, kaže, smatraju politički izigranima. Naime, da se danas, sukladno međustranačkom dogovoru, vodila rasprava o predloženim zaključcima i da su oni dobili podršku većine zastupnika, Hrvatski sabor mogao je spriječiti predaju optužnice generalu Ademiju i obustaviti postupak uhićenja generala Gotovine, a ovako je ta prilika propuštena. Pojasnio je da se predloženim zaključcima, među ostalim, obvezuje Vladu RH da odmah obustavi provedbu svoje odluke u svezi s dvjema tajnim optužnicama Međunarodnog Haškog suda te da svoje postupanje uskladi s prihvaćenim izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Haaškim sudom.

Želimo li doista, kao Parlament, poduprijeti prigovore koje je premijer uputio na haške optužnice, bilo bi konstruktivno da sada, kada to više nije tajna, barem kad je riječ o generalu Ademiju, premijer Račan još večeras upozna zastupnike s njihovim sadržajem. Vlada bi hitno trebala pokrenuti postupak konzultacija u Vijeću sigurnosti i tražiti da ono ocijeni je li prigovor premijera Račana na postupanje Haaškog suda opravdan ili ne.

Zastupnik je, inače, uvjeren da su premijerovi prigovori utemeljeni i da bi dobili potporu u Hrvatskom saboru.

Predsjednik Tomčić je ponovio da mu nije poznato da je generalu

Ademiju predana optužnica niti da je protiv bilo koga izdan uhiđbeni nalog. Drago Krpina je pojasnio da je glasnogovornica Vlade prije sat vremena iznijela ove informacije pred televizijskim kamerama, a potvrdio ih je svojom izjavom i ministar unutarnjih poslova. Predsjednik je potom odredio kraću stanku radi provjere tih navoda.

U nastavku sjednice **Zlatko Tomčić** izvijestio je zastupnike da će, prema informacijama s kojima raspolaže, generalu Ademiju optužnica biti predana u Haagu. Točno je, kaže, da je u medijima objavljena vijest da je istražni sudac Županijskog suda izdao uhiđbeni nalog za generala Gotovina. Potom je apelirao na zastupnike da se u raspravi o proceduri ne iscrpljuju na formalnostima jer će obje točke ionako doći na dnevni red.

Glasovanjem odlučiti o načinu rada

Mr. Mato Arlović (SDP) se također složio s tim da treba provesti glasovanje o načinu vođenja daljnje rasprave, a ne da se sve više ulazi u meritum stvari, a Petar Žitnik je apelirao na predsjedatelja da zaključi raspravu o ovoj temi. Ivan Milas je primijetio da bi se u slučaju prihvaćanja prijedloga za objedinjavanje rasprave u javnosti stekao dojam da je traženje povjerenja Vladi u Saboru posljedica zaključaka HDZ-a, što nije istina (nema razloga da se ta dva pitanja stavljaju u isti koš).

Prihvati li se predloženi način rada u javnosti bi se stekao dojam da je traženje povjerenja Vladi u Saboru posljedica zaključaka što ih je predložio HDZ, a to nije istina.

Dr. Ivo Sanader je inzistirao na tome da se zastupnicima koji su prijavljeni za raspravu o ovoj temi omogućiti da iznesu svoja stajališta o predloženom načinu rada. Kako drugačije argumentirati da se radi o dvije bitno različite stvari, koje, doduše, možda imaju neke dodirne točke, ako se ne govori o meritumu, pita zastupnik. Predsjednik **Tomčić** je ponovno zamolio zastupnike da odustanu od rasprave koja postaje

bespredmetna, budući da se razgovara samo o objedinjavanju ovih dviju točaka. **Mr. Mato Arlović** zahtijevao je da predsjednik sazove na sastanak sve predsjednike klubova svih parlamentarnih stranaka radi dogovora o nastavku rada, što je i učinjeno.

Nakon stanke predsjednik **Tomčić** izvijestio je zastupnike o zaključcima s te sjednice, na kojoj su sudjelovali predstavnici SDP-a, HSLS-a, HSS-a, HSP-a i HKDU-a, IDS-a, HNS-a i LS-a. Radilo se o apelu na zastupnike da odustanu od daljnje rasprave o proceduralnim pitanjima, što oni nisu uvažili.

Dr. Juraj Njavro (HDZ) izrazio je mišljenje da glasovanje o povjerenju Vladi nema baš puno zajedničkog s temama koje je predložio za raspravu HDZ. Kako reče, problem Vlade ga se uopće ne tiče, to više što je ona sama sebe dovela u takvu poziciju. Nitko

Kad shvatimo da je odvođenje hrvatskih generala u Haag jednako Danteovom "Paklu" niti jedan hrvatski branitelj više neće krenuti put Haaga (ako je netko počinio zločin neka mu se sudi ovdje, u Hrvatskoj).

nema pravo vrijedati dostojanstvo Domovinskog rata i hrvatskih branitelja, kaže Njavro, i ocjenjuje da nastojanje za objedinjavanjem rasprave svjedoči o tome da nam nije puno stalo do toga. Naglasio je da, kao hrvatski branitelj i ratni vojni invalid, kao prognanik i kao otac obitelji prosvjeduje protiv takvog načina rada. Kad shvatimo da je odvođenje hrvatskih generala u Haag jednako Danteovom "Paklu", niti jedan hrvatski branitelj više neće krenuti put Haaga (a ako je netko počinio zločin neka mu se sudi ovdje u Hrvatskoj) napominje zastupnik.

Vlada u svakom trenutku može provjeriti svoj kredibilitet

I **Luka Bebić (HDZ)** se usprotivio spajanju ovih dviju točki dnevnog reda. Da smo postupili u skladu s dogovorom i raspravili ova pitanja tijekom današnjeg dana, bilo na zatvorenoj bilo na otvorenoj sjednici, pomogli bismo da se hrvatska Vlada i država izbore za ono što proizlazi iz

Rezolucije UN 827 o osnivanju Haaškog suda, gdje se govori o osobnoj odgovornosti, odnosno da se izbjegnu kvalifikacije koje su, očito, sadržane u optužnicama mimo statuta Međunarodnog suda i Ustavnog zakona o suradnji Hrvatske s tim sudom. Po ocjeni zastupnika veliki je propust što to nije učinjeno, jer bi se na taj način zaštitilo naše građane da ne idu u Haag (cilj nam je da se netko, ako je već optužen, okrivljuje na temelju osobne a ne nikakve objektivne ili zapovjedne odgovornosti). Međutim, mi nismo učinili ono što je hrvatska javnost od nas očekivala i što je Hrvatski sabor bio dužan učiniti za ljude koji su časno i pošteno branili svoju zemlju, konstatirao je Bebić.

Cilj nam je da se netko, ako je već optužen, okrivljuje na temelju osobne a ne nikakve objektivne ili zapovjedne odgovornosti.

A što se tiče izjašnjavanja o povjerenju Vladi to nije tražio HDZ već sama Vlada, kaže zastupnik. Uostalom, Vlada u svakom trenutku može provjeriti svoj kredibilitet u Hrvatskom saboru (to je predviđeno Ustavom) pa nema potrebe raspravu o tome povezivati s bilo kojom drugom točkom dnevnog reda. Pogotovo stoga što je, po njegovu mišljenju, Vlada došla u teškoće zbog unutarnjih prilika u koaliciji a i zato što nije uspjela realizirati najavljene programe.

Nakon opaske predsjednika **Tomčića** da je prijedlog o objedinjavanju pojedinih točaka dnevnog reda potpuno legitiman i u skladu s Poslovníkom, za riječ se javio **dr. Jure Radić (HDZ)**. Izrazio je protivljenje predloženom načinu rada, uz primjedbu da objedinjavanje spomenutih točki dnevnog reda zapravo znači odgodu rasprave o suradnji s Haškim sudom, bez da su izneseni jasni i opravdani razlozi za to. Činjenica da su o izdavanju uhiđenog naloga za jednog od najvećih heroja Domovinskog rata zastupnici saznali putem medija najbolje svjedoči o omalovažavanju i potcjenjivanju ovog Visokog doma, smatra zastupnik. U situaciji kad se u Hrvatskoj zbivaju ovako važni događaji danas nismo bili na visini velikih dana povijesti Hrvatskog sabora, već na razini "gusaka u

magli", rekao je na kraju. Zastupnici HDZ-a nikad nisu niti će biti na toj razini, prosvjedovao je **dr. Ivo Sanader**. A na koga se odnose navodi kolege Radića neka zaključi javnost, budući da je većina zastupnika napustila sabornicu, i na taj način pokazala što misli o ovoj temi sudbonosnoj za Hrvatsku.

Da bi se dobilo na vremenu - manipuliranje procedurom

Po riječima **Ante Belje (HDZ)** optužnica protiv naših generala "podignuta" je već 8. srpnja u izjavi predsjednika države. U toj optužnici gospodin Mesić je optužio i mnoge druge koji su oslobađali ovu državu, pogotovo u akcijama "Bljesak", "Oluja", i "Medački džep" i zahvaljujući kojima danas diskutiramo u jednoj slobodnoj demokratskoj državi. Drugi dan je, kaže, jednog od optuženih, generala Ademija, pozvao u Predsjedničke dvore i obrazložio mu da bi trebao dobrovoljno otići u Haag, iako su optužbe, zapravo, i napravljene "na osnovi onoga što je naš dični Predsjednik dao iz transkripata zatečenih u Predsjedničkim dvorima, materijala koje je ministar Ivanišević predao u paketu iz HIS-a, te Čičak i Prodanović iz Helsinškog odbora". Na kraju je Predsjednik pozvao Čedu Prodanovića da bude branitelj našem generalu Ademiju, negodovao je zastupnik te spomenuo da su se i članovi Vlade, kao i većina stranaka, podijelili na one koji su na strani optužbe i one koji su na strani obrane. Današnjim manipuliranjem ovim Parlamentom i saborskom procedurom nastoji se dobiti na vremenu, tako da operacija uspije. Jer, kad naši generali odu u Haag, sve će već biti prekasno. Mi te ljude trebamo zaštititi ovdje u sabornici a ne u Haagu, naglašava zastupnik. O tome moramo razgovarati zbog digniteta našeg naroda, ove države i zbog naše djece. Mi ćemo se boriti u ovoj sabornici, ljudi će se boriti na ulicama, jer i to je njihovo demokratsko pravo, ali novi Bleiburg i novo iseljenje nećemo dozvoliti, zaključio je na kraju.

Svi prijedlozi izrečeni u ovom Saboru u skladu s Poslovníkom potpuno su legalni, napomenuo je u nastavku predsjednik Tomčić (protiv njih se treba boriti argumentima a ne prijetnjama). Danas smo u puno ozbiljnijoj situaciji nego onda kad se, u vrijeme HDZ-a protestiralo protiv

plaćanja TV pretplate i kad ste podržali seljake u namjeri da blokiraju prometnice zbog cijene pšenice, podsjetio je **Ante Beljo**. Radi se o daleko važnijoj stvari za budućnost hrvatske države i naroda od cijena pšenice, naglasio je.

Vladimir Šeks ga je upitao kome to govori, budući da je u sabornici uz predsjednika, oporbene zastupnike te predstavnike Stožera za obranu digniteta Domovinskog rata, ostalo svega osam zastupnika iz vladajuće koalicije. Zanimalo ga je i gdje su premijer i članovi Vlade koji su bili nazočni svega oko dva sata i onda otišli.

Ante Beljo je rekao da se obraća hrvatskoj javnosti, a ne samo onima koji su večeras trebali biti u ovoj sabornici. Riječ je, kaže, o jednom od dramatičnih trenutaka u povijesti Hrvatske. Naime, "ovom narodu je pripremljen jedan okvir u koji samo treba doći jedan hrvatski general kao svjedok u Haag, pa da nam se čitava povijest počne pisati na posve drugačiji način". Vi možda mislite da govorite hrvatskom narodu, ali televizija ovo ne prenosi, ustrajao je Šeks. Zastupnik Beljo je potom napomenuo da govori, među ostalim, i zbog poštovanja prema onim ljudima na galeriji koji su za ovu Hrvatsku itekako puno napravili i koji uvijek mogu izvesti na ulice stotine tisuća Hrvata i hrvatskih boraca da obrane njen dignitet, samostalnost i demokraciju.

Pokazat će se da su zastupnici HDZ-a bili u pravu

Dr. Ivić Pašalić (HDZ) izrazio je bojazan da će se s vremenom pokazati da su zastupnici HDZ-a, koji su uporno ostali iznositi argumente, u pravu. Naime, danas je više nego očito da je parlament kapitulirao, zato što se proceduralnim dosjetkama pokušava rješavati jedno od najozbiljnijih pitanja u hrvatskoj politici. Nažalost, mi, zastupnici u ovom Saboru, ostavit ćemo svojoj djeci u hipoteku uvjerenje da je Domovinski rat bio zločinački, budući da su današnjim odlukama vlasti - Vlade i petorice lidera parlamentarnih stranaka - širom otvorena vrata za njegovu kriminalizaciju, odnosno pretvaranje iz oslobodilačke operacije u genocid.

U nastavku je napomenuo da je na zatvorenoj sjednici htio govoriti o načelima a da će sutra, ili u nedjelju,

to već biti prekasno. Kako reče, želio je pitati premijera je li točno da se generala Gotovinu optužuje da je sudjelovao u genocidu, te da je Domovinski rat bilo planirano etničko čišćenje. Htio ga je pitati i misli li da je takva optužnica u skladu s člankom 3. Zakona o suradnji s Haaškim sudom te s hrvatskim Ustavom, a u nedjelju će to već biti potpuno suvišno. A parlament je u svemu tome, nažalost, odigrao ulogu koje će se u povijesnoj distanci zasigurno sramiti. I mene je sram, kaže Pašalić, što ću biti evidentiran kao zastupnik u Parlamentu koji je dopustio takve kvalifikacije Domovinskog rata. Sramota je, kaže, da glavni urednici novina znaju više o tome što piše u optužnicama nego saborski zastupnici koje je izabrao narod. No, ova vlast je preuzela odgovornost i odlučila umjesto hrvatskog naroda, a za to će se jednog dana plaćati visoka cijena. Po riječima zastupnika haške optužnice služe izjednačavanju žrtve i agresora, a narod kojega se proglasi genocidnim zasigurno neće u Europu, već ostaje na Balkanu.

Vrijeme će pokazati da smo bili u pravu mi koji smo upozoravali na dalekosežne posljedice Vladine odluke, da postupa na temelju optužnica u kojima postoje političke kvalifikacije koje krivotvore povijesnu istinu o Domovinskom ratu.

Budući da se u međuvremenu broj zastupnika u sabornici još više prorijedio (iz vladajuće koalicije ostalo ih je svega 6) **Vladimir Šeks** je predložio da se ova rasprava prekine i nastavi u nedjelju.

Vrijeme će pokazati da smo bili u pravu svi mi koji smo upozoravali na

dalekosežne posljedice Vladine odluke da postupa na temelju optužnica u kojima postoje političke kvalifikacije koje krivotvore povijesnu istinu o Domovinskom ratu, konstatirao je Drago Krpina. A najbolji dokaz za to da takvi elementi postoje u optužnicama je činjenica da je premijer uputio prigovore na njih. Umjesto da je nakon odbijenice Carle del Ponte došao tražiti potporu ovdje u ovaj Parlament on, nažalost, bezuvjetno prihvaća diktat koji krivotvori hrvatsku povijest i baca hipoteku i na sadašnje i na buduće generacije hrvatskog naroda, negodovao je zastupnik.

Ima li Vlada legitimitet da izruči hrvatske generale

I **Anto Đapić (HSP)** je mišljenja da je napravljena velika greška što Parlament danas nije raspravljao o planiranim točkama dnevnog reda, a prije svega o suradnji s Haaškim sudom. Naime, pitanje je sata, a ne više dana, kada će naši generali biti izručeni Haagu, što znači da će u nedjelju biti prekasno za ono što se željelo postići ovom raspravom. Nedopustivo je, kaže, da u ovako ozbiljnoj i dramatičnoj situaciji cijeli dan protekne u raznim poslovnim nadmudrivanjima i trikovima.

U nastavku je podsjetio na to da je njegova stranka oduvijek upozoravala da ćemo, ako se jasno ne definira limit ispod kojeg hrvatska politika ne može ići u suradnji s Haaškim sudom doći u situaciju u kojoj se nalazimo danas. Zbog toga drži da ne treba objedinjavati raspravu o spomenutim točkama dnevnog reda (Vlada je sama tražila da se glasuje o povjerenju). I sam bi, kaže, volio raspravljati o povjerenju Vladi, ali ne samo s aspekta suradnje s Haaškim sudom, jer je to prebacivanje vrućeg krumpira prema opoziciji. To je, kaže, odgovornost Vlade koja je povukla

potez, ali upitno je ima li legitimitet da se izruče hrvatski generali).

Nažalost, mi, zastupnici u ovom Saboru, ostavit ćemo svojoj djeci u hipoteku uvjerenje da je Domovinski rat bio zločinački, budući da su današnjim odlukama vlasti širom otvorena vrata za njegovu kriminalizaciju.

Po njegovu mišljenju zastupnici su već danas, pred očima javnosti, trebali raspravljati i o referendumskom pitanju i o promjeni strategije odnosa suradnje s Haaškim sudom, kako bi se na osnovi toga mogli povući neki potezi (u nedjelju će već biti prilično kasno). Današnja rasprava, kaže, trebala je biti na razini onih od 25. lipnja ili 8. listopada 1991. kada se odlučivalo o temeljnim pitanjima moderne hrvatske države. Riječ je, naime, o revidiranju hrvatske povijesti, o novim ocjenama Domovinskog rata, itd. Međutim, zakasnili smo kao Parlament, nismo iskoristili svoju ustavnu poziciju niti svoju odgovornost da u ovom momentu zauzmemo jasne i oštre stavove pred hrvatskom javnošću o jednom od najvažnijih pitanja moderne hrvatske države u posljednjih jedanaest godina.

Zaključivši raspravu predsjednik Tomčić je konstatirao da nema uvjeta za glasovanje te da će se o prijedlogu za objedinjavanje rasprave o Prijedlogu zaključaka o odnosima Republike Hrvatske i Međunarodnog kaznenog suda u Haagu i zahtjevu za glasovanje o povjerenju Vladi RH zastupnici izjasniti u nastavku sjednice. Budući da su klubovi zastupnika stranaka vladajuće koalicije u međuvremenu odustali od tog prijedloga o njemu se nije glasovalo, a o spomenutim točkama dnevnog reda provedena je odvojena rasprava.

M. Ko.

ZAHTEJ ZA GLASOVANJE O POVJERENJU VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

Vladi povjerenje i potpora

Hrvatski sabor iskazao je na 14. - izvanrednoj - sjednici povjerenje Vladi premijera Ivice Račana sa 93 glasa "za" i 36 "protiv". Povod saborskoj raspravi i glasovanju o povjerenju bila je odluka Vlade da nadležnim tijelima na daljnje postupanje proslijedi dvije tajne, zapečaćene optužnice Haaškog suda, a kod čijeg su donošenja na sjednici Vlade četiri člana iz HSLŠ-a podnijeli ostavke, pa je sam predsjednik Vlade zatražio provjeru povjerenja u Saboru.

Uz nekoliko stanki, niz replika i ispravaka navoda u višesatnoj raspravi, pa tako i u glasovanju, potporu Vladi i njenoj odluci dali su zastupnici vladajuće koalicije, uz izuzetak nekoliko zastupnika HSLŠ-a, dok su se odluci usprotivili zastupnici oporbenih stranaka. Najveći dio rasprave o povjerenju Vladi vodio se na 13. redovnoj sjednici, u nedjelju, 15. srpnja, a kako je točno u ponoć istekao ustavni rok za redovno saborsko zasjedanje, rasprava je zaključena i glasovanje obavljeno u noći 16. srpnja, na 14. izvanrednoj sjednici.

O PRIJEDLOGU

Zahtjev za glasovanje o povjerenju Vladi Republike Hrvatske, na temelju članka 115. stavak 2. Ustava RH, Hrvatskom je saboru uputio predsjednik Vlade Ivice Račan. Povod zahtjevu je odluka Vlade od 7. srpnja kojom se, na temelju zahtjeva Međunarodnog kaznenog suda u Haagu, pred nadležnim sudom pokreće postupak uhićenja i predaje optuženih za ratne zločine.

Premijer u obrazloženju podsjeća da je Vlada 12. lipnja ove godine primila od Međunarodnog kaznenog suda dva tajna, zapečaćena zahtjeva za uhićenje i predaju optuženika za ratne zločine počinjene na teritoriju Hrvatske, te uz

njih priložene optužnice. Predsjednik Vlade RH uputio je 18. lipnja pisane primjedbe i prigovore na pojedine dijelove optužnica Glavnoj tužiteljici Haaškog tribunala s prijedlogom da se u tom smislu optužnice izmijene.

Glavna tužiteljica je 6. srpnja 2001. posjetila Vladu RH, te i u pisanom odgovoru i u razgovoru odbila bilo kakve promjene, navodeći da je optužnice potvrdio Sud, bez čije se suglasnosti ne mogu izmijeniti. Inzistirala je na tome da se hitno provedu sudski nalozi za uhićenje i predaju optuženika, a premijer je obećao sazvati izvanrednu sjednicu Vlade na kojoj će se donijeti odluka.

Ocjenjujući da bi odbijanje izvršenja zahtjeva Haaškog tribunala izazvalo nesagledive štetne posljedice za RH, da bi je u političkom, gospodarskom i socijalnom pogledu vratilo unatrag, te odvelo u međunarodnu izolaciju, užu kabinet Vlade pripremio je prijedlog odluke kojom Vlada udovoljava preuzetim međunarodnim obvezama i provodi Ustavni zakon o suradnji s Međunarodnim kaznenim sudom. U odluci se nalaže Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave da zahtjeve Haaškog tribunala dostavi nadležnom sudu na daljnji postupak.

O toj je odluci raspravljano na izvanrednoj sjednici Vlade koja je održana 7. srpnja. Prije donošenja odluke provedene su unutarstranačke konzultacije članova Vlade. U sklopu njih održana je sjednica Malog vijeća HSLŠ-a na kojoj je donesen zaključak kojim se obvezuju članovi HSLŠ-a u izvršnoj vlasti da glasuju protiv predložene odluke. U glasovanju su na sjednici Vlade, od 22 člana njih 19 glasovalo za, jedan (ministar dr. Hrvoje Kraljević) protiv, dok su dva (ministri Goranko Fižulić i Jozo Radoš) bila suzdržana.

Četiri člana Vlade iz reda HSLŠ-a podnijeli su ostavke na svoje dužnosti u Vladi, jedan prije glasovanja

(potpredsjednik, zamjenik predsjednika Vlade dr. Goran Granić), a tri člana za vrijeme glasovanja (ministri Fižulić, Radoš i dr. Kraljević). U takvoj situaciji smatram potrebnim da se utvrdi da li Vlada uživa povjerenje većine zastupnika u Hrvatskom saboru, zaključuje premijer Račan na kraju zahtjeva, kojeg je Saboru podnio 7. srpnja.

RASPRAVA

Predsjedavajući, predsjednik Hrvatskog sabora **Zlatko Tomčić** na početku je nastavka 13. sjednice, u nedjelju, 15. srpnja, pozdravio predsjednika Vlade Ivicu Račana i članove Vlade, kao i goste na galeriji.

Petorka odustala od objedinjene rasprave - HDZ traži jamstva

Predsjednik Tomčić izvijestio je da su klubovi vladajuće koalicije odustali od prijedloga za objedinjavanje rasprave o točkama: **Prijedlog zaključaka o odnosima Republike Hrvatske i Međunarodnog kaznenog suda u Haagu i zahtjevu za glasovanje o povjerenju Vladi**, te da će se zato provesti odvojena rasprava.

Četiri člana Vlade iz reda HSLŠ-a podnijeli su ostavke na svoje dužnosti u Vladi. U takvoj situaciji treba utvrditi uživa li Vlada povjerenje većine zastupnika u Hrvatskom saboru.

Nakon što je prešao na zahtjev za glasovanje o povjerenju Vladi RH, poslovničkom je primjedbom reagirao **Milan Kovač (HDZ)**. Kazao je kako su time, oni koji su se ranije prijavili za

točku o suradnji s Haaškim sudom, sada izigrani jer se za raspravu o povjerenju Vladi nisu prijavili, na što je **predsjednik Tomčić** odgovorio da se svi mogu početi prijavljivati kada započne rasprava.

Riječ je potom dobio **dr. Ivo Sanader (HDZ)** koji je podsjetio da je u utorak (10. srpnja) Klub zastupnika HDZ-a predložio tri točke dnevnog reda - odnos Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom, raspisivanje državnog referenduma, te promjene Ustavnog zakona o suradnji Hrvatske s Haaškim sudom. Na temelju međustranačkog dogovora klubovi su se dogovorili da u petak (13. srpnja) bude rasprava o dvije točke - o odnosima s Haagom i raspisivanju državnog referenduma, a o trećoj na izvanrednoj sjednici idući tjedan. U petak ste, nastavio je, nakon cjelodnevnog odugovlačenja i vrlo nekorektnog ponašanja prema zastupnicima u kasnim popodnevrim satima došli s prijedlogom o objedinjavanju rasprave u nedjelju (15. srpnja), a danas bez posebnih obrazloženja predložili da se rasprava ipak vodi odvojeno. Zatražio je stoga stanku za sjednicu Kluba od sat vremena kako bi se mogli pripremiti na novonastalu situaciju (što je popraćeno pljeskom s galerije).

Predsjednik Tomčić odgovorio je da sve što klubovi na poslovnički način predlože predsjedavajući mora predložiti Domu, pa je njegova obveza zastupnike obavijestiti da više nema prijedloga pet klubova vladajuće koalicije da se vodi objedinjena rasprava. Apelirao je da se prestane s nadmudrivanjima oko proceduralnih stvari, te zamolio goste s galerije da se suzdrže od bilo kakvih manifestacija navijačkog ili nekog drugog karaktera. Potom je odredio stanku od sat vremena.

Nakon stanke **dr. Sanader** je, izvješćujući o zaključcima **Kluba zastupnika HDZ-a**, podsjetio da je Klub svoje prijedloge o tri točke dnevnog reda obrazložio izvanrednom sjednicom Vlade na kojoj je donijeta odluka da postupi po nalogu Haaga. Ponovio je i međustranački dogovor od utoraka, te da je došao i prijedlog predsjednika Vlade da se glasuje o povjerenju Vladi, jer je došlo do problema u odnosima koalicijskih partnera, pa i ostavki nekih ministara. Predložio je da se prije rasprave točke o povjerenju Vladi rasprave druge dvije točke, ocjenjujući to logičnim i politički

opravdanim, te izrazio uvjerenje da bi rasprava o odnosima Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom i o raspisivanju referenduma bile pretpostavka za argumentiranu raspravu o povjerenju Vladi.

Podsjetio je također da 15. srpnja u 24 sata, po Ustavu, završava redovito zasjedanje Hrvatskog sabora. Na klupe je stigao prijedlog da se 14. izvanredna sjednica održi 16. i 17. srpnja, a na dnevnom redu je zahtjev za glasovanje o povjerenju Vladi RH, kazao je, zamijetivši da na njemu nema dviju točki koje je predložio Klub zastupnika HDZ-a. Što ako danas kada završava redovito zasjedanje te dvije točke ne dođu na dnevni red, upitao je. Ponovio je da postoje sve političke pretpostavke da se te dvije točke, o suradnji s Haagom i referendumu, rasprave prije točke o povjerenju Vladi, te naglasio da to stajalište Kluba zastupnika HDZ-a nije argumentirano politikantskim razlozima.

Predsjednik Tomčić istaknuo je da su sve tri točke na dnevnom redu i mogu biti danas raspravljene. Ako se do ponoći ne završi, predostrožnosti radi, na temelju zahtjeva klubova, osim Kluba zastupnika HDZ-a, sazva bi Izvanrednu sjednicu za 16. i 17. srpnja kako bi se eventualno mogla završiti rasprava o povjerenju Vladi i glasovanje. Izrazio je spremnost da na isti način sazove izvanrednu sjednicu i ako se do ponoći ne stignu raspraviti ostale dvije točke, ako dobije takvu sugestiju klubova.

Riječ je ponovno dobio **dr. Sanader** koji je u ime Kluba zastupnika HDZ-a zatražio jamstvo da će dvije točke koje je predložio Klub, ako se ne završe do ponoći, biti uvrštene u dnevni red izvanredne sjednice. Na to je predsjednik **Tomčić** kazao da će predložiti koordinaciji klubova da se na taj način dogovore, jer mora imati poticaj za sazivanje izvanredne sjednice.

Zbog poslovničke primjedbe riječ je dobio **Vladimir Šeks (HDZ)** koji je podsjetio na članak 78, stavak 3. Ustava RH prema kojoj predsjednik Hrvatskog sabora može, uz prethodno mišljenje klubova zastupnika, sazvati Sabor za izvanredno zasjedanje. Kakvo će to mišljenje biti, negativno ili pozitivno, potpuno je nebitno. Na temelju Ustava imate pravo sazvati izvanredno zasjedanje Sabora, neovisno o mišljenjima i stajalištima klubova, i zbog toga želimo jamstvo da će ove dvije točke biti uvrštene u

dnevni red, kazao je. Zastupnici Pusić, koja se nasmijala, poručio je da ide u "Kerempuh", zbog čega mu je predsjednik **Tomčić** oduzeo riječ kazavši da ne može vrijedati zastupnike. Članak Ustava je precizno interpretiran, ali prethodnog mišljenja klubova, ni pozitivnog, ni negativnog nema, rekao je, podsjetivši da je predložio da se klubovi sastanu i daju mu neko mišljenje.

Zbog poslovničke primjedbe riječ je dobio **Drago Krpina (HDZ)** i citirao članak Poslovnika da se predsjedatelj brine da govornik ne bude ometan ili spriječen u svom govoru. Zastupnik Šeks bio je ometan od zastupnice Pusić, a predsjedatelj nije izvršio svoju obvezu već je dao opomenu zastupniku kojeg nije zaštitio, kazao je, na što je predsjednik **Tomčić** odgovorio da nije prekršio ni jednu odredbu Poslovnika, jer zastupniku Šeksu nije dao opomenu već oduzeo riječ kada je završio izlaganje. Podsjećajući na članak 219. rekao je da je izlaganje zastupnika Krpine doživio kao omalovažavanje predsjednika, na što je zastupnik **Krpina** reagirao ispravkom netočnog navoda.

Na izlaganje zastupnika Šeksa replicirao je **mr. Mato Arlović (SDP)**, koji je podsjetio i na članak 79. Ustava da se unutarnje ustrojstvo i način rada Sabora uređuje Poslovníkom, u kojemu su predsjedniku Sabora, po prethodno pribavljeno mišljenje predsjednika klubova i klubova, ti predlagatelji dužni dostaviti i točke dnevnog reda. Kada smo htjeli osigurati da se rasprava i glasovanje o povjerenju Vladi može obaviti bez prekida, pa i ako istekne Ustavni rok, nudili smo i Klubu zastupnika HDZ-a da se tomu priključi, pa da se po potrebi otvore i druga pitanja, ali je Klub zastupnika HDZ-a to odbio. Upitao je kako da se razgovora s opozicijskim klubom, kada je u petak navečer odbio poziv predsjednika na razgovor, zašto se Klub zastupnika HDZ-a ovako ponaša, o čemu želi razgovarati i kako.

Zastupniku Krpini replicirala je **Vesna Pusić (HNS)** i objasnila da joj ne bi palo na pamet da pomisli da Šeks ne razumije što je pročitao iz Ustava, ali da mu se, ukoliko ga toliko dekoncentrira i smeta što se nasmijala, ispričava.

Na istup mr. Arlovića ispravkom je reagirao **Šeks** objašnjavajući da na spomenutoj Koordinaciji predstavnik

Kluba zastupnika HDZ-a nije bio ne zato što je odbijao dogovor, nego jer su tada u Saboru precizno i jasno izložena stajališta Kluba. Napominjući da ponekad, bez obzira na labave poslovničke odredbe, mora uzeti pravo da arbitrira, predsjednik **Tomčić** je kazao da je, kada je zakazao tu sjednicu Koordinacije, došao do klupe i zamolio dr. Sanadera da bude prisutan bez obzira na jasna stajališta, ali je on to odbio.

Potrební međustranački dogovori

Ispravljajući navod mr. Arlovića da Klub zastupnika HDZ-a ne zna što bi htio, **dr. Sanader** je kazao da je Klub danas vrlo precizno formulirao svoj zahtjev - da rasprava o odnosima s Haagom i referendumu bude prije povjerenja Vladi, te traženje jamstva da će se, ako rasprava ne bi završila na redovitom zasjedanju, na izvanrednom naći i dvije točke koje je predložio HDZ. Prihvatio je prekid sjednice i najavio da će HDZ sudjelovati u dogovoru klubova.

Predsjednik **Tomčić** podsjetio je da je mr. Arlović precizno rekao na koji se način predsjedniku Sabora može dati mogućnost da sazove izvanrednu sjednicu te upitao da li žele da se počne i u međuvremenu sastane Koordinacija, ili najprije žele sastanak Koordinacije.

U ispravku netočnog navoda mr. Arlovića **Ivan Milas (HDZ)** je kazao da nije istina da Klub zastupnika HDZ-a izvrđava, već da je istina da je prva točka davanje povjerenja Vladi, radi događaja u koaliciji, postala potpuno bespredmetnom. Sada se hoće naturiti bespredmetna točka da bi se zasjenila ona koja tišti cijelu Hrvatsku, a to je problem suradnje s Haaškim sudom, kazao je.

Uz napomenu da više neće odgovarati na takve primjedbe, da je zadnjih dana bilo vrlo kontradiktornih razmišljanja, predsjednik **Tomčić** je zatražio da se s tim prekine. Ponovio je da je predložio da se danas krene s povjerenjem Vladi, te da će uvažiti prijedlog da se sastane Koordinacija kako bi mogla predložiti ili dati prethodno mišljenje za dopunsko sazivanje izvanredne sjednice.

Riječ je potom u ime **Kluba zastupnika SDP-a** dobio **mr. Mato Arlović** koji je podsjetio da je Vlada uputila zahtjev za glasovanje o

povjerenju 7. srpnja, da je Klub zastupnika HDZ-a 9. srpnja uputio prijedlog zaključaka o odnosima Hrvatske i Međunarodnog kaznenog suda. Konstatirao je da je prvi ustavni rok kada se može raspravljati o povjerenju Vladi protek najmanje sedam dana od podnošenja zahtjeva, da je odmah u Vladi i Saboru najavljeno da će to biti danas (15. srpnja), te da je međustranačkim dogovorom prihvaćeno i uvrštavanje ostalih točaka u dnevni red. Nesporno je, a danas su to potvrdili i zastupnici iz HDZ-a, da su rasprava o povjerenju Vladi i prijedlog zaključaka međusobno uvjetovani i sadržajno povezani. Međutim, u petak kada je pet klubova vladajuće koalicije predložilo da se objedini rasprava to se nije dogodilo. Tada je Klub zastupnika HDZ-a pod proceduralnim pitanjima o objedinjavanju rasprave cijelo vrijeme vodio raspravu o meritumu. Danas kada smo prihvatili da se rasprave vode odvojeno vi ste protiv, kazao je, pitajući da li su protiv toga da se rasprava vodi objedinjeno, odnosno razdvojeno, ili protiv toga da se danas raspravlja o povjerenju Vladi. Predstavnik Kluba HDZ-a je upitao da li se njihova rasprava i inicijativa može shvatiti kao ponuda da žele sjesti na međuparlamentarni dogovor da se odvojeno raspravlja o povjerenju Vladi kao prva točka, poslije toga o njihovu prijedlogu, ali i da se u isto vrijeme, na njihov zahtjev, proširi i na izvanrednom zasjedanju nastavi rasprava o prijedlogu zaključaka. Zatražio je da se predstavnik Kluba HDZ-a javno očituje.

Replicirao je **Milas** ističući da se situacija u vladajućoj koaliciji promijenila, pa Vlada nema razloga ostati pri zahtjevu za traženje povjerenja, jer je onaj koji je prijetio nepovjerenjem postao pokoran. Predsjednik **Tomčić** ponovno je apelirao da se prestane s replikama, ispravicima, no, i za odgovoru na repliku riječ je dao **mr. Arloviću** koji je istaknuo da uopće nije bilo sporno da li će Vlada dobiti dovoljan broj glasova za povjerenje, te upitao želi li se ispravicima i replikama i dalje odugovlačiti ili se želi razgovor.

Na prijedlog Kluba zastupnika SDP-a odgovorio je **dr. Sanader** ističući da Klubu zastupnika HDZ-a nije do odugovlačenja, nego do merituma stvari. U ime Kluba zastupnika HDZ-a predložio je da se u kratkoj stanci dogovori o prijedlogu da se dvije točke

HDZ-a uvrste u dnevni red prije točke o povjerenju Vladi, te ponovio traženje jamstva da se, ako to ne budu danas, i te dvije točke uvrste na dnevni red izvanredne sjednice. Zamolio je da se pride međustranačkim konzultacijama.

Predsjednik **Tomčić** istaknuo je već određen redosljed, da će se prvo raspravljati o povjerenju Vladi, te da se na sastanku Koordinacije klubova može postići, ili ne, dogovor da se da prethodno mišljenje za sazivanje izvanredne sjednice o predložene dvije točke, i to predostrožnosti radi.

U ime Koordinacije pet klubova većinske koalicije **mr. Arlović** je prihvatio prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a i zamolio stanku od 10 minuta, a ona je poslije, na traženje Kluba zastupnika HDZ-a, produžena za još 15 minuta.

Nakon stanke **mr. Mato Arlović** je izvijestio da su predstavnici ili predsjednici klubova usuglasili prethodno mišljenje kojim se, na inicijativu Kluba zastupnika HDZ-a, podržava potreba da predsjednik Hrvatskog sabora sazove Sabor na izvanredno zasjedanje 16. i 17. srpnja radi rasprave o točkama dnevnog reda - rasprava o odnosima Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu, te Prijedlog odluke o raspisivanju državnog referenduma, a predlagatelj kojih je Klub zastupnika HDZ-a.

Riječ je dobio i **dr. Ivo Sanader** koji je pozdravio tu odluku Koordinacije i ponovno predložio da se prihvati prijedlog HDZ-a da se o točkama odnosi s Haagom i raspisivanje referenduma raspravi prije točke o povjerenju Vladi. Predsjednik **Tomčić** podsjetio je da je taj prijedlog već odbio prije prekida, te ponovio da će se početi s raspravom o zahtjevu za glasovanje o povjerenju Vladi. Obećao je da će, na temelju prethodnog mišljenja, u tijeku dana sazvati izvanrednu sjednicu za dvije navedene točke.

Predsjednik **Tomčić** potom je otvorio raspravu o zahtjevu za glasovanje o povjerenju Vladi, ali je riječ najprije dobio **Damir Kajin (IDS)** koji je, reagirajući na zbivanja na galeriji, zamijetio da galerija nije mjesto na kojem bi se demonstriralo političkim stavovima. To može biti saborska govornica, ulice, trgovi, ali ne može biti galerija Hrvatskog sabora, kazao je poručujući predsjedavajućem da je o tome, kao i svi, dužan voditi računa. Predsjednik

Tomčić složio se s izlaganjem, ali ne i njegovim tonom, te podsjetio da je već jednom opomenom galeriju da ne demonstrira bilo kakve navijačke strasti.

Suradnja s Haagom ne znači da Vlada podržava optužnice

Riječ je potom za dodatna obrazloženja zahtjeva za glasovanjem o povjerenju dobio predsjednike Vlade Republike Hrvatske **Ivica Račan**. Na početku je podsjetio da su 3. siječnja prošle godine hrvatski građani Vladi dali mandat za promjene. Tome je prethodilo desetljeće u kojem je stvorena samostalna hrvatska država, ali i desetljeće obilježeno propuštenim šansama. Vladi u 17 mjeseci nije bilo lako, morala je donositi neugodne i teške odluke, a snagu je crpila iz svijesti da je krenula u pravom smjeru, vodila ju je i usmjeravala odgovornost spram zajedničke budućnosti, kazao je. Istaknuo je da međunarodne obveze Hrvatske uključuju i suradnju s Međunarodnim kaznenim sudom, te da je i odluka Vlade o prosljeđivanju dviju optužnica Haaškog tužiteljstva Ministarstvu pravosuđa zapravo odluka o nastavku suradnje s Haaškim sudom.

Suradnja Vlade s Haaškim sudom ne znači da Vlada podržava optužnice. Suprotno tome u samom sudskom procesu Vlada će učiniti sve što je u njenoj moći da pomogne u obrani osumnjičenika.

Suradnja Vlade s Haaškim sudom ne znači da Vlada podržava optužnice. Suprotno tome u samom sudskom procesu Vlada će učiniti sve što je u njenoj moći da pomogne u obrani osumnjičenika od mogućih optužbi koje ne možemo prihvatiti, istaknuo je premijer.

U nastavku je, uz rizik i osobne odgovornosti, prepričao osnovne teze svog oštro intoniranoga pisma kojemu je namjera bila da se pokušaju promijeniti neki sporni elementi optužnica za dvojicu građana Hrvatske. Prenio je da je na početku pisma istaknuo da je Vlada prišla suradnji sa Sudom u Haagu otvoreno

i u želji ne samo da ispuni svoje međunarodno-pravne obveze, već i da zajedno s Tužilaštvom i Sudom radi na ispunjenju jednog od svojih ciljeva, a to je kažnjavanje ratnih zločina i prikazivanje stvarne slike o zbivanjima tijekom Domovinskog rata. Uvjereni smo bili i ostajemo da je istina najbolji način za postizanje ne samo pravednosti i trajnog mira već i za uspostavu pravne države i čuvanja vrijednosti Domovinskog rata, rekao je. Kao izuzetno veliko ohrabrenje Vladi u tom smjeru iznio je uvjeravanje i dogovore da Haaško tužiteljstvo neće u svom radu kriminalizirati Domovinski rat, posebno oslobodilačke akcije Oružanih snaga RH, dovoditi u pitanje njihovu legitimnost, kao i da se pri optuživanju neće primjenjivati isključivo kriterij zapovijedne odgovornosti, već će se to uvijek raditi i o izravnoj odgovornosti pojedinca. Kazao je da je u pismu istaknuo da se u dijelu teksta optužnice na žalost ne slijedi taj pristup u potpunosti i da se otvaraju određena pitanja. Ukazujući na određene elemente optužnica koji su problematični ili nekim elementima neprihvatljivi za Vladu, istaknuo je da je upozorio na neke dijelove optužnica koje se temelje na izravnoj zapovijednoj odgovornosti, istina makar i osobnoj, ali gdje nema uvijek jasne izravne povezanosti optuženih s pojedinim zločinima. Naglasio je i da se usprotivio ocjeni da su optuženi zajedno s drugima planirali, poticali ili na drugi način počinili kazneno djelo progona, prisilne deportacije i raseljavanja srpskog stanovništva iz RH i to dijelom kroz provedbu oslobodilačke akcije Oluja. Može se steći dojam, kazao je, kako se ovakvim navodima optužnice makar dijelom kriminalizira ili pokušava kriminalizirati ta akcija i dovesti u pitanje njena legitimnost.

Spominje se i raseljavanje od 150 do 200 tisuća Srba

Prenio je da je opovrgnuo da je i poslije Oluje kumulativni učinak određenih protupravnih radnji, a riječ je o ubojstvima, pljačkanju javne ili privatne imovine, uništavanju imovine, došlo do deportacije i/ili raseljavanja krajinskih Srba širih razmjera, spominje se npr. od 150 do 200 tisuća ljudi. Takvo što ne može biti točno. Notorna je činjenica da je

srpsko stanovništvo iselilo planirano odmah na početku akcije Oluja i to po nalogu svoga vodstva, kazao je. Izvijestio je da je iznio i prigovor da određene konkretne zločine nisu počinile hrvatske snage, da tek treba

Da je došlo do raseljavanja krajinskih Srba širih razmjera, spominje se brojka od 150 do 200 tisuća ljudi ne može biti točno. Notorna je činjenica da je srpsko stanovništvo iselilo planirano odmah na početku akcije Oluja i to po nalogu svoga vodstva.

utvrditi da li su i koje zločine počinili pripadnici hrvatskih snaga, a koje eventualno druge osobe koje se ne mogu nikako okarakterizirati kao hrvatske snage. Iznio je i prigovor da optužnica u jednom dijelu uvodi osobnu odgovornost po zapovjednoj liniji i za ubojstva i druga kaznena djela čiji su počinitelji već procesuirani, ili je u tijeku procesuiranje pred sudovima u Hrvatskoj. Istaknuo je i da je zatražio jasno određenje tzv. krajine kao samoproglašene, nelegitimne i pobunjeničke tvorevine, jer bi se bez takvog definiranja otvorilo pitanje i postojanja odgovornosti Miloševića i njegovih suradnika koji su pokrenuli lanac zločina i bez čijeg djelovanja ne bi bilo ni rata ni ratnih zločina. Kazao je i da je naglasio da je veliki dio hrvatskih područja bio okupiran, upozorio na poznatu ulogu zločinačke tzv. JNA, na etničko čišćenje Hrvata i brojne zločine počinjene nad Hrvatima na području tzv. krajine u razdoblju koja su prethodila akcijama Oružanih snaga RH.

Premijer je u pismu istaknuo da bi bilo dobro da optužnice razumije i prihvati velika većina građana Hrvatske, a ne da one eventualno posluže kao oružje snagama koje se opiru suradnji s Tribunalom i progono ratnih zločina, te da je i na toj osnovi tražio određena pojašnjenja i izmjene u optužnici. Istaknuo je i da neki elementi nejasnoće, nepreciznosti mogu pridonijeti da budu ne samo na štetu Hrvatske i Tribunala u Haagu već bi mogle ugroziti i ostvarenje pravde te dovesti do novih podjela i osjećaja nepravdi što bi moglo ugroziti projekt uspostave trajnog mira na ovim područjima.

Premijer je kazao da je u pismu prigovorio i nekim stvarima koje su se u međuvremenu promijenile, pa ne bi više mogle stajati kao prigovor. Prigovori su da je Slobodan Milošević, Ratko Mladić, Goran Hadžić i dr. od kojih su neki tada sudjelovali u javnom političkom životu SR Jugoslavije, a neki još uopće nisu optuženi za zločine počinjene u Hrvatskoj, da su na slobodi što za nas ne može biti prihvatljivo. Naglasio je i da se druge osobe koje su davno optužene i nalaze se u SRJ, npr. Martić, Šljivančanin, Mrkšić i Radić nisu ni blizu uhićenja i predaje Tribunalu.

Račan je istaknuo da će, ukoliko se optužnice objave, biti objavljeno i njegovo pismo, te ponovio da je riskirao prepričavajući svoje pismo.

Naglasio je da je na kraju tražio od Tužiteljstva da razmotri primjedbe i ispita sporne navode u optužnicama na način da poštuju kriterije koje je u više navrata naglašavalo Tužiteljstvo, pa i sama Carla del Ponte. Podsjetio je da je od haaške tužiteljice dobiveno objašnjenje da optužnicu nije moguće mijenjati nakon što je prihvatila i pošalje Sud s uhidbenim nalogom, ali da će biti prostora za iznijete primjedbe i prigovore u daljnjem postupku pred Sudom.

Nakon razgovora u Zagrebu Vlada se našla u sasvim određenoj i izvjesnoj situaciji. Za Vladu nije bilo dvojbe hoće li priznavati međunarodno preuzete obveze i vlastite zakone, već se našla pred teškom odlukom jer je znala da će što god odlučili to izazvati određene reakcije u zemlji i u svijetu. Na stav kojeg je Vlada zauzela ne upućuje samo nalog Suda koji je obvezatan, Ustavni zakon, već i realna i predvidiva situacija i razvoj događaja ukoliko bi stav bio negativan. U ovom trenutku imati bilo kakvo kolebanje znači sunovratiti Hrvatsku u mrak Balkana iz kojeg bježe "i zadnji miševi", kazao je. Vlada je bila svjesna da bi sukob sa Sudom u Haagu značio sukob s Europom, s međunarodnom zajednicom, izolaciju, sankcije Hrvatskoj. Mislimo da onaj koji zagovara takav razvoj događaja izdaje hrvatske nacionalne interese, kazao je.

Premijer Račan istaknuo je da je Vlada u ovom slučaju spremna direktno pomoći obrani optuženih ukoliko do suđenja u Haagu dođe, posebno u točkama u kojima se ne može složiti ako ostanu u optužnici. Izrazio je spremnost da se koriste i

sva moguća legalna sredstva u obrani hrvatskih interesa i istine. Najavio je korištenje i institucije amicus curie, instituta koji omogućava hrvatskoj Vladi da se u proces suđenja i neposredno umiješa. Sudsko vijeće može, radi pravilnog odlučivanja o predmetu, dopustiti državi da se kao mogući subjekt pojavi pred njim i iznese stavove o bilo kojem pitanju koje je predmet rada Suda. Najavio je i da će se i ubuduće koristiti i drugi načini i kroz institucije međunarodnog sudstva i suradnju s državama.

Za ovu Vladu, kao i za većinu hrvatskih građana suradnja s Haaškim sudom je neupitna, ali naša zadaća je i da se kroz tu suradnju izborimo za svoju istinu i vrijednosti koje zastupamo u obrani naše borbe za neovisnost i Domovinski rat. Drugačija odluka značila bi ne samo neispunjenje međunarodnih obveza nego bi na kraju rezultirala i međunarodnom izolacijom i sankcijama, ponovio je. I drugačija je odluka bila moguća, primjer Miloševićeve Srbije je pokazao da se sankcije mogu barem za neko vrijeme preživjeti. Ponovio je i frazu makar i "jeli travu". No, naglasio je, svi ne bi bili jednaki u toj situaciji, pitanje je žele li i koju bi cijenu sutra platili hrvatski građani za neodgovorno populističko ponašanje političke elite u slučaju neodgovorne odluke. Istaknuo je da su hrvatski branitelji braneći sebe, svoje obitelji i dom, branili i svoje i naše pravo na život, dostojanstvo i slobodu. To razdoblje naše povijesti ne smiju zasjeniti neki pojedinci koji su prekoračili granice ljudskosti i pravde, to je stvar raščišćavanja pred nadležnim institucijama.

Nije riječ o sudbini 22 člana Vlade, već o sudbini svih građana

Odluka pred kojom je prije tjedan dana stajala Vlada, a pred kojom je danas Sabor, nije odluka o sudbini 22 člana ove Vlade. Ovdje se ne radi samo o pitanju sudbine ove ili one Vlade, ovdje se radi i o sudbini svih građana naše domovine. Odluka Sabora odluka je hoće li Hrvatska nastaviti sebe graditi kao demokratsku i pravnu državu i integrirati se s Europom, ili će šutnjom većine i agresivnošću manjine biti gurnuta u balkanski mrak i blato, poručio je.

Ističući da je zatražio da Hrvatski sabor odgovori ima li ili nema Vlada povjerenje većine u Saboru, kazao je da zna što joj je činiti ako nema, a da će, ukoliko dobije podršku, nastaviti smjerom kojim je krenula i koji afirmira Hrvatsku i njene nacionalne interese. Opisujući svoju Vladu kao vladu reformi, istaknuo je da su promjene njen moto i zalog za stvaranje uvjeta za bolji život građana. Provođenje reformi i osiguravanje makroekonomske i političke stabilnosti čvrsto je opredjeljenje ove Vlade, kazao je, dodajući da može garantirati da Vlada, ukoliko dobije povjerenje saborske većine, usprkos problemima i otporima na koje nailazi neće odustati od novog smjera reformi koji je zacrtala. Stoga je zatražio podršku ne samo za politiku poštivanja međunarodnih obveza nego i za još odlučniji nastavak reformskog smjera. Hrvatsku Vladu zanima budućnost našeg društva i naših građana i za tu budućnost spremna je podnijeti svoj dio odgovornosti, a duboko vjerujem i Hrvatski sabor, kazao je premijer Račan još jednom zamolivši da se izglasa povjerenje Vladi.

Usljedio je niz ispravaka netočnih navoda u kojima je prvi riječ dobio **dr. Anto Kovačević (HKDU)** koji je kazao da bi se najveći dio izlaganja premijera mogao nazvati jeftinom demagogijom za naivne. Balkanizmom je nazvao prihvaćanje ponižavajućeg statusa suradnje s Haaškim sudom, čuvanje optužnica u ladiči mjesec dana prije nego što Milošević bude izručen Haagu kako bi Haag mogao lakše otvoriti raspravu o podijeljenoj odgovornosti, izjednačiti žrtvu i krivce.

Ispravkom je reagirao **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** koji je, osvrćući se na navod da su branitelji u Domovinskom ratu branili sebe, svoju obitelj, istaknuo da su branili hrvatsku domovinu, ne vodeći računa, pa i ne znajući gdje im je obitelj. Izjasnivši se za suradnju s Haaškim sudom usprotivio se petoj koloni koja piše optužnice, spominjući da su odvjetnik Čedo Prodanović, ministar Ivanišević pisali ispred Hrvatskog helsinškog odbora Međunarodnom kaznenom sudu optužnice, da se one samo prevedu i vrate.

Ispravljujući netočan navod **Anto Đapić (HSP)** je kazao kako misli da se izjavom da su neki neodgovorni koji su prekoračili crtu ljudskosti

prejudiciraju stvari, jer bi čak i Haaški sud to morao utvrditi.

U ispravku je **Česić-Rojs** naveo da optužnice nisu nepoznate, da je kada je bilo riječ o generalu Norcu već čekao zrakoplov za generale Gotovinu i Ademija. Optužnice su podignute protiv još petorice, samo se čeka, prvi na listi u njima bio je general Bobetko, kazao je naglašavajući da se ministar unutarnjih poslova sprema ovih dana angažirati međunarodne specijalne snage da hvataju hrvatske vitezove, branitelje, da se prisluškuju mobiteli. Na taj je istup ispravkom reagirao **dr. Kovačević** ističući da su optužnice nepoznate njemu i većini zastupnika, te da tajne optužnice, ako Haag prizna Hrvatsku kao demokratsku državu, treba objaviti.

Dobijajući riječ u ime predlagatelja predsjednik Vlade Ivica Račan je naglasio da nije prejudicirao nikakvu krivnju nikoga je govorio o pojedincima koji su prekoračili granicu ljudskosti, već da je imao na umu da je hrvatsko pravosuđe u stanju to procesuirati. Odlučno je demantirao podmetanje da je itko u Vladi pisao optužnice, te pobio navod i istaknuo da je laž da su i strane snage u ovom trenutku angažirane u Hrvatskoj.

Na navod o pojedincima koji su prekoračili nivo ljudskosti, ispravkom je ponovno reagirao **Česić-Rojs** ističući da su branitelji, vojnici samo izvršavali zapovjedi koje su pred njih bile postavljene. Ponovio je svoje tvrdnje da se pripremaju angažirati strani specijalci, da se, jer je 90 posto policajaca dragovoljaca koji su se borili za domovinu, stvara klima, sumnja da li će oni izvršiti zapovjedi, prljave radnje, hapsiti hrvatske heroje i vitezove.

Tajne optužnice su u Vladu stigle 12. lipnja i umjesto da se odmah sazove cijela Vlada, da se o tome upoznaju svi predstavnici parlamentarnih stranaka odredi strategija prema Sudu, samo su tri čovjeka u najvećoj tajnosti pisala prigovor.

U poslovničkoj primjedbi **Tonči Tadić (HSP)** je zamijetio da se raspravlja na nevideno, te da su, ako već nisu dostupne tzv. tajne optužnice, premijerovo pismo, su

zastupnici bar morali imati tekst govora predsjednika Vlade da imaju neki predložak temeljem kojeg vode raspravu. Predsjednik **Tomčić** odgovorio je da se to do sada nije uobičavalo, da je točka sazvana na temelju pismenog prijedloga Vlade, te da dopunskih materijala za nju neće biti.

Povjerenje se traži za okrnjeni Vladin tim

Nakon toga prešlo se na raspravu po klubovima zastupnika u kojoj je prva riječ dobila **Vesna Škare Ožbolt u ime Kluba zastupnika DC-a** koja je napomenula da bi rasprava bila jasnija i kvalitetnija da se prije raspravljalo o suradnji s Haaškim sudom, te da se govori bez previše ključnih informacija.

Klub zastupnika DC-a primjećuje da se raspravlja o povjerenju Vladi kojoj nedostaje šest ministara. Povjerenje se očigledno traži za okrnjeni tim Vlade, kazala je. Podsjećajući na čemu je Vlada prošle godine dobila povjerenje Sabora, istaknula je da se, međutim, u ovih godinu i pol dogodio niz negativnih trendova u gospodarstvu, da je tijekom cijelog mandata bila prisutna i napetost s Haaškim tužiteljstvom, a sada su stigle i dvije tajne optužnice. Primijetila je da u godinu i pol dana nije postojalo ni jedno važno političko pitanje, a da koalicija i odnosi unutar nje nisu bili narušeni, te se prisjetila afera Stipetić, Norac, umirovljenja generala. Činjenica je da su tajne optužnice izazvale šok u hrvatskoj javnosti, pa je upitala zašto je Vlada o njima šutjela mjesec dana, zašto se za njih moralo saznati od Carle del Ponte, a ne premijera. Ovakvo ponašanje, istaknula je, dovelo je Sabor i hrvatsku javnost pred svršen čin.

Kao ključno postavila je pitanje što je Vlada učinila da neutralizira ovakve optužnice, za koje i sama drži da su u jednom dijelu neprihvatljive, koje je još korake poduzela prema Tužiteljstvu osim prigovora. Ustvrdila je da je slučaj generala Stipetića prošlo ljeto, najave zamjenika haaške tužiteljice Blewitta u studenome da će se podići optužnice protiv Hrvata osumnjičenih za počinjene zločine u Bljesku i Oluji, trebao biti ozbiljan znak za izradu hitne strategije i za široku diplomatsku aktivnost prema međunarodnoj zajednici.

Tajne optužnice su u Vladu stigle 12. lipnja i umjesto da se odmah sazove cijela Vlada, da se o tome upoznaju svi predstavnici parlamentarnih stranaka odredi strategija prema Sudu, samo su tri čovjeka u najvećoj tajnosti pisala prigovor, o tome se šutjelo i pred javnosti i pred Predsjednikom Republike i pred koalicijskim partnerima, istaknula je. Nezamislivim joj se čini da za te optužnice ne zna ministar vanjskih poslova, a ostaje nejasno što je Vlada učinila na diplomatskom polju. Upitala je i zašto je Hrvatska uopće zaradila tajne optužnice ako je pokazala dovoljno pravne i političke snage da sudi svojim građanima. DC drži da ozbiljne strategije rada prema Tužiteljstvu očigledno nije bilo, kazala je. Istaknula je i da bi na temelju takvih tajnih optužnica Haaški sud mogao suditi praktično svim časnicima koji su sudjelovali u oslobođenju okupiranih područja. Prema stajalištu DC-a ova Vlada nije dovoljno dobro vodila odnose s Haaškim sudom, kazala je, dodajući da je u mandatu ove Vlade bilo propuštenih šansi koje je Vlada mogla poduzeti.

Time je izazvana duboka kriza u državi, te je pitanje zapravo zloupotrebavano za spašavanje vladajuće koalicije. Izostanak potpore DC-u nije izostanak potpore reformskim potezima Vlade, suradnji s Haaškim sudom, za ulazak u Europu, nego je to izostanak potpore jer je u proteklih godinu i pol bilo poprilično neodlučnosti i nedostatka jasne strategije prema odbacivanju neprihvatljivih dijelova optužnice i zato DC neće dati potporu Vladi, zaključila je Škare-Ožbolt.

Dr. Zdenko Franić (SDP) upozorio je kako je zastupnica Vesna Škare-Ožbolt govorila o tome da je u proteklom razdoblju Vlada vrlo malo ili ništa učinila u ekonomskom pogledu. A istina je potpuno suprotna. Vlada je uspjela stabilizirati bankarski sustav, obranjena je vrijednost nacionalne valute, zaposlenost je već pet mjeseci u blagom porastu. Vlada je donijela stabilnost i povjerenje kako domaćih tako i inozemnih poduzetnika.

Život građana je sve lošiji usprkos svim dobrim stvarima koje ste naveli, odgovorila je **Vesna Škare-Ožbolt**. A to se može pitati one koji svakim danom sve više prosvjeduju pred zgradom Vlade. Pitajte radnike Željezare Sisak kakav je život danas u Hrvatskoj.

Potom je **Ljubo Česić-Rojs** ispravio netočan navod Vesne Škare Ožbolt koja je više puta rekla "tajne optužnice". Nema tajnih optužnica. Čim optužnice uđu u sudski spis one su javne i nema zapečaćenih optužnica. Uzvratila je **Vesna Škare-Ožbolt** tvrdnjom da joj je dugi niz godina poznato kako je Ljubo Česić Rojs bolje informiran čovjek od nje i većine u zemlji. Možda ste za te tajne optužnice znali puno ranije. Hrvatska javnost je za te tajne optužnice saznala nedavno kada je Carla del Ponte bila u Zagrebu.

Pomislio da živi u Švedskoj ili Švicarskoj

Usljedilo je upozorenje **dr. Tončija Tadića (HSP)** da je slušajući Zdenka Franjića na trenutak pomislio da živi u Švedskoj ili Švicarskoj. Međutim, stanje u Hrvatskoj je daleko od toga da je u gospodarskom smislu dobro. Porezna i proračunska politika je u neredu, broj nezaposlenih raste. To su činjenice. Gospodarska slika Hrvatske polovicom 2001. godine sumornija je od onoga što je itko očekivao na početku prošle godine.

Ono što je izrečeno od predstavnice Demokratskog centra Vesne Škare-Ožbolt je licemjerno, ustvrdio je zamjenik premijera **dr. Goran Granić**. To najbolje objašnjava vaše sudjelovanje proteklih deset godina, gdje se zbog nesuradnje dovela Hrvatska u poziciju u kojoj jest. Sprječavalo se ljude da kroz svoje iskaze skinu odgovornost sa sebe. Nedavanjem dokumenata poticala se druga strana koja je dokumente davala. A sada se zanemaruje sve ono što je napravljeno, diplomatski, tajno i javno. Vi ste doveli Hrvatsku u ovu situaciju i licemjerno je to što hoćete prebaciti ovoj Vladi, zaključio je dr. Goran Granić.

Na ove riječi reagirao je predsjednik Hrvatskog sabora **Zlatko Tomčić** zamolivši predstavnike Vlade da na bilo koji način, ni implicitno ni eksplicitno, ne vrijeđaju zastupnike. Protestiram na izrazu kako je zastupnica Vesna Škare-Ožbolt nazvana, rekao je Zlatko Tomčić.

Riječi zamjenika premijera da je moje izlaganje licemjerno, nisam očekivala, ustvrdila je **Vesna Škare-Ožbolt** te dodala da je njeno izlaganje bilo s dosta pitanja. Pitanje ne može biti licemjerno. Odgovor smo čuli. Posebno sam naglasila nacionalni konsenzus, koji je izostao oko ovog

pitanja. Nije trebalo obavještavati o svakom koraku hrvatsku javnost. Ali je trebalo o ovom pitanju na kojem je došlo do velikih podjela i polarizacije u zemlji postići konsenzus.

Prva crta političke bojišnice

Potom je u ime Kluba zastupnika HSP-a HKDU-a govorio **Anto Đapić (HSP)** naglasivši na početku da je Klub ostao u sabornici kao manji dio opozicije, ali onaj dio opozicije koji od 1996. godine ima rezolutne, jasne i nikad mijenjane stavove vezane za suradnju sa sudom u Haagu. Upravo stoga apeliram na kolege vladajuće koalicije da poštuju tu činjenicu i da ne ometaju barem zastupnike opozicije koji su ostali ovdje na prvoj crti političke bojišnice.

O ovom pitanju na kojem je došlo do velikih podjela i polarizacija u zemlji trebalo je postići konsenzus.

Dr. Ante Starčević rekao je 1867. godine, obraćajući se Hrvatskoj akademskoj mladeži: "Tko sam sebe smatra za sužnja, taj se ne mora čuditi ako ga i drugi takovim cijene. Tko nije svoj, taj je svačiji. Jer do njega ne stoji čiji će biti. Tko se i hotimice za sužnja izdaje, taj nema pravo tužiti se što ide od ruke do ruke, što mijenja gospodara". Godine 1996. HSP i HKDU upozoravale su na neprihvatljivost modela suradnje sa sudom u Haagu. Nismo se protivili modelu suradnje sa sudom u Haagu zato što bi itko od nas bio za prikriivanje bilo kojeg zločina, ako ga je netko počinio. Protivili smo se modelu suradnje u kome se Hrvatska stavljala u isti koš s ostalim zemljama bivše Jugoslavije, Srbijom i Ruandom.

Iz govora predsjednika Vlade u kome je prepričao prigovor haaškim optužnicama vezano za dvojicu hrvatskih generala, postavlja se temeljno pitanje. Ako se u Haagu ima dovoljno lošu sliku o Hrvatskoj i ako je bilo potrebno pisati ovakav prigovor o elementarnim stvarima koje držimo da su neupitne, što se tek onda može očekivati od toga istog suda u Haagu. Očito je da se u cijelosti s ovim optužnicama izokreću povijesne činjenice o ratu u Hrvatskoj. Tu nije pitanje legaliteta nego je pitanje legitimiteta. Predsjednik Vlade je vrlo crnim slikama opisao što se može dogoditi ukoliko bi Hrvatska odustala

od suradnje sa sudom u Haagu. Spominjao je moguće sankcije i izolaciju. Možemo li okrenuti stvar. Ako dođe do ovih izručenja i do još nekih ne mislite li predsjedniče Vlade, da i u hrvatskom društvu i narodu može doći do teških podjela. Politička elita danas u Hrvatskoj prije svega je Vlada. Ona nema pravo donositi odluke koje mogu u budućem vremenu ići na daljnju podjelu hrvatskog naroda. Premijer je spomenuo riječi o izdajama nacionalnih interesa. Nakon izručenja viteške grupe rekao sam da je to bio akt nacionalne izdaje. Hrvati iz Bosne i Hercegovine bili su moneta za potkusurivanje u kojima su se propusti hrvatske diplomacije prelimali preko leđa hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. Ondašnja je Vlada trebala podnijeti ostavku kao moralni čin. Vi danas barem tražite povjerenje. Ali nije namjera ove rasprave treba li Vlada ostati ili ne. Najviše što smeta to je odsustvo demokratskog duha ove Vlade.

Pitati hrvatski narod

Zbog čega, upitao je **Anto Đapić**, ne bismo o ovome prevažnom političkom pitanju Hrvatske posegnuli za referendumom. Ne kažem da bi to pitanje bilo referendumsko, onako kako ga je predložio Stožer za obranu digniteta Domovinskog rata. Postavlja se i pitanje koliki je interes i međunarodnog faktora za uvođenje nekih sankcija, kada je dobar dio hrvatskog gospodarstva već privatiziran od stranih investitora i još će biti. I oni svoje interese ovdje imaju. Pitanje je sada koliko smo mi na razdjelnici - Balkan ako ne surađujemo i Europa ako surađujemo. Ne bi se reklo da smo daleko odmakli od Balkana. U brojnim dokumentima i izjavama stranih dužnosnika, primjerice Chrisa Pattena ili Gorgea Robertsona, govori se o ovim prostorima kao o dijelu nekog zapadnog Balkana, jugoistočne Europe.

HSP i HKDU onaj je dio opozicije koji od 1996. godine ima rezolutne, jasne i nikada mijenjane stavove vezane uz suradnju sa Sudom u Haagu.

Vladajuća koalicija debelo se potresla zbog suradnje sa Sudom u

Haagu. Vlada je zasjedala dan i noć. Time je pokazala da to nije samo pravno pitanje, nego da je to prvorazredno političko pitanje. O Ustavnom zakonu koji je prije više od pet godina donesen Vi ste premijeru tada govorili vrlo rezervirano, skeptično, oprezno. Kad se uzme u obzir takav jedan zakon i njegovu provedbu onda u ovim trenucima treba itekako ozbiljno razmisliti o sluhu dijela javnosti. Vama možda idu na ruku ankete o tome da je većina u Hrvatskoj za poštivanje suradnje s Haaškim sudom, ako tako ankete stoje i ako ste sigurni da je to demokratski dio hrvatske javnosti. Ovdje treba upozoriti da su sve stranke koje sjede u ovom Parlamentu demokratske. Možda o istim ciljevima imaju različite metode kako doći do tih političkih ciljeva.

Zbog čega o ovom prevažnom pitanju ne pitamo hrvatski narod? Odlukom o referendumu izvukli bi na čistinu svakog hrvatskog građanina. Neka svatko od hrvatskih ljudi, političara, ministara, novinara, radnika, seljaka, nezaposlenih, zaposlenih, Hrvata, Srba, svako u ovoj državi, stane pred referendumski listić i neka zaokruži što misli o tome sa svim plus i minus argumentima. Ako sud u Haagu ima ovako lošu sliku o Hrvatskoj, da ste premijeru morali oštro odgovoriti, zašto niste konzultirali sve političke stranke, pa tako i Klub zastupnika HSP-a i HKDU-a. Zašto već onda niste otvorili raspravu? Dobili biste potporu u hrvatskoj javnosti. Spriječili bismo teške, neugodne scene. Situacija je ozbiljna. Nije pitanje legaliteta već legitimiteta. Političke elite ne smiju donijeti ovako prevažne odluke. Iz gospodarskih razloga dali bi povjerenje Vladi. Samo zbog toga da se ne izručuju generali u Haag nećemo dati povjerenje Vladi, zaključio je Anto Đapić.

Dr. Zdravko Tomac (SDP) složio se s onima koji smatraju da se radi o preteškim pitanjima da bi se oko tih pitanja mogle voditi političke borbe na ovaj način. Ni jedan narod koji vodi računa o svom dostojanstvu, ponosu i interesima neće voditi političke borbe oko bitnih nacionalnih interesa. Činjenica je da onih koji najviše govore kako ova vlast izdaje nacionalne interese nema u klupama. O nacionalnom konsenzusu najviše govore oni koji kroz ove teške probleme ustvari žele podijeliti i otvoriti nove sukobe. Molim sve one

kojima je stalo da nađemo izlaz, da idemo prema traženju najmanje loših rješenja. Mnogo toga nepravdnog je iz međunarodne zajednice i Haaškog suda. Ova je Vlada puno učinila da mnoge stvari makne sa scene. Na dobrom je putu. Budućnost Hrvatske danas ovisi o tome hoćemo li se s tim putem složiti ili ćemo iskoristiti problem da idemo prema nacionalnom rascjepu.

Kamen spoticanja

Bijedna je svaka naša odluka, kaže Hamlet, ma kako bili odlučni, rekao je u ime Kluba zastupnika Hrvatske socijalno liberalne stranke **dr. Ivan Čehok (HSL)**. Bijeda je ne zbog toga što se možemo kolebati, već zbog toga što se možemo kolebati samo oko onoga što ne možemo učiniti pred neumitnošću zahtjeva koji nam sud u Haagu postavlja i pred neumitnošću vlastitih zakona koje se provoditi mora. Hrvatska danas nije podijeljena oko zla. Podijeljena je oko dobra, oko kako reče kolega Zdravko Tomac najviših vrijednosti, koje smo smatrali da nikada neće biti upitne. Čini se da je kakav klin zabijen među građane i kao da svakom raspravom još dublje zasjeca. Treba li doista suradnja s Haagom biti kamen spoticanja? To je prvo pitanje na koje moramo odgovoriti. Treba li svaki put kada se spotaknemo o taj kamen kriviti druge umjesto da shvatimo da taj kamen jednako boli sve nas i da ga samo zajednički možemo odbaciti. Trebamo li ga neprekidno podmetati drugima. Miješaju se dva vidika ili načela. Jedan je moralno-politički vidik ili načelo. Drugo je pravno načelo. HSL jasno razlikuje vlastiti moralno-politički stav i načelo koje ima barem tri sastavnice. Prije svega protivimo se prekrajanju političke povijesti i bilo kakvoj mogućnosti da se uključujemo u falsificiranje povijesti. Mnogi povjesničari smatraju da Europa živi na falsifikatima. Treba jasno reći da se protivimo bilo kakvom političkom prevrednovanju povijesnih činjenica. To treba na sudu dokazati. Drugo što je moralno dvojbeno je element zapovjedne odgovornosti, koji kaže da je zapovjednik imao razloga znati da se negdje počinio ili da se čini ratni zločin. U spoznaji nema razloga znanja. Postoji samo razlog djelovanja. To je onaj razlog kada na temelju raspoložive spoznaje možemo znati da smo nešto učinili, dobro ili

loše. Razlog znanja ne postoji. Ili nešto znamo ili to ne znamo. Zapovjedna odgovornost ovdje je "žvakača-pojam", koji se može na različite načine premetati po ustima. Treće, nije dobro da se u hrvatskoj medijskoj javnosti provlače postavke kako nakon izručenja Slobodana Miloševića više nemamo nikakvog manevarskog prostora.

Očito je da sud u Haagu s ovim optužnicama u cijelosti izokreće povijesne činjenice o ratu u Hrvatskoj.

Domovinski rat budući da je vođen s ispravnom namjerom da se oslobodi vlastiti dom, dom svoga susjeda i Domovina ne može zbog toga biti u istom rangu rasprave kao i napadački, odnosno rat koji ide za tim da druge porobi. HSL zahtijevao je od svojih ministara da se suzdrže od donošenja odluka na Vladi. Tražio je zapravo da se suzdrže od toga da se odluka donosi prije nego li se postigne konsenzus, prije nego li budemo upoznati s time što stoji u haaškim optužnicama ili barem prije nego li budemo upoznati što je napisao premijer i kako se branila Vlada. Bilo bi prikladnije da se nastojalo postići konsenzus, barem parlamentarnih stranaka, prije nego li se sazivala hitna, izvanredna sjednica. Hitnost i izvanrednost mogle bi biti protumačene kao znak slabosti ili nepovjerenja. A upravo ovdje je riječ o povjerenju.

Vlada stranka na sudu u ime istine o Domovinskom ratu

Sada možemo preporučiti Vladi hitnost, kada je riječ o tome da se Vlada pojavi kao jedna od stranaka na sudskome procesu. I to ne kao stranka u ime branitelja i generala. Vlada se treba pojaviti kao stranka u ime istine o Domovinskom ratu. Moramo također istaknuti odnos morala i prava. Treba mnogo kooperativnije i žustrije pojaviti se kao ravnopravni partner i sugovornik u globalizaciji i međunarodnom pravnom poretku kako ne bismo dopustili ono što nam se danas želi nametnuti. Dakle, da budemo prisiljeni živjeti u svojem samozadovoljstvu, socijalnom i političkom autizmu, koji sasvim sigurno izdržati nećemo. Dajući podršku Vladi dajemo podršku

reformama koje je započela. Što ćemo biti socijalno i gospodarski čvršći, bit ćemo prepoznati kao ravnopravniji sugovornik, bez obzira na to što smo mali narod. Dajemo podršku Vladi. HSLS će glasovati za povjerenje Vladi. S povjerenjem možemo konačno krenuti u socijalne, gospodarske, pravosudne i sve druge reforme, rekao je na kraju dr. Ivan Čehok.

Dr. Tonči Tadić (HSP) upozorio je da se ne može složiti s tezom Ivana Čehoka da je s Miloševićevim odlaskom u Haag Hrvatskoj smanjen manevarski prostor. Slobodan Milošević bio je za zapadnu demokraciju, zapadnu Europu i takozvanu međunarodnu zajednicu partner i čimbenik stabilnosti. Danas je on kao izvor svega zla u Haagu. Time je Hrvatskoj povećan manevarski prostor. Vrijeme je da se konačno dogovore okviri suradnje Hrvatske sa sudom u Haagu, te da više nikada nikome u Haagu, sucima i tužiteljima, ne bude upitno što se na ovim prostorima događalo, da smo mi vodili obrambeni rat, a da je Srbija bila agresor. To definiranje okvira propustila je HDZ-ova Vlada. To je propustila učiniti i ova Vlada. Pozicija Hrvatske ne smije nikada ovisiti o Slobodanu Miloševiću i Srbiji, nego isključivo o našoj sposobnosti i kompetentnosti.

Posve sam uvjeren da ste me dobro razumjeli, ali me želite krivo razumjeti, kako biste mogli poentirati, odgovorio je dr. Tončiju Tadiću **dr. Ivan Čehok**. Založio sam se da u dijelu medijske javnosti prestane usporedba Miloševićeve odgovornosti i odgovornosti hrvatskih zapovjednika. Slažem se da njegova pozicija nema nikakve veze sa položajem naših zapovjednika.

Gospodin Ivan Čehok najavio je idealističku poziciju da su subjekti ravnopravni. Međutim, činjenica je da postoje specijalni sudovi za pojedina područja, a da ne postoji nikakav opći sud za ratne zločine, govori o diskriminaciji nekih, upozorio je **Ivan Milas (HDZ)**. Činjenica je da u svijetu postoje velike sile. One imaju stalna mjesta u Ujedinjenim narodima. Postoje male zemlje koje ulaze povremeno, ali nemaju nikakvih prava. Mi smo možda negdje na nivou neke daljnje. Situacija hrvatske politike vrlo je teška, ali to ne znači da mora odustati. Veća suradnja, veći pritisak. Srbiji obećase novac za

Slobodana Miloševića. Sada vele da im ga neće dati. Najprije neka plate stare dugove.

Dr. Ivan Čehok, upozorio je **Anto Đapić (HSP)**, rekao je da će generale braniti njihova djela. Njihova djela ne da ih neće braniti, nego što je djelo naših generala monumentalnije, čišće, korektnije, briljantnije, vojne operacije uspješnije, to je njima teže u Haagu. "Medački džep" i "Oluja" bile su najblistavije vojne operacije.

Dr. Anto Kovačević (HKDU) naglasio je da hrvatske generale na sudu u Haagu neće obraniti njihova djela, jer to nije sud pravde i pravедnosti. To je politički sud. Jedini mu je cilj izjednačiti žrtvu i krivca. Tihomir Blaškić i Dario Kordić nisu počinili nikakva djela. Nije im ništa dokazano. Ipak, prvi je dobio tarifu od 45 godina robije, a drugi 25 godina robije.

Ne pristajemo na kriminalizaciju Domovinskog rata

Velike su tenzije i prebiranja u hrvatskom društvu, rekao je u ime Kluba zastupnika Hrvatske seljačke stranke **Luka Trconić (HSS)**. On je upozorio da HSS odriče pravo bilo kojoj političkoj opciji ili bilo kome da bude vrhovni arbitar kad se radi o najvišim nacionalnim interesima. HSS na to ima povijesno moralno pravo. Treba se sjetiti što je bilo 1918. godine, 1941. godine i 1945. godine. HSS je štiteći nacionalne interese pokušao prepoznati temeljne težnje hrvatskog naroda. Bilo je to opredjeljenje za demokratsku Hrvatsku. Treba se sjetiti samo velikana Radića, kada je jedini na ovim hrvatskim prostorima proročki rekao "kud srljate kao guske u maglu". Vrlo brzo je to došlo na naplatu. Sjetimo se 1941. godine kada se Vlatko Maček vrlo hrabro opredijelio za zapadnu demokraciju. Alternativa koja se danas nudi Hrvatskoj sasvim sigurno je izopćenje iz te velike demokratske zapadne obitelji. Sasvim sigurno Hrvatska u tom slučaju nema nikakve budućnosti.

HSS s indignacijom odbija optužbe o nekakvoj izdaji. Te optužbe ne stoje, ali ostaje bolna spoznaja da je hrvatski korpus u nacionalno biće duboko podijeljeno. Te podjele prijete

sve više i više. HSS traži da pokušamo naći načina da te podjele prevladamo. Vladu se optužuje da ne vodi brigu o nacionalnim interesima. A ona ne radi ništa drugo nego primjenjuje važeći Ustavni zakon o suradnji s Haaškim sudom. Najveći tužitelji su upravo oni koji su taj Ustavni zakon donijeli.

Izbora nemamo. Ustavni zakon iz 1996. godine pravni je akt koji ne

Postavlja se pitanje koliki je interes međunarodnog faktora za uvođenje sankcija, kad je dobar dio hrvatskog gospodarstva već privatiziran od stranih investitora.

ostavlja nikakav manevarski prostor Hrvatskoj. No sasvim je sigurno da nećemo nikada pristati na kriminalizaciju Domovinskog rata. HSS je ocijenio neprihvatljivim političke kvalifikacije i revizije povijesnih događaja, koje bi mogle značiti kriminalizaciju Domovinskog rata, a koje bi se mogle naći u ovim famoznim optužnicama.

Hrvatska ima mogućnost štiti svoje dostojanstvo, pa i tako da kao članica Ujedinjenih naroda zatraži intervenciju Vijeća sigurnosti, pozivajući se na rezolucije 808 i 827, gdje je vrlo jasno određeno što je zadaća Haaškog suda. I to je normalan put na koji se možemo odlučiti. Ako ni to ne bude dovoljno uvjeren sam da najveći dio građana Hrvatske jednako diše. Kada bi bilo bjelodano jasno da nas netko svjesno hoće izopćiti tada bismo bili svi jedinstveni. Zato je šteta što su ove saborske klupe prazne i što nema kolega iz HDZ-a, zaključio je Luka Trconić.

Kraljevska vlada

Na ovo izlaganje replicirao je **Ivan Milas** rekavši da se duboko klanja svim žrtvama HSS-a danim za slobodu Hrvatske. Ipak, jednu ste mrlju pretvorili u vrlinu. Godine 1941. HSS je otišao s kraljevskom vladom. Ta je vlada imala svoga ministra u otadžbini koji je bio Draža Mihajlović. Davali ste mu legitimitet sve vrijeme rata dok niste malo prišli narodno-oslobodilačkoj borbi. Gospodin Ivan Milas zaboravlja povijesne prilike,

odgovorio je **Luka Trconić**. Kraljevska vlada otišla je u London. Zašto? Zato što je odbila suradnju s fašizmom. To je bio jedini razlog da HSS ostane u toj vladi. **Ivan Milas** ustvrdio je kako nije točno da su samo zato otišli. Znali su oni da Draža kolje po Hrvatskoj. Potom je **prof. Stjepan Radić (HSS)** upozorio Ivana Milasa da je cijeli rad predsjednika Juraja Krnjevića bio na tome da se sačuvaju sporazumi iz 1939. godine i Banovina Hrvatska, a ne Draža Mihajlović kojeg on podmeće. Bila je to kraljevska vlada, odgovorio je **Ivan Milas**. Ona je zajednički donosila odluke. HSS joj je dao legitimitet.

Nije dobro da se u hrvatskoj medijskoj javnosti provlače postavke kako nakon izručenja Slobodana Miloševića više nemamo nikakvog manevarskog prostora.

-Gospodine Trconiću, Vi ste rekli da nećete pristati na kriminalizaciju Domovinskog rata, podsjetio je **dr. Anto Kovačević (HKDU)**. Međutim, ako pristajete na izručenje hrvatskih generala po političkoj i zapovjednoj odgovornosti kojima nije dokazana individualna krivnja, ako pristajete na povijesni revizionizam, gdje se namjerno zaboravlja da je iz Knina počela agresija na Hrvatsku, a osuđuje se one koji su Knin oslobodili, onda HSS pristaje na sotonizaciju i kriminalizaciju Domovinskog rata.

- "Zaključujete nešto što mislite da bih ja mogao misliti. I dalje mislite što hoćete. Baš me briga", - odgovorio je **Luka Trconić**. Time, međutim, nisu bile okončane replike o HSS-u. Riječ je imao **Ante Beljo (HDZ)** koji je iznio podatak da je u Kanadi bio 22 godine član HSS-a, gdje je obavljao razne funkcije. U toj stranci bile su uglavnom dvije struje. Jedna je bila za samostalnu Hrvatsku. Druga je u suradnji s nekim drugim željela neko dobro hrvatskom narodu. Druga je struja bila i u Domovini i u iseljeništvu. Kad se engleska politika okrenula protiv Draže Mihajlovića onda se išlo na sporazum Tito - Subašić. To su povijesne činjenice. Sada me interesira na kojoj je liniji HSS danas, upitao je Ante Beljo.

Kakva je bila politika HSS-a u inozemstvu vidljivo je iz djela Vlatka Mačeka, rekao je **Luka Trconić**. On se

cijeli svoj život u emigraciji borio za državotvornu i samostalnu Hrvatsku. Poslije njegove smrti HSS je nastavio čista obraza djelovati sve do najnovijeg vremena. Ima čudnih pojava, kazao je **dr. Josip Torbar (HSS)**. Kada se govori o jedinstvu, slozi i budućnosti hrvatskog naroda naglašava se taj rodoljubni moment o kojem treba povesti računa. Istovremeno se iskorištava svaka prilika za diverzantske akcije protiv historijskih činjenica. Hrvatska seljačka stranka uvijek je bila demokratska. Vodila je računa o interesima hrvatskog naroda.

Platit će vojnici

U ime Kluba zastupnika Istarskog demokratskog sabora govorio je **Damir Kajin (IDS)**. Ima razloga, rekao je, zbog čega bi IDS mogao biti za izglasavanje nepovjerenja Vladi. Vlada nije raskrstila s tuđmanizmom. Postali smo taoci nesankcioniranja tamnih strana Domovinskog rata. Tu je i pitanje odnosa prema Istri. Međutim, u slučaju izručenja, gdje vlast samo striktno poštuje preuzete obveze i gdje bi nesuradnja s Haagom u Hrvatskoj izazvala gospodarsku i moralnu katastrofu, IDS nema razloga izglasavati nepovjerenje Vladi. Držimo da je zemlja koja svakih šest mjeseci izlazi na izbore nestabilna, politički i gospodarski.

Vlada se treba pojaviti u sudskom procesu kao stranka u ime istine o Domovinskom ratu.

Hrvatska danas ne smije ići ispod standarda SR Jugoslavije nakon izručenja Slobodana Miloševića, to jest odbijati suradnju s Haagom. Za sve u hrvatskom slučaju platit će vojnici. Stvarni krivci i ideolozi podjele Bosne i Hercegovine, Gospića i Pakračke poljane te svega onoga što se dešavalo nakon Oluje, a to su političari, proći će nekažnjeno. Jasno je da se nakon Oluje moglo dogoditi da se zapali neka kuća. Ali nije se moglo dogoditi da se zapali gotovo 20.000. Mogao je stradati i poneki civil. Ali nije se smjelo dogoditi da strada čak 400 civila u sektoru jug. Ne slaže se, kao i svi ovdje, s ocjenom Carle del Ponte u ovoj optužnici da je Oluja bila pokrenuta u cilju provođenja etničkog čišćenja 150 ili 200 tisuća građana iz krajine. Tamo ih toliko

nije ni bilo. Osnovni cilj smjene na čelu krajiške vojske 30 dana pred Oluju bio je da se pripremi evakuacija stanovništva. Politika je znači također odradila svoj dio posla, a ne samo vojska.

Sasvim je sigurno da nećemo nikada pristati na kriminalizaciju Domovinskog rata.

Zašto smo danas u takvoj poziciji, upitao je Damir Kajin. Možda smo i stoga što je prošlo 18 mjeseci a nismo se bili kadri suočiti i s tamnim stranama Domovinskog rata. "Ekscesi" ne mogu delegitimirati dignitet Domovinskog rata. Optužni prijedlozi Carle del Ponte ne mogu osporiti značaj Domovinskog rata. Haagu su svjedočili ljudi koji su bili na čelu Glavnog stožera, od generala Zvonimira Červenka do generala Petra Stipetića. Mnogo toga se zna. Mi se možemo zavaravati. Od svega možemo praviti predstavu, kao što su je priredili 11 športaša od kojih nitko nema manje od 10 milijuna maraka. Oni bi svi listom, kada bi Hrvatska došla u izolaciju, uzeli strana državljanstva da bi mogli zadržati privilegirane pozicije.

Izolacija nije alternativa

HDZ je bio spreman izručiti Kordića, Blaškića, Čerkeza da Hrvatska ne bi bila izolirana. Oni koji su bili na aerodromu, a kojih danas ovdje nema, neka nešto o tome kažu. Konačno i u onim optužnicama se govorilo o paravojsci, agresiji Hrvatske na Bosnu i Hercegovinu. Treba priznati da je jedini HSP bio protiv Ustavnog zakona iz 1996. godine. Što je moguće danas učiniti nakon izručenja Slobodana Miloševića? Samo jedno, osigurati obranu ljudima koji odlaze u Haag i možda se umiješati. Većina građana shvaća da hrvatska alternativa nije izolacija. Samim time ni pozivanje na događanje naroda. Vlada sigurno neće pasti zbog Haaga, ali bi mogla posrnuti zbog gospodarskoga i socijalnog trenutka. Možemo se zavaravati da su prilike idealne, ali istina je drugačija. Izbori se neće dogoditi zbog Haaga već zbog socijalnog trenutka. Pri stopi rasta bruto društvenog proizvoda od pet posto godišnje ovoj zemlji će trebati 15 godina, da dostigne Sloveniju iz 2001. godine.

Jedan general ili časnik, prisjetio se Damir Kajin, pitao je predsjednika Franju Tuđmana zašto Hrvatska ne zatraži izručenje srpskih vojnika ili generala. Predsjednikov odgovor bio je: "Ne tražimo da oni ne bi tražili izručenje naših". Zločin nije mogao biti počinjen ni u ime države, ni u ime naroda ni bilo koga tko sjedi u ovom Hrvatskom saboru. Milošević je u Haagu. Slažem se s ocjenom Ivana Čehoka i nužnoj distinkciji koja se mora vršiti u odnosu na bilo koga s ovih prostora. Biljana Plavšić je u Haagu. Momčilo Krajišnik je u Haagu. Uskoro će biti i Milan Martić i Radovan Karadžić. Carla del Ponte izjavljuje da su već bile ispisane optužnice zbog politike u Bosni protiv bivšeg predsjednika.

*Za sve u hrvatskom slučaju
platit će vojnici. Stvarni krivci
i ideolozi, a to su političari,
proći će nekažnjeno.*

Ovi optužni prijedlozi otvaraju mnoga moralna pitanja, ali alternative nema. Surađivati se mora iako postoji ona dvojba kako dignuti ruke za nečije izručenje, gdje će čovjek, prije otvaranja glavne rasprave, čamiti dvije godine u samici. A dvojiš da li je čovjek kriv ili nije. Nažalost, jedini je odgovor da imamo Haaški sud i Zakon o suradnji s Haagom.

Dolazim iz kraja u kojem ljudi u usporedbi s ostalim neusporedivo bolje žive, rekao je pri kraju svoga izlaganja Damir Kajin. Ali opet ljudi nisu zadovoljni. Radnika se ništa ne pita, lokalnu vlast još manje. Na odluke Vlade ne mogu utjecati gradovi i županije. To se mora promijeniti. Osim toga što je moguće prije treba ratificirati Sporazum sa MMF-om u Hrvatskom saboru, da se vidi koja će nam biti sudbina. Jer, ne može se sve svoditi na restrikcije plaće, smanjenje zaposlenih, ukidanje socijalnih prava, privatizaciju velikih sustava, plaćanje lijekova. Time se može dovesti u pitanje socijalni mir.

Kada je riječ o referendumu IDS čak ne bi imao ništa protiv kada bi se ovom pitanju: da li ste za izjednačavanje branitelja iz Domovinskog rata s vojskom iz Drugoga svjetskog rata dodalo i pitanje: Jeste li za to da učesnici NOR-a budu izjednačeni u nekim mirovinskim i invalidskim pravima s učesnicima Domovinskog rata? To je u Istri bitno pitanje.

Referendum - izlaz iz kolektivnog ludila

Kolega Damir Kajin iznio je cijeli niz političkih ocjena, ustvrdio je **Anto Đapić (HSP)**. Tako je između ostalog rekao kako je nakon Oluje bilo paleža i ubojstava te da se o tome šutjelo. Nije se šutjelo. Hrvatsko pravosuđe procesuiralo je velik broj pojedinačnih kaznenih djela. Govoreći o Pakračkoj poljani i Gospiću Damir Kajin također preudicira. A optužnice koje imamo iz Haaga kao da su nastale u kovačnici srpskih obavještajnih službi, a ne u haaškim uredima. Takve su bile i političke optužnice koje su muslimanske obavještajne službe davale protiv Hrvata u Bosni i Hercegovini. Ne preudiciram ništa, odgovorio je **Damir Kajin**. Nije se ništa činilo da bi se ono što se nakon Oluje dešavalo zaustavilo. Mogu shvatiti da se može zapaliti jednu, deset, stotinu kuća, ali ne i 20.000. Opet upadate u shemu, propagande koja govori o 20.000 kuća, uzvratilo je **Anto Đapić** te upitao odakle Kajinu taj podatak.

*Vlada sigurno neće pasti zbog
Haaga, ali bi mogla posrnuti
na gospodarskim i socijalnim
pitanjima.*

Dr. Anto Kovačević (HKDU) upozorio je da je Damir Kajin rekao da hrvatska Vlada neće pasti na haaškim temama, nego na socijalnim i gospodarskim. A za hrvatsku Vladu su gospodarske i socijalne teme "deveta rupa na svirali". Vidi se da je Haag top tema. Vlada je jedno kolektivno ludilo i mora u hrvatskom narodu. To će trajati tako dugo dok Haag bude imao rasistički odnos prema Hrvatskoj. Dakle, izlaz iz kolektivnog ludila vidim u referendumu, zaključio je **Anto Kovačević**. **Damir Kajin** precizirao je kako nije rekao da će Vlada pasti, već da može posrnuti. Podaci s kojima barata podaci su Hrvatskoga Helsinškog odbora. Mislim da su itekako vjerodostojni.

Naslijedena nula

Najveći dio Vlade svakodnevno radi na gospodarskim problemima, naglasio je potpredsjednik Vlade **Slavko Linić**. Na građanima i Vama je da ocjenjujete koliko su mjere

prisutne ili nisu, koliko daju rezultata. Za razliku od političkih pitanja gospodarske mjere trebaju prije svega vrijeme. Kada naslijedite nulu, onda treba zaista puno vremena da nešto i učinite. Teme političkog sadržaja nam se nameću. Moramo biti i kao pripadnici dijela Vlade koji se bavi gospodarstvom, prisutni i u ovim političkim pitanjima. Vlada je donosila vrlo teške odluke da bi sanirala tragediju gospodarstva koja je naslijedena u siječnju 2000. godine. I danas nakon 17 mjeseci još uvijek se bavimo saniranjem zatečenih tragedija.

Dr. Anto Kovačević (HKDU) pojasnio je da je citirao dr. Savku Dapčević-Kučar koja je na tiskovnoj konferenciji rekla da su za ovu Vladu gospodarske i socijalne teme "deveta rupa na svirali". Vidi se po učincima od 3. siječnja 2000. do danas kako i na koji način Vlada vodi računa o gospodarskoj i socijalnoj situaciji u zemlji. Bavimo se pitanjem spomenika, umjesto politikom zapošljavanja. Bavimo se politikom stečajeva, umjesto politikom zapošljavanja. Znam da ste naslijedili nulu i da vam nije lako. Ali i ona vlast je naslijedila nulu. Godine 1990. i njoj je bilo teško.

Tvrdim da je naslijedena nula ne bi se imalo što prodavati, rekao je **Ivan Milas (HDZ)**. Ali uskoro će zaista biti nula, jer će se i ovo malo prodati.

*Za hrvatsku Vladu su gospo-
darska i socijalna pitanja
"deveta rupa na svirali".*

Netočni navod gospodina Kajina ispravio je **Anto Đapić (HSP)**. Rekao je da Helsinški odbor nije kompetentna državna organizacija koja može utvrditi koliko je bilo spaljenih kuća poslije "Oluje". To su, kaže, ljudi koji su izmislili da je u Kninu pobijeno 400 civila, a nađeni su tek leševi poginulih Talijana iz II. svjetskog rata.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) ispravio je netočni navod potpredsjednika Vlade gospodina Linića. Smatra kako je netočno da je nova vlast od bivše naslijedila nulu, jer je naslijedila sto kilometara izgrađenih autocesta. Da se, kaže, pustilo hrvatske branitelje da rade kao prije, danas bi Proračun bio bogatiji za 500 milijuna dolara koliko se dalo stranim firmama.

Dr. Đuro Njavro (DC) netočnim drži podatak kako je 3. siječnja 2000. nova Vlada naslijedila tragediju u gospodarstvu. Ono što Vladu brine u ovom momentu je, kaže, to što

"tragedija" u gospodarstvu danas nije ništa manja nego prije, a postoje pokazatelji prema kojima je ona i veća, zaključio je zastupnik.

Nismo naslijedili nulu, nego minus koji sada vraćamo

Ispravljam se, nismo naslijedili nulu nego minus, rekao je potpredsjednik Vlade **Slavko Linić**. Najvećom tragedijom drži što se u Hrvatskoj dobar dio imovine stavlja u funkciju pokrivanja dubioze i gubitaka a ne u razvojne i investicijske projekte. Naglasio je kako je Hrvatska 1999. godine zabilježila negativan rast društvenog bruto proizvoda, dok su samo godinu i pol dana nakon toga brojke narasle i iznad očekivanja. Zamolio je da se uvažavaju ti podaci koji, kaže, nisu iskreni. Što se tiče cesta i negativnih poslovnih ugovora, rekao je, kako niti jedan od tih ugovora nije sklopila sadašnja Vlada, pozivajući gospodina Česića-Roja da mu te podatke predoči osobno.

Netočno je da se situacija popravlja, jer sa svakom prodajom postajemo siromašniji, a građani plaćaju veće račune, mišljenje je **Ivana Milasa (HDZ)**. Objasnio je kako je bruto socijalni proizvod zbroj svih faktura u dolarima, a kako cijene rastu, fakture su veće i kod pada standarda, što najviše osjećaju građani.

Zastupnici se nalaze u jednoj apsurdnoj situaciji i pred apsurdnom odlukom, jer će glasovati o tome treba li Vlada poštivati hrvatske zakone.

Ljubo Česić-Rojs prihvatio je poziv gospodina Linića kako bi se, kaže, napravilo nešto korisno.

Sada kada su prisutni premijer i članovi Vlade, ovdje samo su dvojica predstavnika najveće oporbene stranke, primijetila je **Vesna Pusić (HNS)**. Smatra da je minimum onoga što se treba poštivati uspostavljanje konsenzusa oko toga kako se zalagati za vlastite političke stavove. Posve je jasno, kaže, da su do situacije o povjerenju i podršci Vladi doveli njeni postupci u svezi sa suradnjom s Haaškim tribunalom vezano uz nedavne dvije optužnice. Drži da se zastupnici nalaze u jednoj apsurdnoj situaciji i pred apsurdnom odlukom, jer će glasovati o tome treba li Vlada poštivati hrvatske zakone. Potom je

citirala izlaganja zastupnika HDZ-a s rasprave kada je donesen ustavni zakon o suradnji Republike Hrvatske s Haaškim sudom. Naglasila je, kako i sadašnja vlast želi ponijeti na svojim leđima teret i odgovornost za ovu zemlju, želi spriječiti da Hrvatska bude izolirana usred Europe kako bi zauzela svoje punopravno mjesto u zajednici europskih naroda. Vlada, kaže, ima obvezu i odgovornost da vodi našu zemlju prema stabilnosti i modernoj demokraciji, a proizašla je iz parlamenta koji je zbog takvih ideja dobio mandat hrvatskih građana. Kada bi se odustalo od te odgovornosti, kaže dalje zastupnica, sva važnija pitanja trebalo bi rješavati referendumom. Istaknula je da se u svim raspravama možda zaboravlja težina zločina, za koji je utvrđeno da se desio. Želja je zastupnika HNS-a i LS-a, a drži i svih hrvatskih građana, da se osumnjičenima za zločine sudi u Hrvatskoj, međutim, konstatira da bi se već nešto poduzelo da je to bilo moguće. Klub zastupnika HNS-a i LS-a također se zalaže za to da razgovori s Haagom i dogovori o daljnjoj suradnji pokušaju pridonijeti stvaranju konačne liste zločina koje će Haag procesuirati, te će se na taj način vidjeti i s kojim pojedincima će međunarodni tribunal razgovarati, konstatira gđa Pusić. Na kraju izlaganja samo je zaključila da će Klub zastupnika HNS-a i LS-a dati podršku Vladi.

Europa sprema balkansku uniju

Ispravak netočnog navoda gđe Pusić, kako nas ovaj put vodi u Europu ispravio je **Ivan Milas (HDZ)**. Smatra da se sve sprema za balkansku uniju, ali što se tiče gđe Pusić, drži kako je to dobro i da je danas za nju veliki dan.

Netočni navod gospodina Milasa potom ispravio **dr. Zdenko Franić (SDP)**. Netočnim je okarakterizirao izjavu kako se individualni pristup pridruživanja Europskoj uniji ne primjenjuje na Hrvatsku. Postoji barem sedam deklaracija i rezolucija gdje se eksplicite navodi da će se pri proširenju Europske unije koristiti individualni pristup, istaknuo je zastupnik.

Bez obzira što ste Vi našli pet papira Makedoncima i Albancima je rečeno: "Šta se tučete, prostor između Zagreba i Skopja ionako će biti jedan", rekao je **Ivan Milas**.

Netočni navod ispravila je i **Vesna Pusić**. Konstatirala je da "Strategija Europske unije na Balkanu" direktno govori o individualnom pristupu što je vidljivo u tome da će neke države postati članice već 2004., a neke tek 2010. godine, dok će neke države biti tek na putu prema tome.

To nije mjerodavan papir, jer je tajnik Atlantskog pakta u oduševljenju rekao kako je ujedinjenje Balkana jedino rješenje, a NATO je ipak najjača organizacija na kugli zemaljskoj, smatra **Ivan Milas**.

Za repliku se javio **Anto Đapić**. Rekao je da intencija onih koji se zalažu za referendum ovoj situaciji nije da se sva važna pitanja rješavaju referendumom, ali pitanje odnosa s Haagom ima težinu referenduma i ne može se rješavati u domeni političkih elita.

Netočni navod gđe Pusić ispravio je i **Ante Beljo (HDZ)**. Za dvojicu zastupnika HDZ-a rekao je da nisu predstavnici te stranke, nego se nalaze na sjednici kako bi dali neke primjedbe i replike. Što se tiče izlaganja premijera, istaknuo je kako su ga njegovi stranački kolege već čuli.

Netočni navod gospodina Milasa ponovno je ispravio **dr. Zdenko Franić (SDP)**. Smatra da je gospodin Milas krivo citirao generalnog tajnika Sjevernoatlantskog pakta, budući da je on spomenuvši jedinstvo Balkana mislio u kontekstu borbe protiv kriminala i šverca ljudi, robe i usluga. Istaknuo je i, kako kaže, službeni dokument Sjevernoatlantskog vijeća u kojem stoji da će pristupanje Europskoj uniji biti zasnovano na individualnim dostignućima država.

- Nisam nikoga citirao, nego sam točno interpretirao ono što je rečeno, odgovorio je **Ivan Milas**.

Oporbeni zastupnici nisu adekvatno informirani o zbivanjima

Ivić Pašalić (HDZ) se složio s Vesnom Pusić o svemu što je govorila vezano uz civilizirani građanski pristup, te rekao da bi minimum toga značilo i mogućnost dobivanja točnih informacija o svim bitnim pitanjima. Taj minimum nije poštivan od Vlade i parlamentarne većina - zaključio je zastupnik. Osvrnuo se i na svoje izlaganje vezano za donošenje Ustavnog zakona o suradnji RH s Međunarodnim sudom u Haagu te

naglasio da iza svega što je tada rekao i danas stoji dodavši kako je tada rekao i da ukoliko bi taj Zakon doveo do destabilizacije i krize Hrvatski sabor znao bi ga promijeniti ili čak i ukinuti.

- Donijeli ste Zakon i 12 Hrvata iz BiH spakirali u Haag, te vam tada nije bilo ni nakraj pameti da ga mijenjate, rekla je **Vesna Pusić**. Dodala je da se nada kako će stoga zastupnici HDZ-a dati podršku Vladi koja pokušava poštivati isti taj Zakon.

Ti su ljudi išli u Haag dragovoljno, a ono nad čim se treba zamisliti je da danas nikoga na to ne možete niti prisiliti, jer Vam ljudi ne vjeruju, odgovorio je **Ivić Pašalić**.

Vesna Pusić je potom upitala gospodina Pašalića imaju li mu ljudi pravo vjerovati nakon onoga što se desilo u Haagu?

Ivić Pašalić je konstatirao kako gđa Pusić nije ništa ispravila.

Predsjedavatelj je odgovorio da je i gđi Pusić na isti način bio ispravljen netočni navod.

Hrvate bi vratiti natrag u Hrvatsku te ako je potrebno branitelji će ići sami dragovoljno po njih jer oni se ne boje pušaka, topova, tenkova, Haaga, Šime Lučina ni ministra Ivaniševića.

Za repliku se javio **Ljubo Česić-Rojs**. Osvrnuo se na izjavu gđe Pusić o odlasku ljudi u Haag, te je pitao tko će ljudima koji sada odu u Haag nakon nove promjene vlasti u Hrvatskoj plaćati obranu dok pate za Hrvatsku. Predložio je da se te ljude vrati natrag u Hrvatsku te ako je potrebno ići će sam dragovoljno po njih jer, kaže da se hrvatski branitelji ne boje pušaka, topova, tenkova, Haaga, Šime Lučina ni ministra Ivaniševića.

Netočni navod gospodina Pašalića ispravio je **mr. Mato Arlović (SDP)**. Osvrnuo se na izjavu glede dostavljanja materijala zastupnicima te rekao kako je Vlada sasvim uredno ostavila prijedlog da se raspravlja o njenom povjerenju s obzirom na odluke koje su izuzetno važne. Smatra da do ovog svega ne bi došlo da je bila poštivana procedura prilikom donošenja Ustavnog zakona o suradnji RH s Haaškim sudom, a ne da su zastupnici dobili na raspravu taj zakon kada je već bio parafiran te

nisu ništa mogli mijenjati. Naglasio je da su tada zastupnici bili samo glasačka mašina koja je trebala provesti ono što je gospodin Pašalić savjetovao predsjedniku države.

Dr. Ivić Pašalić je odgovorio kako nije savjetovao nikoga da se navedeni Ustavni zakon donese na način kako je donesen. Dodao je da će kada za to dođe vrijeme dokazati da sadašnja Vlada dajući nalog da se uhapsu dva hrvatska generala krši Ustav i Ustavni zakon.

Mr. Mato Arlović ukazao je gospodinu Pašaliću na fonogram sa sjednice na kojoj je donesen Ustavni zakon o suradnji Hrvatske s Haaškim sudom, posebno na dio u kojem govori kako je taj Zakon os našeg interesa.

Netočni navod ispravio je **dr. Mate Granić (DC)**. Objasnio je da su na tom Ustavnom zakonu radili stručnjaci i on nije bio parafiran prije rasprave u Hrvatskom saboru.

To je još gore, jer je bio parafiran kao prijedlog Vlade Republike Hrvatske upućen u saborsku proceduru odgovorio je **mr. Mato Arlović**, dodavši kako stručnjaci s time nemaju ništa.

Vlada ima pravo na još jednu šansu

- Stručnjaci su obavili svoj posao, a ja stojim iza svake riječi koju sam rekao, rekao je potom **dr. Mate Granić**.

- Danas smo ponovno pred činom vlastite savjesti, pred činom odgovorne odluke dati povjerenje Vladi ili ne, rekao je u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina **Milan Đukić (SNS)**. Klub će, kaže, dati punu podršku Vladi koja ima pravo na još jednu šansu, ali neće dati podršku politici nekih ministarstava koja rade protivno politici Vlade koja je dobila povjerenje ovog Sabora. Drži da bi Vlada trebala u idućih šest mjeseci pokazati veću učinkovitost, a premijer odlučnost u iznalaženju izlaza iz opće krize koja je zahvatila Hrvatsku te odlučnost u bitci za funkcioniranje pravne države, jer se približavamo točki kada će nam se demokracija susresti s anarhijom. Mišljenja je dalje, kako je odnos Vlade spram nacionalnim zajednicama u Republici Hrvatskoj glavni most na putu prema Europi, dok bi svaka neodlučnost Vlade na tom planu vodila suprotno željama svakog građana kojem je cilj prosperitet, blagostanje, tolerancija i

civilizacijsko društvo. Kada je u pitanju odnos s Haaškim sudom, rekao je da Klub zastupnika nacionalnih manjina tu Vladi daje punu podršku jer je to, smatra jedini mogući put. Konstatirao je da su generali samo ljudi i moguće je da su pogriješili, a optužnice ne znače i presude. Kaže dalje da bi svako drugo tumačenje suradnje s Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu značilo izazivanje određenog kaosa u javnosti, a svako drugo ponašanje Vlade vodilo bi međunarodnoj izolaciji. Naglasio je, kako je zaista dio građana srpske nacionalnosti iz Hrvatske otišao planirano, ali ne želi dalje to analizirati jer je mišljenja da bi se analizom tko je u tome učestvovao trebali baviti povjesničari. Jedno se, kaže, ne može izbjeći, a to je odgovornost za ono što je učinjeno tamo gdje otpora nije bilo to više što Međunarodna zajednica zna sve što se radilo.

Za repliku se javio **Anto Kovačević (HKDU)**. Osvrnuo se na izjavu gospodina Đukića da je jedan dio građana srpske nacionalnosti otišao planirano nakon "Oluje". Dodao je da se sada usprkos "balvan" revoluciji, oružanoj pobuni, rušenju ustavnog poretka Republike Hrvatske danas ti ljudi vraćaju i na tome ubiru političke poene.

Replike je imao i **Ljubo Česić-Rojs**. I on se osvrnuo na izjavu gospodina Đukića da je dio građana srpske nacionalnosti planirano i organizirano otišao iz Hrvatske. Na to se nadovezao konstatacijom kako Hrvatska vojska u svojim oslobodilačkim akcijama nije imala za cilj progon srpskog pučanstva.

Na replike je odgovorio **Milan Đukić**. Smatra da ga oba zastupnika nisu razumjela te je ponovio da nije ulazio u polemike tko je organizirao odlazak, a za generale je rekao da su samo ljudi o čijoj krivnji će odlučivati sudovi.

Netočni navod kako hrvatski generali nisu nepogrješivi ispravio je **Ljubo Česić-Rojs** rekavši da su oni zaista nepogrješivi. Pojasnio je da je osobno bio u Kninu s generalom Ademijem kada je on štutio civile bilo koje nacionalnosti i nije počinio nikakav zločin. Ako je netko zločin počinio, bili su to petokolonaši uvučeni u redove Hrvatske vojske i oni bi trebali odgovarati, zaključio je zastupnik.

Milan Đukić je još jednom ispravio netočni navod. Rekao je da se zločin

dogodio i da je to neosporno, ali da ga nije vezao ni za jednog generala.

Ne mogu se složiti s konstatacijom da je zločin učinjen, nadovezao se **Ljubo Česić-Rojs**. Smatra da gospodin Đukić ne može nešto tvrditi ukoliko to nije osobno vidio.

U Donjem Lapcu je "postolujno" od 53 građana ubijeno njih 37, a cijela općina je zajedno sa selima devastirana i spaljena, istaknuo je **Milan Đukić**.

Haaški sud ne bi smio prelaziti svoje ovlasti

U ime Kluba zastupnika HDZ-a tada je govorio **dr. Ivo Sanader (HDZ)**. Rekao je da smo danas suočeni s vrlo ozbiljnom situacijom u kojoj je jedna uvažena međunarodna institucija kao što je Međunarodni kazneni sud u Den Haagu uputila optužnice hrvatskoj Vladi za dvojicu građana Republike Hrvatske u kojima, po riječima, premijera stoje neki neprihvatljivi elementi za sve u Hrvatskoj. Smatra kako bi se to moglo odnositi na optužbu da je Hrvatska izvršila agresiju na tobožnju fantomsku Republiku Srpsku krajinu koju nitko na svijetu nije ni spominjao. Drugo bi se, kaže, moglo odnositi na to da su Domovinski rat i oslobodilačke vojne operacije vršene s ciljem etničkog čišćenja, dok bi se treći neprihvatljiv element mogao odnositi na objektivnu zapovjednu odgovornost. Konstatirao je da ti elementi još uvijek nisu poznati javnosti, a danas se odlučuje o povjerenju Vladi. Rekao je da se HDZ zalaže za suradnju s Međunarodnim sudom u Haagu, ali za takvu suradnju koja ne bi dopustila da ta uvažena institucija prelazi svoje ovlasti. Tvrdi kako Haški sud može procesuirati samo na temelju osobne odgovornosti, a kolektivna odgovornost se uopće nigdje ne spominje. Ukoliko bi optužnice bile takvoga sadržaja, a Vlada po njima postupila, djelovala bi kontra Ustava Republike Hrvatske, zaključuje zastupnik. Pojasnio je da je Klub zastupnika HDZ-a inzistirao da ova rasprava bude prije u Saboru, kako bi se Vladi pomoglo u iznalaženju rješenja oko daljnjeg odnosa s Haagom na temelju Povelje Ujedinjenih naroda, Statuta Međunarodnog kaznenog suda, Usta-va RH te na temelju Deklaracije o Domovinskom ratu. U tome u, kaže, zastupnici HDZ-a bili otvoreni za

razgovor, jer ovo nije problem vladajuće koalicije već cijele Hrvatske i njene budućnosti. Smatra da Hrvatska kao osnivač Međunarodnog kaznenog suda ima pravo reći: "Ovdje ste, gospodo, prešli Statut i Rezoluciju i Povelju Ujedinjenih naroda". Drži dalje kako nije točno da se Vlada nalazi u dilemi slijediti upute iz Haaga ili međunarodna izolacija, budući da postoje načini na koje se pred Međunarodnim kaznenim sudom može dobiti bitka. Jednu od mogućnosti vidi u upućivanju prigovora panelu sudaca samog kaznenog suda. Nadovezao se rekavši kako Hrvatski sabor ne odlučuje ni o čemu, jer se navedenim pitanjima bavi nekoliko ljudi u Vladi. Mišljenja je dalje da je Hrvatska svojim ponosom i odlučnošću branitelja te Ante Gotovine koji je jedan od najvećih heroja Domovinskog rata, izborila sebi pravo reći Međunarodnoj zajednici: "Dame i gospodo, ne možemo prihvatiti dvostruke kriterije, dvostruke standarde. Mi od heroja radimo ratne zločince, ali to neće proći - zaključio je gospodin Sanader, dodavši kako Vlada u hrvatskom narodu nema povjerenje, tako niti među zastupnicima HDZ-a.

Svi smo bili teško pogođeni i zatečeni presudom prvostupanjskog Haškog suda kojom je general Blaškić osuđen na 45 godina zatvora, replicirao je **Mladen Godek (HSL)**. Konstatirao je da je presuda donijeta na osnovi optužnice kao i sve presude na svijetu i ništa ne sadržava što nije bilo prije u optužnici. Upitao je potom gospodina Sanadera jesu li njegova stranka i prijašnja Vlada poduzele korake glede gospodina Blaškića kao što je sada poduzeo premijer Račan.

Dr. Ivo Sanader je odgovorio rekavši da izneseno mišljenje nije samo njegovo već i stajalište HDZ-a i većine hrvatske javnosti. Dodao je i kako se mnogo toga prije poduzelo, kao što je donošenje Rezolucije o suradnji s Haagom.

Za nepridržavanje odredaba Ustavnog zakona o suradnji s Haagom propisane su vrlo jasne sankcije

Replikom na izlaganje gospodina Sanadera imala je i **Milanka Opačić (SDP)**. Rekla je da zahvaljujući zakonu koji je donio HDZ doista parlament ne može utjecati na pitanja

vezana s odnosom s Haagom, nego je na Vladi hoće li Zakon provoditi ili ne. Ukoliko ga se ne drži, tvrdi zastupnica, propisane su vrlo jasne sankcije, a njih neće snositi Vlada, već hrvatska država i svi njeni građani. Što se presude gospodinu Blaškiću tiče, smatra da je Vlada trebala dati sve dokumente koji su mu mogli ići u korist.

Međunarodni kazneni sud u Haagu je desetak puta mijenjao svoja pravila i to zbog primjedbi i kritika raznih zemalja, pa i Hrvatske, odgovorio je **Ivo Sanader**. Pitao je, postoji li danas i jedan razlog da se Hrvatska ne usprotivi Haagu i kaže kako je sadržaj optužnica za nju neprihvatljiv.

Netočni navod gde Opačić ispravio je **Vladimir Šeks (HDZ)**. Pojasnio je da su u donošenju Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu sudjelovali svi zastupnici te je u taj Zakon unesena klauzula prema kojoj se udovoljiti zahtjevu Haaškog suda ukoliko je on u nesuglasju s Ustavom Republike Hrvatske.

Netočni navod potom je ispravila i **Milanka Opačić**. Smatra kako tvrdnje gospodina Šeksa ne stoje u potpunosti, jer je, kaže, Ljerka Mintas-Hodak branila navedeni Zakon rekavši kako je Statut Međunarodnog kaznenog suda takav kakav jest i ne može ga se mijenjati.

Na repliku Milanke Opačić odgovorila je i **Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)**. Rekla je da je donesena Rezolucija kojom je odbijena nadležnost Haškog suda za akcije "Bljesak" i "Oluja", zato što smo kroz proces Blaškiću postali svjesni da sud u Haagu nadilazi svoje nadležnosti i ovlaštenja.

Nadoveza se **dr. Ivo Sanader** naglasivši da hrvatska Vlada itekako ima mogućnosti žaliti se Međunarodnom sudu pravde, a ako treba i Vijeću sigurnosti u obrani svoje povijesti. Smatra kako je upravo o tome i riječ, je li Vlada trebala pričekati ovu raspravu prije donošenja odluke vezane za optužnice.

Gospodinu Sanaderu replicirao je potom **Vladimir Šepčić (SDP)**. Rekao je da misli kako je gospodin Sanader govorio nešto o osobnoj odgovornosti te je citirao odredbe Statuta Međunarodnog kaznenog suda koje se odnose na to. Istaknuo je da nadređene osobe nisu oslobođene odgovornosti za određeno kazneno djelo ukoliko su znale za njega a nisu ga sankcionirale.

Dr. Ivo Sanader je naglasio tada kako podržava stajalište Vlade glede odnosa s Haagom koje je izneseno u 13 točaka koje je Vlada donijela 7. prosinca 2000. godine. Nije mu jasno, zašto je Vlada sada od njih odustala te kaže, da je upravo to tema današnje rasprave.

Borbu ćemo nastaviti političkom suradnjom, a ne sukobom s Europom

Za riječ se tada javio predsjednik Vlade **Ivica Račan**. Rekao je da u optužnicama nema riječi o genocidu, agresiji Hrvatske na krajinu i etničkom čišćenju, a kada se govori o zapovjednoj odgovornosti, pokušava je se učiniti osobnom. Iznesene primjedbe na optužnice, obvezuju hrvatsku Vladu da na liniji nemirenja s time nastavi borbu različitim sredstvima, konstatirao je premijer. Ostaje nam, kaže, borba pred sudom i mi ćemo je nastaviti na različite načine, pa i političkom suradnjom, a ne sukobom s Europom koja bi nam mogla i morala pomoći u toj borbi. Mišljenja je da bi možda neki u Hrvatskoj bili za taj sukob s Haagom, ali stižu upozorenja i ukazivanja prijatelja iz Europe na opasnost tog sukoba.

Primjedbe na optužnice obvezuju hrvatsku Vladu da na liniji nemirenja s time nastavi borbu različitim sredstvima.

Optužnice su tajne i ne može govoriti o njihovom sadržaju, ali može indirektno odgovoriti na neka pitanja, naglasio je ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **dr. Stjepan Ivanišević**. Rekao je da Statut Međunarodnog kaznenog suda predviđa četiri grupe kaznenih djela koje procesuiraju, a to su: teška kršenja ženevskih konvencija iz 1949. godine, kršenja zakona i običaja ratovanja, genocid i zločini protiv čovječnosti te protiv civilnog stanovništva. Nema niti jedne inkriminacije, kaže gospodin Ivanišević, koja ne bi bila povezana s osobnom odgovornošću. Ukazao je i na to da Međunarodni kazneni sud ima pravo i prednost pred domaćim pravosuđem u gonjenju navedenih kaznenih djela, a to pravo priznaje i naš Ustavni zakon.

Istaknuo je i kako u Statutu stoji da će sukladno nalogu za uhićenje određena osoba biti odmah uhićena i provedena u sjedište suda u Haag. Zaključio je kako je iz navedenog vidljivo da je Vlada u potpunosti postupala u skladu sa Statutom suda u Haag, ali dakako i s odredbama Ustavnog zakona koji se odnosi na tu problematiku.

Netočni navod ispravio je **dr. Ivo Sanader**. Objasnio je kako je netočno da HDZ želi sukob s Europom, istaknuvši da to nitko ne želi. U svom izlaganju je, kaže govorio o tome kako postoje instrumenti kojima bi se Hrvatska zaštitila prije nego počne proces u Haagu, odnosno prije nego se postupi prema uhiđenom nalogu.

Milan Kovač (HDZ) je mišljenja da nije točno kako Hrvatskoj predstoji samo borba pred sudom u Haagu. Zaključio je da Hrvatska mora, jer ima za to povijesnu šansu, izvojevati pobjedu u Hrvatskom saboru.

Taj navod ispravio **Petar Žitnik (HSS)**. Drži da dok nas obvezuje Statut Haškog suda nemamo druge mogućnosti nego boriti se pred tim sudom kako bismo spasili ljude koji nisu krivi.

Tajnost do obznajivanja

Milan Kovač (HDZ) je u ispravku navoda gospodina Žitnika, rekao da je moguće mijenjati Ustav, pogotovo Ustavni zakon i sve ostalo ako imamo većinu.

Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** je sugerirao da se završi s ispravcima navoda, i na to upozoravao tijekom cijele rasprave.

Ante Beljo (HDZ) se javio za ispravak navoda koji je izrekao premijer tj. - neke se stvari iz optužnice ne mogu reći ali će se moći braniti na sudu u Haagu.

Dodao je kako javnost smatra da odvjetnik Čedo Prodanović koji je kako reče dostavljao dokumente i falsifikate Haagu nije obrana za naše ljude i ustvrdio - u Haagu se ništa ne može braniti nego ovdje u Hrvatskoj.

U ispravku ovog navoda **Ingrid Antičević-Marinović** je ukazala na postojanje pravne države, te prigovorila zastupniku da negira pravo osumnjičeniku da ima pravo na branitelja po svome izboru.

U ispravljanju navoda **Vladimir Šeks** je uzvratilo da je ministar Ivanišević iznio netočan navod da se radi o tajnim optužnicama jer one više nisu tajne. Naime, prema pravilu 53.

pri potvrđivanju optužnice, sudac može u dogovoru s tužiteljem narediti da se optužnica javno ne objavljuje dok se ne dostavi optuženiku, odnosno u slučaju više optuženika, svim optuženima.

Napomenuo je da je premijer u više navrata na konferenciji za tisak i prilikom ove rasprave, posredno, iznoseći prigovora u ime Vlade na optužnice, otkrio najveći dio sadržaja tih optužnica.

Vladimir Šeks je osporio točnost navoda ministra Ivaniševića da su optužnice tajne jer to one više nisu. Naime, prema pravilu 53. pri utvrđivanju optužnice, sudac može u dogovoru s tužiteljem narediti da se optužnica javno ne objavljuje dok se ne dostavi optuženiku, odnosno u slučaju više optuženika svim optuženima.

U ispravku ovog izlaganja **Ingrid Antičević-Marinović** je potvrdila točnost citata i prigovorila mu što tekst u tom članku nije čitao do kraja a govori se upravo o tajnosti optužnice. One su to sve dok ne budu obznajvene.

Vladimir Šeks je uzvratilo da je zastupnica upravo potvrdila njegove riječi.

Navod zastupnice ispravila je i **Ljerka Mintas-Hodak**, upitavši - kako je moguće da ministar Ivanišević kaže da nema inkriminacija koje bi se zasnivale na objektivnoj odgovornosti i da je Vlada donoseći odluku, postupila sukladno Ustavu i Ustavnom zakonu, a premijer izvještava o prigovorima koje je uputio Haaškom sudu zbog nedopustivih, neprihvatljivih elemenata u obje optužnice. Pita - je li se premijer protivio nečemu čega nema u optužnicama.

Ivo Sanader je reagirao na riječi ministra Ivaniševića po kojem "Vlada nije mogla drugačije postupiti" citiravši njezin dokument od 7. prosinca u kojem se kaže da će s obzirom na navedeno razmatrati mogućnost predlaganja izmjene Statuta Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju u smjeru definiranja ovlasti tužiteljstva Suda prema uzoru na ovlasti tužiteljstva stalnog Suda definiranog u Rimskom statutu.

Moguće osporavanje u Haagu

Za riječ se javio premijer **Ivica Račan** odmah se ogradiвши da neće moći odgovoriti na sve prigovore. Potvrdio je postojanje instituta tajnih

optužnica. Na primjedbu gospodina Šeksa da nisu tajne otkad je prepričao svoje pismo, rekao je, da je time on stao uz one koji smatraju da je odgovoran jer je doveo u pitanje tajnost optužnica (i to je legitimno). Primjećuje, međutim, da se odnos prema Haagu mijenja s pozicijom u vlasti, a suradnji s Haagom je bilo, podsjeća i dok nije bilo Ustavnog zakona - rekao je premijer.

Naše mogućnosti nisu male i odluka Vlade nije donijeta napamet.

Što se tiče odluka koje su pred nama, smatra da naše mogućnosti nisu male i da odluka Vlade nije donijeta napamet.

Naime, odbijajući nalog Suda ulazimo u sukob s njime i sa širom međunarodnom zajednicom, te za rečeno snosi odgovornost. U protivnom bit će prilike suočiti se s posljedicama.

Glede optužnica, njih nitko ne može izmijeniti, rekao je ali ih je moguće osporiti pred Sudom u Haagu, barem u onim elementima za koje mislimo da je to moguće, rekao je premijer, pogotovo što nisu ni približno iscrpljene sve mogućnosti. Bit je samo u procjeni kada napraviti koji korak. Stavovi koje zastupa zastupnik, odvođe Hrvatsku u sukob sa svima i ne omogućava joj izgled na uspjeh za koji misli da ga na ovaj način imaju.

Vladimir Šeks je uzvratilo da nije pledirao na odgovornost premijera jer je na posredni način otkrio elemente optužnice. Čak, štoviše, ne može biti odgovoran jer je i sudac potvrdio optužnicu, on je u dogovoru s tužiteljem odobrio tajnost optužnica, a ne vijeće.

Dr. **Ivo Sanader** je rekao da premijer pokušava reći da postoji razlika između "naših i vaših" pogleda prema kojima u slučaju drugačijeg postupanja dolazi od sukoba s Europom i svijetom. Tvrdi da to nije točno, navodi točku 3. stavka 2. u kojem se govori da Vlada nije dužna postupati ukoliko je optužnica u suprotnosti s Ustavom.

Gospodin Sanader se usmjerio na ispravak navoda, prigovorivši Vladi da je mogla zatražiti "time out" i raditi na polju "tajne" diplomacije, rastrčati se po svijetu a ne sjediti u Zagrebu, te stoga ne prihvaća tezu o sukobu sa svijetom.

Za riječ se javio ministar **dr. Stjepan Ivanišević**. Odgovorio je da je zapovijedna odgovornost u Statutu regulirana u 1. i 3. stavku članka 7. U prvom se određuje - tko naredi, planira, a u drugom da se ne može osloboditi odgovornosti za počinjene ratne zločine od podređenih. U tom slučaju radi se o indirektnoj odgovornosti koja se može obarati.

Kod stavka 1. mora biti dokazana da je postojala namjera a bez tih dokaza "optužba pada". U drugom slučaju se može smatrati da je trebao znati i eventualno reagirati ako je do toga došlo, da spriječi ili kazni počinitelja. Što se tiče pitanja javnosti optužnice - nijedna nije uručena optuženima, odnosno okrivljenima. U slučaju generala Ademija koji se odlučio sam prijaviti, vraćena je iz Zagreba u Haag, i bit će mu uručena i objavljena. U slučaju druge optužnice istražni sudac je izdao nalog za uhićenje i postupak je u tijeku. Dok god ne bude dotični uhićen i predana mu optužnica, ne može biti objavljena, što proizlazi iz pravila o postupku.

Odlučniji obračun

Damir Jurić je rekao da je suradnja Sudom element po kojem se cijeni Vlada. U ime Kluba zastupnika PGSA/SBHS-a daje potporu Vladi i svim njezinim potezima u smislu jačanja njezinih međunarodnih pozicija te središnja općih političkih pravnih i gospodarskih prilika u zemlji. Temelji se na raspoložuju građana izrečenom 3. siječnja. Izrazio je nadu kako pitanje suradnje RH sa Sudom u Haagu nije temeljni razlog postavljanja pitanja povjerenja Vladi pogotovo jer drži da je suradnja znak poštivanja pozitivnih hrvatskih zakona. Smatra, naime, da je "žalosna ona zemlja kojoj je glavni problem tema koja više pripada crnoj kronici".

Iskazujući potporu Vladi izrazio je nadu u njezino brže i odlučnije djelovanje jer to smatra najvećim izvorom poteškoća u njezinu djelovanju, a ne smisao sadržaja.

Pritom misli na odlučniji obračun s onima koji prijete primjenom nasilja i javno pozivaju na neposluš spram sudske vlasti kao i na pitanje odlučnijih i radikalnijih rezova u javnoj potrošnji. To je važna tema za ovu zemlju i ona je jedina važna da bi se raspravljalo o povjerenju Vladi.

U replici je dr. **Ivić Pašalić** istaknuo dubinu razlika među zastupnicima. Dok je za neke pitanje je li pojedinac

počinio zločin osobno kazneno djelo ili ratni zločin, za druge je to "pitanje svih pitanja" a glasi - je li Domovinski rat bio zločinački i genocidan.

Hoćemo li imati Hrvatsku u kojoj će Vlada padati jer ne provodi Ustav, ustavne zakone a ne jer postupa po njima.

Damir Jurić je potvrdio postojanje različitih stavova rekavši da je njegov stav legalistički. Radi se, naime, o suradnji sa Sudom koja je, temeljem odluke, inkorporirana u hrvatski Ustavu. U ovom slučaju nije tema kvaliteta Domovinskog rata nego srž pravne države.

Dr. **Ivić Pašalić** je odgovorio u ispravku da je na krivom mjestu govorio o pitanju - ići ili ne ići na Sud.

Za ispravak se javio **Krunoslav Gašparić**, rekavši da je rasprava o Vladi proizašla iz njezinih burnih sjednica o Sudu u Haagu i herojima Domovinskog rata, te da one ne spadaju u "crnu kroniku", kako ih je nazvao zastupnik, a ni klimatski uvjeti nisu razlogom da se o tome ne razgovara, pogotovo što je sabornica klimatizirana.

Dr. **Vesna Pusić** je u ispravku navoda dr. Pašalića precizirala - ne raspravlja se o tome je li Domovinski rat bio zločinački i genocidan, nego o povjerenju Vladi u vezi s njezinom odlukom da poštuje važeći Ustavni zakon o suradnji s Haškim tribunalom, te se ne misli raspravljati o tome kakav je bio Domovinski rat.

Na dio navoda dr. Pusić (o čemu se raspravljalo), dr. **Ivić Pašalić** je uzvratilo da je Vlada imala razloga kada je tražila glasovanje te citirao stavak 2. u članku 3. Ustavnog zakona - Vlada neće proslijediti optužnicu ili zahtjeve suda ako su u suprotnosti s Ustavom RH. Prema tome - meritum stvari je u tome je li stav Vlade da prihvaća gledište Suda da je Domovinski rat bio genocidan ili zločinački.

Da to nije "pitanje svih pitanja" i za ovu Vladu ne bi u njoj bilo sukoba i razlika, te ona ne bi tražila izglasavanje povjerenja.

Optužnice nisu u sukobu s Ustavom

Dr. **Vesna Pusić** je odgovorila - s obzirom na to da Vlada postupa kako postupa, zaključuje da optužnice nisu u sukobu s Ustavom.

Ivica Tafra je upitao - koga ćemo uvjeriti da je Domovinski rat bio ispravan ako privodimo i osuđujemo one koji su ga vodili.

Vladimir Šeks ispravljajući navod dr. Pusić, tvrdi da je netočna njezina tvrdnja da se ne raspravlja o karakteru rata, koji je prema Deklaraciji RH pravedan, legitiman, obrambeni i osloboditeljski a ne agresivan i osvajački. RH je branila svoj teritorij od velikosrpske agresije unutar svojih međunarodno priznatih granica. To je ono o čemu se raspravlja, tvrdi zastupnik Šeks jer je i premijer rekao da optužnice sadrže reviziju naravi Domovinskog rata kroz optužbe, da su mogući zločini počinjeni kroz deportaciju i raseljavanje 150 - 200 tisuća krajin-skih Srba.

Dr. **Ljerkica Mintas-Hodak** je osporila tvrdnje gospode Pusić, da samim time što je Vlada procijenila da nije protuustavno zastupnici nemaju što procjenjivati. Upravo iz pisma predsjednika Vlade Haškog sudu proizlaze sumnje u ustavnost odluke koju je donijela Vlada postupajući po tim optužnicama. Zato je ona tražila izglasavanje povjerenja i zato se vezano uz pitanje povjerenja Vladi raspravlja o haškim optužnicama i odnosima sa Sudom.

Raspravljajući o tome zastupnici imaju pravo procijeniti u kojoj mjeri su optužnice ustavne i koliko je Vlada postupila u skladu s Ustavom, kada ih je prosljedila protivno odredbama članka 3. Ustavnog zakona.

Država s vladavinom prava

U ime Kluba zastupnika mr. **Mato Arlović** je ustvrdio - rasprava je o iskazivanju povjerenja Vladi zbog političkih okolnosti ali i o tome kakvu Hrvatsku želimo - s vladavinom prava građana jednakih pred zakonom ili u kojoj su neki iznad zakona, odnosno hoćemo li imati Hrvatsku u kojoj će Vlada padati jer ne provodi Ustav, ustavne zakone a ne jer postupaju po njima.

Polazeći od pretpostavke da Vlada ne dobije povjerenje zato što poštuje Ustav i zakon, trebalo bi se suočiti s činjenicom da Sabor kao zakonodavno tijelo nije sposobno osigurati provedbu vladavine prava, te u tom slučaju ne treba glasovati o povjerenju Vladi nego donijeti odluku o raspuštanju Sabora i novim izborima, a Vlada je odgovorna

upravo Saboru kao i za provedbu Ustava i zakona.

U raspravi treba ozbiljno razmotriti sve obveze koje proizlaze iz rezolucije i Povelje UN-a i mogućim posljedicama te ocijeniti dokle smo u tome spremni. Također treba sagledati činjenice o tome koliko se osumnjičenicima uistinu pomaže a zapravo se, smatra, odlaže vrijeme kada će morati stati pred Sud.

Onima koji smatraju da je Vlada povrijedila odredbe Ustava i ustavnog zakona o suradnji s Haaškim sudom, odgovara da to nije točno i tumači - u stavku 2. članka 3. stoji da će Vlada udovoljiti zahtjevima ako su oni utemeljeni na odredbama Haaškog statuta.

U samom Ustavnom zakonu je osiguran instrument da se može ustavnom tužbom štititi ustavno pravo osumnjičenika.

Vlada je ocijenila postojanje utemeljenosti i jedino što je mogla jest da je prosljedila nadležnim tijelima - sudovima. U slučaju da su povrijeđena prava okrivljenika ili optuženika ili se postupa suprotno Ustavu ili su suprotna pravilima o postupanju i Statutu Haaškog suda, primjenjivat će se pravila o zaštiti prava, koja sežu sve do žalbe koja se upućuje Ustavnom sudu RH, te traženja Vrhovnog suda da odloži izručenje do odluke Vrhovnog suda.

Podsjetio je - radi se o provođenju vlastitog Ustava a naš je problem što nisu postupali, ako su postojala saznanja da su pojedinci moguće počinili zlodjela, a trebali su postupati naši sudovi. U tom slučaju smatra da ne bismo imali situaciju u kojoj Haaški sud traži osobe koje drže da mogu biti osumnjičene, okrivljene, optužene i osuđene.

Postupanje po našem Ustavu je utoliko važnije jer nitko u RH ne može odgovarati i snositi posljedice zbog toga što je netko drugi počinio zločin, a pogotovo da dođe do blokade cijele zemlje i posljedice snose svi njezini građani.

Budući da je ocijenila da se radi o vrlo ozbiljnom političkom pitanju, Vlada je postupila ispravno podnošenjem zahtjeva za iskazivanjem povjerenja.

Raspravljajući o povjerenju Vladi ovo predstavničko tijelo raspravlja i o tome može li i nadalje obnašati tu funkciju. Ako ne može, postavlja se pitanje njegove zrelosti da poštuje temeljne vrednote ustavnog poretka.

Na kraju je zastupnik uputio čestitke Vladi što je u svome prethodnom postupku uspjela osigurati pravo da traži od Haaškog suda da dokazuje i brani temeljne institute RH pa i od tužitelja da ne upotrebljava kvalifikacije po principu objektivne i kolektivne odgovornosti, te time dovodi u pitanje RH i pravo njezinog naroda na samoodređenje, konstitutivnost i pravo na obranu svoje slobode i države.

Na upravo završeno izlaganje pet je zastupnika zatražilo mogućnost da replicira.

Odluka Vlade snosi posljedice

Dr. **Ivić Pašalić** je smatrao da se treba zamisliti nad čestitkama upućenim Vladi jer njezina odluka ima posljedice na ovu i buduće generacije, pogotovo ako dođe do procjene da je Domovinski rat bio genocidan.

Nije upitna kazna za onoga tko je počinio kazneno djelo, ali ostaje pitanje presude državi i narodu i ponovnog stavljanja tereta genocidnosti na hrvatski narod.

Nije upitna kazna za onoga tko je počinio kazneno djelo, ali ostaje pitanje presude državi i narodu i ponovnog stavljanja tereta genocidnosti na hrvatski narod.

Na kraju je upitao predstavnika Vlade i zatražio da odgovori sa "da" i "ne", - jesu li optužnice koje su vidjeli sukladne Ustavu.

Na posljednje pitanje odgovorio je potpredsjednik Vlade dr. **Goran Granić** sa - "da".

Mogućnost da odgovori na repliku zatražio je mr. **Mato Arlović**. Ponovio je jer dr. Pašalić pokušava imputirati - u optužnicama se ne upotrebljava riječ genocid, ne sudi se Domovinskom ratu, ne spominje se etničko čišćenje. I glavna tužiteljica Carla del Ponte potvrdila je, za nedavnog boravka u Zagrebu da se neće suditi Domovinskom ratu, Republici Hrvatskoj ni za genocid a tu izjavu mr. Arlović smatra vrlo značajnom.

U ispravku navoda dr. **Ivić Pašalić** je upozorio na riječi premijera da je rekao da se odgovori o planiranom, poticanom deportiranju srpskog stanovništva, da ima elemenata zapovijedne odgovornosti bez osobne

odgovornosti, a to je upravo to, zaključio je dr. Pašalić. Obećanje glavne tužiteljice dovodi u vezu s prethodnim obećanjima da će suđenje Hrvatima iz BiH biti završeno u roku 6 mjeseci, pa im ne treba vjerovati.

U svome ispravku mr. **Mato Arlović** je odgovorio da nije rekao da je glavna tužiteljica nešto obećala jer to od nje nije ni traženo niti ona obećanja može dati. Precizirao je - izjavila je da se u optužnici spominje genocid da se ne sudi RH i hrvatskom narodu, Domovinskom ratu, akcijama nego pojedincima koji su možda počinili ratni zločin i pri tome se utvrđuje osobna odgovornost.

U ispravku navoda **Ljerka Mintas-Hodak** je podsjetila da je glavna tužiteljica svojedobno izjavila da nema optužnice protiv predsjednika Tuđmana a kasnije je njezin zamjenik rekao da se pisala.

Mr. **Mato Arlović** je ustvrdio kako su mu neobična tumačenja položaja pred Sudom, u čemu su tužiteljica i njezin tim jedna strana i postoji druga koja se brani.

Podsjetio je da Ustavni zakon ima karakter međunarodnog ugovora i ne može se jednostavno mijenjati. Prema Ustavu možemo ga mijenjati ali ne treba zaboraviti na posljedice.

“Potresi” u Vladi

Mr. **Nevio Šetić**, u ispravku navoda mr. Arlovića o nepostojanju optužnica za genocid osvrnuo se na dio premijerova izlaganja koji je rekao da optužnice otvaraju pitanja na izravnoj zapovijednoj odgovornosti, da su planirali, poticali i prisilno deportirali srpske civile tj. provodili etničko čišćenje. To je potvrdio i Dražen Budiša u svome intervjuu radi čega je došlo do potresa u Vladi i izglasavanja povjerenja.

Mr. **Mato Arlović** je uzvratilo tvrdeći da mr. Šetić nije u pravu jer je te riječi upotrijebio ministar pravosuđa, citirajući stavak 1. članka 7. Statuta, te ga je citirao da bi potvrdio da se radi o osobnoj a ne kolektivnoj i zapovijednoj odgovornosti.

Kaže se da osoba koja je planirala poticala, naredila i počinila ili na drugi način pomagala i sudjelovala u planiranju, pripremanju, izvršenju zločina navedenih u člancima 2. do 5. Statuta bit će osobno odgovorna za zločine te je u cijelosti podržao interpretaciju ministra da se radi o osobnoj odgovornosti.

Vladimir Šeks je replicirao na stav gospodina Arlovića glede njegove tvrdnje da je Vlada postupila sukladno Ustavu a isto tvrdi i zamjenik premijera.

Međutim, premijer u svojim prigovorima iznosi da postoje barem četiri neustavne kategorije, a neprihvatljivi su dijelovi optužnice glede zapovijedne odgovornosti, deportacija i raseljavanja 150-200 tisuća krajinskih Srba, odgovornost hrvatskih snaga za zločine kao kolektivitet, definicija Krajine.

Tvrđnjom da su optužnice u skladu s Ustavom premijerov zamjenik dolazi u proturječje s vlastitim predsjednikom.

Prema tome tvrdnjom da su optužnice u skladu s Ustavom premijerov zamjenik dolazi u proturječje s vlastitim predsjednikom. Stoga pita - čemu uopće prigovor.

Dr. **Goran Granić** je odgovorio da neprihvatljiv ne znači i neustavno. Politički je neprihvatljiv za Vladu da postoji odgovornost za progon Srba.

Budući da nema uvida u materijal Suda kada pokreće pitanje odgovornosti jedne osobe, to se može dokazati jedino pred sudom.

Dokazi da je srpsko stanovništvo planirano otišlo s tog područja i da je u tome bio uvježbano postoje, i predani su glavnoj tužiteljici. Međutim, Vlada ne raspolaže onime čime raspolaže tužiteljstvo. Prema tome, jedino mjesto gdje je moguće suočiti činjenice i dokaze je Sud, a to nema veze s Ustavom, rekao je dr. Granić.

Na repliku gospodina Šeksa odgovorio je mr. **Mato Arlović**. Što se tiče prigovora koji je uputila Vlada, ima cilj osigurati kvalitetnu poziciju Republike Hrvatske a to je pravno stručno pitanje, što gospodin Šeks zna.

U postupanju Vlade prema Međunarodnom kaznenom sudu ništa nije sporno i ona je postupila ispravno i sukladno Ustavu i ustavnom zakonu o suradnji s Haagom.

Tu je tvrdnju osporio **Vladimir Šeks** rekavši da je premijer u prigovorima reagirao na definiciju “Krajina” koja piše bez navodnika i time jednoj kvislinškoj tvorevini daje atribut države. Budući da je Ustavni sud svojevremeno sve to poništio ipak se radi o unošenju neustavnih kategorija, rekao je Šeks, preporučivši da

se u Vladi dogovore i ne upadaju u proturječnosti.

Dr. **Ljerka Mintas-Hodak** je rekla da ne može dr. Granić reći da su optužnice u skladu s Ustavom ako ćemo morati dokazivati da naši generali nisu namjerno deportirali pripadnike srpske nacionalnosti. Upravo je dr. Granić rekao da će se raspravljati o karakteru legitimnih i legalnih operacija “Bljesak” i “Oluja”, i dokazivati da su bile legalne.

Vladimir Šeks je zaključio da Hrvatska ne može dokazivati ako nije optužena (ne bi mogla bit jer pravne osobe i države nisu optuženi pred Haaškim sudom a i da jest ne bi teret dokaza ležao na RH da dokazuje svoju nevinost).

Izrazio je vjeru da će glavna tužiteljica pred Sudom braniti interese RH i tražiti izmjenu optužnice u dijelu na koji je ukazao premijer Račan.

Milanka Opačić u ispravku navoda V. Šeksa upozorila je na članak 74. Pravilnika o postupku i dokazima u kojem se kaže da Sudsko vijeće može, ako to smatra poželjnim za pravilno odlučivanje o predmetu, pozvati ili dopustiti državi, organizaciji ili osobi da će pojavi pred njim da iznese stavove u bilo kojem pitanju koje odredi sudsko vijeće.

Dr. **Ivica Kostović** je replicirao na pohvale koje je mr. Arlović uputio, pohvalivši Vladu. Smatra, naime, da ona nije iscrpila sve mogućnosti, podsjetivši da je došlo do promjene Ustava i da je Vlada odgovorna Saboru te da se ne može služiti jeftinom propagandom - ili ćete jesti travu ili nas hvalite.

Dr. **Goran Granić** je odgovorio da Vlada od HDZ-a niti ne traži da je hvali.

Replicirao je mr. **Arlović**, pojasnivši da je pohvala zaključak Kluba zastupnika.

Upozorio je da se jednako tako ustavnih zakona treba pridržavati i HDZ i podsjetio da je u ovom slučaju Vlada na vlastiti poticaj zatražila iskazivanje povjerenja čime je otvorila saborsku raspravu i omogućila da joj se uskrati povjerenje.

Na stav da se i HDZ treba držati Ustava, **Vladimir Šeks** je uzvratilo da se za razliku od Vlade drži, spomenuvši slučaj beogradskih vijesti o tome da je navodno bivši HDZ-ov dužnosnik rekao da ima još pet hrvatskih generala, na što je Vlada ocijenila da se radi o politički štetnom podmetanju HDZ-a. U svezi s time je

podsjetio da je u bivšoj HDZ-ovoj Vladi bio dr. Tomac, Tomčić i dr. Granić.

Mr. **Mato Arlović** je uzvratilo da je Vlada postupila po Ustavu i da ne očekuje od HDZ-a da je hvali, te da Vlada nije trebala obavijestiti Sabor o optužnicama.

Vladimir Šeks je odgovorio da on to nije prigovorio Vladi nego drugi zastupnik.

Podjela hrvatskih generala

Replicirajući zastupniku Arloviću **dr. Jure Radić (HDZ)** rekao je da svi prijevori i diskusije proizlaze iz činjenice da samo nekoliko ljudi zna sadržaj tajnih optužnica. Iz pisma Vlade i nekih posrednih izjava proizlazi da ima dosta toga što u tajnim optužnicama ne stoji. Pitanje je samo je li hrvatska država imala još pravnih i tehničkih mogućnosti u osporavanju kvalifikacija iz optužnice generala ili će se, pak, rasprava o pobijanje elemenata iz optužnice odvijati dok je npr. general Gotovina u Haagu.

Glede pitanja je li hrvatska država učinila što je trebala i mogla glede podignutih optužnica za generale Gotovinu i Ademija, zastupnik **Arlović (SDP)** podsjeća da za vrijeme prijašnje vlasti generalu Ademiju nije bilo omogućeno da razgovara sa sudskim istražiteljima i tužiteljstvom u Haagu. Sadašnja Vlada omogućuje pravdnicima, ako su nevinu osumnjičeni, da se brane. Dodao je još da su s ovim optužnicama bili upoznati samo oni koji su morali biti upoznati po sili Ustava i Ustavnog zakona.

Ispravljajući netočan navod **dr. Jure Radić** je kazao da je imao u vidu izjave baš takvih osoba koji su znali sadržaj optužnica. Ne slaže se sa stavom da se osumnjičenima u dokazivanju nevinosti najbolje može pomoći ako se za njima raspisuje tjeralice i šalje u Haag. Pogreške prošle Vlade kada bi je i bilo ne rješava krivnje postojeću Vladu, zaključio je zastupnik Radić.

Raspisivanje tjeralice posljedica je činjenice što osumnjičeniku nije uručena optužnica pred našim sudom, a ne pred međunarodnim sudom u Haagu, reagirao je **Arlović**.

Na Arlovićevu konstataciju da vlast treba stvoriti pravodne uvjete u kojima izručeni generali mogu dokazati svoju nevinost **dr. Anto Kovačević (HKDU)** odgovara da ovdje nije riječ o sudu pravde jer je Haaški sud politički sud. Po njegovoj ocjeni nužan je konsenzus o promjeni

Ustavnog zakona o suradnji s Haaškim tribunalom kako bi ga se moglo poštovati. Zastupnik razumije odgovornost Vlade glede tajnosti optužnica ali dodaje kako Vlada ima odgovornost prema vlastitom narodu.

Ispravljajući netočan navod **Josip Leko (SDP)** podsjetio je da je Haaški sud međunarodni sud, a ne sud neke države pa se i generali ne izručuju nekoj državi već spomenutom sudu u Haagu kojeg su osnovali Ujedinjeni narodi.

Dr. Ivić Pašalić (HDZ) također se javio radi ispravka netočnog navoda zastupnika Arlovića u dijelu u kojem ovaj SDP-ov zastupnik tvrdi da je za razliku od prošle ova vlast omogućila haaškim istražiteljima da obave razgovor s osumnjičenicima. Demantirajući tu tvrdnju zastupnik Pašalić je citirao dijelove pisma kojeg je 14. veljače ove godine uputila grupa hrvatskih generala Hrvatskom saboru tražeći, uz ostalo, da se u svakom konkretnom slučaju koji se odnosi na pravnu, moralnu ili kakvu drugu odgovornost zapovjednika i sudionika Domovinskog rata obvezatno prethodno zatraži njihovo mišljenje o ratnom događaju i okolnostima u kojima su zapovijedali, donosili odluke i djelovali. Nikada ih nitko nije zvao, pitao ili informirao, zaključio je Pašalić.

S njim se nije složio zastupnik **Arlović (SDP)** podsjetivši da je upravo sadašnja Vlada omogućila generalu Stipetiću da obavi razgovor s haaškim istražiteljima, a jednako tako i generalu Čermaku što HDZ u vrijeme kada je to bilo moguće nije omogućio generalima Gotovini i Ademiju. Takvu je konstataciju potvrdio i **dr. Goran Granić**, zamjenik premijera i potpredsjednik Vlade.

U veljači ove godine spomenuto su pismo potpisali hrvatski generali Domazet-Lošo, Čosić, Basarac, Gotovina, Kapular, Korade, Krstičević, Filipović i Janko Bobetko, reagirao je zastupnik **Pašalić (HDZ)** te upitao: "znači li to da postoje vaši i naši generali te da se nekima može omogućiti davanje informacija, a drugima se to čini slanjem uhiđenog naloga".

Ponovno reagirajući zastupnik **Arlović (SDP)** kazao je da s tugom odbija pokušaj podjele na vaše i naše generale koju HDZ često čini u javnim istupima preko svojih glasnogovornika i vrlo visokih funkcionara. General Gotovina se naziva herojem

Domovinskog rata dok se drugi general i ne spominje, podvlači Arlović što, dakako, nije uredu.

Dr. Pašalić (HDZ) je zaniijekao tvrdnju da je HDZ dijelio hrvatske generale na "vaše" i "naše". Baš obrnuto, kaže, s tim je podjelama počela sadašnja vlast braneci jedne generale, a drugima uručujući uhiđbeni nalog. Generali iz JNA imali su najviše dužnosti u Hrvatskoj vojsci, a iza 3. siječnja 2000. svi generali iz Domovinskog rata izvlačeni su iz Hrvatske vojske, podvlači ovaj zastupnik. Od kako je vladajuća koalicija na vlasti nisu promovirani niti postavljeni novi generali u Hrvatskoj vojsci, uzvratilo mu je **Arlović**. Kazao je još da su članovi SDP-a i HNS-a, koji su vodili vojne operacije i zapovjedali korpusima naše vojske ostali na pričuvinim činovima brigadira i pukovnika samo zato jer nisu pripadali HDZ-u. Tako su podcijenjeni, poniženi, a djelomično nisu ostvarili niti prava koja su ranije zahtijevali, kazao je Arlović i najavio je da će kada se bude govorilo o Domovinskom ratu poimenično izaći s imenima ljudi koji su u vrijeme vlasti HDZ-a zakinuti u činovima.

Za ispravak netočnog navoda javila su se odmah dva zastupnika pa je predsjednik Tomčić iskoristio priliku da apelira na zastupnike da izbjegavaju neplodnu raspravu i tako pruže priliku 50-torici zastupnika koliko ih se još prijavilo za sudjelovanje u ovoj raspravi.

Zastupnik Arlović samo je potvrdio da se vodi jedna druga vrsta statistike te da je nova vlast u svojim glavama i postupcima podijelila generale na "vaše" i "naše", podvukao je **dr. Pašalić**.

Radi ispravna netočnog navoda javio se **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)**. Primijetio je da general Stipetić s kojim su haaški istražitelji obavili razgovor nije među potpisnicima pisma grupe generala te netočnom ocijenio tvrdnju kako nije bilo promoviranih generala u više činove. Predsjednik Republike promovirao je ne samo u činove generala već i u čin Stožernog generala npr. Antuna Tusa. Zastupniku Arloviću poručio je i ovo: "Danas imate većinu u ovom visokom domu, ali će hrvatski narod odlučiti jeste li postupali dobro ili niste. Možete raditi što hoćete ali ne i dokle hoćete, a narod će presuditi na slijedećim izborima". Kazao je još da je tijekom svojih istupa više puta spominjao generala Ademija.

“Ja u Saboru ne mogu raditi dokle i što hoću nego kako to propisuje Ustav i Poslovnik, odgovorio mu je, uz ostalo, Arlović. S tim se nije složio zastupnik Česić-Rojs spočitnuvši Arloviću da ga je čuo kada je rekao da ima dovoljnu većinu za promjenu Ustava.

Autokracija

Potom se radi ispravke netočnog navoda zamjenika premijera dr. Gorana Granića javio **HDZ-ov** zastupnik **dr. Ivica Kostović**. Ustvrdio je da bivša HDZ-ova vlast nije onemogućavala razgovore s haaškim istražiteljima ali se držala zakona o državnoj tajni i nacionalnoj sigurnosti.

Prije 3. siječnja 2000. nije se na ovaj način raspravljalo o hrvatskim generalima, i HDZ nije gledao tko je njegov član jer su svi bili jedinstveni u obrani domovine, naglasio je **Milan Kovač (HDZ)**. Vjerovao je da će se tijekom rasprave postići konsenzus ali Klub zastupnika SDP-a polazi od negativističkih stavova koji ne vode konsenzusu. U svakoj normalnoj državi svijeta generali koji su ratnim operacijama spasili na desetine tisuća Bošnjaka iz Bihaća npr. dobili bi priznanje UN-a, a kod nas se nažalost ljudi osuđuju za zločine. Odnos prema vojno-redarstvenim akcijama “Bljesak” i “Oluja” liči mu na odnos prema vjeri u vrijeme komunizma kada je vjera bila slobodna ali ne i vjernici. Stoga ne treba čuditi ovakav odnos međunarodne zajednice prema našim vojno redarstvenim akcijama kada najviši državni dužnosnici svjedoče u Haagu ili kao zastupnici izjavljuju da je Hrvatska izvršila agresiju na drugu državu. U takvoj situaciji normalno je da oni koji nas ne cijene i relativiziraju Hrvatsku te je žele optužiti za ono što nije učinila koriste te izjave i svjedočenja. Ipak, još ima šanse da Sabor donese obvezujuće zaključke za Vladu i izađe iz novonastale situacije, zaključio je Kovač. Predsjednik **Tomčić** upozorio je zastupnika da se u svezi s ovom točkom ne donose zaključci nego raspravlja o povjerenju Vladi, i još jedanput ukazao na neučinkovitost rada.

Ispravljajući netočan navod **dr. Vesna Pusić (HNS)** podsjetila je zastupnika Kovača da se sada vodi rasprava o povjerenju Vladi te podvukla kako je krajnje vrijeme da se prestane osuđivati ljude prije

odluke suda. Reagirajući **Milan Kovač (HDZ)** odgovorio joj je: “Mi ne osuđujemo ljude nego to čine vaši čelnici i predsjednik države koji je član vaše stranke te premijer kada je nedavno uređivao TV Dnevnik u kojem je ustvrdio da odgovorni za ratni zločin mora odgovarati”. Zastupnik je to ocijenio prejudiciranjem stvari pitajući gdje je sudska odluka o tome.

S podjelom na hrvatske generale na “vaše” i “naše” počela je sadašnja vlast braneći jedne generale, i uručujući uhiđbeni nalog drugim generalima.

U ponovnom istupu zastupnica **Pusić (HNS)** izrazila je nadu kako se svi slažu da oni koji su odgovorni i nadu se krivim za ratni zločin moraju i odgovarati. To, međutim, ne znači da su oni kod kojih postoji sumnja da su krivi uistinu i krivi za zločine. Zastupnik **Kovač (HDZ)** složio se ocjenom gđe. Pusić da odgovorni za ratni zločin moraju odgovarati i zato je, kaže, Milošević u Haagu, ali i ostali koji su izvršili agresiju na Hrvatsku. Bivša je vlast bila za osnivanje Haaškog suda kako bi se sudilo zločincima, a ne onima koji su oslobodili domovinu. Drži kako su izjave gđe. Pusić puno pridonijele postojećoj situaciji u kojoj se nalazi Hrvatska što je **ova zastupnica HNS-a** s indignacijom odbila upućujući na knjige hrvatskih generala uključujući tu i knjigu Janka Bobetka iz kojih se jasno vide povijesne činjenice.

Još jedanput istupivši **Milan Kovač (HDZ)** ocijenio je netočnom tvrdnju zastupnice Pusić da je knjiga generala Bobetka dokaz da je u Hrvatskoj izvršen ratni zločin.

“Za Vladu Republike Hrvatske “Bljesak” i “Oluja” najsajjnije su akcije Hrvatske vojske, a glede ratnih zločina držimo se stavova Hrvatskoga sabora”, kazao je zamjenik premijera dr. Goran Granić.

Hrvatska je inicirala osnivanje Međunarodnog suda u Haagu, a unatoč protivljenju nekih i upozorenjima na opasnosti koje bi mogle proizići iz Ustavnog zakona o suradnji s Haaškim sudom ovaj je zakon donesen 1996. godine - prisjetio se **Stjepan Radić (HSS)**. I dok premijer kaže da ćemo ako ne ispunimo zahtjeva Haaškog tribunala doći u

sukob s međunarodnom zajednicom, HDZ drži da to nije istina, a ovaj zastupnik kaže da se pritom može ravnati samo prema tome tko ljepše govori, izgleda ili je obučen, ali ne čuje niti jedan argument osim da je Ustavni zakon o suradnji s Haagom dogma koja se ne može mijenjati nego posebnim zakonom. Prvi je put, kaže, čuo o neiskorištenim mogućnostima (institutima) o kojima je govorio dr. Sanader, ali ga zanima zašto ovaj zastupnik s tim prijedlozima nije otišao premijeru. Umjesto toga iznosi se argument kako Vlada ne radi, primjećuje ovaj HSS-ov zastupnik. Za institut ispravka netočnog navoda kaže da je prekrasna stvar ali nema smisla ako se rabi na ovaj način. Inače, gospodin Stjepan Radić nije zadovoljan gospodarskim i političkim stanjem u državi ali, kaže, da nikad ne bi došao u Sabor da je shvatio da će se parlament svoditi na ono što je danas. Imao je, tvrdi, romantičnu predodžbu da će u hrvatskom parlamentu govoriti barem desetorica pametnih ljudi, a događalo se da smo prvo bili pod autokracijom jedne stranke, a sada se pripovijeda da smo pod autokracijom druge stranke. On osobno, kaže, nije ni pod čijom autokracijom i napraviti će sve što je u njegovoj moći da bude što manje podjela unutar Hrvatske. Vlada mora trasirati put za naš politički i ekonomski oporavak, podvukao je zastupnik te izrazio neslaganje s Vladinom politikom u kojoj se smanjuju plaće medicinskim sestrama.

Ustavni zakon o suradnji s Međunarodnim sudom u Haagu iz 1996. je godine, ali se od tada naovamo puno toga promijenilo, replicirao mu je **Ante Beljo (HDZ)**. Vjerujući obećanjima tog suda da će suđenje biti kratko i pravedno naši su ljudi otišli u Haag i završili onako kako su završili na temelju optužbi koje nemaju nikakve veze s njihovom osobnom odgovornošću. Bojeći se takve situacije oporba više ne želi slati ljude na doživotnu robiju i drži kako valja sve pokušati da se ti ljudi zaštite.

Naglasivši kako neće dalje polemizirati zastupnik **Stjepan Radić (HSS)** poručio je prethodniku da ga ne kani uvjeravati kao što ni zastupnik Beljo nije njega uvjerio u svoje argumente.

Ispravljajući netočan navod zastupnik **Petar Žitnik (HSS)** kazao je da je bivša vlast poslala osumnjičene u Haag te da je znala da će oni tamo biti godinama.

Ministar financija **dr. Mato Crkvenac** reagirao je na onaj dio izlaganja Stjepana Radića u kojem se ovaj zastupnik osvrće na Vladinu politiku plaća. Ministar je, među ostalim, kazao da je država preskupa, a plaće previsoke zbog čega je u prosincu lani Sabor prihvatio Vladin prijedlog o smanjenju plaća za 10 posto. Plaće medicinskih sestara i nisu bile tako smanjenje kako je to izgledalo jer nisu primijenjeni dodaci na koje ove djelatnice imaju pravo, ali je Vlada u međuvremenu intervenirala i ponovno korigirala njihove plaće, objasnio je ministar Crkvenac.

Zvono za uzbunu

Zastupniku **Ivanu Šukeru (HDZ)** interesantna je priča ministra Crkvenca prije i poslije 3. siječnja 2000. godine, na što je ministar Crkvenac reagirao tvrdnjom da je Vlada i onda kao i sada naglašavala da će restriktivnom fiskalnom politikom oblikovati ukupnu ekonomsku politiku i potaknuti rast zapošljavanja. Ako je to tako zašto je onda prvo trebalo sniziti neke plaće da bi se poslije toga one ponovno korigirale, upitao je **Stjepan Radić (HSS)**. A **Ivan Šuker (HDZ)** podsjetio je ministra Crkvenca na prije data obećanja u svezi s PDV-om i smanjenjem državnog proračuna.

Što se tiče **Jadranke Kosor (HDZ)** o pitanju povjerenja Vladi moglo bi se raspravljati još onda kada je Vlada predložila smanjenje porodičnih naknada. Zakašnjelom drži raspravu o suradnji s Haaškim sudom i naglašava kako je o tome trebalo raspravljati već dan-dva nakon što su stigle optužnice iz Haaga. Smatra da je Vlada od trenutka kada je saznala za optužnice bježala od javnosti. Nitko tko je kriv ne može se braniti ali isto tako ne može se dozvoliti da bilo tko nevin strada zbog politizacije Suda koji želi suditi izjednačavanjem žrtve i agresora. Za razliku od premijera Račana koji kaže da narod traži suradnju s Haagom ova zastupnica ima, kaže, druge informacije. Mnogi se, naime, pitaju hoćemo li uskoro šutjeti o Domovinskom ratu i njegovim herojima, a isticanje statusa hrvatskih branitelja shvatiti kao pitanje građanske hrabrosti? Zastupnica drži da u Haagu predstoji suđenje našoj državi te smatra da su se ocjene tog Suda drastično pogoršale dolaskom na vlast srbijanskog predsjednika Koštunice.

Naime, već u studenome lani gospođa Carla del Ponte lobirala je pred Vijećem sigurnosti UN-a da na Hrvatsku učini dodatne pritiske glede suradnje s Haagom. Međunarodni sud u Haagu radi u ritmu politike pa gospodin Blewit u prosincu 2000. najavljuje Hrvatskoj Vladi da će joj za "Oluju" poslati zapečaćene optužnice optužujući zapravo Hrvatsku da je tom vojno redarstvenom akcijom izvršila agresiju na "Republiku Srpsku Krajinu", podvukla je zastupnica Kosor. A u prosincu lani, kaže procurilo je kako je gospođa Carla del Ponte poslala pismo hrvatskoj Vladi gdje je objasnila kako nije dužna ni pred jednom državom članicom UN-a opravdavati način na koji privodi svoje pravo, osobito kada je posrijedi država koja sudjelovala kao jedna od strana u sukobu. Haaška tužiteljica je, dakle, govorila o Hrvatskoj kao o jednoj od strana u sukobu, a ne kao o državi na koju je izvršena velikosrpska agresija, primijetila je zastupnica Kosor te upozorila kako je i to bilo jedno zvono za uzbunu.

Vjerujući obećanjima Suda u Haagu naši su ljudi tamo otišli i završili onako kako su završili na temelju optužnica koje nemaju nikakve veze s njihovom osobnom odgovornošću.

Zaključujući istup imala je i nekoliko pitanja za zamjenika premijera. Interesiralo ju je je li Vlada uistinu iskoristila sve mehanizme braneći dostojanstvo Domovinskog rata, prijeti li premijeru novčana kazna od 40.000 guldena ako prekrši odredbe Statuta Suda, te koji su slijedeći koraci koje će poduzeti naša Vlada.

Zamjenik premijera **dr. Goran Granić** objasnio je da dolaskom na vlast pobjednička koalicija nije zatekla niti jedan pripremljen dokaz da Hrvatska zbog agresije želi tužiti Jugoslaviju. Iako se deset godina ponavlja priča da je ta susjedna zemlja izvršila agresiju na Hrvatsku, nažalost, dosad ništa nije poduzeto da se prikupe i sudu podastru dokazi o tome, podvukao je gospodin Goran Granić. Tek je sadašnja vlast to učinila, a osim troškova s propalim pravnim savjetnicima sadašnja vlast

nije ništa drugo naslijedila, kategoričan je zamjenik premijera.

Uslijedili su ispravci netočnih navoda. **Dr. Juraj Njavro (HDZ)** kazao je da je ministar pravosuđa u bivšoj HDZ-ovoj Vladi uputio tužbu protiv Jugoslavije, a kao dokument priložena je "Bijela knjiga". **Ante Beljo (HDZ)** podsjetio je na niz knjiga u kojima je sakupljeno oko 3500 dokaza što ih je skupio Hrvatski informativni centar za prikupljanje dokumentacije o Domovinskom ratu. Te je knjige, kaže, dao zamjeniku premijera, a prije osnivanja Suda u Haagu dobila ih je i Bacionova komisija. Haaški tribunal ne sudi državama nego pojedincima, a isto je tako točno da je bivša Vlada tužila Jugoslaviju za agresiju, odnosno za učinjeni genocid, upozorio je **dr. Ivica Kostović (HDZ)**. Tu je informaciju potvrdio i nekadašnji ministar HDZ-ove Vlade, a sada zastupnik **dr. Jure Radić (HDZ)**. I ministar pravosuđa **dr. Stjepan Ivanišević** potvrdio je navod da je bivša Vlada podnijela spomenutu tužbu Međunarodnom sudu u Haagu, ali osim te tužbe sadašnja vlast nije, kaže, našla ni jedan papir koji bi tu tvrdnju potkrijepio. Stoga je sadašnja Vlada morala tražiti dva puta produženje roka za izradu Memorijala da bi konačno početkom ove godine dala dokumentaciju od 12 svezaka u svezi s tom tužbom.

Reagirao je **dr. Juraj Njavro (HDZ)** da je u razgovoru s haaškim istražiteljima saznao "da ovo o čemu mi govorimo baš i ne liči na nešto zbog čega bi trebalo podizati tužbu protiv tzv. Jugoslavije".

U nastavku rasprave riječ je dobio **dr. Anto Kovačević (HKDU)**. Njega je zasmetala tajnost optužnica i mistika koja se oko podignutih optužnica stvara. Prije 200 godina raspisana tjeratica za Billy Kidom bila je javna i znao se njezin sadržaj pa Haaški tribunal ne bi trebao ići ispod razine Divljeg zapada, smatra ovaj zastupnik. Drži da je Hrvatska postala Haaškom kolonijom. Zastupnik se slaže da Hrvatska neće biti talac onih koji su okrvavili ruke, ali isto tako, kaže, kako ne smije postati talac prodanih političara i poslušnih slugu. Konstatacije o prekomjernom upotrebljavanju hrvatskoga topništva nisu ništa drugo nego licemjerno i sofisticirano osporavanje obrane hrvatskih okupiranih područja. Danas se za zločine okrivljavaju osloboditelji Knina, a zaboravlja se da je velikosrpska agresija počela baš iz

Knina, primijetio je Kovačević, i dodao još kako treba surađivati s Haagom ali i promijeniti Ustavni zakon o suradnji s tim sudom. Prije smo, naime, bili naivni i izručivali naše Hrvate, a u Haagu su nevini dobivali i po 45 godina zatvora. Zastupnik naglašava da je Haaški sud pao na presudi generalu Tihomiru Blaškiću. Drži kako nikada Hrvatska nije bila udaljenija od Europe nego što je to danas, a ako izruči svoje generale Gotovinu čime se želi postići politički mentalitet. Svijetu moramo dokazati da smo se branili jer smo bili napadnuti. Kazao je zatim da je tek nakon Miloševićeva izručenja Haagu aktivirana optužnica za generala Gotovinu čime se želi postići njihovo izjednačavanje. Za njega Haag nije ništa drugo nego produžena velikosrpska agresija na Hrvatsku samo u jednoj diplomatskoj varijanti. Na ovim prostorima želi se stvoriti zapadni Balkan i carinska i monetarna unija sa Srbijom, kaže zastupnik i dodaje kako bi bilo dobro da Vlada objavi tajni sporazum sa MMF-om, posebno točku 5. Dokumenta o pridruživanju gdje se hrvatskim radnicima iz dana u dan smanjuje plaća, a srpskim radnicima povećava i tako stvara balans na ovim prostorima da bi jednog dana Hrvatska završila u nekoj obnovljenoj Jugoslaviji, zaključio je Kovačević.

Hrvatska je danas puno bliža Europi i svijetu

Za akademika **Ivu Šlause (SDP)** netočna je tvrdnja prethodnika da je Hrvatska danas udaljenija od Europe nego što je to bila prije. Da to nije istina može se, kaže, saznati ne samo iz naših izvora već i američkih izvještaja o stanju u Hrvatskoj po kojima je Hrvatska danas neusporedivo bliža Europi nego što je to bila prije.

Od Zapada možemo naučiti samo kako se brani vlastiti interes, identitet i suverenitet, odgovorio mu je **dr. Anto Kovačević (HKDU)** dodavši kako taj isti Zapad u Hrvatskoj interesira samo divlji kapitalizam i profit.

Riječ je zatim zatražio ministar financija **dr. Mato Crkvenac**. Naglasio je da potpisani Memorandum sa MMF-om nije nikakva tajna jer otkako je sklopljen nalazi se na hrvatskom i engleskom jeziku na Internet stranicama Hrvatske narodne banke i Ministarstva financija.

Europa, UN, UNESCO i Haaški sud svakako nisu savršeni, ali je činjenica da je Hrvatska danas puno bliža Europi i svijetu negoli je bila prije, ustrajao je na svojoj tvrdnji akademik **Šlaus (SDP)**. Potkrijepio je to listom članstva naše države u brojnim svjetskim organizacijama.

O suradnji s Haaškim sudom trebalo je raspravljati već dan-dva nakon što su stigle optužnice iz Haaga.

Tijekom ove rasprave više je puta spominjana gospodarska situacija u kojoj se Hrvatska nalazi, a niti blizu nisu citirani podaci s tim u svezi, primijetio je ministar za javne radove, graditeljstvo i obnovu **Radimir Čačić**. Spomenut je cijeli niz nebuloza koje gotovo da nisu vrijedne komentara. Pozivajući se na neke brojčane podatke glede kamata i kredita ustvrdio je da je sadašnja Vlada barem 40 posto uglednija, stabilnija, i bliža Europi nego što je to bila prijašnja Vlada. Ovakvom raspravom i ponašanjem svaki dan gubi se 200.000 dolara, ustvrdio je ministar Čačić, a nakon toga uslijedile su brojne reakcije zastupnika.

Javljujući se radi povrede Poslovnika zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** ustvrdila je da ministar Čačić ne može nikakvo izlaganje i mišljenje zastupnika nazivati nebulozama te dodala kako je takav rječnik možda dozvoljen u Vladi, ali ne i u Saboru.

Hrvatska neće biti talac onih koji su okrvavili ruke, ali isto tako ne smije biti talac prodanih političara i poslušnih sluga.

Rasprava u Hrvatskom saboru o bilo kojoj temi koja se uvrsti na dnevni red nipošto nije gubljenje vremena i ne nosi Hrvatskoj nikakvu materijalnu štetu, podvukao je **dr. Ivo Sanader (HDZ)**. A njegov stranački kolega **Vladimir Šeks** podsjetio je ministra Čačića da je Vlada predložila ovu raspravu, pa ako se Hrvatskoj čini šteta onda je štetnik Vlada.

Slušajući nebuloze gospodina ministra možemo reći da danas hrvatska lisnica više ne stanuje u hrvatskom džepu, rekao je **dr. Anto Kovačević (HKDU)** te dodao da ako išta resi sadašnju Vladu onda je to

rasprodaja hrvatskog nacionalnog bogatstva. Primijetio je još kako je danas 66 posto hrvatskoga bankarskog sustava u rukama stranaca te kako ne stoji baš tvrdnja da nam je dobro.

U nastavku sjednice riječ je zatražio potpredsjednik Vlade **Slavko Linić**, a osvrnuo se na česte izjave kako Vlada rasprodaje nacionalno bogatstvo. S tim u svezi podsjetio je na prisutnu tržišnu ekonomiju u kojoj nema državnog vlasništva nego privatnog. Glede resursa koje država neće prodavati pozvao se na ustavna rješenja i s tim u svezi naglasio da su to nacionalna i javna dobra s posebnim tretmanom. Primijetio je još kako se hrvatski narod stalno opterećuje dubiozama, neistinama i dvojabama koje uopće ne postoje i politički su nametnute jer su sva rješenja u tom smislu Ustavom jasno precizirana i transparentna. Reagirajući **dr. Ivo Sanader (HDZ)** zamolio je predsjedatelja sjednice da upozori potpredsjednika Linića da ne vrijeđa zastupnike Hrvatskoga sabora izjavom kako su protiv Ustava te upozorio na ustavnu poziciju u odnosima između Vlade i Sabora. **Baltazar Jalšovec (HSL)** koji je predsjedao ovim dijelom sjednice nije, kaže, tako shvatio izlaganje potpredsjednika Linića, a zamjenik premijera **dr. Goran Granić** konstatirao da je Vlada dobro upoznata s ustavnom pozicijom Vlade i Hrvatskoga sabora.

U ponovnom istupu potpredsjednik Vlade **Slavko Linić** naglasio je kako nema namjeru vrijeđati zastupnike jer je i sam do jučer sjedio u zastupničkim klupama i puno toga naučio. Neprekidno, kaže, dok sjedi u Saboru sluša da je izdajnik Hrvatske, da ne služi Hrvatskoj i ne poštuje Domovinski rat te želi građane Hrvatske izručiti stranom svijetu. A sada je, kaže, prvi put čuo da je odgovorna osoba za rasprodaju imovine Hrvatske. Ne želeći braniti svoju poziciju želi samo da građani koji prate prijenos ove rasprave shvate razliku između njegova istupa i istupa zastupnika Ante Kovačevića te ocijene je li Linić lopov koji prodaje nacionalno bogatstvo.

U ponovnom istupu ministar **Radimir Čačić** ispravio je iznesen podatak o 66-postotnom udjelu stranaca u bankarskom sustavu Hrvatske naglasivši da je taj udjel puno veći i iznosi 87 posto.

Dario Vukić (HDZ) javio se da bi kako kaže ispravio netočan navod ministra Čačića o smanjenju kamatnih stopa u Hrvatskoj nakon izbora 3. siječnja 2000. godine. Točan je podatak, naglašava Vukić, da su u 1999. troškovi kamata u državnom proračunu iznosili 2 milijarde kuna, a ove će godine iznositi 3 milijarde i 400 milijuna kuna što puno govori o zaduživanju naše države. Inače, zastupnik se ne slaže s ocjenom da se privatizacija provodi na transparentan način. U doba "HDZ-ovog mraka" sjednice Upravnog odbora Fonda za privatizaciju bile su otvorene za javnost, a danas nisu. Uz to, zastupnici još uvijek nisu primili Izvješće spomenutog Fonda iz kojeg bi vidjeli da li se radi o privatizaciji ili rasprodaji bogatstva, odnosno za koju se cijenu u odnosu na nominalnu cijenu prodaju trgovačka društva. Činjenica je također da je odbijen HDZ-ov zakonski prijedlog o reviziji pretvorbe i privatizacije gdje je zatraženo od državne revizije da ispita koliko je npr. neki tajkun platio poduzeće i otkuda mu novac za to. Kako su Vlada i većina u Saboru odbili taj zakonski akt zastupnik Vukić nije siguran da je vladajućima stalo do revizije pretvorbe i privatizacije na način kako su predstavljali javnosti prije 3. siječnja 2000. godine.

Replicirajući Čačiću, **Ivica Tafra (HDZ)** upitao je kako će se objasniti hrvatskim građanima, radnicima kojima je svaki dan sve gore, da Vlada radi dobro.

Nakon akademika **Ive Šlaus (SDP)**, koji je upozorio da se dobar dio sudionika rasprave "odmiče" od dnevnog reda i odgovora mr. **Mate Arlovića** da je to stvar predsjedavajućeg, za riječ se javio **Željko Krapljan HDZ** da bi ispravio navod potpredsjednika Linića. Napomenuvši da ne može dati glas za Vladu rekao je da ga zanima odgovornost Vlade i Linića kao odgovorne osobe kad je riječ o 2600 radnika "Željezare", Sisak.

Nesporazum između Vlade i rukovodstva Željezare

Potpredsjednik Vlade, **Slavko Linić** podsjetio je da je 3. siječnja preuzeto oko 400 trgovačkih društava u kojima nije bilo gospodarske aktivnosti i kojima je upravljala administracija na čelu s bivšom vlašću, od kojih je 250

"bilo za sahraniti". Iz dana u dan strpljivo se pokušava riješiti problem jednog po jednog, sve ono što deset godina netko nije radio sada, u 16-17 mjeseci dolazi na red, rekao je potpredsjednik Vlade.

Izvijestio je zatim zastupnike da će se pitanje Željezare Sisak riješiti, da je nađen i poslovni prostor, da se isplaćuju plaće koje zapravo nisu zarađene (čak i iznad 3000 kuna, a ne minimalne). Po njegovim riječima, radi se o "nesporazumu, nerazumijevanju" između Vlade i trenutnog rukovodstva Željezare. Ne može se, naglasio je, za plaće u Željezari osigurati prosjek iznad 3000 kuna jer to, kako reče, ne osigurava Vlada već i bolničarke koje su dobile manju plaću i tekstilci te druge gospodarske grane (gdje je minimalna plaća 1700 kuna).

Po njegovim riječima radi se o "nesporazumu, nerazumijevanju" između Vlade i rukovodstva i ti će se odnosi raščistiti. Vladu neće, naglasio je, zastrašiti to što netko - tko pokušava ostvariti individualne potrebe, pa i političke (lokalna samouprava), i ne želi snositi odgovornost za promjene - šalje radnike na ulice. Za dio radnika posla će biti, a plaću određuje tržište, dometnuo je.

Dopredsjedniku Liniću obratio se **Ivica Tafra (HDZ)**. "Kad ste već nabrajali što ste našli 3. siječnja bilo bi korektno da kažete i što ste ostavili 1990. hrvatskoj državi" - rekao je.

Liniću je replicirao i **Tonči Tadić (HSP)**, rekavši kako nije stekao utisak da ljudi žele trošiti nezarađeno već žele da "Željezara" počne normalno poslovati. Zastupnicima je nepoznato što stoji u Vladinu programu izolacije ("kako se navodno zove"), upozorio je zastupnik, zatraživši jedan primjerak za sebe. Mr. **Mato Arlović** upozorio je Tadića da to može postaviti kao zastupničko pitanje ili zatražiti raspravu o tome.

I **Željko Krapljan** javio se radi ispravka Linića. Odgovorno tvrdi, naglasio je, da nije riječ o političkim problemima u svezi sa Željezarom. Jer, Grad Sisak, gdje HDZ ima vlast, otpisao je sva njena dugovanja, kao i sva gradska poduzeća. Kad je riječ o rukovodstvu - predsjednik Nadzornog odbora i "šef kadrovske politike" predsjednik je Županijskog SDP-a (Marijan Malina) pa se i po toj liniji mogu rješavati problemi, dometnuo je. Mr. **Mato Arlović** upozorio ga je to bio ispravak mišljenja, a ne netočnog navoda.

Petar Žitnik (HSS) upozorio je na povredu Poslovnika, uz napomenu da predsjedavajući treba oduzeti riječ kad se zastupnici udalje od teme. Na to je predsjedavajući, **Arlović** odgovorio da nema povrede jer je na to već upozorio te da je Žitnik sam povrijedio Poslovnik jer nije pojasnio koji je članak povrijeđen.

Uz sve pohvale radu Vlade, **Mladen Godek (HSL)** najprije je ustvrdio da je Koalicija naivno "uletjela", složivši se s odvojenom raspravom, a neprestano se govori o haaškim optužnicama. Analizirao je zatim kako je Vlada s obzirom na Ustavni zakon trebala postupiti. Prema članku 16, zahtjev za predaju okrivljenika Međunarodni sud dostavlja Vladi, zajedno s potrebnim podacima, a Vlada ga putem Ministarstva pravosuđa upućuje Županijskom sudu na čijem području okrivljenik boravi. Vlada je napravila mnogo više od toga, upustila se u polemiku s Haaškim sudom (iako joj to nije zadatak) da bi obranila ono što je ocijenila da je nacionalni interes, naglasio je zastupnik. A optužena je da optužuje generale, dometnuo je. Upitavši kako se uopće može misliti da Hrvatska - koja ima Ustavni zakon, kao član Ujedinjenih naroda, ne bi dobila sankcije, podsjetio je da ih je dobila Srbija koja nije imala zakon te da je 1996. Ustavni zakon donesen u strahu od sankcija.

Najlakše je reći "ne damo, ponosni smo, jest ćemo travu", rekao je, dometnuvši da se to čulo već toliko puta. Zastupnik je podsjetio da o takvoj vrsti ponašanja svjedoči 40 godina Španjolske pod Frankovim režimom, danas Kuba pod režimo Fidela Kastru te to što je prebogati Irak među 10 najsiromašnijih zemalja svijeta, a i Srbija čiji stanovnici dnevno troše jedan dolar za svoje potrebe.

Po njegovoj ocjeni, kritičari rada nisu objasnili što ih to konkretno smeta, sa čime se to u premijerovu pismu ne slažu. Zar je laž i protiv nacionalnih interesa to što je on rekao, upitao je.

Vlada je imala na raspolaganju tri mehanizma

Dr. **Ivo Sanader** izjavio je da Godekov pledoaje nema nikakve logične veze s raspravom i argumentima što ih je uvodno iznio Klub zastupnika HDZ-a. Vlada je osim

prigovora imala na raspolaganju tri mehanizma: mogla je zatražiti raspravu pred Međunarodnim sudom pravde, pred panelom sudaca u Den Haagu te raspravu u Vijeću sigurnosti. Pritom se, dometnuo je, nije spomenuo kako su Ustav, Ustavni zakon i deklaracija o Domovinskom ratu obvezali svaku vladu pa i ovu da ne smije postupiti po ovakvim optužnicama.

Vlada je osim prigovora imala na raspolaganju tri mehanizma: mogla je zatražiti raspravu pred Međunarodnim sudom pravde, pred panelom sudaca u Den Haagu te raspravu u Vijeću sigurnosti.

Dr. **Ivica Kostović** optužio je Godeka da se ponaša balkanski i "straši hrvatski narod s travom" te podsjetio kako straha nije bilo ni kad uopće nije bilo hrvatske države i kad je pravno situacija bila gotovo bezizlazna, a "sad se moramo strašiti jer tu par raspoloženi uglednika pričaju o travi". Upozorenja iz Kluba zastupnika HDZ-a da Ustavni zakon te sam Ustav pružaju podlogu Vladi da barem razmotri situaciju na Saboru dočekuje se na nož i tvrdi da je to - izručivanje hrvatskog naroda jedanju trave, rekao je Kostović, upitavši Godeka zar ga ne boli "što nitko nije u Haagu za cijeli genocid 1991". Optuženi ima čin potpukovnika, a ovdje se počelo od generala, koji su zapravo poništavali rezultate etničkog čišćenja pa je izvan pameti reakcija zastupnika, rekao je dr. Kostović.

Pa nije valjda Milošević tamo otišao da bude dopisnik "politike" - bio je komentar **mr. Mate Arlovića**.

Vladimir Šeks upozorio je Godeka da je Ustavnim zakonom predviđeno da Vlada zahtjevu Međunarodnog suda udovoljava ako, među ostalim, nije suprotan Ustavu Republike Hrvatske.

Klub zastupnika HDZ-a ne prigovara pismu predsjednika Vlade već pohvaljuje, pojasnio je "njegove navode kako je neprihvatljivo da u nekim segmentima nema uzročne veze zapovjedno-objektivne i osobne odgovornosti te da se ne može pisati o odgovornosti za deportaciju ili raseljavanje 150 do 200 tisuća krajinskih Srba u akcijama "Bljesak" i "Oluja", o "Krajini" koja se ne definira kao zločinačka banditska

tvorevina nego kao neka država i da su hrvatske snage učinile ratne zločine. Klub, međutim, zamjera Vladi što nije ustrajala i poduzela sve mehanizme (diplomatske i pravne) prema Haagu i Vijeću sigurnosti da se optužnica zablokira.

Za riječ se javio dr. **Goran Granić**, izjavivši u ime Vlade kako njeni članovi dosad nisu zamijetili argumente HDZ-a.

Da se argumenti slušaju a ne gledaju - bio je komentar **Vladimira Šeksa**, koji je zamjeniku premijera - ako nije zamijetio i čuo argumente - preporučio optičara ili da ide "na uho, grlo, nos". Predsjedavajući, mr. **Arlović** zaprijetio je zastupniku opomenom (sljedeći put), dometnuvši da nema smisla vrijeđati, da se mora naći mudar odgovor.

U tom smislu radi ispravka navoda javio SE dr. **Ivica Kostović**, riječima da je zamijetio "da su SE uvažavali argumenti HDZ-a".

Branislav Tušek (SDP) odustao je od rasprave, odazvavši se pozivu potpredsjednika Arlovića da se rasprava okonča što je prije moguće.

U ime pravde

Dr. **Ante Simonić (HSS)** rekao je da je izlaz iz situacije u kojoj nema opće nacionalne suglasnosti - afirmacija antiratnih i razvojnih težnji, u suradnji s međunarodnim promicateljima razvoja, demokracije i tolerancije, bez obzira na teškoće hrvatskog položaja u odnosu na silinu međunarodne zajednice koja ponekad ne mari u dovoljnoj mjeri za interese Hrvatske.

Rane dobivene srbo-četničkim rušilačkim i divljačkim napadima silno su duboke (goleme patnje pojedinaca i cijelog naroda) te otud često nezadovoljstvo u zemlji, rekao je zastupnik. Ustvrdivši zatim kako mase daju prednost strasti i žestini te streme brzom zadovoljavanju potreba, ne promišljajući dovoljno o posljedicama, rekao je kako je pravda napeto uže po kojem čovjek hoda između poriva da ispuni svoje želje i svijesti o vlastitoj društvenoj odgovornosti.

Međunarodni pravni sustav i s njime usuglašeni nacionalni omogućavaju - rekao je zastupnik HSS-a - da se primjerenim načinom vladanja te potvrđivanjem zakonskih normi omogući poštovanje prihvatljivih normi ljudskog ponašanja te kazne svi koje treba kazniti i obrane svi

pravednici. Ne provodi se to, dometnuo je, zbog mržnje ili slabosti već u ime pravde.

"Poštovanje zakonitosti preduvjet je da naša domovina, svi mi, i djeca naše djece, živimo u slobodnoj, demokratskoj Hrvatskoj, u uvjetima poželjne budućnosti. Ona se može graditi isključivo izlaskom iz kruga kolektivne krivnje, kolektivnih frustracija, etiketiranja, zabluda, manipulacija i mitova - bez zataškavanja i minoriziranja neposrednih krivaca za zločine koji blate uzvišenost principa Domovine. Ali i branjenjem pravednika" - rekao je dr. Ante Simonić. Nakon apela da postojeći problem bude poticaj definiranju nacionalnih prioriteta o kojima bi sve stranke trebale postići konsenzus, zastupnik je podržao "Vladu i njezino nastojanje da se narodu kaže istina, i od Sabora zatraži podrška u ovom teškom trenutku".

Odluka o suradnji s Haaškim sudom - referendumom

Tonči Tadić (HSP) započeo je izlaganje tvrdnjom kako članovi Vlade zastupnike plaše lažnom dilemom - Haag ili izolacija te kako svi govore da je Hrvatska danas daleko od izolacije, da je pouzdan čimbenik međunarodne zajednice i da je stanje bolje nego ikad. Stanje u

Vladi se zamjera što nije ustrajala i poduzela sve mehanizme (diplomatske i pravne) prema Haagu i Vijeću sigurnosti da se optužnica blokira.

gospodarstvu je, međutim, daleko od obećavanog tijekom izborne kampanje i početkom mandata Vlade. Nema sustavne politike odnosno "ima nekog čudnog sustava", koji se očituje ponajprije potpunim rasulom odlučivanja i preklapanja odgovornosti predsjednika Vlade, zamjenika premijera, ministra gospodarstva i ministra financija. Očituje se to i zaobilazanjem Gospodarsko-socijalnog vijeća, odnosno marginaliziranjem udruga sindikata i poslodavaca pri donošenju važnih zakona ili usvajanju Vladinih uredbi. Sve to urodilo je nepovjerenjem sindikata i zato je Hrvatska sve dalje od sklapanja socijalnog pakta.

Nezaposlenost je od dolaska nove vlasti povećana za više od 90 tisuća (nezaposlenih je blizu 400 tisuća, plus 120 tisuća s neredovitom plaćom), unatoč bombastičnim brojkama iz predizborne kampanje, upozorio je zastupnik, zamjerivši, nadalje, Vladi zbog nedostatka gospodarske koncepcije te "nevidljive" strategije razvoja.

Vrhunac "sustava bez sustava" je, po riječima zastupnika HSP-a - pokoravanje diktatu MMF-a, i to bez očitovanja Hrvatskog sabora. Time je Hrvatska stavljena u režim vrlo sličan režimu sankcija, jer to predviđa - privatizaciju HEP-a i INA-e, smanjivanje zdravstvene zaštite i gospodarski kolaps.

Poželjna budućnost može se graditi isključivo izlaskom iz kruga kolektivne krivnje, kolektivnih frustracija, etiketiranja, zabluda, manipulacija i mitova - bez zataškavanja i minoriziranja neposrednih krivaca za zločine koji blate uzvišenost principa Domovine, ali i branjenjem pravednika.

HSP drži da će Hrvatska biti dalje od sankcija samo onda kada bude dosljedno branila nacionalne interese, i bude zanimljiva za strana ulaganja (što podrazumijeva - stabilnu demokraciju, efikasan pravni sustav stabilni, a ne eksperimentalni porezni sustav i jasnu razvojnu politiku). Hrvatska će biti dalje od sankcija ako bude imala diplomatsku inicijativu, rekao je zastupnik, uz upit može li je imati zemlja sa 14 veleposlanstava bez veleposlanika.

Po riječima Tončija Tadića, premijerovo pismo Carli del Ponte zastrašujuća je potvrda svih HSP-ovih sumnji još iz 1996. (kad je usvojen Ustavni zakon o suradnji sa sudom u Haagu). Iz njega je, rekao je, očito da sud u Haagu ne razumije ili ne želi razumjeti što se u Hrvatskoj događalo za vrijeme Domovinskog rata - da je zemlja bila napadnuta, da je bila riječ o obrani te da su nad Hrvatima počinjeni nezapamćeni ratni zločini.

Ako okviri suradnje nisu bili definirani 1996. moglo se to učiniti u 2000. godini, rekao je zastupnik Tadić, uz ocjenu da odluku o suradnji

sa Sudom može donijeti jedino hrvatski narod - na referendumu.

Jadranka Katarinčić-Škrlić (HSLŠ) posegnula je za brojčanim pokazateljima kako bi demantirala tvrdnje iz rasprave da danas građani žive daleko lošije no što im je vladajuća petorka obećavala. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku za prvi kvartal ove godine ukupno gospodarstvo bilježi rast od 4,2 posto, investicije, nakon šest uzastopnih tromjesečja beznačajnog rasta, odnosno pada - rast od čak 11, 6 posto, dok je državna potrošnja počela opadati.

Gospodarski rast ne znači i razvoj

Napomenuvši da ne želi ulaziti u (ne)točnost iznesenih podataka, **Tonči Tadić** rekao je da gospodarski rast ne znači i razvoj, odnosno da ne mora značiti i povećanje standarda građana. Nezaposlenost unatoč svemu raste, stranih ulaganja nema u očekivanoj mjeri i Hrvatska je sve dalje od socijalnog pakta. Rasprava o povjerenju Vladi trebala je, dakle, obuhvatiti i druge teme - zaključio je zastupnik HSP-a.

Smanjuje se broj nezaposlenih

Na tvrdnje kako je Hrvatska pred gospodarskim kolapsom ministar financija, mr. **Mato Crkvenac** odgovorio je usporednim brojčanim pokazateljima - o padu u 1999. BDP-a za 0,4 posto i industrijske proizvodnje za 1,4 posto pa rastu, u 2000, BDP-a za 3,7 posto (4,2 posto u prvom kvartalu 2001) i industrijske proizvodnje za 1,7 (ove godine 7 posto).

Najvažnije je da zaduženje ne raste nekontrolirano i ne prelazi mjeru koju država može normalno servisirati.

Ako se zaduživati treba - treba se sada, kada treba izlaziti iz teškoća.

O kakvom je "kolapsu" riječ nije jasno niti iz podataka o nezaposlenima, naglasio je ministar. Nezaposlenih je u Hrvatskoj 364 tisuće, manje nego kad je ova Vlada preuzela vlast. Broj nezaposlenih, osim toga, smanjuje već šest mjeseci i sve veća je ponuda novih radnih

mjesta (34 posto veća nego u prvih pet mjeseci prošle godine). Ni nelikvidnost više nije takav problem, dugovi države su namireni i suprotno pričama kako država funkcionira neuredno ova država namiruje sve svoje dugove.

U Hrvatskoj doista više ne nedostaje kapitala, sve bankarske analize pokazuju da su investicije oživjele, u nekim županijama i više od 100 posto (Varaždinska, Čakovačka, Kopriivnička, Istarska, Kvarnerski kraj), rekao je dr. Crkvenac. Rekavši još zatim da je bilanca u sasvim normalnom stanju, da devizne rezerve rastu, da je u nacionalnoj ekonomiji prisutna visoka financijska stabilnost.

Ministar je još izvijestio zastupnike da je prije godinu i pol dana u insolventnim poduzećima radilo više od 150 tisuća ljudi, dok ih danas tamo radi oko 90 tisuća. Gotovo svi primaju plaću (sa zakašnjenjem), a u državnim poduzećima svi, što košta, dometnuo je.

Rekavši kako se slaže da građani još žive loše pojasnio je da se rezultati spomenutih statističkih činjenica još individualno ne osjećaju zato što se sada naprosto podmiruju neki dugovi, Hrvatska se izvlači iz krize.

Udvostručena davanja prema socijalno najugroženijim

Uslijedilo je izlaganje ministra rada i socijalne skrbi, **Davorka Vidovića**. On je najprije izjavio da je nezaposlenih ipak više sada. Bilo ih je 357 tisuća, a sada ih je 364 tisuće ili 8 tisuća više, ali uzme li se u obzir to da je u 10 godina nestalo oko 700 tisuća radnih mjesta nitko ozbiljan nije ni očekivao da će se u 15 mjeseci nadoknaditi ono što se izgubilo, dijelom zbog rata, dijelom zbog nepropuštene tranzicijske prilike, a i zbog neadekvatnog i lošeg upravljanja onime čime je država trebala upravljati- naglasio je ministar.

On je zatim izjavio da je neutemeljena ocjena kako se sada živi teže nego prije. Da bi to potkrijepio naveo je nekoliko podataka, podsjetivši da je prema istraživanjima Svjetske banke rizik od siromaštva posebno izražen kod starijih ljudi. Prošle godine mirovine su, međutim, realno povećane 1,3 posto, što je s povećanjem koje je obuhvatilo 770.000 umirovljenika realno povećanje od 10 posto.

U 2000. je prosječna starosna mirovina podignuta sa 1442 kune na 1621. Prosječna mirovina povećana je sa 1275 na 1430 kuna, što je u prvom slučaju 52 posto, a u drugom 43 posto prosječne plaće (bilo je 38 posto). Riječ je o povećanju kojim je obuhvaćeno 660.000 građana koji su doista teško živjeli, rekao je ministar.

Ocjena da se sada živi teže nego ranije neutemeljena je.

Ukazavši zatim da je drugi veliki socijalni transfer - direktna pomoć obitelji kroz dječji doplatk (obuhvaćeno je 600 umjesto nekad 300 tisuća djece), rekao je da će biti problema da se to isfinancira. Toliko povećanje, napomenuo je, moglo se očekivati s obzirom na povećane socijalne pomoći.

Prije 3. siječnja najsiromašniji građani mogli su po svim osnovama ostvariti 1150 kuna socijalne pomoći i drugih naknada, a nakon 3. siječnja taj je iznos povećan na 2400-2500 po obitelji (1320 kuna za četveročlanu obitelj plus 600 kuna dječjeg doplatka, plus pomoć za ogrijev i stanovanje). Udvostručne su, dakle, davanja prema socijalno najugroženijima - rekao je ministar, spomenuvši još povećanje invalidnina i izjednačavanje pojedinih kategorija invalida, što je naslijeđeno iz jednog, kako reče, netransparentnog i nepravednog sustava.

Jadranka Katarinčić-Škrlić (HSL) javila se za riječ povodom Tadićeve replike. Zanimljivo je, rekla je, što je zapravo bila njena namjera - istaći da se stanje u gospodarstvu treba ocjenjivati na osnovi rasta investicija i na osnovi činjenice da je napokon smanjena državna potrošnja.

Zastupnica se još osvrnula na pokazatelje o privatizaciji u posljednjih 18 mjeseci u srednjoj i istočnoj Europi, izrazivši žaljenje što na popisu (na kojem je Slovačka prva, a slijede Poljska, pa Češka itd.) nema Hrvatske.

Replicirajući ministru Crkvencu, **Tonči Tadić** rekao je da stanje u hrvatskim financijama očito nije tako dobro s obzirom na rebalans Državnog proračuna, a Davorka Vidovića upozorio je kako je veliko pitanje da li se u analizi Svjetske banke navode prihodi ili kupovna moć. Zastupnici Katarinčić-Škrlić replicirao je riječima kako mu je drago što Hrvatske trenutačno nema na spomenutom

popisu te da sa strahom očekuje raspravu o privatizaciji HEP-a, INE i HT-a.

Dugovi nisu vraćeni

Replicirajući Crkvencu, **Dario Vukić** podastrio je svoju korekciju (nakon Vidovićeve) podataka o broju nezaposlenih - iz Izvješća Hrvatskog zavoda za zapošljavanje proizlazi, rekao je, da je 31. prosinca 1999. u Hrvatskoj bilo nezaposleno 341 tisuću ljudi, a godinu dana kasnije 378.000. Nakon toga upozorio je da je deficit - odbiju li se prihodi od privatizacije - zapravo 10 milijardi, što je "jedna katastrofa" te skrenuo pažnju na to da u Hrvatskoj nema nijedne greenfield investicije, a ministar Fižulić ih je "pompozno najavljavao u emisiji "Forum".

Vrhunac "sustava bez sustava" jest pokoravanje diktatu MMF-a, i to bez očitovanja Hrvatskog sabora. Time je Hrvatska stavljena u režim vrlo sličan režimu sankcija.

Replicirajući zatim Vidoviću, rekao je da je, prema podacima kojima raspolaže, zaposlenost bila 1,6 a sada je 1,2 milijuna zaposlenih. Napomenuo je zatim kako valja uzeti u obzir da je 1990. uz 220 tisuća nezaposlenih, "po prosudbama tadašnjih vladinih funkcionara", postojala i tzv. "skrivena nezaposlenost" ili tehnološki višak od 600 tisuća osoba. To je strašno relevantan podatak uzme li se u obzir rat i sve ono što je proživljavala Hrvatska, a nisu ostale tranzicijske zemlje.

Ispravljajući navod ministra Crkvenca, **Ivan Šuker** rekao je da je evidentno kako je dug u ovom trenutku 830 milijuna, da je 1. siječnja bio 700 milijuna kuna pa da se ne može govoriti da se dug vratio već povećao. Ista je priča s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje - 31. prosinca 1999. iznosio je milijardu i 700 milijuna kuna, a sada je veći od 2 milijarde kuna. Znači, dugovi nisu vraćeni. Uz milijardu i pol neplaćenih obveza država ima 20 milijardi više duga (podaci Hrvatske narodne banke), rekao je zastupnik, apelirajući da se ne žmiri pred nekim stvarima i ne pjevaju hvalospjevi a riječ je o katastrofi.

Đuro Njavro (HDC) reagirao je na izlaganje ministra Crkvenca. Godinama se slušalo kako je Hrvatska pred kolapsom ("pa ipak kolapsa nije bilo") i da se Hrvati hrane "skupljajući iz kontejnera", a sada se vidi da siromaštvo ipak nije tako rašireno, rekao je. Ozbiljni problemi postojali su prije 3. siječnja, a danas su još veći, ali gospodarstvo nije pred kolapsom, ali stoji problem tekućeg deficita ("cijela Hrvatska je čekala da li će se prodati Hrvatski telekom da bi se zatvorila ova proračunska godina").

Milan Kovač (HDZ) ustvrdio je da su "brojke takve kakve jesu" zato što je ministar za baznu godinu uzeo 1999, kada zbog bombardiranja Srbije od NATO pakta nije u Hrvatskoj bilo turizma i investicija. Trebalo je uzeti 1998. ili 1997., napomenuo je.

Replicirajući Vidoviću, **Ivica Tafra** rekao je kako o tome da se živi lošije svjedoči to što je dosta manja nego prije i plaća i kupovna moć, a i cijene goriva, struje, plina i ostalog.

Živi se lošije

Da bi demantirao Vidovićevu tvrdnju da se ne živi lošije, dr. **Juraj Njavro** citirao je "Suddeutsche Zeitung": "Hrvatsko gospodarstvo je u slobodnom padu. Tri posto Hrvata izjasnilo se da osjećaju poboljšanje pod novim režimom, a 51 posto da živi lošije, da su prije živjeli bolje. Prema izračunima Svjetske banke, najmanje 400 tisuća Hrvata živi ispod granice siromaštva."

Zastupnik je zatim rekao kako nije točan navod o povećanju invalidnina (možda samo nekim boricima), a kad je riječ o zapošljavanju u 2000. godini zaposleno ih je daleko manje nego prethodno.

Odgovarajući na primjedbe ministar **Crkvenac** pojasnio je da su, kad je riječ o podacima o nezaposlenosti, on i ministar Vidović govorili o različitim razdobljima. U ovom trenutku ima manje nezaposlenih nego u veljači 2000. godine.

Kad je riječ o Proračunu mogu se koristiti različiti podaci, a prema međunarodno priznatoj metodologiji deficit je 1999. bio 7,4 posto, a ove će godine, uspije li se s rashodima i prihodima, biti 5,3 posto ("2 poena je strahovito puno, to su milijarde"). Lakše je, dometnuo je ministar, bilo održavati proračun s manje napetosti, kad su prihodi rasli, a sad se "drže prihodi kako bi se ograničili rashodi" i normalno je da postoji određena

prenapregnutost u Proračunu - izjavio je ministar.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo: tvrdnju da je najvažnije da zaduženje ne raste nekontrolirano i ne prelazi mjeru koju država može normalno servisirati; izjavu kako Hrvatska nije visoko zadužena država te da se zaduživati treba - ako se treba - sada, kad treba izlaziti iz poteškoća.

U novoj replici dr. Crkvenu **Dario Vukić** pojasnio je da su spomenuti podaci točni - iz Godišnjaka Hrvatskog zavoda za zapošljavanje te da je Vidović u pravu kako je on (ministar) rekao posve drugu brojku. Povodom Vidovićeve napomene o 150 tisuća ljudi koji su radili, a nisu primali plaću, zastupnik je ustvrdio kako je oko 600 tisuća ljudi, po izjavama dužnosnika, od 1989. do 1990. bilo tehnološki višak u poduzećima, što znači da su radili mimo svih tržišnih zakonitosti.

U novom javljanju, **Davorko Vidović** pojasnio je kako je riječ o pokazateljima realnog a ne nominalnog rasta, na koje je ukazao (plaće 4,6 posto, mirovine 10 posto veće, socijalne pomoći 17 posto).

Povodom upita zašto se ne povećavaju invalidnine ministar je zastupnike upoznao s iznosima (visokih) invalidnina. Mirovina 100-postotnog invalida generala-bojnika sa svim dodacima iznosi 20.881 kunu, a vojnika 15.430 kuna. Vojnik sa 20-postotnim oštećenjem ima 3656 kuna, a general-bojnik s tim oštećenjem 9107 kuna. Ako su to preniska primanja onda to treba jasno reći svima čija su primanja deseterostruko niža - rekao je ministar rada i socijalne skrbi.

Hrvatska diplomacija treba ispitati pred Vijećem sigurnosti kakve su političke mogućnosti da i politički stavovi Haaškog suda prema Hrvatskoj budu drugačiji.

Juri Radiću, u svezi s citatom iz njemačkih novina, Davorko Vidović odgovorio je da istraživanja doista pokazuju da 70 posto Hrvata smatra da živi lošije nego prije 3. siječnja i prije 1990. godine, ali da je subjektivni osjećaj siromaštva nešto sasvim drugo od objektivnih pokazatelja. Siromašnjima se osjećaju, rekao je zato što su njihove preferencije, aspiracije daleko više od ljudi,

primjerice u Moldaviji, Gruziji, Poljskoj ili Slovačkoj.

Pokušaj da se daljnja rasprava o radu Vlade racionalizira nije uspjela i nakon stanke sjednica je nastavljena na isti način.

Vlada postupila odgovorno

Mr. **Andro Vlahušić (HSL)** ustvrdio je najprije kako se svi, "s lijeva, desna ili iz sredine" slažu da je dignitet Domovinskog rata neupitan te da su, što je rekla i Carla del Ponte, sve akcije pripadnika HV-a ili policije na vlastitom teritoriju legitimne. Bitno neslaganje postoji, rekao je, oko pitanja je li Vlada imala zakonske okvire te donošenje odluke koju je donijela. Ustvrdivši kako dosadašnje iskustvo Haaškog suda prema Hrvatima baš ne ukazuje na crtu pravednosti, zastupnik je naglasio da Haaški sud jest politički sud jer ga je osnovalo Vijeće sigurnosti te mnoge političke organizacije i predstavnici međunarodne zajednice, ali da je Vlada poduzela vrlo odgovorne korake. Slično, dometnuo je, kao 1996. i Vlada HDZ-a te Predsjednik Republike. Koji je, podsjetio je, preuzeo odgovornost za budućnost vlastite zemlje i prije odluke Ustavnog suda predao glavnog inspektora Hrvatske vojske, jednog od najviše rangiranih hrvatskih generala Haagu.

Zastupnik je izrazio bojazan da bi se moglo dogoditi, kako se najavljuje, da i Republika srpska i Federacija BiH isporuče i Karadžića i Mladića i bosanske vojnike odgovorne za genocid nad Hrvatima, a da samo Hrvatska ostane usamljena u svojoj istrajnosti da ne isporuči svoje generale.

Mr. **Nevio Šetić (HDZ)** replicirao je Vlahušiću upitom - zna li ijednu zemlju koja je svog generala poslala na sud zato što je došao na vlastite granice te tvrdnjom kako izručivanjem generala "izručujemo sve što smo učinili".

Najveća nelogičnost, po njegovim riječima, jest sumnjičenje iz Haaga kako je Hrvatska počinila organizirani progon iz Krajine 150-200 tisuća Srba, čime se, kako reče, upućuje da je bila riječ o građanskom sukubu.

Replicirajući Šetiću, mr. **Andro Vlahušić** rekao je da Vlada treba pomoći da u pravomoćnoj presudi sporna rečenica bude izbrisana. Vladi valja dati punu potporu isto kao i generalima Ademiju i Gotovini, u

skladu sa zaključkom HSL-a da bi Vlada trebala biti aktivni sudionik - da kao zainteresirana strana pomoćne generalima, da iskoristi sve pravne mogućnosti. I da hrvatska diplomacija ispita, pred Vijećem sigurnosti kakve su političke mogućnosti da i politički stavovi Haaškog suda prema Hrvatskoj budu drugačiji, s obzirom na to da - upozorio je, ni haaško tužiteljstvo nije jedinstveno. Tu su velike mogućnosti i za diplomaciju i Vladu i za neopravdano optužene - rekao je Vlahušić.

Ispravak netočnog navoda zatražio je zatim zastupnik **Ljubo Česić - Rojs (HDZ)** navodeći da su mirovine umirovljenih hrvatskih generala oko 5 tisuća kuna. Ispravio je zatim i drugi navod kojega je označio netočnim, te ustvrdio da je general Blaškić otišao iz zagrebačke zračne luke u Haag, a ne iz Splita. Na kraju je apelirao da se ovim osobama i njihovim obiteljima pruži djelotvornija pomoć u svakodnevnim životnim problemima.

Zakoni se moraju poštovati i provoditi

Zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)** podsjetio je da zastupnici i članovi Vlade Republike Hrvatske moraju poštovati i provoditi zakone, već zbog činjenice što su položili svečanu prisegu. Citirao je zatim ustavne odredbe u kojima se govori o potrebi poštovanja ustavnog poretka i jednakosti pred zakonom. Podsjetio je zatim da su nakon trećesijećanjskih

U slučaju sankcija Republici Hrvatskoj, trenutno se zamrzavaju sve započete investicije i ulaganja.

izbora Parlament i Vlada Republike Hrvatske uložili značajne napore kako bi naša država izašla iz političke i ekonomske blokade. Iako hrvatska vlast može pokazati ustrajnost i uskratiti izručenja, treba znati da je Sabor svojedobno donio Ustavni zakon koji i Vladu obvezuje na suradnju. Potvrdio je zatim, da nitko ne dovodi u pitanje opravdanost i legitimitet akcija "Bljesak" i "Oluja", ali treba priznati da su se ipak dogodili pojedinačni zločini.

Smatra ujedno da se svaki građanin treba odazvati sudu, ukoliko se traži

rasvjetljavanje ovih događaja, a zakonske obveze vrijede i za ratnike i branitelje. Podsjetio je da se pojedini branitelji nisu željeli odazvati niti pravodobnim pozivima hrvatskih sudova, već su izbjegavali obaviti svoju građansku dužnost. Bez obzira na svu težinu sadašnje situacije, problemi se moraju brzo razriješiti, a sva se pozornost onda treba usmjeriti gospodarskim problemima. Ukoliko se Vlada ne posveti ekonomskim pitanjima, neće biti ni većih mirovina ni bržeg gospodarskog napretka za ostale njene građane. Zbog ovih je razloga važno održati državnu stabilnost jer i strane investicije lakše se realiziraju u stabilnim i pravnim državama, naglasio je zastupnik Korenika.

Upozorio je zatim na posljednje investicijske poslove koji su s talijanskim partnerima dogovoreni u Međimurskoj i Varaždinskoj županiji. U razgovoru sa stranim menadžerima ukazano je i na činjenicu da se u slučaju gospodarskih sankcija Hrvatskoj zamrzavaju sve strane gospodarske aktivnosti i ulaganja. Smatra da što prije treba posvetiti veće pozornost gospodarskim pitanjima, a očekuje da će najveći otpor promjenama pružiti upravo osobe koje su dobile nezaslužene beneficije. Podsjetio je na značajne pritiske koji su iz tih krugova upućeni na račun ministra hrvatskih branitelja **Ivicu Pančića**. Ocijenio je na kraju da će Vlada Republike Hrvatske, ne samo opravdati povjerenje i podršku većine zastupnika, već iz ove situacije izaći čvršća i riješena da provede potrebne i najavljene gospodarske reforme.

Ne smiju se prihvaćati ultimatum i prijetnje

Zastupnik **Dario Vukić (HDZ)** uputio je repliku ocjenjujući da ne treba razmatrati nikakve ultimatum oko gospodarskih ulaganja stranih partnera. Podsjetio je ujedno da je HDZ uvijek otvoren za dijalog, ali ne i za diktat, procjenjujući ujedno, da nisu utemeljene niti ocjene o ranijoj izolaciji i nazadovanju Republike Hrvatske. Smatra da su ovi podaci i procjene sastavni dio predizborne kampanje, kako bi se razračunalo i srušilo HDZ prilikom posljednjih parlamentarnih izbora.

Pravo na repliku iskoristio je i zastupnik dr. **Anto Kovačević (HKDU)** ocjenjujući da Haaški sud nije ispunio

svoju zadaću jer je trebao sankcionirati individualnu krivnju agresora na Republiku Hrvatsku. Zbog ovih razloga ne treba ustrajati sa suradnjom, to više jer je nevini Blaškić kažnjen sa 45 godina zatvora.

Zastupnik **Joško Kontić (HSLHS)** ocijenio je da se izlaganja trebaju rasteretiti nepotrebnih i teških kvalifikacija, poput: "nacionalne izdaje, balkanske močvare, i neprimjerenih usporedbi Hrvatske sa Srbijom". Ipak, treba vrlo konkretno i bez taktiziranja ukazati na probleme, jer se kreće s kažnjavanjem ratnih događanja iz 1995, umjesto 1991. godine. To je loše i hrvatska Vlada ne bi trebala pristati na ovakvu koncepciju rada budući da je obvezna samo na izvršavanje naloga Hrvatskog sabora.

Citirao je zatim nekoliko ocjena koje je o suradnji s Haaškim sudom iznio zamjenik premijera i potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske u svojim ranijim medijskim osvrtima. Pri tome je ukazivao na značajne žrtve koje je pretrpio hrvatski narod, zalažući se istovremeno za kažnjavanje srpskih zločina koji su učinjeni u Hrvatskoj. Zbog beskompromisnih stavova i odlučnih riječi koje je zamjenik premijera iznio o ovoj temi, zastupnik Kontić je u prenesenom govoru analizirao iznijete ocjene, uspoređujući ih s hipotetskim iskazima istaknutih članova HDZ-a i bivšeg predsjednika dr. Tuđmana.

Zastupnik Kontić je kaže svjestan težine odluka koje se nalaze pred Vladom, ali usprkos vanjskim prijetnjama trebalo je pokazati više čvrstine u pregovaranju. Ovako izgleda da je Vlada odabrala da se u nastavku rada suoči s nestabilnom i posvađanom Hrvatskom. Zbog takvog je izbora naša zemlja postala podijeljena i zastrašena uvredama, a cijeli će svijet od nas okretati glavu, ne želeći suradnju s takvom zemljom i takvim narodom. Zamjerio je na kraju što je Vlada prihvatila pojedine ocjene i politiku Haaga, umjesto da traži sporazum i kompromis s velikim dijelom vlastitog naroda. Zbog ovih je razloga istaknuo da Vlada Republike Hrvatske prilikom glasovanja o povjerenju, ne može računati na njegovu potporu.

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** upozorio je da je Ustavni zakon o suradnji s Haaškim sudom donesen zbog zaštite nacionalnih i državnih interesa hrvatske države, pa je Vladina reakcija bila potpuno

ispravna. Ne može se graditi suradnja s međunarodnom zajednicom na neprovođenju vlastitih zakonskih odredbi. Smatra ujedno da je ovom prigodom iskorištena prilika da se napadne Vladu zbog vlastitih političkih aspiracija koje nisu istaknute u prvi plan.

Haaški sud provodi stavove Ujedinjenih naroda

Upozorio je da Haaški sud ima primarno pravo u navedenom slučaju, a odbijanje i negativan stav Vlade Republike Hrvatske sigurno bi izazvao međunarodnu reakciju i značajne posljedice. Podsjetio je ujedno da je riječ o pravnom tijelu kojega su osnovali Ujedinjeni narodi, a Republika Hrvatska je ujedno i članica ove najznačajnije međunarodne organizacije. Posebnu težinu ima i činjenica da je Međunarodni kazneni sud u Haagu osnovan na temelju članka 7. Povelje Ujedinjenih naroda, ukazao je zastupnik Leko u svom izlaganju. Naveo je zatim koje bi mogle biti posljedice ukoliko se Hrvatska odluči za izbjegavanje suradnje s međunarodnom zajednicom. Pohvalio je ujedno stav i izbor generala Ademija koji je javno obznanio da će dobrovoljnim odlaskom pred Sud dokazati vlastitu nevinost, kao i čast postrojbi Hrvatske vojske. I zbog ovih je razloga ocijenio da Vladina politika zaslužuje podršku i povjerenje jer svojim stavovima uporno štiti hrvatske nacionalne i državne interese.

Hrvatska ne može prihvatiti političke diktate i ucjene gospodarskim sankcijama. Ne smiju se prihvatiti ni optužbe o etničkom čišćenju i deportacijama 150 do 200 tisuća Srba.

Zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)** zatražio je repliku, navodeći da, zastupnici SDP-a koji su do sada govorili, u prvi plan guraju mogućnost sankcija i izolacije u slučaju odbijanja suradnje. Upozorio je da se ovdje ne radi o suradnji već o diktatu, pa Hrvatska ne bi trebala bezuvjetno i pokorno pristajati na sve tražene postupke i izručenja. Smatra da se Vlada treba ustrajno boriti protiv

nametanja neprihvatljivih političkih okvira, te naveo da je i u ranijim godinama bilo pritisaka i ultimatum, ali se nije u svemu popuštalo.

Zastupnik Leko zatražio je da odgovori na repliku, te ponovio da u slučaju prekida suradnje trenutno nastupaju prava i pravila Međunarodnog kaznenog suda, dok je zastupnik Šeks ponovio iznijete stavove i ocijenio da postoji politički i pravni instrumentarij za borbu na ovom polju. Raniji rezultati ukazuju da se u nekim slučajevima uspjelo ishoditi povoljnije pozicije.

Zastupnica **Mirjana Ferić-Vac (SDP)** iskoristila je svoje pravo da odustane od rasprave, kao i slijedeći najavljeni govornik, zastupnik **Milan Kovač (HDZ)**. Iznijete su ocjene da treba stvoriti uvjete kako bi se što prije započelo s raspravom o pripremi zaključaka za suradnju između Hrvatske i Haaskog suda.

Zastupnik **Dario Vukić (HDZ)** ukazao je i na ranije slabosti politike međunarodne zajednice prema Hrvatskoj, stavljajući u prvi plan nepravedni embargo na uvoz oružja, kojim je otežana obrana napadnute zemlje. Do ovih je odluka došlo unatoč agresiji neprijatelja i razaranja hrvatskih gradova, a da je prihvaćena tadašnja sugestija, danas Hrvatska ne bi ni postojala. Hrvatski narod nije mnogobrojan, upozorio je zastupnik, ali svoju je suverenost izborio u krvi i ima pravo i potrebu na očuvanje na dostojanstvo i ponos svih onih koji su branili državu. Podsjetio je zatim na temeljne stavove hrvatskog naroda koji je u 90-tim godinama prošlog stoljeća, započeo s izgradnjom demokratskog poretka. Zalagao se za suverenost, ali i za slobodno tržišno gospodarstvo, te nacionalne simbole i obilježja koji su dio suverenosti svake države. Ponovio je da Hrvatska usprkos tome nije došla u međunarodnu izolaciju jer je predsjednik Tuđman odlazio u brojne države kao uvaženi suveren, a primao je i brojne goste u Republici Hrvatskoj.

Ugrožen dignitet Domovinskog rata

Iznio je zatim i podatke da je stvaranje Hrvatske vojske koštalo 40 milijardi kuna, a iznos ratnih šteta penje se na procjenu od 260 milijardi kuna. Svi navedeni troškovi bili su nametnuti ratom i agresijom na našu zemlju. Ove su troškove ostale

tranzicijske zemlje izbjegle, pa kada se govori o gospodarskim teškoćama, treba iznijeti punu istinu. Ovi su podaci važni i zbog kritičara koji ukazuju da je "HDZ ostavio prezaduženu državu". Unatoč ovim izdacima Republika Hrvatska je sve donedavno bila nisko zadužena država, a nova vlast obećavala je brz napredak u gospodarstvu i na području zapošljavanja. Usprkos najavama do sada nije uspjela realizirati vlastita obećanja, procijenio je zastupnik. Podsjetio je zatim, da je Sabor donio Rezoluciju o suradnji s Haagom 5. svibnja 1999. godine u kojoj se navodi da osuđuje politizaciju i neodmjerene javne izjave tužiteljstva u svezi s ocjenama akcija "Bljesak" i "Oluja". Ukazao je i na pojedine odredbe Deklaracije o Domovinskom ratu, u kojoj se između ostaloga navodi: "da je Republika Hrvatska vodila pravedan i legitiman obrambeni i oslobodilački rat, braneći vlastiti teritorij od velikosrpske agresije..." Zbog navedenih odluka i akata o Domovinskom ratu, Vlada Republike Hrvatske ne treba i ne smije dobiti povjerenje. Uz ove propuste, nije se pridržavala ni vlastitih ocjena da se u potpunosti treba poštivati kriterij individualizacije krivnje i procesuiranja temeljem vremenskog slijeda i težine zločina. Zastupnik je ocijenio da Vlada nije poduzela nikakve korisne mjere kako bi se utjecalo na izmjenu postojećeg statuta Međunarodnog suda u Haagu i na definiranje ovlasti tužiteljstva stalnog Međunarodnog kaznenog suda, sukladno odredbama Rimskog statuta.

Republika Hrvatska suočena je s licemjernom politikom međunarodne zajednice koja ima svoje regionalne koncepte.

Zatim je riječ uzeo zastupnik **Vladimir Šeks** i podsjetio na kronologiju nedavnih zbivanja u Vladi, kada su četiri ministra iz redova HSLS-a podnijeli ostavke. Ocijenio je da bi se jedino mogla uvažiti želja Vlade da testira stavove zastupnika iz rečene stranke, o povjerenju prema aktualnoj politici Vlade. Smatra da bi se ovakvim izborom odlučivanja zaustavila glomazna procedura i brzo saznalo koliki je stupanj povjerenja kojega uživa Vlada.

Analizirao je zatim stajališta i očekivanja Međunarodnog suda u

Haagu i protumjere koje je Vlada poduzela u svezi s iznijetim zahtjevima. Smatra da se tužiteljstvo Suda nije pridržavalo vlastitog statuta koji je utvrđen odlukom Vijeća sigurnosti br. 827, te citirao pojedine odredbe, koje je ocijenio spornima i proturječnima. Procijenio je zatim, da Vlada ne bi inzistirala na procesuiranju individualnih zločina, kada Sud ne bi tražio istragu o legitimnim operacijama Hrvatske vojske - "Bljesku" i "Oluji". Ne bi Vlada tražila od Haaskog tužiteljstva, nastavio je s pretpostavkama zastupnik Šeks, da poštuje pravni poredak Republike Hrvatske, kada ga ovo tužiteljstvo ne bi kršilo. Dodao je da ovo tijelo inzistira na vlastitoj doktrini, koja počiva na krivnji nacionalnih lidera za rat, a nakon kažnjavanja vojnih struktura, na red će pristići i političari iz ovih zemalja. Ocjenjujući da je to pravi cilj, "nemilosrdne Carle Del Ponte, umjesto da utvrđuje individualne odgovornosti, a ujedno se nastoji izjednačiti žrtvu i agresora, te poništiti obrambeni karakter pravednog Domovinskog rata".

Ukazao je zatim da se krivnja optuženog Gotovine i Ademija razmatra kroz prizmu tvrdnje o deportaciji i raseljavanju 150 do 200 tisuća Srba, a da se pritom, Hrvatske oružane snage označuju kao kolektivno odgovorne. Ocijenio je da je Vlada dužna u skladu sa člankom 3. stavkom 2. Zakona o Ustavnom sudu, utvrđivati je li zahtjev za izručenjem u skladu s Ustavom. Smatra da je na tom pitanju trebalo ustrajati i diplomatski se boriti, te zatražiti povjerenje hrvatskog naroda. Zbog ovih propusta i pogrešaka, HDZ neće pokloniti povjerenje Vladi, premda svjestan činjenice da će većina dati svoju podršku navedenoj politici, zaključio je zastupnik Šeks.

Zatim je u ime predlagatelja govorio zamjenik premijera i potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske dr. **Goran Granić**. Potvrdio je da stoji iza "tvrdih stavova" upućenih nadležnim osobama u Haagu, a zahvaljujući takvom dosljednom stavu, brojne netočne kvalifikacije i ocjene uklonjene su iz službene korespondencije druge strane. Ukazao je da je u jednom od ranijih obrazloženja pisalo da je "Hrvatska vojska napala Republiku Srpsku krajinu i glavni grad Knin". Poslije odlučnog odgovora i razjašnjenja Vlade Republike Hrvatske, takvi tekstovi više se nikada nisu ponovili. Ukazao je da se na tom području

punih 18 mjeseci vodila ustrajna politika, a bilo je i mnogo tvrdih razgovora i sukoba oko pojedinih stavova i definicija. Ocijenio je na kraju da će se i u sudnici nastaviti slična borba u kojoj će se do kraja razjasniti svi detalji važni za obranu i rasvjetljavanje Domovinskog rata i hrvatskoga naroda koji je ustrajao u vlastitoj obrani. Zaključio je konstatacijom da će Vlada Republike Hrvatske i dalje ustrajati na zaštiti temeljnih državnih interesa svim pravnim sredstvima koja joj budu na raspolaganju.

Zastupnik **Željko Krapljan (HDZ)** zatražio je ispravak netočnog navoda i izrazio skepsu prema mogućnosti da se u Haagu odustalo od optužbi zbog napada na Knin, tzv. glavni grad Republike Srpske krajine.

Republika Hrvatska bila je žrtvom oružane agresije

Zastupnica **Dubravka Šuica (HDZ)** podsjetila je da u Hrvatskoj od 1971. godine nije gasila želja za postojanjem slobodne i demokratske države. Međunarodna zajednica postala je tek nakon događaja u 1995. godini svjesna, da Srbi više nisu sposobni zadržati Hrvatsku pod svojim nadzorom. Posljednjim optužnicama vidljivo je da se iznova u pitanje dovodi Domovinski rat, njegovo značenje i smisao pravedne i oslobodilačke

Postoje namjere da se izjednači odgovornost Slobodana Miloševića i traženih hrvatskih generala.

borbe. Napomenula je da je Republika Hrvatska bila napadnuta, a njezini su građani gubili živote u nesmiljenom genocidu. Pune tri godine jedna trećina države bila je okupirana, a agresori su bezočno lagali kako opkoljeni Dubrovčani sami pale stare automobilske gume, kako bi optužili Srbe. Milošević je provodio strategiju realizacije "Velike Srbije", a lažni su izvještaji nastavljeni i s dolaskom stranih, međunarodnih promatrača u Dubrovnik.

Sukladno takvoj politici, zastupnica je iznijela mogućnost da u optužnicama generalima Gotovini i Ademiju, osvanu i optužbe zbog "napada na Republiku Srpsku krajinu". To bi onda značilo da Hrvatska vojska nije oslobodila vlastiti teritorij, već da je bila agresor, te da je Domovinski

rat bio agresorski. Smatrajući da bogati diktiraju mjerila siromašnima i nemoćnima u svim segmentima života, zastupnica je kao ilustraciju citirala poznatu latinsku izreku: "Quod licet Jovi, non licet bovi".

Ocijenila je zatim, da su Republika Hrvatska i njezini branitelji suočeni s licemjernom i nepravednom politikom međunarodne zajednice koja ustrajava na provedbi vlastitih političkih okvira na ovom prostoru. Upitala je, tko bi bio kriv, i tko bi sudio agresoru, da je uspio realizirati svoje ratne ciljeve. Ponovila je tvrdnju da se ne radi o građanskom ratu, već o agresiji na Hrvatsku. Ukoliko su se dogodili pojedinačni zločini u prekoračenju obrane, oni nisu počinjeni u osvajanju tuđe zemlje, konstatala je zastupnica. Dok se ti pojmovi ne razjasne, hrvatski narod ne može biti zadovoljan s pravednošću Haaškog suda. Podsjetila je zatim na poznatu dubrovačku izreku kojom se "sloboda ne prodaje ni za kakvu cijenu na svijetu". Razumije složenost situacije i težak položaj Vlade Republike Hrvatske, ali mogućnost izručenja hrvatskih branitelja mogla bi dovesti do ozbiljne polarizacije u hrvatskom narodu. Naslućujući dolazak teških dana, zastupnica je ocijenila da je međunarodna zajednica u ovom trenutku uspjela destabilizirati Republiku Hrvatsku zbog vlastitih političkih ciljeva.

Zastupnik **Ante Beljo (HDZ)** ukazao je na loša iskustva koja su imali hrvatski branitelji, a sadašnji haaški optuženici iz srednje Bosne. Nakon dugog pritvora hrvatski su branitelji osuđeni na visoke i nepravedne zatvorske kazne od 20 do 45 godina, iako su bili u okruženju i branili vlastita naselja. U tužbama su dominirale ocjene o zapovjednoj, a ne o osobnoj odgovornosti, a glavnina dokaznog materijala imala je, ocijenio je zastupnik Beljo, svoje ishodište u Zagrebu. Kritičkim se riječima osvrnuo na obraćanje predsjednika Stjepana Mesića hrvatskoj javnosti, u nedjelju 8. srpnja 2001. godine. Ocijenio je da se njegov govor približio ocjenama Carle del Ponte, i da su upućene optužbe na račun ljudi koji su sudjelovali u akcijama: "Medački džep", "Bljesak" i "Oluja". Zastupnik je ocijenio da ovakav pristup nije korektan jer političari danas sjede u Saboru zahvaljujući uspješnoj izvedbi navedenih obrambenih i oslobodilačkih akcija hrvatskih branitelja.

Dvojbena uloga pojedinih humanitarnih udruga

Smatra da su odgovorne osobe u vrhu vlasti, kao i pojedine nevladine humanitarne udruge u Hrvatskoj, pomagale u izradi optužnica, pa licemjerno zvuče najave kako će Republika Hrvatska pomoći da optuženici imaju poštenu obranu u Haagu. Ocijenio je ujedno, da su se oko navedenoga pitanja podijelili i ministri u Vladi Republike Hrvatske, a sada se podjela prenosi i među zastupnike Hrvatskog sabora. Ocijenio je da su ove podjele izuzetno štetne za Hrvatsku, te sugerirao donošenje odluke na temelju konsenzusa. Zastupnici su uspjeli donijeti sličnu odluku kada je bilo riječi o karakteru i definiciji Domovinskog rata, pa smatra da isti koncept treba ostvariti i ovom prigodom. Podsjetio je zatim da je Slobodan Milošević dospio u Haag, međutim nije optužen za zločine koji su učinjeni u Republici Hrvatskoj. Iznio je tvrdnju da ne bi trebalo dozvoliti optuživanje hrvatskih generala zbog određene političke ravnoteže, te nejasnih i neprihvatljivih očekivanja tužitelja. Ukoliko se ostvare ove najave, Hrvatska će postati dvostrukom žrtvom, pa se za dostojanstvo hrvatskoga naroda i države treba boriti svim demokratskim sredstvima.

Prenoseći povijesnu anegdodu o postupnom stradavanju svih slojeva u II. svjetskom ratu u nacističkoj Njemačkoj, zastupnik Beljo se založio da se i mi na vrijeme počnemo brinuti za hrvatske branitelje kako bi se zaštitio i sam Domovinski rat.

Zastupnik **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** u uvodnom je dijelu svoga govora, iskazao spremnost da podijeli sve nadolazeće nedaće, zajedno sa suborcima, hrvatskim braniteljima. Istaknuo je da je hrvatska državna politika na početku sukoba 1991. godine pokušala mirnim načinom reintegrirati svoja područja. Taj je prostor međutim, silom oružja bio okupiran i postupno pretvaran u dio "Velike Srbije". Podsjetio je zatim da su sve magistralne prometnice u smjeru: sjever - jug i zapad - istok, bile blokirane punih 5 godina. Hrvatska vojska nije za svoj cilj uzela progon srpskog stanovništva, a odgovornost za nastala zbivanja, mora preuzeti njihov zapovjednik Mile Martić. Zločini su se dogodili nakon vojnih

operacija, "a krivci nisu hrvatski branitelji, već izdajice koje su se ubacile u njihove redove". Odgovornost za nastale događaje ne mogu snositi ni zapovjednici ni postrojbe hrvatske vojske, ocijenio je zastupnik. Situaciju su dodatno otežali i problemi zbog sporog uspostavljanja civilne vlasti, nepravovremene međunarodne pomoći, kao i frustracije mnogobrojnih hrvatskih građana koji su se nakon 5 godina vratili u svoje razrušene domove. Podsjetio je da su ovi događaji ipak u značajnoj mjeri kažnjeni, jer je 2 tisuće slučajeva procesuirano od hrvatskih sudova. Kao pozitivna posljedica akcija: "Ljeto '95", "Maestral" i "Oluja", spriječeni su i novi masakri koji su prijetili civilima u Bihaću i okolini od srpskih snaga. Smatra da je time osuđen genocid nad lokalnim stanovništvom koji bi po svojim razmjerima i posljedicama bio jednak onome koji je učinjen u Srebrenici.

Spriječiti raskol u hrvatskom narodu

Apelirao je zatim da se ne dozvoli raskol hrvatskog naroda na temi Domovinskog rata kojega priželjkuju strani mediji, izjednačavajući krivnju Slobodana Miloševića i hrvatskih generala. Takve netočne tvrdnje potiču se kako bi se nanijela nepopravljiva šteta hrvatskim nacionalnim interesima. Kriminalizacijom hrvatskih branitelja želi se potaknuti obnova etničkih sukoba i spriječiti povratak mira, sigurnosti i stabilnosti na ove prostore, ocijenio je zastupnik Česić-Rojs. Dodao je i da hrvatski vojnik i Domovinski rat ne smije postati taocem vjerojatno neminovnih regionalnih gospodarskih procesa i novoj suradnji na prostorima jugoistočne Europe, kao dijela nastupajuće ekonomske globalizacije.

Zajedništvo, dijalog i suradnja među svim hrvatskim građanima, moraju biti temelj za razrješenje duboke krize u državi. Ponovio je tvrdnje o tome da su optuženi legendarni hrvatski generali, čijom je zaslugom i obranjena Hrvatska, ali spašeni životi pojedina i grupa u opkoljenom Sarajevu. Spomenuo je da je zaslugom hrvatskih časnika, prilikom opsade ovoga grada tijekom rata, spašen i značajan dio židovske zajednice o čemu može posvjedočiti i

gospodin Jakov Bienenfeld. Na kraju je istaknuo da se hrvatski vitezovi nikome ne mogu predavati i da ovu riječ ne bi trebalo koristiti. Oni se tek mogu, ukoliko to odluče, odazvati na poziv suda u Haagu.

Vlada Republike Hrvatske nije poduzela dovoljno odlučnosti da zaštiti optužene, kao ni neprihvatljive ocjene o karakteru rata.

Zastupnik **Zlatko Canjuga (HND)** svoje je izlaganje započeo citirajući filozofa Pascala, odnosno njegovu misao da postoji "rezon srca i rezon uma". Ukoliko bi govorio o rezonu srca, onda su mu razumljive emocije i frustracije zbog sveukupne situacije. Ali, ukoliko se govori o "rezonu uma", večerašnja rasprava ne smije dovesti do podjele među Hrvatima, već do platforme, na kojoj će započeti obrana optuženih hrvatskih branitelja. Ocijenio je da bitka za Hrvatsku još nije dovršena, jer pored vojne i političke dimenzije, treba ustrajati na povezivanju hrvatske državne ideje i u jednoj široj, duhovnoj dimenziji. Hrvati se danas suočavaju s pacifikacijom ovoga prostora jer je koncept iz Versaillesa 1918. godine, bio proizvod i poredak Europe. S gledišta Europe, Hrvatska je separatistički nastrojena zemlja, iako mi ne griješimo kada ocjenjujemo da pravo na samoodređenje imaju svi narodi. Objasnio je zatim i regionalna geostrateška polazišta konfrontiranih strana i država bivše Jugoslavije, te podsjetio da su velike sile nastojale "koncept Z4, odnosno države u državi", nametnuti Hrvatskoj prije oslobođenja vlastitog teritorija. Upozorio je da se ne smije dozvoliti razdor zbog različitih interpretacijama rečenih događaja, jer je situacija za Hrvatsku u mnogočemu teža i složenija nego u proteklih 10 godina.

Usprkos pogreškama i slabostima, Vlada Republike Hrvatske treba dobiti podršku, jer je trenutna situacija opterećena brojnim izazovima, upozorio je zastupnik Canjuga. Smatra da treba učiniti sve kako bi se očuvala hrvatska država, te izbjegavati konfrontacije i sjeme razdora koje se nameće izvana. Ne treba kaže, zaboraviti na sva minula iskušenja i na činjenicu da je Hrvatska na svom putu prema nezavisnosti "imala i

vraške sreće". Ukazao je na ranije povijesne situacije u hrvatskoj i svjetskoj povijesti, kada su pripadnici hrvatskog plemstva bili primorani na odlazak u Beč, a ovakve situacije ne bi se više smjele ponavljati. U nastavku izlaganja upozorio je, da hrvatska država sada može obraniti vlastite interese, a zbog ovih bi ciljeva trebalo zatamiti osobne ideološke predrasude. Hrvatska je danas ipak međunarodno priznata država, a Knin dijeli sudbinu ostalih hrvatskih gradova, nastavio je zastupnik Canjuga. Hrvatska se može braniti samo na platformi da i osobno predstavlja sastavni dio međunarodne političke pozornice na ovom prostoru. Ne bi trebalo slijediti srpski uzor niti njihovu želju da trguju s Miloševićem, upozorio je, ističući da ovakvo ponašanje ne priliči Hrvatima. Apelirao je na nazočne da ne dozvole da pitanje Haaga postane sjeme razdora, već da bude sjeme ujedinjavanja naših stavova.

Govorio je zatim o odnosima Europe i Balkana, ocjenjujući da se na ovome prostoru u osvit civilizacije stvarala istinska povijest. Od ovih detalja ne treba bježati jer su postali dijelom kulturnog nasljeđa, ali treba se distancirati i kritički govoriti o "balkanskom ponašanju". Zastupnik je naveo da su Srbi i u svojoj ranijoj povijesti vlastite lidere, žive ili mrtve izručivali, baš kao što su sada izručili Miloševića, koji je bez sumnje zaslužio sadašnju sudbinu. Upozorio je da Hrvatskoj nisu potrebne "Pirove pobjede", već stvaranje zajedničke platforme na kojoj će se graditi legalna obrana za osumnjičene osobe. Na prvom mjestu treba nam biti, zaključio je zastupnik Canjuga, interes i očuvanje Republike Hrvatske.

Zastupnik **Krunoslav Gašparić (HDZ)** zatražio je ispravak netočnog navoda i ocijenio da nije točan navod o nepostojanju Republike Srpske. Smatra da je i hrvatski ministar vanjskih poslova nedavnim boravkom i otvaranjem konzulata, govorio u prilog iznijetoj tezi. Smatra da je netočan i navod: "To što imamo državu vraška je sreća". I zastupnik dr. **Anto Kovačević (HKDU)** javio se zbog ispravka netočnog navoda. Smatra da je zastupnik Canjuga u svom izlaganju vjerojatno mislio na tzv. Republiku Srpsku krajinu, nadajući se ujedno, da će se ugasisi i spomenuta tvorevina utemeljena na zločinu - Republika Srpska.

Zastupnik Canjuga odgovorio je da je opće poznato da u Hrvatskoj više nema rečene teritorijalne cjeline i to zahvaljujući rezultatima naše obrane. Ministar vanjskih poslova **Tonino Picula** odgovorio je da nije bio u Republici Srpskoj krajini dok se tako zvala, ali je bio u Banja Luci na otvorenom Generalnog konzulata Republike Hrvatske. U tom se gradu susreo i s biskupom Komaricom koji ga je srdačno pozdravio kao predstavnika hrvatske države. Dodao je ujedno da je Republika Srpska nastala na temelju potpisanih sporazuma u Daytonu, za što ne može prihvatiti bilo kakvu odgovornost.

Predsjedavajući je pravo na repliku dao i zastupniku **Dariju Vukiću (HDZ)** koji je uvodno istaknuo, da su se građani Republike Hrvatske još 1990. godine odlučili na odlazak s Balkana. Nažalost, za opstanak i priznavanje vlastite državne posebnosti, Hrvatska je morala voditi brojne bitke na bojnopolju, a ni ove najnovije, diplomatske nisu ništa manje značajne. Ukazao je da Vlada nije pokazala dovoljno odlučnosti u obrani državnih interesa Republike Hrvatske oko optužnica, te citirao pojedine odredbe koje je i sama donijela. Podsjetio je zatim, da se od Međunarodnog suda tražilo prihvaćanje načela individualne krivnje, poštivanje vremenskog slijeda i težine zločina, a učinjene ratne zločine treba procesuirati bez obzira na položaj počinitelja. Vlada nije ustrajala na provedbi ovih načela, a da je uspjela, vjerojatno bi i sadašnja diskusija bila manje traumatična, zaključio je zastupnik Vukić. Dodao je da zbog iznijetih propusta, Vlada Republike Hrvatske nije zaslužila daljnje povjerenje. Zastupnik Canjuga i u ovom je slučaju zatražio odgovor na repliku. Ponovno je razjasnio različiti pristup i definiranje balkanskih vrijednosti koje se analiziraju iz distance europskih perspektiva. Hrvatska je imala nesreću da je bila uvrštena u prostor bivše Jugoslavije. Ne treba, međutim, zanemariti, da je grčka, a posredno i rimska civilizacija imala ishodište na Balkanskom prostoru, pa se ne treba sramiti kulturnog nasljeđa u tom smislu. Ja ne zagovaram Balkan, zaključio je zastupnik, već ustrajavam na svestranom sagledavanju i definiranju situacije na ovim prostorima.

Zaključiti priču o balkanskim temama i problemima

Nastavljeno je s replikama jer je i zastupnik **mr. Željko Glavan (HSL)** zatražio da se okonča s analizama balkanskog nasljeđa. Ukazao je da njegov zavičaj ne pripada Balkanu, pa treba zaustaviti takve priče. Proputovao je, kaže, brojne europske zemlje, a jedino je bilo važno platiti vlastite račune, a ne negativna ili pozitivna obilježja nečije putovnice. Smatra da treba govoriti o povjerenju prema sadašnjem sastavu ovoga tijela, a ne Vlade kao državne institucije. Zastupnik Canjuga pojasnio je svoje stavove u odgovoru koji je uslijedio. Smatra ujedno da su neke njegove poruke krivo interpretirane, jer osobno nema nikakve komplekse zbog Balkana. Obojica su zaključili da će ostale dileme razjasniti uz kavu, ne nastavljajući započetu polemiku.

Treba ustrajati na legalnim oblicima obrane optuženicima, a ne se konfrontirati sa cjelokupnom međunarodnom zajednicom.

Koliko je granata trebalo ispaliti, kako bi međunarodni čimbenici bili zadovoljni?

Ipak, zastupnik **Anto Đapić (HSP)** nije se složio da je hrvatski narod "imao vrašku sreću" kod stvaranja svoje države. Naprotiv, imali su nesreću da su za stvaranje države morali podnijeti velike žrtve. Zbog toga treba naglasiti da je država stvorena vjerom u vlastiti narod, kao i vjerom u Boga koja je postojala u trenucima stvaranja hrvatske države.

Nakon ove konstatacije, za riječ se javila potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske, **Željka Antunović**. Osvrnula se na spominjanje ranije donesenih zaključaka Vlade oko suradnje s Haaškim sudom. Ponovila je da Vlada ostaje pri svojim stavovima koje je iznijela tijekom dosadašnjeg rada oko rečene teme. Upozorila je zatim da usprkos pojedinačnim i grupnim frustracijama koje se kod pojedinih govornika ne mogu izbjeći, hrvatski narod i država imaju pravo na obranu vlastite nezavisnosti i slobode. Ocijenila je da treba ustrajati na ovome teškom putu, usprkos činjenici

da smo mala država koja se trenutno našla pred licemjernim izazovima. Da bi se prevladale postojeće poteškoće, potrebna je istina, mudrost i jedinstvo koje se ne smije dovoditi u pitanje. Zbog pogrešaka neke politike i zaštite pojedinačnih pozicija, ne smiju se dovesti u pitanje opći interesi naše države, zaključila je Željka Antunović.

Zastupnik dr. Anto Kovačević zatražio je ispravak netočnog navoda. Složio se da je potrebna istina, sloga i mudrost, ali upozorio je da se ne može ni bez hrabrosti. Mudrost bez hrabrosti je kukavičluk, a hrabrost bez mudrosti, često puta je ludost, istaknuo je zastupnik.

Riječ je dobio zastupnik **Željko Glavan (HSL)**. Upozorio je da se ponavljaju ocjene koje su se već čule prilikom slične rasprave o generalu Norcu. Da bi se spriječile frustrirajuće situacije koje rezultiraju daljnjim podjelama u hrvatskom narodu, potrebno je na odgovarajući način realizirati i odgovarajuće promjene u Poslovniku. Ovako neefikasan i frustrirajući rad zastupnika nikome ne donosi korist. Zamjerio je Vladi na nespretnom obrazloženju i radu, koje je započelo nerazumljivim uvjeravanjem da je potrebno sazivanje izvanredne sjednice Hrvatskog sabora. Smatra da nikome nije u interesu stvaranje psihoze, a ponavljanjem razlika samo se produbljuju podjele u hrvatskom narodu. Podržao je ideju o uvođenju referenduma na kojemu bi hrvatski narod mogao pronaći izlaz u nastaloj delikatnoj situaciji. Podržao je i stav da se hrvatskim vojnicima može suditi na način koji je primjeren pobjedničkoj vojsci. Upozorio je da su saznanja o mogućoj krivnji hrvatskih časnika izgrađena tek na polovičnim informacijama i zamjerio Vladi na nepotrebnoj tajnovitosti. Zastupnici su na zatvorenoj sjednici trebali biti upoznati sa cjelovitom situacijom. Ukoliko se potvrde neproverene informacije, Hrvatska će se onda uistinu naći ponovno na Balkanu, jer se optužujemo za protjerivanje Srba, etničko čišćenje i genocid. Smatra da se ovakva situacija mogla izbjeći promjenom Ustavnog zakona. Usprkos propuštenim prilikama treba smiriti atmosferu i sagledati što se još može poduzeti. Bez obzira na sudbinu sadašnje garniture vlasti ili mogućnosti prijevremenih izbora ubuduće treba izbjegavati ovakav način rasprave, s temama koje dijele hrvatski narod. Predložio je na kraju

da se smanje međusobne optužbe, neprekidni ispravci navoda i replike, jer se time samo dodatno otežava ionako složena situacija.

Država mora zaštititi vlastite građane

Zastupnik **Ante Beljo** zatražio je ispravak navoda ocjenjujući da nema čestog ponavljanja činjenica. Ukazao je kako se primjerice u SAD raspravlja i odlučuje kada su ugroženi državni interesi. Spomenuo je situaciju sa zarobljenim vojnim zrakoplovom ili situaciju oko "Transke krize", prije desetak godina. U njihovom zalaganju za svakoga čovjeka, zrcali se i moć i vrijednost američke države. Zemlje koje se bore za svakog pojedinca, ujedno drže do vlastitog suvereniteta i veličine. Smatra da treba podržati rasprave s kojima se staje u obranu optuženih časnika, a koji sutra mogu otići u Haag, kao svjedoci kolektivne krivnje čitavog hrvatskog naroda.

Sada je ispravak krivog navoda zatražio zastupnik Glavan koji je ponovio ocjene o dosadašnjem toku rasprave u kojoj se iste tvrdnje ponavljaju treći dan. Ujedno je ponovio da treba utvrditi stav da je riječ o pitanjima povjerenja Vladi, što, međutim, ne znači, da su bespotrebne diskusije o Domovinskom ratu.

Zastupnik dr. **Juraj Njavro (HDZ)** na početku izlaganja citirao je stajališta Vlade Republike Hrvatske od 7. prosinca 2000. godine u kojima se ukazuje da treba više učiniti na procesuiranju zločina koje su bivša JNA i paravojne jedinice počinile u periodu od 1991. do 1995. godine na tlu Republike Hrvatske. Iako je pitanje koliko će zločinaca, koji su krivi za sudbinu Vukovara završiti u Haagu, na sud se pozivaju hrvatski branitelji. Optužuje ih se čak i za "prekomjerno granatiranje", a ne ukazuje se koliko bi trebalo ispaliti granata, da svjetski čimbenici budu zadovoljni. Ukazao je zatim da je na Vukovar tijekom opsade palo oko 800 tisuća projektila, pa je narod ipak uspio preživjeti. Posvjedočio je zatim i o humanosti hrvatskih vojnika koji su čak i u teškim i dramatičnim okolnostima štitili živote neprijateljskih vojnika dovodeći ih u bolnicu nakon ranjavanja. Usprkos takvim primjerima humanosti, druga je strana odvela u smrt 260 hrvatskih ranjenika iz bolnice koji su ubijeni na

Ovčari. Upozorio je ujedno da su predstavnici različitih međunarodnih udruga bili svjedocima ovih tragičnih događaja, a nisu ni onda ni kasnije ništa poduzeli na pravednom kažnjavanju zločinaca.

Ponovio je ocjene da je zalaganjem hrvatskih časnika i stradalih branitelja, Hrvatska nakon 900 godina izborila slobodu. Tko će roditeljima poginulih branitelja priopćiti da su generali koji su zapovijedali njihovoj djeci, možda počinili zločin. Ukazao je zatim da su i predstavnici srpskih humanitarnih udruga, na jednom sastanku izjavili da, "Srbi nisu protjerani iz Hrvatske, već su izvršili samoozgon".

Većina Srba nije željela prihvatiti nikakvu hrvatsku državu

Podržavajući u prošlosti strane gospodare, Srbi iz Hrvatske nikako nisu mogli prihvatiti hrvatsku suverenost niti Hrvatsku kao državu u kojoj oni nisu gospodari, ocijenio je zastupnik dr. Njavro. Smatra da bi se pravedna rasprava trebala odvijati oko načina kako nagraditi generale za oslobođenje Hrvatske, a umjesto toga mi ih sada optužujemo i rušimo dignitet Domovinskog rata. Upozorio je zatim da se u minulih godinu i pol dana mijenjalo mnogo zakonskih propisa u svezi s braniteljskim zakonskim pravima, a nerijetko su im bile upućivane i teške riječi, govoreći da su lažni invalidi i branitelji. Dok bude vladao ovakav pristup, bit će polarizacija u hrvatskom društvu što Hrvatski sabor nikako ne bi trebao dopustiti. Ocijenio je da bi Vlada smanjila prisutne tenzije odobravajući održavanje referenduma. Time bi se najobjektivnije testirao odnos prema hrvatskim braniteljima i Domovinskom ratu, zaključio je zastupnik dr. **Juraj Njavro**.

Zastupnik **Krunoslav Gašparić (HDZ)** ocijenio je da je Vlada trebala svoje koalicijske probleme rješavati na stranačkoj koordinaciji, a ne u Hrvatskom saboru. Pojasnio je zatim razloge svoga nepovjerenja Vladi Republike Hrvatske. Smatra da je izabran pogrešan pristup, jer je sadašnja vlast za sve probleme optuživala HDZ, umjesto da su spriječili zloupotrebu dokumenata s oznakom tajnosti. Osim toga nisu osujetili namjere Haaškog suda koji je sada doveo u pitanje i karakter

oslobodilačkih akcija "Bljesak" i "Oluja". Zbog ovakvih propusta i pogrešaka, a na kraju i zbog gospodarske neizvjesnosti koja se nudi mladim ljudima, ovakva Vlada, istaknuo je zastupnik Gašparić, ne može dobiti potporu. Ukazao je da je hrvatska mladost upravo Domovinski rat osjetila kao dio generacijskog identiteta, pa neće prihvatiti reciklirane optužbe o genocidnosti hrvatskog naroda. Ukazao je zatim kako je on protumačio i doživio pojedine izjave visokih državnih dužnosnika. Citirao je pojedine izjave premijera Vlade Republike Hrvatske **Ivice Račana** koji je, vezano uz zbivanja oko generala **Stipetića**, svu odgovornost za ratna zbivanja prebacio na pokojnog predsjednika dr. **Tuđmana**. Smatra da ovakav pristup problemima nije korektan, kao ni potez predsjednika **Stjepana Mesića**, koji je u miru smijenio generale i ratne zapovjednike. Zbog svih zasluga koje je tijekom rata iskazao general **Ante Gotovina**, ocijenio je da iznijete optužbe nisu pravedne ni utemeljene. Vlada je učinila brojne propuste na ovom pitanju, pa ne zaslužuje moje povjerenje, procijenio je na kraju zastupnik Gašparić.

Gordana Sobol u svojoj je replici rekla kako je bilo dirljivo slušati mladog kolegu Gašparića. Puno bi se dalo replicirati, rekla je, te naglasila da se nada da mu mlade generacije daju najveću potporu kad u sabornici govori o zakonima koji se tiču mlade generacije. Krunoslav Gašparić zahvalio je predgovornici na epitetima koje mu je dala i pitao s kojim pravom ona govori o tome što bi on i o kojim zakonskim rješenjima trebao govoriti u ovom visokom Saboru. Pitanje suradnje s Međunarodnim sudom u Haagu smatra temom o kojoj ima što reći a i ima pravo na to, rekao je.

Protiv političkog suda

Prema **Ljerki Mintas-Hodak (HDZ)** od zadnjih posjeta Carle del Ponte i nakon odluke Vlade o izručenju dva hrvatska generala Haaškom sudu Hrvatska se našla u jednoj od najsudbonosnijih moralno-političkih kriza od svog nastanka. Navela je i da se zadnjih godinu i pol Vlada istakla politikom otpuštanja ljudi s posla, srozavanjem životnog standarda i širenjem depresije u društvu ma koliko ona sebe smatrala uspješnom i reformskom Vladom. Istodobno se u

raznim provladinim i ljevičarskim medijima uporno sotoniziralo i kriminaliziralo Domovinski rat i sve što miriše na hrvatsko. To su činili i razni državni dužnosnici i sada je očito procijenjeno da je sazrelo takvo javno mijenje da ljudi više ni za što ne mare osim za golu egzistenciju i bolje sutra te da će lakše progutati kao gorku pilulu odluku da se započne s izručenjima generala Haagu kako bi se onda dovršio posao kriminalizacije borbe za hrvatsku neovisnost i slobodu.

Ta neovisnost i sloboda smisao je naše desetogodišnje prošlosti što neki u Hrvatskoj i izvan nje nikada nisu mogli smisliti, rekla je zastupnica dodajući kako danas dužnosnici EU sasvim otvoreno govore o projektu zapadnog Balkana. Da bi se on proveo primjenjuju se prokušane metode mrkve i štapa, a za Hrvatsku su to haaški procesi i prijetnja sankcijama s jedne strane, a druge, perspektiva integracije u Europu. Drastično je formulirao i premijer dilemu - ili suradnja s Haaškim sudom i brzi put u Europu (u bolji život) ili odbijanje i ostanak na Balkanu (siromaštvo). I sada želi da za tu odluku Vlade zastupnici daju prolaznu ocjenu i da podijele tu odgovornost takvog izbora.

No radi se o presudno važnom pitanju za sudbinu Hrvatske i budućnost naše djece pa o tome mogu i moraju odlučiti hrvatski građani na referendumu, no Vlada prije donošenja te odluke nije ih htjela pitati direktno što misle, a vladajuća je petorka prezrela svaku mogućnost da se o tome ostvari barem minimum potrebnog nacionalnog konsenzusa i da se hrvatski korpus ne dijeli baš na pitanju Haaga. Jer je istina da nas na tome žele podijeliti, rekla je, među ostalim zastupnica naglašavajući da se HDZ uvijek zalagao, a i ona osobno, kaže, da svaki konkretni, napose ratni zločin treba kazniti.

No dopustiti da se pred Haaški sud izvode najbolji hrvatski generali i da im se sudi za navodne ratne zločine zato jer su provodili legitimne akcije obrane oslobađanja zemlje sramotno je i jadan je narod koji to mora prihvatiti a nama je upravo ta sudbina namijenjena. Nikada nismo i nećemo se pomiriti s tim da Haaški sud djeluje kao politički sud koji će izjednačavati krivnju i suditi hrvatskoj politici i Domovinskom ratu a ne konkretnim počiniteljima ratnih zločina. To je protivno hrvatskim nacionalnim interesima i trajno će za budućnost

genocidno žigosati cijelu ovu generaciju, našu djecu i cijeli narod, duboko je uvjerena zastupnica. I zbog toga o izručenjima ne bi trebala odlučiti samo Vlada ni vladajuća petorka već svi hrvatski građani, naglasila je upozoravajući da trebamo surađivati sa svijetom ali svjesni njegove licemjernosti. Svoje izlaganje nije uspjela dovršiti jer je predsjednik Hrvatskog sabora i predsjedatelj **Zlatko Tomčić** morao zaključiti sjednicu (24 sati) zbog isteka ustavnog roka za njezino održavanje.

ZAVRŠETAK REDOVNE SJEDNICE I NASTAVAK RASPRAVE NA IZVANREDNOJ

Nakon što je predsjednik Tomčić zaključio 13. redovnu sjednicu, odmah je nakon ponoći otvorio 14. izvanrednu sjednicu. Zastupnici su potom utvrdili dnevni red sa tri točke: **Zahtjev za glasovanje o povjerenju Vladi Republike Hrvatske, nastavak rasprave i odlučivanje (predlagatelj predsjednik Vlade RH); Prijedlog zaključaka o odnosima Republike Hrvatske i Međunarodnog kaznenog suda u Haagu (predlagatelj Klub zastupnika HDZ-a); te Prijedlog odluke o raspisivanju državnog referenduma (predlagatelj Klub zastupnika HDZ-a)**. Predsjednik Tomčić zastupnicima je skrenuo pozornost da je treća točka još uvijek pod embargom javnosti, te napomenuo da je 14. izvanrednu sjednicu sazvao temeljem zajedničkog zahtjeva svih klubova, njihova prethodnog mišljenja.

Nije se naučilo na HDZ-ovim pogreškama, zabludama

Nakon toga na 14. je izvanrednoj sjednici nastavljena rasprava o povjerenju Vladi RH. Riječ je prvi dobio **dr. Ivić Pašalić (HDZ)** koji je istaknuo da ne zavidi članovima Vlade, da mu je poznato s kakvim se dvojicama sučeljavaju, da ih nije korektno samo kritizirati, jer ne vjeruje da ima hrvatskih ministara koji s užitkom dižu ruke za hapšenje i izručenje hrvatskih generala. No, zamjerio je što se nije naučilo na HDZ-ovim pogreškama, zabludama, naivnosti barem kada je riječ o suradnji s Haagom. Poručio je i da se ne zaborave pojedinci i obitelji osoba o

kojima se konkretno radi, te da je vrlo izvjesno da će idući tek doći na red, pitanje je da li mjesec dana, dva ili tri prije ili poslije. Kazao je kako misli da Vlada ne zaslužuje povjerenje, te najavio da će glasovati protiv povjerenja Vladi. Smatra lošim i što su iz Vlade odbili dijalog s ljudima koji su vodili Domovinski rat. Dodao je da ga je zaboljela izjava predsjednika Vlade i termin nacionalna izdaja za one koji misle drugačije.

To su preteške riječi, čuvajmo se teških riječi jer će iskušenja koja su pred Hrvatskom biti nažalost vjerojatno još teža, rekao je. Napomenuo je i kako je šteta što je u petak propuštena prilika da se na zatvorenoj sjednici razgovara otvoreno, ili puno otvorenije nego danas.

Da je bilo dijaloga, da ste htjeli poslušati, onda bi i prošle godine Ustavni zakon o suradnji s Haagom bio u proceduri. Mogao se promijeniti zakon, ili bar pokušati promijeniti na tragu rješenja Amerike koja ima odredbu, ugovor s Haagom, da prije izručenja njihovi sudovi imaju pravo provjeriti utemeljenost optužnice i ako nema dovoljno argumenata odbiti je.

Naglasio je da je ostalo nepoznato da li je u ovom slučaju s druge strane optužba za genocid i etničko čišćenje i zbog toga opterećenje hipotekom da je hrvatska država nastala na zločinima genocida. Kod tako krupnih pitanja nije trebalo odbaciti mogućnost referenduma, istaknuo je. Osvrćući se na teze o individualizaciji krivnje, upitao je je li moguće da, ako je general Gotovina optužen i ako ga se osudi da je proveo deportaciju, što je finiji izraz za etničko čišćenje 150 tisuća Srba, to nije ujedno presuda Domovinskom ratu. Vi ste iz vlasti preuzeli odgovornost sami, vi ste donijeli odluke, a ovo u Saboru je samo manje ili više žalosna parada. Nažalost, vašom krivnjom ostalo je mi - vi, vi ste odluke donijeli, a mi ćemo se nastojati svim sredstvima parlamentarne političke borbe boriti protiv takvih vaših odluka, zaključio je.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) istaknula je da Vlada mora znati da je odgovorna Hrvatskom saboru, te da se ovaj zajednički problem mogao riješiti referendumom. Naglasila je da je Vlada trebala povući pouke iz već pokrenutih postupaka pred hrvatskim sudovima protiv generala Norca, Oreškovića, brigadira Čanića i Rožića.

Sada je jasno da Haaški tribunal želi izručenje i suđenje hrvatskim generalima, preko njih i Domovinskom ratu, a posljedica toga je dovođenje u pitanje suvereniteta i opstojnosti RH, rekla je, poručujući da je Vlada morala postupiti odlučnije, otvorenije i odgovornije. Uz napomenu da ne zna što je u prigovoru premijer Račan odgovorio hrvatskom glavosjeći Carli del Ponte, naglasila je da argument uvijek treba biti istina da smo imali pravo braniti sebe i svoj teritorij. Ne zaboravimo da narod koji je napadnut ima pravo na obranu i da Hrvatska vojska nije počinila genocid, nego je branila suverenitet i teritorijalni integritet RH, poručila je.

Upitala je zašto je i od koga premijer Račan skrivao optužnice. Ne izvješćujući niti jedan politički faktor u zemlji, učinio je zapravo ono što se u normalnim zemljama zove veleizdaja, kazala je. Nedopustivom je ocijenila demagogiju premijera o dilemi između zapada i Balkana, upitavši gdje su rezultati balkanskog summita održanog u Zagrebu, gdje su ugovori s EU. Predsjedniku Vlade poručila je da, ako želi prosperitet Hrvatske, prihvati prijedloge HDZ-a, tj. da se čuva zajednički što je stečeno hrvatskom krvlju. A to ćete najbolje učiniti ako se prestane dijeliti hrvatski narod na lijeve i desne, rekla je. Zaključno je kazala da zbog tih, ali i drugih razloga, Vladi ne može dati povjerenje.

Kročimo li u Europu ili smo duboko na Balkanu?

Uz napomenu da još nije poznato što stoji u optužnici, koji su prigovori premijera, **mr. Zdravka Bušić (HDZ)** je kazala kako je svakome tko prati razvoj događaja i odnos međunarodne zajednice prema ovom dijelu Europe više nego jasno o čemu se radi. Radi se zapravo o kvalifikaciji Domovinskog rata, istaknula je. Iznoseći primjere Izraela, zamijetila je da mi nasuprot toga kao prokleti Glembajevi sami sebe nazivamo palikucama, ubojicama i razbojnicima. Tvrdnje da je čak bilo planirano protjerivanje Srba s okupiranih područja su opake, opasne, netočne i zle. Takve tvrdnje žele Hrvatsku optužiti za etničko čišćenje Srba, mogu završiti i kao optužbe za genocid i tu se krije opasnost dalekosežnih posljedica, istaknula je.

Objasnila je da odnos Haaškog sudišta prema Hrvatskoj proizlazi iz samog odnosa prema Hrvatskoj kada su Srbi krenuli u ratne pohode. Onda je međunarodna zajednica svoju savjest mirila nazivajući to sukobom dviju strana, u kojem su obje podjednako krive, kazala je. Ne ostavljajmo stigmama na Hrvatskoj i Domovinskom ratu, to kasnije nikada nećemo moći izmijeniti. Ugledajmo se na Židove i zaštitimo naše interese, nemojmo dopustiti da nam oni pišu povijest, poručila je. I ona je ponovila da je Haaško sudište vođeno političkim motivima, te kao još jedan razlog za oprez navela je da se ne ide za pravdom na Balkanu, koliko za vježbanjem suda koji će kasnije kreirati procese za budući međunarodni sud.

Osvrćući se na pitanje kroči li Hrvatska samostalno u EU ili nad njom već odavno visi omča Balkana, citirala je pasus iz dokumenta EU da je zainteresirana za politički i gospodarski razvitak zemalja jugoistočne Europe, te da su naponi EU na jednoj strani proširenje Unije s određenim brojem zemalja i s druge regionalni pristup zemljama zapadnog Balkana.

Replicirao je **dr. Zdenko Franić (SDP)** citirajući da se nedavno potpisani Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju zasniva na individualnom pristupu pri vrednovanju Hrvatske. Ne osporavajući to, zastupnica **mr. Bušić** je odgovorila da do tog individualnog pristupa ima toliko da od njega neće biti ništa.

Marija Bajt (HDZ) svoj je istup počela najavom da neće dati potporu Vladi, ali da će se založiti da se na pitanju Haaga postigne konsenzus. Istaknula je da je Haaški sud moćno političko sredstvo, da je i iz naznaka optužnica generalima Gotovini i Ademiju jasno da se radi o političkim optužbama, te da Hrvatska ne može biti zadovoljna pristranošću, sporošću i politizacijom Haaškog suda. Upitala je i što zapravo podrazumijevamo pod suradnjom s Haaškim sudom - je li to suradnja na temelju Ustavnog zakona, Statuta, Ustava, našeg pravnog okvira, ili hrvatska Vlada treba biti bespogovorni servis koji udovoljava svim zahtjevima Haaškog suda, dopuštajući čak i nekontrolirano dostavljanje svih traženih, pa i tajnih dokumenata? Istaknula je i da je od Vijeća sigurnosti UN-a potrebno osigurati dodatna jamstva da Haaško tužiteljstvo ne diže optužnice prema

političkim načelima. Nakon optužnica i neprihvaćenog prigovora te odluke Vlade o izručivanju hrvatskih generala, Haaški sud može tražiti bilo kojeg vojnika, generala ili političara. Znači li to da su za Oluju u kojoj je navodno prekomjerno granatiran Knin krivi svi hrvatski generali i vojnici, pokojni ministar obrane Gojko Šušak, pokojni predsjednik Republike dr. Franjo Tuđman, tadašnji saborski zastupnici koji su od Vlade tražili osobađanje svoje države, upitala je.

Kazala je i da je moguće da u obrambenom ratu bude pojedinačnih zločina, ali da Haaški sud ne bi smio politički, ideološki manipulirati na štetu cijelog hrvatskog naroda. Iznijela je i podatke o sankcioniranju kaznenih djela za vrijeme i poslije oslobodilačkih aktivnosti HV-a i policije - do 1999. bilo je 3.987 kaznenih prijava, od čega je okončano 2.900.

Izražavajući nezadovoljstvo ovakvim radom Haaškog suda, istaknula je da hrvatska Vlada i Sabor moraju prepoznati koja je to zadnja granica hrvatskog dostojanstva ispod koje se ne smije ići. Nemojmo proglašavati moralnim ono što nije moralno i dozvoliti destabilizaciju i daljnje podjele u hrvatskoj državi, stoga dozvolite referendum i zajednički poštujući volju naroda, zaključila je.

Vladin crni niz

Nakon što su, jer ih nije bilo u Sabornici, pravo na raspravu izgubili zastupnici Ivo Bajica (HDZ) i Đuro Dečak (HDZ), riječ je dobio **dr. Ivica Kostović (HDZ)**. Podsjetio je da je još na prvoj sjednici kada je Vlada predložila svoj program izrazio sumnju da će ova Vlada štiti nacionalne interese kako to očekuje hrvatski narod, jer u programu nije bilo ništa. I počeo je taj crni niz Vlade. Sabor, vladajuća koalicija izglasovali su da se daje nadležnost nad Olujom i Bljeskom Haaškom tribunalu, zatim je došao Zakon o obnovi u kojem neki članci nose redefiniciju Domovinskog rata, na konferenciji o Balkanu druga država usred Zagreba potpisuje svoj sporazum, nastavlja se promjenom Ustava, pa i promjenom imena. Upitao je pritom što bi bilo da sada Haaški tribunal, uz prijetnju sankcijama, kaže da se mora promijeniti ime Sabora jer je sudjelovao kod nekih odluka koje su možda dovele do nekih kažnjivih djela po njihovim krite-

rijima. Na kraju crnog niza došlo je do izručenja generala, iako za ono što se dogodilo 1991. nitko nije odgovarao, niti je u Haagu, a pitanje je kada će biti i ako će biti koji će to biti činovi.

Kao bit svoje primjedbe iznio je da je Vlada mogla učiniti Hrvatsku velesilom da je dostojno, uz pomoć Sabora, svih pravnih stručnjaka, uz pomoć svijeta, medija, dala stotine milijune dolara da dokaže da smo za Haag, ali protiv selektivne pravde. Mogli ste postati zvijezda malih država na svijetu, jer ste mogli reći Hrvatska je za pravdu, nemamo ništa protiv izručenja bilo koga, ali odbijamo selektivnu pravdu, odbijamo političko suđenje, odbijamo trgovinu s ljudima, kazao je, dodajući da je ponosan što je HDZ odbio stand-by aranžman jer nije htio izručiti svoje ljude. Kao najveći problem iznio je pitanje što će svijet reći - pa vaša Vlada, vaš Sabor, vaš predsjednik su prihvatili optužnice. To će ostati, jer sada se više ne govori o pojedinačnoj krivnji, kazao je, prenoseći da jedan ugledni časopis kaže "I Hrvatska je počinila ratne zločine".

U replici je **dr. Franić (SDP)** kazao da je nekakav balkanski summit ustvari Zagrebački summit čemu je dokaz i dokument EU, te ponovio da se u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju s EU govori o individualnom principu za Hrvatsku. Čudno je da se ova Vlada, koja je nesumnjivo europski orijentirana i ima podršku više od 80 posto stanovništva za proeuropsku politiku, optužuje da vodi državu na Balkan, istaknuo je. Ispravkom je reagirala **mr. Bušić (HDZ)** koja se složila da ova Vlada ne želi Hrvatsku na Balkanu, ali da je, nažalost, Hrvatska unutra. Podsjetila je da je prije mjesec dana donijela 20 zemljovidnih mapa na kojima se vidi da je Hrvatska u tom zapadnom Balkanu.

Na istup dr. Kostovića replicirao je i **mr. Andro Vlahušić (HSL)**. Jedan je general isporučen, koliki je iznos toga stand-by aranžmana koji nisu mogli odbiti, da li je veći od ovog srpskog stand-bya, upitao je, na što je **dr. Kostović** odgovorio da to pokazuje da njemu ni nakraj pameti nije trgovina, ali da izgleda nekim liberalima jest.

Gdje su argumenti za sankcije?

Posljednji govornik u 10-minutnoj pojedinačnoj raspravi bio je **Vlado Jukić (HSP)** koji je podsjetio da je prije

pet godina prilikom donošenja Ustavnog zakona bio jedan od malobrojnih koji su se tome protivili i upozoravali da bi mogao ugroziti hrvatske nacionalne interese. Nažalost, nakon pet godina ponovno raspravljamo na tu temu, ali u mnogo težem obliku, kada smo dovedeni pred gotov čin, kada je jedino pitanje provedba Ustavnog zakona koja je izazvala svojevrstu političku krizu. Za svoju odluku Vlada je iznijela mnoštvo argumenata, ali nije dala argumente za drugu soluciju, za izolaciju, sukob s međunarodnom zajednicom kada bi se odgodilo ili postupilo protivno zahtjevu Haaškog suda. Sankcije kao oblik postupanja prema državi članici UN-a nije jednostavno zaraditi, niti provesti, pa je upitao ima li Vlada informacije kakve bi to sankcije bile, tko bi ih donio.

Pitanje je odgovornosti koju je Vlada svojom odlukom preuzela na sebe, a traženjem povjerenja ili nepovjerenja želi je prebaciti i na Hrvatski sabor.

Podsjetio je i da je premijer zagovarajući odluku protivne Vladinoj nazva izdajom hrvatskih nacionalnih interesa. Prije će biti da će posljedice koje će nas stići ovakvom odlukom Vlade imati takvu kvalifikaciju, rekao je.

Upitao je i što ako sudsko vijeće ne dopusti Hrvatskoj da se umiješa u proces. Kazao je da je uvjeren da je Vlada poduzela diplomatske poteze koje je mogla, ali i da bi mogla poduzeti još više širom diplomatskom inicijativom vezanom za Vijeće sigurnosti i UN, kao i još neke druge svjetske faktore.

Podsjetio je da je HSP od početka naglašavao pitanje odgovornosti koju je Vlada svojom odlukom preuzela na sebe, a traženjem povjerenja ili nepovjerenja želi je prebaciti i na Hrvatski sabor. Ta odgovornost je prevelika i Hrvatski sabor niti Vlada ne može je preuzeti. Jedini je izlaz iz prave političke krize narod koji može odlučiti na referendum za ili protiv ovakve odluke koja će izazivati podjele u hrvatskom narodu, zaključio je.

Nakon toga prešlo se na petominutnu završnu riječ po klubovima, a riječ je dobio **dr. Zlatko Kramarić** koji je u ime **Kluba zastupnika LS-a /**

HNS-a kazao da se i u raspravi pokazuje da razlike u društvu nisu ni za jotu smanjene, da su one konstanta naše politike i da i dalje počivaju na starim ideološkim podjelama. Složio se sa svima koji smatraju da je vrlo opasno raspravu o povjerenju Vladi reducirati isključivo na pitanje odnosa spram Haaga. Trebalo bi otvoriti neke druge teme, da li je ova Vlada doista i uspjela izvršiti sva obećanja iz gospodarske i socijalne sfere kojima je vladajuća koalicija dobila izbore. Pitanje boljeg života bi trebalo biti jedino relevantno političko pitanje, na tim pitanjima zapravo pada ili prolazi Vlada, poručio je. Važnim je označio i pitanje odnosa prema državi, jesu li to vrijednosti srodnštva, rodbinskih veza, etničkog pečatizma, ili su to vrijednosti poštovanja zakona, afirmacija zakonitosti i ustavnog patriotizma? Kriza Vlade i potresi kroz koje prolazimo indikatori su da je nužno još jedanput učvrstiti nacionalni konsenzus u Hrvatskoj u pravcu vođenja politike završetka rata. A to znači razvoja, jačanja, izručivanja, demokratskih institucija, demokratskog mira ili demokratskog institucionaliziranog mira posredovanjem kojih će svi latentni sukobi biti razriješeni, a mi konačno ući u zonu potpune stabilnosti, zaključio je.

U replici je **dr. Anto Kovačević (HKDU)** istaknuo da danas uopće nije bilo govora o ideološkim podjelama, već samo podjela u odnosu prema suradnji s Haaškim tribunalom. Građani jesu za bolji život, ali iz moje izborne jedinice neprestano zovu i kažu da su za referendum o važnom pitanju kako dalje surađivati s Haaškim tribunalom, kazao je, na što je **dr. Kramarić** odgovorio da ga ostavlja u tom uvjerenju i ne misli ga razuvjeravati.

Istočni grijeh Vlade

Govoreći u ime **Kluba zastupnika HDZ-a Vladimir Šeks** je istočnim grijehom ove Vlade i parlamentarne većine označio to što je došlo do priznavanja jurisdikcije Haaškog Tužiteljstva i Tribunala nad možebitnim počinjenim zločinama u vojno redarstvenim operacijama Bljesak i Oluja. Ranija Vlada, 1998, 1999, se protivila takvom protezanju jurisdikcije, u skladu s čime je i jedan točka Rezolucije o suradnji s Haagom koju je Sabor donio 1999. Nova Vlada kada je došla, još nije bila pro-

mijenjena ta saborska deklaracija, već je davala izjave da priznaje jurisdikciju nad Bljeskom i Olujom. To smo osporavali, vi ste iz Vlade predložili i parlamentarna je većina prihvatila i duga ruka neumoljive Carle del Ponte, Blewitta i ostalih spustila se. Sada ste se našli u poziciji da radi toga priznanja, a ne osporavanja, večeras tražite glasovanje o povjerenju, jer ste doveli sebe i Hrvatsku u situaciju da se ta ruka Haag protegne na sve vojne zapovjednike, pa i na civilna, politička tijela koja su odlučivala u Bljesku i Oluji, zaključio je.

Odnos s Tribunalom je težak problem, to nije razgovor prijatelja, to nije suradnja uz kavicu ni jednog trenutka ove Vlade. To je uporna borba za dokazivanje činjenica.

U ime predlagatelja zastupnicima se najprije zaključno obratio zamjenik predsjednika Vlade **dr. Goran Granić** koji je istaknuo da, kada bi i bilo točno, to što je rekao zastupnik Šeks bio bi samo 50 posto u pravu. Jer, dodao je, jedna je optužnica za Medački džep, a nikada niste tražili izuzeće za tu ratnu operaciju i Vlada bi se našla u istoj situaciji da je bila samo ta optužnica, na jednaki način tražila bi povjerenje Sabora.

Odnos s Tribunalom je težak problem, to nije razgovor prijatelja, to nije suradnja uz kavicu ni jednog trenutka ove Vlade. To je uporna borba za dokazivanje činjenica koje su trebale osloboditi optužbi ljude, pojedince, pa i Hrvatsku od optužbi za određena nedjela, kazao je izražavajući uvjerenje da će kao što su imali ovih 18 mjeseci dovoljno energije da se bore iskoristiti i ostale mogućnosti u tom teškom poslu.

Zaključno se obraćajući zastupnicima predsjednik Vlade RH **Ivica Račan** je istaknuo da pripada onima koji duboko misle da istina koju branimo istina o Domovinskom ratu, o borbi za neovisnost, najbolje brani našu noviju povijest čak i ako u toj istini ima ponešto i oporo. U našim odnosima sa svijetom vrlo je važno u suradnji, koja podrazumijeva i dijalog i neslaganje, braniti vlastitu vjerodostojnost pokušavajući kroz što je moguće veći kredibilitet, ali oslanjajući se i na prijatelje, promicati svoje nacionalne interese i svoju

istinu i o novijoj povijesti, kazao je, dodajući da je Vlada to činila ovih godinu i pol. S većom kredibilnošću Vlade imamo i veću šansu da se izborimo za obranu zajedničke borbu za neovisnost i pravo da budemo svoji. Zato je važno nastaviti tim putem i zato će Vlada, ukoliko dobije povjerenje, nastaviti tim putem duboko vjerujući da je to od strateškog nacionalnog interesa hrvatskog naroda i hrvatske države, poručio je.

Istaknuo je da će Vlada ponijeti svoj dio odgovornosti ukoliko u glasovanju o povjerenju prođu, da je spremna za efekte svoga rada podnijeti i podnijeti građanima koji su je birali i izvještaj i račun. Izrazio je zadovoljstvo raspravom, te zahvalio svima koji su u njoj sudjelovali, ističući da će biti važno i nakon rasprave i glasovanja pokušavati i nastojati doći do konsenzusa na osnovnim strateškim nacionalnim interesima. Premijer Ivica Račan na kraju je svoje završne riječi unaprijed zahvalio onima koji će dati povjerenje Vladi, izražavajući uvjerenje da će članice i članovi Vlade to osjećati kao dobru presiju da budu još odlučniji u svom radu.

GLASOVANJE

Predsjednik Hrvatskog sabora Zlatko Tomčić zahvalio je na završnim riječima predsjedniku Vlade i zaključio raspravu o Prijedlogu odluke o iskazivanju povjerenja Vladi RH. Dajući na glasovanje tu Odluku napomenuo je da je za nju, prema članku 115. stavku 5. Ustava, potrebna većina glasova svih zastupnika, te da se na zahtjev klubova zastupnika vladajuće koalicije glasuje poimenično.

O Prijedlogu odluke o iskazivanju povjerenja Vladi RH glasovali su: Đurđa Adlešić (HSLs) - za, Ingrid Antičević-Marinović (SDP) - za, Mato Arlović (SDP) - za, Zdenka Babić Petričević (HDZ) - protiv, Marija Bajt (HDZ) - protiv, Branka Baletić (SDP) - za, Marko Baričević (HSLs) - za, Ante Beljo (HDZ) - protiv, Snježana Biga-Friganović (SDP) - za, Sonja Borovčak (SDP) - za, Viktor Brož (HSLs) - za, Zdravka Bušić (HDZ) - protiv, Zlatko Canjuga (HND) - za, Karmela Caparin (HDZ) - protiv, Ivan Čehok (HSLs) - za, Dijana Čizmadija (SDP) - za, Zdenka Čuhnil (HSS) - za, Ljubo Česić-Rojs

(HDZ) - protiv, Dino Debeljuh (IDS) - za, Lucija Debeljuh (SDP) - za, Stjepan Dehin (HSS) - za, Marija Didović (SDP) - za, Valter Drandić (IDS) - za, Anto Đapić (HSP) - protiv, Ivo Fabijanić (SDP) - za, Mirjana Ferić-Vac (SDP) - za, Zdenko Franić (SDP) - za, Miroslav Furdek (HSS) - za, Krunoslav Gašparić (HDZ) - protiv, Željko Glavan (HSLs) - protiv, Zrinjka Glovački-Bernardi (HSLs) - za, Mladen Godek (HSLs) - za, Josip Golubić (HSS) - za, Ante Grabovac (HSLs) - protiv, Borislav Graljuk (NZ) - za, Mate Granić (DC) - protiv, Stjepan Henezi (SDP) - za, Vilim Herman (HSLs) - za, Dubravka Horvat (SDP) - za, Nikola Ivaniš (PGS) - za, Baltazar Jalšovec (HSLs) - za, Želimir Janjić (HSLs) - za, Ivan Jarnjak (HDZ) - protiv, Mate Jukić (HDZ) - protiv, Vlado Jukić (HSP) - protiv, Damir Jurić (SBHS) - za, Marin Jurjević (SDP) - za, Damir Kajin (IDS) - za, Pavle Kalinić (SDP) - za, Božidar Kalmeta (HDZ) - protiv, Sanja Kapetanović (SDP) - za, Jadranka Katarinčić-Škrlj (HSLs) - za, Slavko Kojić (SDP) - za, Ivan Kolar (HSS) - za, Joško Kontić (HSLs) - protiv, Miroslav Kordić (HDZ) - protiv, Miroslav Korenika (SDP) - za, Jadranka Kosor (HDZ) - protiv, Ivica Kostović (HDZ) - protiv, Mario Kovač (HSLs) - protiv, Anto Kovačević (HKDU) - protiv, Krešo Kovačićek (SDP) - za, Zlatko Kramarić (LS) - za, Željko Krapljan (HDZ) - protiv, Franjo Kučar (SDP) - za, Ljiljana Kuhta (SDP) - za, Ljubica Lalić (HSS) - za, Josip Leko (SDP) - za, Vedran Lendić (SDP) - za, Mario Livaja (LS) - za, Marija Lugarić (SDP) - za, Željko Malević (SDP) - za, Ante Markov (HSS) - za, Marijan Maršić (HSS) - za, Romano Meštrović (SDP) - za, Jadranko Mijalić (HSLs) - za, Pavao Miljavac (DC) - protiv, Ljerka Mintas-Hodak (HDZ) - protiv, Dorica Nikolić (HSLs) - za, Ivan Ninić (SDP) - za, Dragutin Novina (SDP) - za, Đuro Njavro (DC) - protiv, Juraj Njavro (HDZ) - protiv, Milanka Opačić (SDP) - za, Darinka Orel (HSLs) - za, Ivić Pašalić (HDZ) - protiv, Željko Pavlic (HSLs) - za, Vesna Podlipcec (SDP) - za, Vesna Pusić (HNS) - za, Stjepan Radić (HSS) - za, Furio Radin (NZ) - za, Jadranka Reihl-Kir (SDP) - za, Luka Roić (HSS) - za, Ivo Sanader (HDZ) - protiv, Tibor Santo (NZ) - za, Katica Sedmak (SDP) - za, Josip Sesar (HDZ) - protiv, Ante Simonić (HSS) - za, Gordana Sobol (SDP) - za, Nenad Stazić (SDP) - za, Darko Šantić (HNS) - za, Vladimir Šeks (HDZ) - protiv, Vladimir Šepčić

(SDP) - za, Zlatko Šešelj (SDP) - za, Nevio Šetić (HDZ) - protiv, Vesna Škare-Ožbolt (DC) - protiv, Ivo Škrabalo (HSLs) - za, Ivo Šlaus (SDP) - za, Ivan Štajduhar (SDP) - za, Dubravka Šuica (HDZ) - protiv, Ivan Šuker (HDZ) - protiv, Ivica Tafra (HDZ) - protiv, Zdravko Tomac (SDP) - za, Zlatko Tomčić (HSS) - za, Josip Torbar (HSS) - za, Luka Trčonić (HSS) - za, Petar Turčinović (IDS) - za, Branislav Tušek (SDP) - za, Dario Vasilčić (PGS) - za, Zorko Vidiček (SDP) - za, Andro Vlahušić (HSLs) - za, Dragutin Vrus (SDP) - za, Dario Vukić (HDZ) - protiv, Dragutin Vukušić (SDP) - za, Dragica Zgrebec (SDP) - za, Hrvoje Zorić (HSLs) - za, Petar Žitnik (HSS) - za, Stjepan Živković (HSS) - za, Tonči Žuvela (SDP) - za.

Glasovanju o povjerenju Vladi nisu bili nazočni, pa se, dakle, nisu izjasnili:

Ivo Baica (HDZ), Luka Bebić (HDZ), Dražen Budiša (HSLs), Đuro Dečak (HDZ), Milan Đukić (SNS), Branimir Glavaš (HDZ), Boris Kandare (HSP), Milan Kovač (HDZ), Drago Krpina (HDZ), Ivan Lončar (nezavisni), Zlatko Mateša (HDZ), Marina Matulović-Dropulić (HDZ), Ivan Milas (HDZ), Vlatko Pavletić (HDZ), Ivan Penić (HDZ), Velimir Pleša (HDZ), Jure Radić (HDZ), Ivan Škarić (HSLs), Berislav Šmit (HDZ), Tonči Tadić (HSP), Nikica Valentić (HDZ) i Hrvoje Vojvoda (HDZ).

Predsjednik Tomčić utvrdio je da je s više od potrebnog broja glasova - 93 glasa "za" i 36 glasova "protiv" - iskazano povjerenje Vladi Republike Hrvatske, te čestitao predsjedniku Vlade Ivici Račanu i članovima njegova kabineta na dobivenom povjerenju u Hrvatskom saboru.

N.B; A.Š; M.S; M.P; J.Š; J.R; V.Ž; Đ.K.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehneć, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarltija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Anita Vuksanović

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 30102-637-2650,

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Ureda za opće poslove Vlade RH i Hrvatskog sabora